

Notulen Statenvergadering van 4 november 2022

INHOUDSOPGAVE

Notulen 4 november 2022

	Presentielijst	Pagina 5
1	Opening, mededelingen voorzitter en vaststelling agenda	Pagina 6
2	Spreekrecht externen	Pagina 6
3	Vragenuur	Pagina 6
4	Notulen	Pagina 6
5	Gewijzigde voorraadagenda	Pagina 7
6	HAMERSTUKKEN	Pagina 7
6.1	Bekrachtiging geheimhouding opgelegd aan Provinciale Staten	Pagina 7
6.1.1	Bekrachtiging geheimhouding sonderende notitie Maaslijn, brief GS van 11-10-2022 (GS DOC-00348069)	Pagina 7
6.1.2	GEWIJZIGD G-22-044 Bekrachtiging geheimhouding Groeifinanciering Brightlands Chemelot Campus 2023-2033, brief GS van 1-11-2022 (GS DOC-00351638)	Pagina 7
6.1.3	G-22-049 Bekrachtiging geheimhouding Statenvoorstel Brightlands Campus Greenport Venlo - visie en inzet tot 2030, brief GS van 2-11-2022 (GS DOC-00351697)	Pagina 7
6.1.4	G-22-050 Bekrachtiging geheimhouding onderzoeksrapport Integis., brief GS van 1-11-2022 (GS DOC-00363536)	Pagina 7
6.1.5	G-22-051 Bekrachtiging geheimhouding inzicht autonome en wettelijke taken, brief GS van 1-11-2022 (GS DOC-00363746)	Pagina 7
6.1.6	G-22-052 Bekrachtiging geheimhouding dossier Hommert II Vaesrade L'Ortye, brief GS van 1-11-2022 (GS DOC-00363899)	Pagina 7
7	BEHANDELSTUKKEN	Pagina 8
7.1	G-22-030 Statenvoorstel 2e afwijkingenrapportage 2022, brief GS van 13-9-2022 (GS DOC-00315726)	Pagina 8
7.2	G-22-029 Gewijzigd Statenvoorstel Programmabegroting 2023, brief GS van 5-10-2022 (GS DOC-00341008)	Pagina 8
8	Moties vreemd aan de orde van de dag	Pagina 106
9	Sluiting	Pagina 106

**Presentielijst van de leden van Provinciale Staten van Limburg voor de vergadering van
4 november 2022**

Voorzitter

Roemer, E.G.M.

Statengriffier

Pregled, mr. A.O.J.

Leden

Partij

Aanwezig

Absil, mevrouw drs. M.G.J.A.C.
Baneke, P.D.
Berghorst, mevrouw mr. A.
Bijnen, H.M. van
Bosch, M.Th.
Burllet, R.J.H.
Caldenberg, M. van
Claassen, drs. R.A.B.
Claessens-Schepers, mevrouw Y.M.
Depondt-Olivers, mevrouw M.L.H.
Driessen, R.B.
Ernst, R.A.M.M.
Fischer-Otten, mevrouw A.M.J.N.
Franssen, R.J.H.
Frische, drs. G.H.C.
Heldens, ing. T.M.
Hermans, L.J.
Ijpelaar, W.A.J.
Jenneskens, MA, mevrouw M.T.P.
Jetten, mevrouw T.G.M.
Jiménez Hastenrath, mevrouw C.L.
Koopman, M SEN, mevrouw S.N.
Kuntzelaers, J.J.M.
Linden, H.M.V. van der
Lodewijks, drs. A.J.V.C.
Loomans, ir. P.J.M.
Megens, B.J.M.H.
Mertens, mevrouw mr. K.G.M.
Meziani, A.
Nijskens, H.L.M.
Palmen, BBA, mevrouw E.C.C.
Plusquin, mevrouw P.S.M.L.
Schuuring, mevrouw E.A.
Smeets, B.B.P.M.
Tegels, R.J.J.
Thewissen, drs. M.W.
Vaessen, L.A.P.
Valk, MCDM, ing. R.E. van der
Wageningen, ir. J. van

CDA
GroenLinks
PvdA
PVV
PVV
JA21
SP
PVV
SP
CDA
Forum voor Democratie
PVV
50PLUS
LOKAAL-LIMBURG
CDA
VVD
PVV
CDA
D66
GroenLinks
PVV
VVD
PvdA
LOKAAL-LIMBURG
VVD
Partij voor de Dieren
PVV
GroenLinks
CDA
VVD
Fractie Palmen
Partij voor de Dieren
PvdA
JA21
CDA
JA21
D66
SP
D66

Werrij-Wetzels, L.L.M., mevrouw M.
Westen, bc, O.D.
Wolters Gregório, J.

CDA
GroenLinks
SP

Afwezig

Bastiaans, L.H.
Reuser, J.A.A.M
Vincken, drs. N.J.H.M.
Voncken-Janssen, ing. I.D.A.M.
Westhoff, ir. R.J.H.

VVD
JA21
JA21
CDA
Fractie Westhoff

Het college van Gedeputeerde Staten

Gaans-Gijbels, M.W.A. van
Gabriëls, G.J.W.
Roefs, mevrouw C.W.J.M.
Roemer, E.G.M.
Roest, A.G.M.
Satijn, S.H.M.
Toorenburg, mevrouw M.M. van

Overige aanwezigen

Notulist

Het Notuleercentrum

1 Opening, mededelingen voorzitter en vaststelling agenda

De voorzitter: Goedemorgen, allemaal. Ik open de vergadering en verzoek u allen om, indien mogelijk, te gaan staan. Aan het begin van deze vergadering, waarin wij samenkomen om de belangen van de Provincie Limburg en haar inwoners te dienen, spreken wij de hoop uit dat onze arbeid vrucht zal dragen. Mogen wij kracht en inspiratie putten uit onze geloofs- en levensovertuiging, met de juiste waardering voor elkaars mening. Dat is onze bede aan God of aan elkaar. Voor de vergadering van vandaag heb ik afmeldingen ontvangen van de heer Reuser, de heer Westhoff, de heer Vincken, mevrouw Voncken, de heer Bastiaans. En de heer Heldens komt wat later. Ik heet iedereen in de zaal, dus zeker ook de mensen op de publieke tribune, hartelijk welkom. En uiteraard ook een woord van welkom aan de aanwezige pers. Bij de opening van de vergadering van vandaag is een quorum vereist, en de griffier en ik hebben voorafgaand aan de opening aan de hand van de presentielijst geconstateerd dat aan dit vereiste is voldaan. Indien een verzoek tot hoofdelijke stemming wordt ingediend, zal ik door middel van loting bepalen bij welke persoon op de presentielijst ik de stemming zal starten. Daarvoor trekken we een nummer. En mocht het aan de orde zijn, dan zal de hoofdelijke stemming beginnen bij ...

Griffier Pregled: Mevrouw Koopman.

De voorzitter: Bij mevrouw Koopman. Bij de behandeling van de programmabegroting wordt de volgorde van spreken bepaald door loting. De fractie die correspondeert met het nummer dat geloot wordt mag beginnen, waarna de alfabetische volgorde wordt aangehouden. En dit hoogtepunt levert op: ...

Griffier Pregled: De Fractie Palmen.

De voorzitter: Mevrouw Palmen mag zo dadelijk starten. Voor zowel Provinciale Staten als Gedeputeerde Staten geldt dat u een eerste en tweede termijn vanaf het spreekgestoelte kunt doen. Mevrouw Fischer heeft aangegeven dat dat wat lastig is vandaag en zal dat vanuit haar eigen plek doen. U heeft in totaal vijf keer de mogelijkheid tot interruptie bij elkaar en vijf keer bij het College. En per interruptie is het mogelijk om maximaal twee keer een vervolgvraag te stellen. De planning is dat na de eerste termijn van Provinciale Staten er wordt geschorst in verband met de lunch. Daarna volgt de eerste termijn van Gedeputeerde Staten. En zo gaan wij vandaag proberen de agenda af te maken. Er ligt een gewijzigde Conceptagenda voor de Statenvergadering voor. Kunt u instemmen met het vaststellen van de voorliggende agenda? Dat is het geval. Dat is conform besloten.

2 Spreekrecht externen

De voorzitter: Er zijn geen insprekers vandaag.

3 Vragenuur

De voorzitter: En ook het vragenuur is niet aan de orde.

4 Notulen

De voorzitter: We hebben wel twee notulen vast te stellen. En dat betreft de notulen van de Statenvergadering van 16 september 2022 en 30 september 2022. Voorstel is om die ongewijzigd vast te stellen. Dat kan. Dan is het conform besloten.

5 Gewijzigde voorraadagenda

De voorzitter: Provinciale Staten wordt voorgesteld om de voorraadagenda ongewijzigd vast te stellen. Ik neem aan dat u daarmee instemt. Dat is het geval. Dat is conform besloten.

6 HAMERSTUKKEN

De voorzitter: We hebben een serie hamerstukken om langs te lopen.

6.1 Bekrachtiging geheimhouding opgelegd aan Provinciale Staten

6.1.1 Bekrachtiging geheimhouding sonderende notitie Maaslijn, brief GS van 11-10-2022 (GS DOC-00348069)

De voorzitter: Bekrachtiging geheimhouding sonderende notitie Maaslijn. Conform besloten.

6.1.2 GEWIJZIGD G-22-044 Bekrachtiging geheimhouding Groeifinanciering Brightlands Chemelot Campus 2023-2033, brief GS van 1-11-2022 (GS DOC-00351638)

De voorzitter: G-22-044 Bekrachtiging geheimhouding Groeifinanciering Brightlands Chemelot Campus, en de bijbehorende brief. Conform besloten.

6.1.3 G-22-049 Bekrachtiging geheimhouding Statenvoorstel Brightlands Campus Greenport Venlo - visie en inzet tot 2030, brief GS van 2-11-2022 (GS DOC-00351697)

De voorzitter: G-22-049 Bekrachtiging geheimhouding Statenvoorstel Brightlands Campus Greenport Venlo, en de bijbehorende brief. Dat is conform besloten.

6.1.4 G-22-050 Bekrachtiging geheimhouding onderzoeksrapport Integis., brief GS van 1-11-2022 (GS DOC-00363536)

De voorzitter: G-22-050 Bekrachtiging geheimhouding onderzoeksrapport Integis.. Is conform besloten.

6.1.5 G-22-051 Bekrachtiging geheimhouding inzicht autonome en wettelijke taken, brief GS van 1-11-2022 (GS DOC-00363746)

De voorzitter: G-22-051 Bekrachtiging geheimhouding inzicht autonome en wettelijke taken, plus de bijbehorende brief. Conform besloten.

6.1.6 G-22-052 Bekrachtiging geheimhouding dossier Hommert II Vaesrade L'Ortye, brief GS van 1-11-2022 (GS DOC-00363899)

De voorzitter: G-22-052 Bekrachtiging geheimhouding dossier Hommert II Vaesrade, inclusief de bijbehorende brief. Is conform besloten.

7 BEHANDELSTUKKEN

7.1 G-22-030 Statenvoorstel 2e afwijkingenrapportage 2022, brief GS van 13-9-2022 (GS DOC-00315726)

7.2 G-22-029 Gewijzigd Statenvoorstel Programmabegroting 2023, brief GS van 5-10-2022 (GS DOC-00341008)

De voorzitter: Dan komen wij bij de behandelstukken voor vandaag. En het voorstel is om het Statenvoorstel 2e afwijkingenrapportage 2022 en de bijbehorende brief van GS van 13-9-2022 en het gewijzigd Statenvoorstel Programmabegroting 2023 en de bijbehorende brief van GS van 5 oktober, gezamenlijk te behandelen. Uiteraard wordt er aan het eind van de vergadering wel apart over gestemd. Dan denk ik dat wij nu toe zijn aan de behandeling. Het debat over de twee genoemde Statenvoorstellen wordt in twee termijnen gevoerd. Er geldt hiervoor een spreektijdenregeling waarbij in eerste termijn elke fractie twee minuten spreektijd per fractielid heeft toegewezen gekregen, met een minimum van tien minuten en een maximum van dertig minuten. Ik heb al gezien dat van de erg veel langere spreektijd geen gebruik wordt gemaakt. Spreektijd voor PS in de eerste termijn bedraagt twee uur en zeventien minuten en voor GS één uur. De spreektijd is zowel door de fracties als door het College in tweede termijn beperkt tot een derde van de toegewezen tijd. De Algemene Beschouwingen van de afzonderlijke fracties worden, indien beschikbaar gesteld, na het moment van uitspreken in de Statenzaal aan de vergadering gekoppeld en gepubliceerd. Ik wil u nogmaals verzoeken moties en amendementen zoveel mogelijk in de eerste termijn van de Provinciale Staten in te dienen. Zo heeft de Griffie de gelegenheid om de lijst met moties en amendementen te maken. Na de tweede termijn bestaat de mogelijkheid te schorsen voor fractieberaad. Dit alles gezegd hebbende, is het nu de hoogste tijd om te gaan beginnen en geef ik graag als eerste het woord aan mevrouw Palmen.

Mevrouw Palmen (Fractie Palmen): Dank u wel, voorzitter. De laatste begroting van deze periode. Een roerige periode voor ons allemaal. Een afsluiting binnen een nieuwe realiteit: er komt minder geld binnen, terwijl kosten stijgen. Door de majeure projecten blijft er minder geld over de gewone kleine projecten en voor de gewone kleine man in de straat. Volgens mij is dat kortweg de boodschap. Wat ik mis in deze begroting is integraal beleid, of anders gezegd: wat zijn de gevolgen van gevoerd beleid. Het schrijven van een strategisch perspectief is immers vooruitzien. Wanneer er aan een knop gedraaid wordt, dan draaien alle andere knoppen mee. Het zet een heel systeem in gang, en daar moet men op voorbereid zijn. Nu moeten we steeds iets oplossen aan de achterkant dat aan de voorkant voorkomen had kunnen worden. Het strategisch perspectief geeft nu aan dat er drie grote transities zijn. Alle drie zijn ze ruimtevrager. Economie, infrastructuur en wonen krijgen de ruimte. De derde – natuur, voedsel en energie – moet consolideren. Dat zou wat mij betreft precies andersom moeten zijn. Primaire behoeften voorop. Want wanneer het huishoudboekje krappere wordt moeten er keuzes gemaakt worden. Bij de gewone man in de straat zal dit betekenen dat men eerst gaat kijken naar wat er moet: een dak boven het hoofd, eten op de tafel, een warme douche. Men koopt in ieder geval geen auto wanneer de brandstof niet op te brengen is. Toch zit het huishoudboekje van de Provincie zo in elkaar. De woorden 'economische groei en werkgelegenheid' voeren immers nog steeds de boventoon. Dit terwijl er eergisteren in de krant voor de zoveelste keer een artikel verscheen dat de mensen voor die arbeid er niet meer zijn. De Limburgse ondernemer kan 55% van zijn of haar vacatures niet meer invullen. Tegelijkertijd zitten er nog steeds 18.000 mensen thuis op de bank, terwijl er ruim 50.000 arbeidsmigranten aan het werk zijn. Tijdens de Voorjaarsnota heb ik daar ook al vragen over gesteld, maar kreeg ik geen bevredigend antwoord. De veelvoud van opgetuigde programma's zou toch iets moeten bijdragen. Ik vraag dus opnieuw aan het College een waardevolle reflectie: waarom zitten er nog zo veel mensen op de bank, terwijl wij migranten binnenhalen om het werk te doen? Dit vergroot immers alleen maar de problemen. Waar schieten de programma's, zoals Leo Loopbaan, dan tekort? Ik citeer nu even, voorzitter, van bladzijde 17: 'Een economie die bestendig is geëquipeerd voor de vestiging en groei van nieuwe en bestaande

ondernemingen.' Deze passage staat toch haaks op de crises van dit moment. Hoe ziet het College dit nu in het licht van de gerechtelijke uitspraak van eergisteren inzake bouwonthefingen? Gaan boeren nu nog sneller het veld ruimen of keert de wal het schip en komt men eindelijk tot inzicht dat er een einde komt aan alles willen? Dat er voorkeur gegeven wordt aan het weggopen van boeren is wel duidelijk, maar het blijft mij bevreemden. De agrarische sector is immers onderdeel van de oplossing in plaats van het probleem. Dan heb ik het niet alleen over voedselvoorziening, maar ook de energietransitie, de circulaire economie, de stikstofcrisis, en samenhangend daaraan de wooncrisis. Het groen van de boer neemt immers CO₂ op, en door ZonOpDak en mestverwaarding kan de agrarische sector veel duurzame energie leveren, terwijl men door het verminderen van kunstmest veel gas bespaart. De ruimte die de gasinfrastructuur biedt kan zo beter benut worden. Twee recente rapporten van CE Delft geven aan dat groen gas de beste en meest voordelige verduurzamingsoptie is binnen de bebouwde omgeving en het landelijk gebied. Een all electric oplossing zal genadeloos stranden, het kan gewoonweg niet. De vraag aan het College is dan ook op welke wijze zij gaat bijdragen aan de doelstelling van 2 miljard kuub groen gas in 2030. Voorzitter, de afgelopen twee jaren waren door de corona moeilijke jaren, maar er waren desondanks ook positieve effecten die wij vast wilden houden. Meer op de fiets dan in de file, meer thuiswerken dus minder kantoren, meer ruimte voor wonen, schonere lucht door minder reizen en minder industrie. Die schonere lucht was er ondanks dezelfde hoeveelheid agrarische bedrijven. Deze laatste sector voelt zich bedonderd. De positieve effecten van corona zijn nergens meer te vinden, it is business as usual, en juist die sector die het meest bewerkstelligd heeft moet verdwijnen zodat industrie kan verschijnen. Een andere leerweg uit de coronaperiode was: niet afhankelijk zijn van andere landen op primaire goederen. Toch zijn we nu hard op weg om ook onze voedselproductie over te laten aan het buitenland. De route naar veilig en schoon lokaal geproduceerd voedsel wordt steeds verder afgeknepen. Het is nu niet alleen stikstof, maar ook knippen op beregening, gewasbescherming, derogatie, RENURE, de landbouwkalender en vanggewassen. Boeren die graag willen overschakelen van veeteelt naar akkerbouw of tuinbouw zien daardoor ook dat perspectief verdampen. Wat gaat het College doen om ervoor te zorgen dat de boeren weer echt perspectief krijgen? En dan de Limburger, want het gaat tenslotte over de man en vrouw in de straat. Wat merkt de Limburger ervan en wat heeft de Limburger eraan? Deze vraag zou meegenomen worden in de begroting, maar ik zie het niet meer terug. Het lijkt me echter wel de meest relevante vraag. En ik stel die vraag dan nu aan het College: wat heeft de Limburger aan MAA ten tijde van woningnood, inflatie en energiearmoede? Wat heeft de gewone Limburger aan de TEFAF? De kleine man in de straat zal er immers niet snel komen. En datzelfde geldt voor de drie Limburgse musea. Die subsidiëring gaat ten koste van ons cultureel en historisch erfgoed, zoals kerken, monumenten, en het immateriële deel, zoals onze taal en onze traditie. Het gaat ook ten koste van burgerinitiatieven van onderop, die nu dreigen kopje onder te gaan ten faveure van de grote overkoepelende organisaties. Hoe gaat het College ervoor zorgen dat de kleine initiatieven van onderop ondersteund gaan worden? Kan het College duiden waarom de zeer kleine bedragen voor bijvoorbeeld het Hoes veur 't Limburgs en Kiek Limburg niet te realiseren zouden zijn? Kan het College de eerder genomen besluiten hierover heroverwegen? Misschien nog wel het allerbelangrijkste is het afkalven van het partnerschap Trendbreuk Zuid-Limburg. Door de coronaperiode vond er kapitaalsvernietiging plaats. Zorgvuldig opgebouwde projecten zagen bereikte resultaten in rook opgaan. Eenzaamheid, suicide, leer- en gezondheidsachterstanden liepen weer op. Nu corona voorbij lijkt en de Sociale Agenda op dit punt weer is opgepakt dreigt nu voor de komende jaren opnieuw een zwarte schaduw. Kan het College duiden hoe de Sociale Agenda eruit gaat zien na 2023? Diezelfde kapitaalsvernietiging vond plaats op het gebied van sport. Van Topsport Limburg is nog steeds niet duidelijk of het faillissement nu wel terecht was of niet. De nieuw opgetuigde organisatie verliet eveneens door de achterdeur het podium en de nieuwe aanbesteding is aanstaande. Dat had volgens mij meer efficiënt kunnen lopen zonder de enorme impact die het nu heeft gehad. Als laatste dan: GLB, water- en natuuropgave. Het is evident dat hier geld voor vrijgemaakt wordt, maar dat zou niet nodig zijn geweest wanneer er in het verleden zorgvuldiger gekeken zou zijn naar de impact van een groeiende economie en daarmee samenhangend groeiende bevolking en dito infrastructuur. Het is nu toch weer hele dure pleisters plakken. U begrijpt voorzitter, en ik rond af, dat ik hoop op meer gezond verstand in de komende Statenperiode. Wat mij betreft gaat een primaire levensbehoefte vóór

prestigeprojecten en dient er een duidelijke herprioritering te komen naar belangrijkheid naar de vraag: wat heeft de Limburger eraan en wat heeft de Limburger nu echt nodig. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Palmen. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Jetten, namens de fractie van GroenLinks.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Dank u wel, voorzitter. De wereld om ons heen verandert razendsnel. Binnen de afgelopen beleidsperiode hebben we te maken gehad met twee coronacrisissen, een oorlog op het Europees continent, stijgende prijzen voor grondstoffen en extreme prijzen voor energie. Tegelijkertijd zien we de grenzen aan de groei. Steeds nadrukkelijker realiseren we ons dat het anders moet. GroenLinks pleit daar al jaren voor. Verduurzaming is geen hobby, verduurzaming is pure noodzaak – in de landbouw, in de industrie en in ons consumptiepatroon. Deze begroting is de laatste in de beleidscyclus van deze periode. En wat mij raakt is dat veel in deze begroting gewoon voortbouwt op de bestaande beleidslijnen uit het verleden. Wij gaan vrolijk door op de ingeslagen weg. Een voorbeeld: we constateren dat logistiek en industrie nog steeds sterke sectoren zijn in Limburg. Gezien de overwegingen hiervoor zou alleen dat al een heroverweging waard zijn. Is het realiseren van multimodale knooppunten in de logistiek het meest verstandige beleid, uitgaande van verduurzaming? GroenLinks twijfelt daar sterk aan. Wat ons betreft stoppen we met verdozing van het landschap. Veranderen moet, verduurzamen is noodzaak. In ons economisch beleid zetten we vooral ook in op meer en nóg meer. Vooral meer bedrijven, en meer werkgelegenheid. Maar wie gaat daar in die bedrijven werken? In ons eigen meerjarig perspectief Op weg naar 2040 voorspellen we dat ongeveer een derde van de werkgelegenheid geleverd moet worden door arbeidsmigranten. Dat vormt niet alleen een economische uitdaging, maar levert ook een vraagstuk op voor wat betreft wonen, integratie, ruimtegebruik. De integraliteit van maatschappelijke vraagstukken zien we te weinig terug in de verschillende beleidsvelden. Je kunt niet vrolijk bedrijven werven zonder na te denken waar en hoe mensen gehuisvest moeten worden. Het effect van wat er in de wereld gebeurt, is dat de bestaanszekerheid onder grote groepen Limburgers onder druk staat. Aanmeldingen bij de Voedsel- en Kledingbank, het Tientjesfonds, Limburgs Diaconaal Fonds en Stichting Leergeld nemen soms met meer dan 100% toe. Steeds meer mensen hebben ondersteuning nodig. Gelukkig zien we dat het Rijk en gemeenten hun verantwoordelijkheid nemen. Maar als Provincie dienen we ons af te vragen wat **wij** kunnen doen om de nood te lenigen. In september is er met algemene stemmen de motie Claessens aangenomen, inzake armoedebestrijding en laaggeletterdheid. Een voortgangsbericht ontbreekt tot dusver. Wanneer kunnen wij dit verwachten? En hoe wordt er rekening gehouden met de komende jaren? GroenLinks verwacht niet, helaas niet, dat de wereld op zo'n korte termijn verandert en dat daarom die ondersteuning in 2023, en wie weet verder, nog steeds nodig zal zijn. Voorzitter, wat betreft de gezonde lunch of fruit zijn er gemeenten die in het kader van de Gezonde Basisschool van de Toekomst niet alleen de deelnemende scholen ondersteunen, maar dit nu uitbreiden naar alle basisscholen. Is de vraag bij de Provincie binnengekomen om voor deze uitbreiding cofinanciering te leveren? Zo ja, hoe staat het College hierin? De crisis heeft de cultuur ook enorm geraakt. Weliswaar heeft de coronaondersteuning ervoor gezorgd dat we niet te maken kregen met een complete instorting, maar we zien dat het herstel langzaam op gang komt. Bezoekersaantallen blijven nog steeds achter. Is het College het met GroenLinks eens dat het voor de cultuur in Limburg goed zou zijn dat een van de musea in Limburg, een van de drie musea die wij ondersteunen, bevorderd zou worden tot een rijksmuseum? En is het College bereid deze lobby samen met de sector in te zetten? Een van de hoofdpijndossiers, dat weten we hier allemaal, is het Maaslijndossier. Weer vertraagd. En als we de pers moeten geloven wederom een gigantische prijsverhoging. Tegelijkertijd zien we dat diverse partijen de noodzaak van de elektrificatie van deze lijn nogmaals onderstreept hebben. Ik doe een klemmend beroep op het College om hiervoor alle middelen uit de kast te halen. Wordt het niet eens tijd dat we met een speciale trein naar Den Haag reizen, om het belang nog steviger voor het voetlicht te brengen? Voorzitter, de realisatie van de Maaslijn is in onze ogen ook in de eerste plaats rijksverantwoordelijkheid. En wat ons betreft moet de rekening van de Maaslijn bij het Rijk terechtkomen. Kom ik bij wonen. De Provincie heeft de opdracht om voor 2030 ...

De voorzitter: Op het vorige punt, schat ik zo in, heeft de heer Claassen nu een vraag.

De heer Claassen (PVV): Ik vond het waard om er in ieder geval een van de vijf al aan te besteden. Via u voorzitter, mevrouw Jetten, inderdaad die kosten voor die Maaslijn rijzen de pan uit – en dat heeft onze fractie al heel lang geleden aangegeven – dat gaat onbetaalbaar worden. En daarom hebben wij ook tegen die Maaslijn gestemd, omdat het zo veel geld gaat kosten. Op de begroting zien we nu al dat we enorm zullen moeten gaan inleveren, zeker onze collega's die na ons komen. Het Rijk moet – en dat deel ik met u – over de brug komen. Misschien moeten de andere deelnemende gemeenten ook over de brug komen. Maar als dat nou niet gebeurt, wat zegt u dan? Gaan wij dan het verschil in miljoenen euro's hier moeten gaan ophoesten? Zegt u daar dan ja tegen, of is voor u dan ook de maat vol?

De voorzitter: Mevrouw Jetten.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Het zal u niet verbazen dat GroenLinks natuurlijk heel erg voor het openbaar vervoer is. En ook andere partijen zeggen hoe essentieel het is dat er een goede treinverbinding is, bijvoorbeeld in dit geval Nijmegen-Maastricht. Daarnaast, als wij de stekker eruit trekken zijn we net zo veel geld kwijt bijna. Dus dit is zo'n fuik waar je ingezwommen bent, en waar je bijna niet meer uitkomt. Maar ik heb gewoon zoiets, als GroenLinks, als standpunt: we gaan die rekening bij het Rijk leggen. En daar doen we alles voor.

De voorzitter: De heer Claassen.

De heer Claassen (PVV): Maar goed, we kunnen niet alles. Want u pleit ook net als wij dat we de Sociale Agenda heel belangrijk vinden. Dat Trendbreuk daar een belangrijk onderdeel van is. En als we daar nu op zouden gaan beknibben, dat de ondersteuning van dat effect van Trendbreuk niet te realiseren is ... Want het heeft nog zeker één of twee generaties nodig wil het effect hebben. Maar we kunnen niet alles blijven doen. En het openbaar vervoer vindt ook de PVV belangrijk. De verbinding Noord-Zuid vindt de PVV ook belangrijk. Maar niet ten koste van alles. Dus hoe krijgt u het dan straks voor elkaar om én die Sociale Agenda in de lucht te houden én die verduurzaming in de lucht te houden én de Maaslijn in de lucht te houden? U kunt niet alles in de lucht houden. Waar maakt u dan keuzes om te zeggen: ja, we gaan nog eens een keer € 50 miljoen extra in een spoorlijn steken.

De voorzitter: Mevrouw Jetten.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Ja, dit is een schot voor open doel, zou ik bijna willen zeggen. Wat dacht u van het MAA waar we jaarlijks 10 à 11 miljoen in pompen? Wat dacht u van bedrijven die we ondersteunen, die dat niet nodig hebben want die gigantische winsten maken? Wij willen ons publieke geld voor publieke waarden inzetten. Dat is wat wij willen. En dan zullen we samen kijken hoe we dat bekostigen. Want ja, wij zijn enorm voor de Sociale Agenda om die door te zetten.

De voorzitter: Tot slot de heer Claassen.

De heer Claassen (PVV): Want er zullen keuzes gemaakt moeten worden. De keuze is: óf MAA et cetera, et cetera, dat zijn keuzes die nog gemaakt zouden moeten gaan worden. Dat gaan we ook in december doen. Daar zal de PVV ook een standpunt over innemen op het moment dat aan bepaalde zaken niet wordt voorzien en wordt voldaan. Dan is het maar de vraag of we daar dan nog ja tegen zullen zeggen. En dat hebben we altijd ook wel uitgesproken. Dus nu wachten we december af. Je kunt van de PVV veel zeggen, maar dat we er duidelijk over zijn, dat moge helder zijn. En van u vraag ik gewoon: u kunt niet alles in de lucht houden, waar zet u dan het mes in?

De voorzitter: Tot slot mevrouw Jetten.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Ja volgens mij voorzitter, heb ik die vraag net beantwoord. Een MAA, het stoppen met ondersteunen van bedrijven die gigantische winsten maken. Ja, er is hier een motie aangenomen om niet de opcenten te verhogen, maar wie weet moet je daar toch nog een keer naar kijken. We hebben een immunisatiereserve, waar je naar kan kijken. En zo zijn er nog een heleboel andere creatieve oplossingen te bedenken waar we dat geld vandaan kunnen halen. Maar nogmaals, ik wil dat geld potjandorie daar helemaal niet vandaan halen. Ik wil dat die rekening bij het Rijk komt.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Jetten. Gaat u verder met uw betoog.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Ja. De Provincie heeft de opdracht om voor 2030 23.400 nieuwbouw te realiseren. Daarbij is de rol van de Provincie niet alleen monitor maar ook aanjager, met een bevoegdheid tot aanwijzing. Er dient een verdeling plaats te vinden over de Limburgse gemeenten. Voor 1 juli 2023 moet er een overzicht beschikbaar zijn wat, waar en voor wie gebouwd gaat worden. Dit houdt een rolverzwaring voor ons College in. Bent u op streek met het realiseren van dit overzicht? En wanneer kunnen we dit verwachten? Want ik neem aan dat voordat de lijst naar Den Haag gaat deze nog in PS besproken wordt. Klopt die aanname? Wat we keer op keer op keer zien bij hoogwaterveiligheid is dat er met name naar technische oplossingen wordt gekeken. Maar het zit hem juist ook in bekenherstel, ruimte voor de rivieren, bergingscapaciteit realiseren door natuurontwikkeling, natuurkracht benutten. Voorzitter, ook hier geldt het motto van GroenLinks: veranderen moet en verduurzamen is noodzaak. Ik ga naar het thema milieu, energie en klimaat. Eind 2023 moeten RES en PES 2.0 opgeleverd worden en daarin staat hoe de energiemix uit RES 1 wordt uitgevoerd. Voorzitter, gaan wij in dit verband de achterstand van Limburg in de productie van windenergie ooit nog inhalen? In het kader van het Schone Lucht Akkoord zien we dat het knelpunt van de fijnstofproblematiek veehouderijen in Nederweert ligt. En voorzitter, ik citeer op pagina 60: "Ultimo 2023 zijn de activiteiten afgerond." Wat houdt dat in? Betekent dit dat het onderzoek naar de oplossing afgerond is, en dat we die oplossingen gaan uitvoeren? Of zijn de knelpunten met betrekking tot de fijnstof van veehouderijen in Nederweert opgelost? Voorzitter, ik denk dat hier maar één antwoord mogelijk is: veranderen en verduurzamen moet. Als er ergens een plek is waar integraliteit noodzaak is, dan is het wel bij het thema landelijk gebied. Normen van de Kaderrichtlijn Water geven aan aan welke kwaliteitseisen ons grond-, oppervlakte- en drinkwater in 2030 moet voldoen. 95% voldoet daar op dit moment niet aan. De stikstofproblematiek, uitstoot, mest en pesticiden, noem maar op, de Europese Unie legt verscherpte normen op. Al deze thema's komen bij elkaar in dat landelijk gebied. Het Rijk verplicht Provincies tot een gebiedsgerichte aanpak per regio. In de begroting wordt het proces beschreven van samenwerking, met diverse stakeholders in de regio's. Hanteren we daarbij de regel: haalbaar, betaalbaar en met draagvlak? Of hanteren we de kwaliteitsnormen die we moeten halen als scherp kader? Het moge duidelijk zijn: GroenLinks vindt dat voor de gebiedsgerichte aanpak de kwaliteitseisen en -normen vaststaand gegeven zijn en als uitgangspunt dienen. Hoe staat het College hierin? Ik sla maar een stuk over, want de tijd, hè. Voorzitter, in het openbaar bestuur krijgen we steeds nadrukkelijker te maken met het Rijk, dat de Provincies de taak oplegt om tot resultaten te komen in de regio's. Denk aan die woonruimteverdeling over de gemeente, de aanwijzing van de opvang van asielzoekers of aan de gebiedsgerichte aanpak in het landelijk gebied. De Provincie is hier niet alleen de organisator en de regisseur van de samenwerking, maar is ook resultaatverantwoordelijk. Dat betekent dat er in voorkomende gevallen forse ingrepen gedaan zouden kunnen worden in de realisatie van de maatschappelijke doelen. Deelt het College de mening van GroenLinks dat er hier sprake is van een veranderende rol voor de Provincie? Het moge duidelijk zijn: GroenLinks staat voor verandering en verduurzaming. Voorzitter, dan hebben wij nog een motie die ik wil indienen. En dat is een motie inzake reductie geur-, geluids- en fijnstofoverlast, randvoorwaardelijk bij uitwerken van gebiedsplannen. Tot zo ver, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Jetten. Dan geef ik nu het woord aan de heer Thewissen, namens de fractie van JA21.

De heer Thewissen (JA21): Voorzitter, allereerst een compliment aan het College voor het aanleveren van een leesbare begroting in begrijpelijke taal. Het aantal pagina's is gehalveerd, en dat verdient een groot chapeau. Er wordt in de nu voorliggende begroting 2023 meer dan € 500 miljoen uitgegeven. Voor de nieuwe Statenperiode is echter veel minder vrij beschikbaar geld. Van de € 400 miljoen de afgelopen vier jaar naar circa € 100 miljoen voor de nieuwe Statenperiode. Minder projecten, minder subsidies, minder uitgeven, dat was de essentie van mijn maidenspeech, nu bijna drieënhalf jaar geleden. En wat we wel doen dienen we beter te doen, met meer kwaliteit en een hoger rendement. En de voorliggende begroting dwingt ons als het ware om dit nu daadwerkelijk in de praktijk te gaan brengen. Het ziet ernaar uit dat we het befaamde 'Voor subsidie: toets 1' vanaf nu als cultureel erfgoed kunnen gaan beschouwen. De Limburger schreef al dat de vette jaren voorbij zijn en de ruimte voor politieke hobby's aanzienlijk kleiner is dan de afgelopen vier jaar. Over de vraag of dat erg is, zullen de meningen in deze zaal behoorlijk verschillen. Voorzitter, de Limburgers en de bedrijven waar ze werken voelen de enorme toename van kosten, waaronder die van energie en boodschappen, al langer in hun portemonnee. De inflatie is ongekend hoog, de koopkracht is schrikbarend achteruitgegaan en het einde is nog niet in zicht. Hoge energieprijzen dreigen te leiden tot een enorme verslechtering van het vestigingsklimaat van bedrijven. En dan hebben we het nog niet eens over de dramatische gevolgen van de uitspraak van de Raad van State aangaande stikstof. De-industrialisatie dreigt. De economische activiteiten nemen af, zowel van bedrijven op bijvoorbeeld Brightlands Chemelot alsook de bakker op de hoek. Investerings worden uitgesteld. En diverse elkaar opvolgende regeringen hebben de aanbodzijde van de energiemarkt beperkt door onder meer het sluiten van kerncentrales, gasvelden en kolencentrales. Met een stijgende vraag naar energie, onder meer door de bevolkingstoename en een achterblijvend aanbod, is het realistisch om te verwachten dat de inflatie nog langjarig hoog zal blijven. Alle signalen zijn aanwezig wat betreft economische neergang en dit raakt ook de Limburger. En waar het de schijn zou hebben dat ons Provinciebestuur over ongelimiteerd geld kon beschikken, is de nu voorliggende begroting dan ook een keiharde wake-upcall. Ook de Provincie zal dienen te bezuinigen. We zullen als Provincie kritisch en onderzoekend naar onszelf en onze uitgaven dienen te kijken. En laat dat nu niet iets zijn waar wij in uitblinken. Als JA21 missen wij concrete voorstellen van het College waarop daadwerkelijk bezuinigd kan worden, hoe pijnlijk dit ook moge zijn. Onze inwoners en bedrijven worden gedwongen om keihard te bezuinigen, omdat ze anders kopje onder gaan. En het is als Provinciaal bestuur té makkelijk om te kiezen voor de weg van de minste weerstand door in onze Provinciale spaarpot te blijven graaien, om zo de gaten in de begroting te dichten. Uiteindelijk is dit een doodlopende weg. En ondanks dat het College dit zelf ook erkent, ontbreken concrete voorstellen tot bezuinigingen. Wij horen dan ook graag de visie van het College op die mogelijke bezuinigingen. Ze heeft al aangegeven dat er drie mogelijkheden zijn: herziening van uitgaven, onbenutte belastingcapaciteit wel benutten en gebruikmaken van reserves. Maar wij willen graag de visie op daadwerkelijk concrete bezuinigingen. Vervolgens voorzitter, wij als PS zijn ook vaak zelf de drijvende kracht achter het opstarten van veel projecten en initiatieven buiten onze kerntaken. We vragen hier per motie of amendement aandacht voor, en dat zal vandaag niet anders zijn. Voorzitter, dat gezegd hebbende over de vraag waarop en hoe we kunnen bezuinigen, kunnen we hier vandaag ons hoofd breken en elkaar de maat nemen. Het is echter aan de nieuwe Staten en het nieuwe College om hierover te beslissen. Als JA21 kiezen wij ervoor om die niet voor de voeten te gaan lopen. Dan enkele punten uit de begroting en vragen hierover aan het College. Op pagina 136 schrijft u dat de vergoeding van het Statenlidmaatschap een structurele wijziging betreft. Vanaf 2023 zit deze integraal verwerkt in de personele begroting. Kan het College aangeven over welke wijziging ze het hier heeft? En dan in tabel op pagina 15 ad d) autonome ontwikkelingen en overige bijstellingen, zien we bij de personeelsbegroting 2023 tot en met 2026 meer dan een verdubbeling, van een kleine € 5 miljoen naar iets meer dan € 10 miljoen. Daar hebben we graag een toelichting op van het College. En dan de informatiehuishouding in dit huis. Er wordt de nadruk gelegd, ook in het rapport van de ZRK zoals dat behandeld is in de commissie FEB, op informatiebeveiliging en geplande certificering. Wat wij missen is een visie omtrent informatiemanagement en -beheer in algemene zin. We zijn een informatieverwerkingsorganisatie. En het verleden leert dat de informatie te wensen overlaat. En als PS dienen wij optimaal in de gelegenheid te worden gebracht om onze taken uit te kunnen voeren. Professioneel informatiemanagement is daar een vereiste voor en niet iets om er even bij te doen. En dan

hebben we het nog niet eens over de Wet open overheid, waar steeds vaker een beroep op wordt gedaan. Wat JA21 betreft dient dit vakgebied serieus genomen te worden en reikt dit veel verder dan beveiliging alleen. Graag een reactie van het College hierop. En dan voorzitter, de afronding: mijn laatste drie zinnen. Het is al met al een hele kluit waar wij als Provinciale Staten gedurende de tijd die ons deze periode nog rest, maar zeker ook onze opvolger en een volgend College, haar tanden in mogen zetten. Moeilijk, maar niet onmogelijk. En wij zijn ervan overtuigd dat dit gaat lukken, want ook op het vermogen van ons als Limburgers zit geen vervaldatum om elke dag te groeien, te verbeteren en te veranderen. Dank u.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Driessen heeft een vraag voor u.

De heer Driessen (Forum voor Democratie): Ja voorzitter, ik heb even gewacht tot het einde van het betoog. En ik denk dat de heer Thewissen en ik elkaar in heel veel punten kunnen vinden, ook met het feit dat het kapitaal van de Provincie afneemt. U vraagt het College waar mogelijkheden zijn voor bezuinigen. Maar ik zou ook graag de visie van JA21 horen waar zij op zouden bezuinigen bij de grote projecten die eraan komen. En dan voornamelijk drie grote projecten die veel geld kosten. Hoe beziet JA21 dat? Wellicht dat ik dat gemist heb, maar wat zou uw voorkeur zijn voor een bezuiniging?

De voorzitter: De heer Thewissen.

De heer Thewissen (JA21): Dank u wel. Dat heeft u inderdaad gemist, want dat heb ik niet genoemd. Waar wij in eerste instantie naar willen kijken, is dat we teruggaan naar onze kerntaken. En hoe pijnlijk en hoe vervelend dat voor de Limburgers en een aantal organisaties ..., waar het College ook over spreekt in het stuk, waar het gesubsidieerd van de Provincie tot een automatisme geworden is, dat we daar kritisch naar gaan kijken. Om nu heel concreet aan te geven waarop we wel gaan bezuinigen en waarop niet is voor ons nu een stap te ver. Maar dat zal een logisch gevolg zijn als we terugkeren naar de kerntaken.

De voorzitter: Dank u wel. Ik had de indruk dat uw betoog ook was afgerond.

De heer Thewissen (JA21): Een goede indruk.

De voorzitter: Een goede indruk. Dank u wel, mijnheer Thewissen. Dan geef ik nu het woord aan de heer Franssen, namens LOKAAL-LIMBURG.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Dank u wel, voorzitter. Voorzitter, de laatste meerjarenbegroting in deze Statenperiode. Een bewogen periode, waarin we op de proef gesteld zijn. Nog steeds bevinden we ons in een stormachtige omgeving en achter de horizon van 2026 bevindt zich het grote vraagteken: hoe zal de verdeling van het Provinciefonds plaatsvinden. Onlangs was er in de commissie FEB een sonderende sessie, met daarin het verzoek belangrijke wensen en bedenkingen aan de Gedeputeerde mee te geven richting het Rijk, niet in de laatste plaats door de geopolitieke ontwikkelingen, de energiecrisis en de verlamme effecten van ons stikstofbeleid voor de agrarische sector, woningbouw en infrastructuur. Speciaal in deze tijd zijn een aantal zaken belangrijk: koersvastigheid en, indien nodig, wendbaarheid en vooral transparantie en doelgerichtheid. Weten waar we staan, voor zover het oog reikt. De nieuwe systematiek van de begroting die hier voorligt is een enorme sprong voorwaarts ten aanzien van de afgelopen jaren en draagt bij aan het inzicht waar we staan, wat onze mogelijkheden zijn, en dwingt ons kritischer te zijn. Voorts waarderen wij dat op aanvraag een papieren versie alsnog beschikbaar wordt gesteld. Griffie, dank u wel. We zullen voor de nieuwe Statenperiode een aantal keuzes overlaten. In de nieuwe periode zullen de beleidskaders nog herkenbaarder terugkomen in de begroting. De begroting 2023 is gestoeld op de gemaakte afspraken vanuit provinciale beleidskaders. Mogelijk nieuwe richtingen laten we dus over aan een volgende Staten 2023-2027. Het College geeft financiële kaders aan en legt geen beleidskeuzes voor, en legt ze ook niet vast. LOKAAL-LIMBURG wil dat ook zeker nu niet doen. Wel willen we op een aantal zaken ingaan, omdat naar onze mening het aan informatie oftewel achtergrondinformatie

ontbreekt, om in de toekomst beleidskeuzes te kunnen maken. Dat doen we vanuit het gedachtegoed dat het wellicht mogelijk is om op een aantal vlakken nog aan (achtergrond)informatie te werken, zodat er in de volgende Statenperiode gefundeerde keuzes gemaakt kunnen worden. De onderwerpen die we ter sprake brengen staan vaak over verschillende paragrafen vermeld, maar we hebben de vrijheid genomen ze per onderdeel te beschouwen en te bespreken. Hoewel LOKAAL-LIMBURG deze campussen belangrijk acht voor onze Limburgse economie, stellen we dan ook vast dat het erg moeilijk is om deze campussen van het provinciaal financieel infuus af te koppelen. Wij herinneren ons nog een discussie aan het einde van de vorige Statenperiode over het terugvloeien van mogelijke revenuen naar de Provincie als beloning voor onze investeringen. Die revenuen zouden komen door gedane innovaties en vastgestelde patenten. Er was zelfs een motie over aangenomen, maar bij bespreking daarover bleek dat er nog niet veel geld verdiend was en de materie erg ingewikkeld. Dat neemt niet weg dat LOKAAL-LIMBURG vindt dat, zeker gelet op de financiële staat van de Provincie, het financieel infuus realistisch moet worden. Voorzitter, wat de toekomst betreft van onze agrarische sector in relatie tot de stikstof, hoe ziet die eruit naar de mening van LOKAAL-LIMBURG. En als we deze uitgangspunten proberen in te vullen, dan komen we tot de volgende glashelder geformuleerde gedachtegang: 1) Geen verplichte uitkoop/onteigening van boeren; 2) Alle stikstofdepositeurs dragen bij aan een oplossing, dus ook de industrie, de mobiliteit en de luchtvaart in het bijzonder, maar ook verborgen indirecte vervuilers zoals datacentra; 3) De garantie op een veilig en betaalbaar voedselpakket is uitgangspunt voor de transitie in de landbouwsector. Voorzitter, als we tot een gedegen aanpak van de stikstofproblematiek willen komen, zal er eerst overeenstemming moeten zijn over het feit dat alle vervuilers, maar ook de milieulobby, een bijdrage moeten leveren. Een van de punten die tot doorlopende discussies leiden zijn de gerealiseerde hectaren grond tot natuur, en derhalve de hectaren die de landbouw nog in zou moeten leveren. We weten dat er in de toekomst volgens de boekhouding van de Provincie nog 1050 hectare gerealiseerd moet worden. Dat is dan het verschil tussen verplichting door het Rijk opgelegd, en het reeds gerealiseerde areaal natuur. Maar de vraag die LOKAAL-LIMBURG stelt: is dat aantal gerealiseerde hectaren wel juist? LOKAAL-LIMBURG heeft geprobeerd dat te achterhalen, maar dat is een zeer lastige klus. Ten einde raad hebben we de vraag aan BsGW voorgelegd en die geven aan dat er in het jaar 2021 in Limburg 52.439 hectare natuur is. Deze opgave is gedestilleerd uit de categorie Overig Onbebouwd. Maar niet te achterhalen is hoeveel er is aangelegd in het kader van de afspraak met het Rijk en of natuur aangelegd door het Waterschap in die opdracht is meegeteld of niet. In ieder geval is de BsGW zo sportief te melden dat de cijfers vanuit hun gegevens geproduceerd, waarschijnlijk meer vragen dan antwoorden opleveren. En dat prikkelt LOKAAL-LIMBURG en we stellen dan ook de vraag of we kunnen komen tot een goed register. Dat register moet laten zien door wie en onder welk regime hoeveel natuur is gerealiseerd. Zoals gezegd, het Waterschap legt ook natuur aan en particulieren ook, dus er wordt niet alleen door de Provincie natuur aangelegd. Hoe verhoudt zich dat met de opdracht, en hoe wordt dat geregistreerd om de actuele taakopdracht doorlopend paraat te hebben? LOKAAL-LIMBURG kan zich niet onttrekken aan de indruk dat er meer natuur gerealiseerd is dan geregistreerd wordt. En dat daardoor de beschikbare hectaren landbouwgrond van onze boeren onterecht wordt afgepakt. Zeker als ze moeten extensiveren. Verder is het ook belangrijk het opkomende fenomeen voedselbossen een juiste status te geven en voor LOKAAL-LIMBURG is dat: natuur. Dus iedere hectare aangelegd voedselbos dient te worden geregistreerd als: natuurrealisatie. Dus de vraag: hebben we een betrouwbaar register, waarin alle natuurrealisaties zowel door de Provincie, gemeenten, maar ook het Waterschap, worden vastgelegd en waaruit we de resterende opdracht op een juiste manier kunnen vaststellen? Ik zie dat ik nog maar tweeënhalve minuut heb voorzitter, en ik heb eigenlijk nog vijftien pagina's. Dus ik ga nu even bladeren. We moeten toch eens bespreken of we wat meer tijd kunnen kopen en misschien eens wat minder interrupties. Dat zou een voorstel kunnen zijn. Voorzitter, dan nog enkele andere opmerkingen. Limburg maakt Limburg niet alleen uniek door zijn mooie natuur en bijvoorbeeld het Heuvelland, maar ook door de vele monumenten. Deze monumenten dienen behouden te blijven, maar hebben helaas zeer vaak een slechte isolatie. Voor de eigenaar is het niet op te brengen om alleen deze monumenten te verduurzamen. Zodoende willen wij door middel van een motie hier een impuls aan geven. De motie zal ondertussen rondgedeeld zijn, ga ik van uit. En wij willen dus zodoende dat sowieso de monumenten hun aantrekkingskracht voor ons Limburgse landschap ..., maar we willen ze ook beter behouden en dat daar middelen voor worden vrijgemaakt. Reeds vele jaren wordt er in Landgraaf

gestreefd naar een randweg, zodat veel inwoners een betere en schonere leefomgeving verkrijgen. Vanuit Duitse zijde is er na vele jaren lobbywerk groen licht gegeven door het hoogste bestuursorgaan. En ondertussen zijn door de gemeente Landgraaf ter voorbereiding een viertal woningen aangekocht, mede omdat Randweg Abdissenbosch als project steeds in het integrale programma Mobiliteitsopgaven Limburg onder W45 een plek heeft gehad. Nu wij weten dat er een besluit is genomen ter ontwikkeling van Groeve Mourik te Brunssum zal er meer drukte ontstaan en de noodzaak van de randweg extra ondersteunen. Het kan daarom niet zo zijn dat vanuit het College na jarenlang overleg en voorbereiding deze Randweg wordt geschrapt. Wij zullen een motie indienen om deze randweg niet te schrappen, maar in de waakvlammodus op te nemen in het integrale programma Mobiliteitsopgave Limburg. Voorzitter, LOKAAL-LIMBURG hecht veel waarde aan het belang en behoud van de Limburgse taal. Wij streven ernaar dat de Limburgse taal meer verankerd wordt in Limburg en dat deze taal toekomstbestendig verzekerd wordt. We hebben hiervoor reeds aandacht gevraagd. Vandaar dat wij gezamenlijk met het CDA en GroenLinks en LOKAAL-LIMBURG een motie zullen indienen ter ondersteuning van 'hoes veur 't Limburgs'. Veurzitter, dit waar ut in de ierste termin. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Franssen. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Plusquin, namens de Partij voor de Dieren.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Dank u wel, voorzitter. Voorzitter, een jaar geleden tijdens de behandeling van de begroting 2022 stond in de media alles in het teken van de Klimaatop COP26 in Glasgow. Op dat moment had de wetenschap een glasheldere boodschap: als we voor een leefbare aarde de opwarming van het klimaat onder de anderhalve graad willen houden moet het roer nu om. Liever deze week dan volgende week en liever vandaag dan morgen. Vandaag tijdens de behandeling van de begroting 2023 staan we opnieuw aan de vooravond van een Klimaatop, nu de COP27 in Sharm-el-Sheikh. En opnieuw is de boodschap van de wetenschap glashelder: de emissie van broeikasgassen gaat nog onverminderd door, de concentraties in de atmosfeer zijn gegroeid tot nooit eerder gemeten niveaus en er is geen geloofwaardig traject meer in zicht dat de opwarming onder de anderhalve graad gaat houden. De gevolgen hiervan zullen we ongetwijfeld steeds duidelijker gaan merken. De zomer van 2022 was waarschijnlijk de koelste van de komende twintig jaar en de weersextremen waar we nu al mee te maken hebben zullen in heftigheid blijven toenemen, met alle gevolgschade van dien. We zullen ook te maken krijgen met voor onze streken nieuwe ziektes en pandemieën. Ook het aantal klimaatvluchtelingen zal gestaag blijven groeien.

De voorzitter: Dit is, hoor ik, het moment voor een interruptie van de heer Claassen.

De heer Claassen (PVV): <onverstaanbaar>. Ik stuitte op een artikel vanmorgen. Daarin werd in 2010 door vooraanstaande klimaatwetenschappers – dezelfde waar u nu naar verwijst – gezegd: 'In 2020, over tien jaar, dan is de noordkap gesmolten. We moeten nu de wereld redden: de noordkap smelt, over tien jaar is hij er niet meer.' Het is twaalf jaar later. Gisteren was ik er nog, er ligt echt nog behoorlijk veel ijs. En de poolkappen, blijkt ook, zijn sinds 2012 gewoon weer terug op het oude niveau. Dus waar haalt u nu dan deze flauwekul vandaan dat we de wereld moeten redden, want het gaat eigenlijk heel erg goed met de wereld.

De voorzitter: Mevrouw Plusquin.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Nou, wij denken dat het niet zo goed gaat, voorzitter. En ja, ik vervolg mijn betoog nog, dus misschien kunt u daar nog iets van opsteken.

De heer Claassen (PVV): Maar geeft u ... Via u, voorzitter ...

De voorzitter: U krijgt de gelegenheid. U was nog aan het antwoorden?

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Nou, ik ben klaar eigenlijk.

De voorzitter: Niet echt. Dan de heer Claassen.

De heer Claassen (PVV): Nee, maar u probeert ons bang te maken dat door de CO₂-stijging, die van 1850 tot 2020 0,1 is toegenomen van 0,3 naar 0,4, er geen causaal verband aan te tonen is tussen de stijging van de CO₂ en de temperatuurstijging ... We hebben te maken met een publicatie van een jonge, briljante Nederlandse jongen, die aangetoond heeft dat de temperatuurstijging van afgelopen twintig jaar in Nederland, West-Europa te maken heeft met een andere windstroom, die niet te relateren is aan de CO₂. En wat ik u voorlegde, we hebben dus nu ...

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Sorry ja, de vraag voorzitter?

De voorzitter: Ja, komt eraan.

De heer Claassen (PVV): De vraag, die gaat nu komen. Wat ik u net ook heb voorgezet, diezelfde wetenschappers die hebben gezegd 'over tien jaar hebben we geen noordkap meer', dezelfde wetenschappers hebben gezegd: de zeespiegel gaat stijgen, we gaan aan het verdrinken. We zijn nu tien jaar later: er is niets aan de hand. Wanneer vallen bij u de schellen van de ogen en houdt u op met al die klimaatwaan, en zeker als het over CO₂ gaat, over ons heen te storten?

De voorzitter: Mevrouw Plusquin.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Voorzitter, wij baseren ons op de wetenschap. En ik ken het artikel niet waar de heer Claassen het over heeft. Hij mag het even mailen, maar ik ga mijn betoog vervolgen.

De voorzitter: Gaat u verder.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Ja. Maar wat lezen wij in de Provinciale begroting: goed klimaatbeleid biedt kansen om duurzame en sterke economie op te bouwen en nieuwe banen te creëren. En blijkbaar ziet dit College klimaatverandering niet als een bedreiging maar als een kans om nog meer economische groei te genereren, met nog meer verbruik van grondstoffen, nog meer verbruik van energie en nog meer productie van afval. Het heeft er ook alle schijn van dat al die duurzaam geproduceerde energie uit zon en wind niet gebruikt wordt om de uitstoot van broeikasgassen te beperken, maar om nieuwe bedrijvigheid aan te moedigen. En terwijl de missies van dit College zijn: Limburg maakt Gezond!, en Limburg maakt energie staan we toe dat een autobedrijf een tweehonderd jaar oud bos mag omkappen. En besluiten we tientallen miljoenen te investeren in een onnodig vliegveld, ten koste van de gezondheid van de duizenden omwonenden, die maar moeten wennen aan de geluidsoverlast en de vieze lucht. We kunnen als Provincie ook andere keuzes maken, voorzitter. Daarvoor dienen wij vandaag een aantal moties in. Een motie om niet meer via Maastricht Aachen Airport groente en fruit in te voeren. Deze keuze tegen vervoer door lucht en voor lokale inkoop is al gemaakt door een aantal grootwinkelbedrijven, en is een steun in de rug voor de boeren in Limburg en omgeving. Een motie om te ondersteunen dat isolatie en energiebesparing bij woningen zoveel mogelijk gezamenlijk in straten en buurten bij burgers wordt uitgevoerd. Dat is efficiënter, het leidt tot een lagere prijs voor burgers en meer woningen die op korte termijn geïsoleerd kunnen worden. Daarnaast hadden wij gisteren nog een motie ingediend om de thermostaat in de eigen gebouwen niet hoger dan 19 graden te zetten. En ja, soms heb je gewoon geluk: dan wordt de motie al uitgevoerd voordat hij is ingediend. Dus dank u wel, dank voor het College. We zijn daarmee solidair met talloze Limburgse gezinnen die in financiële problemen zitten door te hoge energieprijzen. En wel hopen wij dat er ook aandacht wordt besteed aan gedragsverandering en energiebesparingen, ook in hetzelfde

Provinciehuis. Voorzitter, zonder een gezonde natuur vaart niemand wel. Te lang al plegen wij rooibouw op onze natuurlijke hulpbronnen. De biodiversiteit blijft achteruithollen. Volgens het Living Planet Report van het WWF zijn populaties van de in het wild levende dieren sinds 1970 met 69% achteruitgegaan – een dramatisch getal. Het is daarom hard nodig dat de natuur terugkomt. Wat je daar als Provincie aan kunt doen is natuurinclusief landbouwbeleid voeren, het grote stikstofoverschot en de verdroging aanpakken, en het nationaal natuurnetwerk afmaken, zoals reeds lang geleden beloofd was. Wat dat betreft gaven vorige Colleges niet thuis, door € 30,4 miljoen niet aan nieuwe natuur uit te geven, die daar wel voor was bestemd. En nog steeds gaat het veel te langzaam. Er is vorig jaar niet meer dan 46 hectare ingerichte natuur bij gekomen. In dat tempo duurt het nog zevenentwintig jaar voordat het NNN af is. Daarnaast blijkt uit het antwoord op onze vragen dat er niet voldoende middelen in de begroting zijn opgenomen om de wettelijke taken te vervullen. Taken op het gebied van natuurbeheer, en de andere taken die de Provincie bij de wet zijn opgedragen. Onze vraag aan de Gedeputeerde: wat is er nodig om die taken wel te vervullen? Kunt u in beeld brengen wat op de verschillende deelterreinen de financiële achterstand is, en dat aan de Staten doen toekomen? En dat is dan publieke informatie om bij de Collegevorming na de verkiezingen in maart mee te nemen. Voorzitter, een soort die voor zijn overleven sterk afhankelijk is van Limburg is de das. En daarom hebben wij vorig jaar een groot punt gemaakt van het zorgvuldig omgaan met de bescherming daarvan. Wat bij Roermond helemaal is misgegaan. De Wet natuurbescherming bevat een zorgplicht. Je moet bij al je handelingen of nalaten die maatregelen nemen die de nadelige gevolgen voor beschermde soorten zoveel mogelijk beperken of ongedaan maken. En als provinciaal wegbeheerder heb je die plicht ook. Ieder jaar wordt 20% van de dassen gedood door het wegverkeer. Das en Boom heeft al een poos geleden een inventarisatie gemaakt van plekken waar veel dassen worden doodgereden. Dat is te voorkomen door rasters en een tunnel of een buis aan te brengen, waarvan ook andere soorten profiteren. En gezien die zorgplicht heb je ook als wegbeheerder die taak. We dienen vandaag een motie in om die taak ook daadwerkelijk te gaan vervullen. Over het doden van wasberen hebben we in de commissie RLN een discussie gehad. We zijn zeer teleurgesteld dat het College niet de stap zet om bij het ministerie van LNV er met de grootste kracht op aan te dringen dat de wasbeer, zoals in Duitsland en België, een artikel 19-soort wordt. Dan zal beheer en dus ook maatregelen als anticonceptie en TNR mogelijk worden. Kan de Gedeputeerde toezeggen dat hij dat bij LNV gaat aankaarten? Voorzitter, in het strategisch perspectief staan de belangrijkste thema's waar de Provincie aan moet werken. Landbouw, stikstof, natuur, klimaat en energie, en wonen en bereikbaarheid. Gezien deze drie strategische thema's blijft het ons verbazen hoeveel geld wij uitgeven aan de regionale economie. Dat is immers geen onderdeel van een van die drie strategische thema's. En hoe kan GS onderbouwen dat we bijna € 40 miljoen uitgeven aan regionale economie terwijl we niet eens genoeg geld hebben om aan onze wettelijke verplichtingen van natuurbeheer te voldoen? Graag een reactie van het College. Binnen de uitgaven van de regionale economie hebben wij grote moeite met de langjarige verplichtingen waarvoor is gekozen bij MAA en Brightlands. Het motto leek te zijn: we zijn eraan begonnen dus we moeten doorgaan, ook al draagt het niet bij aan de uitdagingen waar we nu voor staan. Deze keuzes geven het volgende College een onevenredig zware taak. En ook hebben we grote moeite met de manier waarop wij de regionale economie stimuleren. We geven die regie en besturing weg aan externe partijen, die alleen maar een set financiële KPI's meekrijgen – zoals bij de Brightlands Campussen en de vijftien investeringsfondsen, waaronder het LEF. Externe partijen die puur zakelijk opereren, en geen boodschap hebben aan de maatschappelijke doelen die je als Provincie wilt bereiken. De KPI's zijn daarbij een veel te grote vereenvoudiging van de werkelijkheid en bovendien inflexibel. Zo kun je met de KPI CO₂-besparing een zeer energie-intensieve bedrijfstak ondersteunen als die maar een paar procentjes uitstoot reduceert. En vragen wij als Staten naar een verantwoording van de keuzes die zijn gemaakt om bepaalde projecten of bedrijven te ondersteunen, dan krijgen we nul op het rekest vanwege privacy. Voorzitter, de Partij voor de Dieren is van mening dat we zo niet voldoende op de maatschappelijke doelen kunnen sturen en de budgetfunctie als Staten niet kunnen uitoefenen. Daarom de vraag aan het College: waarom is deze keuze gemaakt om uit te besteden, om alleen maar op abstracte KPI's te sturen en de verantwoording vertrouwelijk te houden? Kan het niet anders? En hoe doen andere Provincies dat? Graag een reactie van het College. En ook zouden we graag een memo zien die de voor- en nadelen van deze manier van aansturen op een rij zet en het alternatief van inbesteden. En voor een tweetal

fondsen, bijvoorbeeld het LEF en het fonds voor circulair produceren, bij wijze van voorbeeld concreet aan te geven hoe het anders zou kunnen worden ingespeeld. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Plusquin. Dan geef ik nu het woord aan de heer Kuntzelaers, namens de Partij van de Arbeid.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Dank u wel, voorzitter. De begroting 2023, dat is toch altijd even een mooi momentje om rond te kijken. Want ja, we gaan het volgende jaar in en dat is een volgend jaar met verkiezingen. En dat betekent dat 50% van de zaal niet terugkeert. En ik zie sommige mensen er heel enthousiast bij kijken, dus dat is wel een bijzondere conclusie dan. Maar dat noopt ons wel tot een goede overdracht. En zo zien wij de begroting 2023 ook: als datgene wat je doorgeeft naar een volgende generatie aan Statenleden en mogelijk een nieuw bestuur. En dat zijn natuurlijk niet alleen begrotingen die een financiële overdracht zijn, maar het zijn natuurlijk ook regels en adviezen die je mee probeert te geven. En zelfs op de tribune bij de pers wordt er aan overdracht gewerkt, want ik zag Jean van Hoof vandaag weer. En dat stemt iedereen tot vrolijkheid. En die is ook bezig met een overdracht, dus ... *[Applaus]* En dat allemaal om die volgende Staten vol uit de startblokken te kunnen laten gaan. Want er ligt nogal wat te wachten in die volgende periode. Buiten is er namelijk crisis op crisis: personeelscrisis, woningcrisis, energiecrisis, asielcrisis, stikstofcrisis. Er is werk genoeg. En duidelijkheid is dan ook nodig. We hebben verschillende vragen voor het College op basis van de begroting, en één duidelijk verbetervoorstel op het gebied van OV, in de vorm van een motie. En laten we beginnen met stikstof, want deze week bracht ons natuurlijk weer in verwarring. In de eerste plaats bleken er rekenmodellen niet te kloppen. Dat stelt natuurlijk altijd teleur en dat zorgt voor onnodige extra onzekerheid en verwarring. Maar bovenal was er natuurlijk die rechterlijke uitspraak. En we kijken toch even naar GS om een stukje duiding. En misschien een vraag naar het bekende, maar weten we al wat er aan de hand is en wat de effecten zijn? En we horen graag van u wat de impact ervan is. En tevens vragen we ook in relatie daartoe wat dan de stand van zaken is op het gebied van onze Limburgse methode van hoe wij omgaan met die stikstof. Wij hebben namelijk een minder conflictrijke, meer op samenwerking gerichte, meer op vrijwilligheid geënte manier van omgaan met de stikstofcrisis. En ik hoop dat het College daar een stukje duiding van kan geven. Want als er één ding is dat ik graag zou willen meegeven aan een nieuwe Staten is dat samenwerking in de Limburgse samenleving, met de Limburgse boeren en met het bedrijfsleven erg belangrijk is en misschien wel essentieel om uit deze crisis te komen. De woningcrisis, dat andere grote probleem dat op ons afkomt en natuurlijk ook meteen een relatie heeft met die stikstofcrisis. Want hebben de effecten van die rechterlijke uitspraak in de afgelopen week impact op het aantal woningen dat we kunnen bouwen, heeft het impact op mensen die zoeken naar een huis om te kopen of te kunnen huren. En daarbij hebben we een tweede vraag aan het College. Want in het land lijken zich nu ook al situaties voor te doen dat door stijgende kosten, zowel van personeel als van producten, de eerste bouwprojecten worden afgeblazen omdat ze niet meer haalbaar lijken. En dat, met zo'n schrijnend tekort aan woningen, is natuurlijk een dramatische situatie. En wij vragen u: heeft u die signalen in Limburg ook al? En zo ja, moeten we al actie ondernemen? En dan de energiecrisis. Als Limburg hebben we een enorm fonds klaarstaan in de vorm van het LEF. We hebben een enorme hoeveelheid geld, meer dan € 200 miljoen, beschikbaar om de samenleving verder te brengen en de energietransitie te realiseren. En er liggen ook mooie voorstellen. Ik zag weer een mooi voorstel vanuit het CDA voorbijkomen om dat LEF nog effectiever in te zetten. Dat stemt tot goede hoop en dat geeft de burger moed. Maar wat ik ook moet constateren in de afgelopen periode is dat dat enorme fonds van € 200 miljoen wel heel ver aan de horizon staat voor de Staten. En wij willen het College vragen om aan het begin van die volgende periode de nieuwe Staten heel erg mee te nemen in wat dat fonds doet. En ook jaarlijks – en dan vraag ik om een toezegging – jaarlijks een sessie te organiseren met de resultaten en de opbrengsten uit dat fonds, zodat die nieuwe Staten goed de vinger aan de pols kunnen houden. De personeelscrisis. Tekorten in de zorg, in het onderwijs, bij de politie op handhavingengebied, bij Defensie, het openbaar vervoer – het houdt maar niet op. En die enorme tekorten aan personeel, met name in de publieke sector, gaan de PvdA erg aan het hart. Op andere plekken ook, maar de publieke sector, die de cruciale taak heeft om deze samenleving te laten functioneren, daar maken we ons extra veel zorgen over. En wij vragen dan ook aan het College: welke rol

ziet u voor zichzelf weggelegd, ook met name vanuit het perspectief van de hoeder van de regionale economie en arbeidsmarkt, om mensen te interesseren om een baan te nemen in het publiek belang, op het gebied van onderwijs, in de zorg, in het openbaar vervoer. Welke taken en welke acties zouden wij daar nog aan kunnen toevoegen? En een andere kans die er natuurlijk ligt vanuit Limburg, is het feit dat wij een grensprovincie zijn. En dat is bij de arbeidsmarkt iets wat je niet over het hoofd mag zien. We hebben namelijk die kansen van de Belgische en de Duitse arbeidsmarkt erbij. Maar daar zitten vaak blokkades. En daarvoor hebben we ITEM ooit opgericht, samen met de Universiteit Maastricht. En waar wij erg naar op zoek zijn is: wat zijn nou de resultaten van dit wetenschappelijk instituut? Welke effecten kunnen we zien voor de grenswerker hier in de regio, van het wetenschappelijk onderzoek wat we hebben gedaan? Zouden wij een toezegging kunnen krijgen dat u een overzicht, laten we zeggen in een pagina of vier, stuurt met de resultaten ... Ongeveer vier, ik kijk even naar het College; u mag er zelf nog twee meer of minder van maken. Met de wetenschappelijke resultaten, maar ook met name met de praktische effecten voor de gewone arbeider in Limburg en in België en Duitsland. En dan gaan we naar het openbaar vervoer, en daar hebben we ook een verbetervoorstel. Want we zien namelijk op dit moment dat het OV steeds duurder wordt. Stijgende prijzen. We zien het regionaal openbaar vervoer verschraken. We zien gewone reguliere bussen ingeruild worden voor kleine busjes, we zien continue verbindingen vervuld worden voor stops met daarna een belbusje. We zien minder en minder kwaliteit, en meer en meer prijs. En daarbovenop zien we nog eens de verschillen tussen de regio en de Randstad als het gaat om investeringen. En op al die drie punten willen wij het College oproepen om verandering aan te brengen. Want Arriva, dochter van Deutsche Bahn, mag wel wat meer investeren in tijden van complexe, economische problemen. En voor een bedrijf dat in het eerste halfjaar meer dan € 800 miljoen winst heeft gemaakt zou het hen sieren om te investeren in de plekken waar ze aan het werk zijn. En wij roepen het College dan ook op om daar actie op te ondernemen. En dan het laatste punt, en dan komen we op het meest financiële punt.

De voorzitter: Voordat u daaraan begint heeft de heer Driessen voor u een vraag.

De heer Driessen (Forum voor Democratie): Ja dank u wel, voorzitter. Want ik zag inderdaad ook de motie voorbijkomen omtrent Arriva. En hoewel ik de motie an sich sympathiek vind, en die € 800 miljoen klinkt natuurlijk als heel veel, die Arriva of Deutsche Bahn als eigenaar van Arriva, winst boekt. Maar niet als je bedenkt dat ze € 40 miljard omzet draaien en de afgelopen drie jaar ook verlies hebben gedraaid dat gecompenseerd moet worden. Dus, en misschien kunt u daar toelichting over geven, waar ik een beetje moeite mee heb in uw motie is: tracht u hiermee de rekening van die OV-uitbreiding, of in ieder geval het voorkomen van de versobering bij Arriva en daarmee Deutsche Bahn neer te leggen? Of beoogt u meer om daar als overheden wat aan te gaan doen, om bijvoorbeeld die tarieven te bevriezen?

De voorzitter: De heer Kuntzelaers.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Dank u wel, voorzitter. In de eerste plaats, wij hebben een concessie verleend voor een periode van vijftien jaar aan een bedrijf, met de verwachting dat zij kwaliteit leveren op het gebied van openbaar vervoer voor de Limburger. En wat we op dit moment moeten constateren is dat het openbaar vervoer steeds minder een alternatief is voor elke andere vorm van transport. En dat kan niet de bedoeling zijn waarom wij bijna € 70 miljoen per jaar overmaken naar dat bedrijf, om de Limburger juist dat alternatief en dat gemak te bieden om met het openbaar vervoer van punt A naar punt B te komen. En als je twee uur moet reizen van Meijel naar Maastricht of dat er geen constante verbinding meer zou zijn van Weert naar Venlo, is dat onacceptabel. Daar kunnen we niet langer mee akkoord gaan als je zoveel miljoenen per jaar overmaakt. En die verantwoordelijkheid ligt dan inderdaad bij degenen die we de concessie gegund hebben. En het is aan het College om dan te zorgen dat die Limburgse belangen gediend worden.

De voorzitter: Dank u wel. Gaat u verder met uw betoog.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Inflatie en indexatie – het laatste stuk van dit betoog. Het zijn twee zaken die veel zorgen baren. Voor de gewone Limburger natuurlijk omdat die de prijzen van zijn eigen boodschappen en van zijn eigen huur continu ziet stijgen, en maar moeilijk de eindjes aan elkaar kan krijgen. Maar het is ook een molensteen in deze Provincie geweest, de afgelopen jaren. En met name als je kijkt naar het niet indexeren van infrastructurele projecten. Als we de bedragen op zouden tellen die we betaald hebben doordat we niet geïndexeerd hadden – en dan heb ik het over projecten als de N280, de Maaslijn, VDL, de Buitenring, allemaal projecten die in de afgelopen jaren extreem zijn gestegen in kosten – dan is dat het punt waar je tegen een nieuwe Staten van zou moeten zeggen: hou de vinger aan de pols. Maar voordat we de bal overgeven naar die nieuwe Staten zou ik het College willen vragen om een overzicht, met een indexatie naar het huidige prijspeil, van: wat zijn die effecten van die extreme inflatie op onze huidige projecten? Want ik hou mijn hart vast en ik ben heel benieuwd wat de uitvraag of de conclusie vanuit GS is. Ik hoop dat u hem al heeft. Maar als hij er nog niet is, zou u hem willen maken en nog voor het einde van het jaar naar ons toe kunnen sturen? Indexatie. Aan het begin van deze periode, in 2019, was iedereen dolenthousiast. We gingen € 400 miljoen uitgeven aan intensiveringsmiddelen en tevens gingen we proberen de reserves te indexeren. De Partij van de Arbeid wilde het liefste iets minder intensiveren. Ze zeiden: doe nou € 100 miljoen minder, dan kun je ook indexeren. Maar het College zei toen: we gaan dit toch proberen, wij gaan dit doen en het komt goed. In de jaarstukken 2021 zult u verbaasd staan mijnheer Kuntzelaers en collega's, want dan is het gelukt. Nou ja, aan de nieuwe Staten zou je ook meteen mee willen geven: niet iedere hoop wordt werkelijkheid, en in dit geval is dat ook niet zo. En de realiteit gebiedt ons nu te zeggen dat we die indexatie van de reserves los moeten laten en de nieuwe Staten en het nieuwe bestuur een eigen overweging moeten laten maken hoe om te gaan met die reserves, en eventueel vanaf welk bedrag er geïndexeerd dient te worden. Dat is denk ik de wijsheid die je de nieuwe Staten toe zou wensen. En ik denk dat dat ook een uitspraak is die deze Staten naar een volgende periode zou moeten willen doen. Ik zou graag een reflectie van het huidige College daarop vragen. En daarmee deze termijn willen beëindigen.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Kuntzelaers. Dan geef ik nu het woord aan de heer Claassen, namens de PVV.

De heer Claassen (PVV): Dank u wel, voorzitter. Voorzitter, u bent waarschijnlijk gewend dat de PVV met een kwinkslag haar betoog opent of met een aardig bedoelde vileine opmerking begint. Maar deze keer stel ik u teleur. En er is ook nagedacht over een anekdote over mijn grootvader of grootmoeder of een oudtante, die zittend langs de Maas mijmert over wie sjoen us Limburg is, over vrede, liefde en geluk, om daarmee uiteindelijk ook niets te kunnen zeggen. Dus rest er niets anders dan iets te zeggen over de krantenkop: 'De vette jaren zijn voorbij, het mes gaat in allerlei uitgaven.' En hoewel de keuze 'Optie 1, belt u de subsidies' gelukkig al is kaltgestellt, is er nog veel werk aan de winkel. Immers, dat dit er zat aan te komen voorspelde onze fractie twee jaar geleden al tijdens de toenmalige begrotingsronde. En toen was de PVV zelfs bereid een duit in het zakje te doen door in te zetten op het ophogen op de MRB. Maar goed, niemand anders had en heeft de durf om zo'n duit in het zakje te doen of te snijden in hun eigen hobby's. Hobby's die niet een provinciale taak zijn of behelzen. Dat weten we. Hobby's die de reikwijdte van de provinciale taak, bijvoorbeeld op cultuur, zouden verenigen in plaats van op te tuigen met allerlei cultuurkamers om toch maar het geld pseudo-onderbouwd in de vorm van subsidies over de plinten te laten klotsen. En hoewel de Gedeputeerde steeds meer het PVV-geluid laat horen, lazten we in de krant, zou er best nog wel een tandje bij kunnen wat ons betreft. Dat in diezelfde periode twee jaar geleden bijna iedereen vooraan stond om onze financiële reserves tijdens de eerste coronagolf er al doorheen te jagen door het willen instellen van allerlei fondsen en dat de PVV al aangaf dat dit pas het begin was van alle ellende, dat enige terughoudendheid op zijn plaats zou zijn, dat het niet de cultuursector zou zijn die straks gebukt zou gaan onder de lasten, maar juist de mensen die het al moeilijk hadden. En nu ook nog de middeninkomens, zij gaan gebukt onder de energiearmoede en de inflatie.

De voorzitter: Daar komt een interruptie aan, vermoed ik. Mijnheer Kuntzelaers, aan u het woord.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Dank u wel, voorzitter. Geïnteresseerd ben ik als ik luister naar het verhaal van de heer Claassen. Want uw laatste woorden: we komen op voor mensen die last hebben van energiearmoede, van inflatie, die het sociaal gewoon lastig hebben op dit moment. Daar hebben we ons de afgelopen maand in gevonden en daar hebben we samen een motie ingediend en gezegd: oké, daar gaan wij voor staan. In het vorige deel dat u vertelde in uw betoog zegt u: maar we gaan voor de kerntaken waar de Provincie voor staat, we moeten snijden in datgene wat pijn doet, we moeten gewoon keihard durven zijn. Juist datgene wat u noemt is geen kerntaak van de Provincie. Hoe ziet u dat dan terwijl u enerzijds wil investeren aan de sociale kant, aan de Sociale Agenda en anderzijds zegt: we moeten alleen maar focussen op de kerntaken en we moeten durven snijden waar het pijn doet. Hoe legt u dat uit naar uw kiezer?

De voorzitter: De heer Claassen.

De heer Claassen (PVV): Ja, hoe leggen we dat uit naar de kiezer? We hebben niet gezegd dat we daar streng op moeten gaan snijden. Eigenlijk hebben we gezegd: we moeten opnieuw goed kijken naar de kerntaken. De afgelopen vier jaar hebben we daar wat breed naar gekeken en naar de definitie: wat behoort nu tot onze taken, waar liggen de noden. Maar de financiële situatie zoals die er nu voorstaat dwingt ons wel om opnieuw te kijken: wat zijn nu de expliciete provinciale opgelegde taken en op welke extra taken waar ruimte voor is willen we dan nog investeren. Dat is eigenlijk de boodschap. Dus het zou kunnen zijn dat we op de Sociale Agenda zouden moeten korten, andere keuzes moeten maken. Zou kunnen zijn. Maar dat geldt dus ook voor cultuur. Want u zegt dan: <onverstaanbaar> cultuur is een provinciale wettelijke taak. Dat klopt. Maar wij hebben altijd geroepen als PVV-fractie: maar niet op de manier zoals wij het hier doen. Daarom blinken we uit in heel Nederland. Dus ik voel met u mee, ik begrijp uw vraag heel goed, en ik denk ook dat wij samen – want ik ga ervan uit dat we elkaar in de komende periode weer tegen gaan komen – heel goed met elkaar zullen moeten overleggen aan de voorkant waar we onze keuzes gaan maken, en we niet meer in de trechter zullen moeten gaan lopen zoals we de afgelopen vier jaar hebben gedaan.

De voorzitter: De heer Kuntzelaers.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Dank u wel, voorzitter. Ik wil dan toch nog even naar uw tekst, naar focus op de kerntaken teruggaan. Want één van die kerntaken is milieu, klimaat en natuur. De andere is cultuur, regionale cultuur welteverstaan, en monumentenzorg. Dat zijn kerntaken. En ik ken u als een pleitbezorger van monumentenzorg, ik ken u als een pleitbezorger van regionale cultuur. Maar juist daarvan zegt u dat u er in wil snijden. Terwijl u zaken die niet tot de kerntaken behoren, veiligheid bijvoorbeeld, of de Sociale Agenda, juist eruit wil lichten. Dus, ik wil u nog een keer om een stukje bezinning vragen over uw woorden, namelijk de focus op de kerntaken. Vertel uw eigen verhaal maar dat is zeker niet een verhaal van de kerntaken, laat ik dat in ieder geval even meegeven.

De voorzitter: De heer Claassen.

De heer Claassen (PVV): Ja voorzitter. Ik val dan in herhaling. Ik ben het met u eens. We hebben de provinciale taken. Onze opdracht is, misschien nu al, maar zeker voor de komende periode, daar nog duidelijker op te kijken, op te oordelen, te wegen en daar kaders voor vast te stellen, maar daarnaast oog te hebben voor wellicht de niet-provinciale taken waar we richting de Sociale Agenda, milieu overigens misschien wel, moeten kijken, als daar de ruimte voor is, om dat wellicht ook te doen. Dat zou in die volgorde moeten zijn.

De voorzitter: Gaat u verder.

De heer Claassen (PVV): Juist nu, ik ga verder. Juist nu hebben onze burger ons nodig. Om de problemen die de huidige regering mede heeft veroorzaakt. We moeten hen helpen het hoofd te bieden. Niet per se door de geldkraan open te draaien maar wel door hen te steunen in hun roep naar de huidige regering om

het anders te doen. Om ze te steunen, daar waar het kan. Om samen met de lokale overheden, die daar wel een taak in hebben, financiële middelen te verkrijgen van het Rijk en die zo goed mogelijk helpen te laten landen bij de mensen die het nodig hebben. Door bijvoorbeeld in te zetten op verstevigen van de positie van de voedsel- en kledingbanken. Daar hebben we als PVV, samen met u, bij de vorige vergadering ons sterk voor gemaakt. En met brede steun in deze Staten is die motie dan ook aangenomen, waarvoor dank. Maar hoe diepriet is dat eigenlijk, dat dit in Nederland nodig is. Maar voorzitter, hoe we het ook wenden of keren, we staan nu toch voor die lastige taak om het mes in allerlei uitgaven te zetten. Zoals we net ook in het debat met de heer Kuntzelaers hebben verwoord. En slimme keuzes maken over hoe we, simpelweg, een toekomstbestendige begroting kunnen houden. Is het niet door het ophogen van de MRB, prima. Maar dan moeten we een keuze maken uit één van de opties die voor ons zijn doorgerekend.

De voorzitter: Mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Ja voorzitter. Even nog aanhaken op het eerdere punt, over die kerntaken. De PVV was de eerste die in het eerste debat over corona zei, dan moeten we misschien die opcenten maar verhogen. Daar kan je dingen van vinden maar dat was eigenlijk best een dappere opmerking, denk ik. Maar nu vraag ik me eigenlijk af, ik hoor u de hele tijd zeggen, kerntaken. De heer Kuntzelaers heeft uitgelegd wat dat niet zijn, provinciale kerntaken. Of wat dat wel zijn. Wat in ieder geval geen provinciale kerntaak is, is bijvoorbeeld het vliegveld. Is dat het voor de PVV waard om de opcenten te verhogen om dat vliegveld structureel onderdeel te maken van de provinciale begroting?

De voorzitter: De heer Claassen.

De heer Claassen (PVV): Ik weet niet of het al zo ver is dat we daar een beslissing over zouden moeten nemen. Wij weten nog niet wat het voorstel van het College zal zijn, als het gaat over het daadwerkelijk in de lucht houden van MAA. Er komt nog een voorstel waarin we die hele financiële berekening zit. Ik denk dat we daar dan die keuzes zouden moeten maken. Is MAA, want daar komen verschillende partijen mee, een provinciale taak. Toen we hoorden dat 40% aandeel overging naar Schiphol, hebben wij gezegd, ja dat zou 100% moeten zijn. De Provincie zou geen aandeelhouder moeten zijn maar voor nu, zoals het er nu voorstaat, zou het een goede stap zijn. Maar wij zijn benieuwd hoe de verdere businesscases eruitzien. Dus ja, daar zit wel een weging in hoe we daarnaar moeten gaan kijken.

De voorzitter: Mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Dank voor het antwoord. Stel nu dat uit dat voorstel in december blijkt dat dat bijvoorbeeld die NEDAB-kosten toch structureel onderdeel moeten worden van onze provinciale begroting. Is dan voor de PVV het verhogen van die opcenten een oplossing? Kijkt u dan nog kritisch, want ik wilde net ook zeggen, eigenlijk moet het niet 40% zijn maar 100%. Hoe zit u daar dan in? Kijkt u dan naar extra middelen verkrijgen van de Limburgers? Of kijkt u dan kritisch naar de begroting en het vliegveld?

De voorzitter: De heer Claassen.

De heer Claassen (PVV): Ik begrijp de vraag maar vind het heel lastig voor te sorteren op 'wat als'. Ik denk dat het aan de orde is om daar goed naar te kijken als het zich aandient. We zijn er wel van overtuigd, die schellen zijn wel van de ogen van onze fractie gevallen, toen we zeiden dat de MRB zou verhoogd kunnen worden, als een oplossing, omdat we inderdaad al zagen, mijnheer Kuntzelaers gaf het al aan, van ja die indexatie, dat gaat hem niet worden omdat er, impopulair gezegd, geen zak aan gedaan werd, dan zou je die MRB kunnen verhogen. Maar daar staat tegenover dat we in ieder geval niet de linkse hobby's zouden willen faciliteren daarmee. Dus daar kan ik u wel mee geruststellen. Als er meer geld komt, is het in ieder geval niet voor de linkse hobby's.

De voorzitter: Tot slot mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Toch even mijn laatste vraag. We hebben het gehad over het verhogen van de opcenten en over terug naar de kerntaken. Het vliegveld blijft, dat is geen provinciale kerntaak. Dan blijft toch gewoon de afweging, stel dat we niet alles kunnen doen, verhoogt u dan de opcenten? Of gaat u iets anders doen in de kerntaken van de Provincie? En blijft dan het vliegveld voor de PVV een kerntaak van de Provincie?

De voorzitter: Mijnheer Claassen.

De heer Claassen (PVV): Nogmaals, dan is het speculeren op de 'wat als'. Ik heb geen behoefte om momenteel in te gaan op 'wat als'-vragen. Nogmaals, als het aan de orde is dan zien we een voorstel en dan kunnen we een weging maken met de financiële situatie van dan. Overigens, ook een heel goede opmerking van de heer Kuntzelaers – misschien zijn die cijfers er al – om te kijken, als we die indexatie zouden doen, ook naar de inflatie te hebben gekeken, wat dat met het cijfer van nu doet. Daar moeten we ook heel eerlijk naar elkaar toe zijn. Je kunt het geld dat je hebt maar één keer uitgeven en dan moet je de weging maken of het dat waard is. Of het nou iets is als, of je, in dit geval, MAA een warm hart toedraagt of de Sociale Agenda een warm hart toedraagt. Of de verduurzaming een warm hart toedraagt. Hebben we allemaal de taak, en daar ging het eerste deel van mijn pleidooi ook over, om allemaal heel kritisch te kijken, ook naar onze eigen hobby's. Dat klopt.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Jetten had ook nog een vraag aan u.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Ja dank u wel voorzitter. Als GroenLinks sla ik natuurlijk aan op het geluid van een 'linkse hobby'. Even los van dat volgens mij rechtse hobby's veel duurder zijn. Maar mag ik hieruit concluderen dat u de Sociale Agenda niet meer beschouwt als een linkse hobby, maar als een algemeen belang? Dus ook een rechtse hobby?

De voorzitter: De heer Claassen.

De heer Claassen (PVV): Ja.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Dank u wel.

De voorzitter: Kijk, het is snel en helder. Gaat u verder met uw betoog, mijnheer Claassen.

De heer Claassen (PVV): Ja wat ik net al zei in mijn betoog, dat we als PVV fractie van elkaar vragen, van alle partijen vragen, of te kijken waar we het mes in moeten zetten. Dat dat ook voorbijgaat aan onze eigen partijideologische voorkeuren. Ik had het al opgeschreven, collega's. Maar het huidige College doet het niet. Terwijl zij afgelopen twee jaar ruimschoots de tijd hebben gehad. Die keuzes laten ze over aan de nieuwe macht, in 2023. Maar dan lopen we nog meer achter de feiten aan. Goed bestuur is om juist ook nu met voorstellen te komen waar we ja of nee tegen kunnen zeggen en dit niet aan de opvolgers per definitie over te laten. We zien op pagina 12 dat de immunisatiereserve op € 916 miljoen begroot staat. Is dat een toevaligheid of is het daar echt op begroot? En wie heeft dat dan vastgesteld? Hetzelfde geldt voor de beleidsintensiveringsmiddelen van € 21,5 miljoen. Graag een antwoord van het College hierop. Ik ga even door want de tijd liep net door toen de heer Kuntzelaers opstond. Voorzitter, in 2019 en ook nu blijft de PVV voorstander van het indexeren van de immunisatiereserve.

De voorzitter: De heer Kuntzelaers.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Ja dank u wel voorzitter. Keuzes maken. Er ligt vandaag een motie voor vanuit Lokaal Limburg, over de randweg Abdissenbosch. Als je het hebt over een potentieel heel dure ontwikkeling, dan is het dat wel. Mag ik alvast vragen naar de positie van de PVV op het gebied van de aanleg van die randweg en de eventuele miljoeneninvestering die daarbij komt kijken?

De voorzitter: De heer Claassen.

De heer Claassen (PVV): Ja de positie van de PVV is nu, en daar hebben we ook al voor gepleit, dat in ieder geval het nu van de baan halen, op basis van de stikstofgedachte, voor ons niet aan de orde is. Dat het vervolg zou zijn, maar dan hebben we weer speculatie 'wat als', dat we dan zouden moeten kijken, als het van de baan zou zijn. Gezien de recente stikstofuitspraak zie ik dat toch niet gebeuren voor 2030, heel eerlijk gezegd. Dan zal daar ook een begroting op moeten volgen en dan is dat het moment dat we daar weer een oordeel over vellen. En niet nu daar al op lopen voorsorteren.

De voorzitter: De heer Kuntzelaers.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Ja dank u wel voorzitter. Dit is ook een leerproces in de afgelopen jaren. Op het moment dat iemand zegt: niet voorsorteren op de kosten van een infrastructuurproject en dan toch te zeggen, we gaan het wel verkennen. Dat eindigt meestal met een heel dikke rekening. Dus ik ga toch even vragen, er stond iets van € 3 miljoen ongeveer gepland, als bijdrage, 3,5 voor Abdissenbosch. Gaat u me vooraf alvast toezeggen dat we niet meer geld aan de randweg gaan uitgeven, in uw perspectief? Want we kunnen ons zulke experimenten, nieuwe projecten, niet meer veroorloven met de huidige begroting.

De voorzitter: De heer Claassen.

De heer Claassen (PVV): Maar voorzitter, waar haalt u vandaan dat het een experiment is? Als we kijken naar de noden die er in die regio zijn, om daar die weg te hebben, Een heel klein stukje weg aan de Nederlandse kant, het gaat eigenlijk helemaal nergens over. Het grootste deel ligt toch echt wel in Duitsland. Ik vind dat geen experiment. En ik denk dat de mensen die u nu horen, ik schat in van niet maar ik ga het ze dan wel vertellen, dat de PvdA vindt dat de aanleg van zo'n weg, om de regio daar te ontlasten van het bulderende vrachtverkeer, huizen die scheuren, een experiment vindt. Nou, dan weet ik niet wat daar het antwoord van de bewoners op zal zijn. Maar ik zal u dat graag, als ik de antwoorden heb, aan u doorspelen.

De voorzitter: Tot slot mijnheer Kuntzelaers.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Voorzitter. Deze vorm van het niet maken van keuzes, en zeker op het gebied van infrastructuur, want iedere weg van de N280 tot de buitenring en iedere andere, het fietspad bij De Hut – De Plank voor mijn part, allemaal lopen ze budgettair uit de pas. Er is hier geen weg aangelegd die niet aan overschrijding kwam. En u zegt nu, nee het is doodnormaal dat we een soort van blanco check vooraf gaan afgeven. Laten we heel eerlijk zijn, moeilijke keuzes is ook toegeven: dit is het bedrag maximaal en daarna stoppen we.

De voorzitter: De heer Claassen.

De heer Claassen (PVV): Ja voorzitter. Ik moet toch constateren dat het vandaag, waar we normaal elkaar heel goed begrijpen, lijkt alsof er parallelle werelden zijn. U vat mijn woorden samen die gewoon niet kloppen. Ik heb gezegd dat we aan het belang van het tracé grote waarde hechten. We voorzien ook niet dat door de stikstofproblematiek daar op korte termijn een verandering in zal zijn. Maar als dat wel zo zou zijn dan komt daar gewoon een begrotingsvoorstel op en dan is het moment om te kijken of het dat waard is, wel of niet, en daar duidelijke afspraken over te maken. Zo gaan we hier, volgens mij, met alle voorstellen om.

Als u dat anders wil dan moeten we het met alle voorstellen doen zoals u het wil, maar dan schieten we ook weer niet op en dat zou toch wel heel erg jammer zijn, mijnheer Kuntzelaers.

De voorzitter: Dank u wel. Gaat u verder met uw betoog.

De heer Claassen (PVV): De keuzes die we met elkaar moeten maken zijn wat ons betreft op de eerder gepresenteerde rekenmodellen, maar inclusief een indexatie van de immunisatiereserve. Nogmaals, voor de PVV is dat nagenoeg heilig. We zijn ervan overtuigd dat we anders al onze opvolgers met nog grotere financiële problemen opzadelen. We spreken nu nogmaals uit dat wij het ontbreken van de door het College gemaakte keuze om daadwerkelijk actie te ondernemen een enorm gemiste kans vinden. En moeten dus helaas vaststellen dat ook dit College twee jaar lang heeft liggen navelstaren. Voorzitter, nu een korte reflectie op de inhoud van de begroting. In de begroting, in één opslag op pagina 7, wordt over het strategisch perspectief gesproken. Wat hier opvalt is dat hier wordt gesproken over de uitvoering van onze beleidsambities en we daarnaast geconfronteerd worden met grote onzekerheid in relatie tot de belangrijkste transitieopgaven in Nederland en Limburg, te weten: landbouw, natuur en stikstof, klimaat, energie, wonen en bereikbaarheid. We vragen ons als PVV daadwerkelijk af of onze inwoners, onze Limburgers, dezelfde prioriteiten stellen aan in ieder geval de eerste twee bovenstaande transitieopgaven. Veel Limburgers kunnen het hoofd namelijk financieel niet meer boven water houden door het falend beleid van het kabinet. De zelfgecreëerde stikstofnachtmerrie die de bouw en de boeren kapot aan het maken is, de torenhoge energierekening en de mega dure benzine en diesel en boodschappen en de hoge belastingen brengen onze inwoners in de problemen. Maar geen woord hierover is te vinden in de programmabegroting en dat doet ons pijn. Wel op één en twee, herhaal het nog een keer, landbouw, natuur, stikstof en natuur, klimaat en energie. De dwangmatige transitie is voor onze bestuurders blijkbaar belangrijker dan de kwaliteit voor onze eigen inwoners of voor de boeren. Of voor de ondernemingen. Of ziet het College dit dan toch anders. Dan voorzitter, de regionale bereikbaarheid en wat dat allemaal kost. Laten we klein beginnen. In het kader van de focus op provinciale kerntaken, daar is 'ie weer, de doorontwikkeling van de vraaggestuurde mobiliteitsdiensten zoals de Wensbus. Is dat niet een gemeentelijke taak, die Wensbussen. Het is natuurlijk goed dat we onze ouderen hiermee beter kunnen voorzien van vervoer, maar als we in de regio Noord kijken, zien we dat dit soort bussen niet geschikt is voor minder valide mensen. Daarnaast heb je ook Omnibussen in vele regio's en hoe staan deze in verhouding. En is een doorontwikkeling, zoals het in de programmabegroting staat, wel noodzakelijk. Terwijl we aan de andere kant zien, de motie van de PvdA laat dat ook zien, de uitrolling van het openbaar busvervoer en de prijzen die daarop stijgen. Eigenlijk is het een rare situatie. Aan iets groters voorzitter, werd net al gememoreerd. Bij de realisatie van het project opwaardering Maaslijn zal in de periode tot en met 2024 de relatie goed bewaakt worden tussen de concessie en het infraproject, valt er te lezen. Echter, het infraproject is in 2024 niet haalbaar, weten we nu. Hoezeer de PVV-fractie dit echt anders had gewild. De PVV is niet tegen de optimalisatie van de verbinding tussen Noord en Zuid, maar wel tegen de gigantische kosten die daarmee gepaard gaan. En dat de Provincie dit zal moeten gaan ophoesten. Brabant en Gelderland dragen nog evenveel bij. En wanneer plussen zij bij? En hoeveel gaan de betrokken gemeenten extra bijdragen? Of is alleen Limburg gekke Henkie. De PVV heeft de overtuiging, en dat hebben we ook al eerder gemeld, dat dit project teruggestuurd moet worden naar de Rijksoverheid. Kosten rijzen de pan uit. De Limburgse belastingbetalers betalen gigantisch veel geld voor een spoorlijn die er nog niet ligt en met grote waarschijnlijkheid de komende tijd ook niet zal komen te liggen. Voorzitter, er staat ook iets gemeld, in hetzelfde verhaal ongeveer, over de spoorwegovergang in Venlo. Dat volgens ons toch een onderdeel moet zijn van de hele bekostiging van de Maaslijn. Of bekostigt de Provincie dit deeltraject, de Vierpaardjes, apart. Voorzitter, een moeilijker probleem om op te lossen, al lijken anderen daar soms anders over te denken, is de woningmarkt. Een plan voor miljoen woningen in Nederland, dus ook in Limburg in het bijzonder, werd door deskundigen een dag later alweer om zeep geholpen omdat 'we een stikstofdingetje hebben in Nederland'. En dat werd recent, deze week, nog eens een keer pijnlijk bevestigd. En toen ik dit stukje typte, kwam op Twitter iets aparts voorbij. Iets wat ging over dat stikstofkaartje. Op basis van het Woo-onderzoek werd duidelijk dat ook, en ook vooral in Limburg door Staatsbosbeheer gevraagd is, middels een berichtje aan Provincie Limburg, om nieuwe

natuur aan te wijzen buiten het bestaande Natuurnetwerk om. En zou ook Limburg extra aangewezen zijn. Dus de Provincie Limburg, die eerder aangaf overvallen te zijn door de kaart, had dus eigenlijk wél kunnen weten wat die kaart inhield want er waren extra plekken groen aangewezen op die kaart. Wellicht hebben we het verkeerd, interpreteren we het verkeerd, ik denk van wel, ik zie de Gedeputeerde al knikken, maar dan horen we daar graag een toelichting op. Maar we hebben ook geen materialen om te bouwen. De grondstofprijzen zijn torenhoog. We hebben niet voldoende vakmensen die überhaupt zouden kunnen bouwen. Maar we hebben wel een asielinstream in Nederland die we ook nog verplicht moeten gaan herbergen. En ondanks de belofde 'grenzen dicht' en het herordenen van onze toelatingsprincipes is er na twaalf jaar Rutte nog steeds niets van terechtgekomen. Dus we bouwen vooral huizen voor anderen, anderen dan Nederlandse burgers die al jaren staan te smeken om een gezinswoning. In de begroting staat dat ons College hard aan de slag wil om de doorstroom op de woningmarkt te bevorderen. Maar laten we het College uit deze akelige droom helpen, voorzitter. Als de huizen vrijkomen in de sociale sector en direct statushouders, nu 8 tot 12%, met een verblijfsstatus worden ingezet, is er geen doorstroom voor starters maar alleen doorstroom in één van de AZC's voor de in Nederland bedoelde woningen. Idyllisch gelegen naast de door activistische natuurclubjes recent aangewezen natuurgebieden, op grond van de graag geziene verdreven boeren. En daarna lopen de AZC's gewoon weer vol. Een Provinciehuis biedt nog meer onderdak. De ene na de andere hotelboot meert aan en onze eigen burgers, zoals hier werd bevestigd recent, kunnen in de kou blijven staan. En uiteindelijk kunnen Limburgers nog steeds geen woning krijgen. Dat is de keiharde werkelijkheid in Limburg en in Nederland, ondanks een voor nu sluitende begroting.

De voorzitter: Dank u wel mijnheer Claassen. Geef ik nu het woord aan mijnheer Wolters Gregório namens de SP.

De heer Wolters Gregório (SP): Goedemorgen voorzitter. Goedemorgen Statenleden. Goed om te horen dat Statenbreed de, tot werkelijkheid geworden suggestie van collega Van Caldenberg om onze voicemail te veranderen, goed is bevallen bij iedereen. Laat ik beginnen met een aantal voorbeelden die de meeste collega's hier in de zaal wel zullen herkennen uit hun eigen omgeving. Bijvoorbeeld jongeren in een sociale huurwoning waar de tocht door de stopcontacten naar binnen komt en de vaste lasten inmiddels zo hoog zijn dat een eigen bestaan opbouwen nagenoeg onmogelijk is. Ouderen die moeten kiezen tussen vers eten in huis halen of een gezellige avond met hun vrienden doorbrengen en het daarom niet kunnen hebben over de zorgen om hun pensioen en hoe ze de eindjes nog aan elkaar moeten knopen. Mantelzorgers die ondersteunend zorgpersoneel en voorzieningen tekortkomen en dan ook nog gevraagd worden om weer voltijd te gaan werken. Hoe dan? Moeders en vaders die hun huishouden amper rondkrijgen omdat gezinnen onvoldoende beloond worden voor hun harde arbeid en hoge lasten voor onze samenleving dragen. Of de student en forens, die niet meer kan vertrouwen op de bus of trein om ergens op tijd te komen en zo indirect gedwongen wordt met een auto in de file te gaan staan, als ze al een auto hebben. Maar ik zal niet alleen negatieve verhalen brengen vandaag. Want er is ook goed nieuws te melden. Winsten van grote bedrijven waren ondanks alle crises fors hoger. De huren mochten toch verhoogd worden en de Quote 500-lijst is nog rijker geworden. Het gaat prima zo, toch? Geld genoeg. Nou, daar vinden wij wel wat van voorzitter. Politieke beslissingen die telkens in het voordeel zijn van grote bedrijven, of mensen die het toch al goed hebben, dat kan gewoonweg niet langer. De samenleving is decennialang voorgespiegeld dat alles maar aan de markt overgelaten zou moeten worden, omdat dan alles beter en goedkoper zou worden. Maar precies het tegenovergestelde merken we in ons dagelijks leven. En dat is zwaar klote, netjes gezegd. Limburgers zijn er helemaal klaar mee. Genoeg is genoeg. Laten we onze rol van volksvertegenwoordiger juist nu omarmen en perspectieven bieden voor de toekomst van alle Limburgers. Op het gebied van energiearmoede kunnen we pleisters blijven plakken of, zoals wij aan het begin van deze periode al voorstelden, GS laten onderzoeken hoe het beste een nieuwe provinciale energiemaatschappij op te richten: een PLEM2. Wij dienen daarvoor vandaag een motie in, ook omdat uit recente peilingen blijkt dat onze inwoners er geen geloof meer in hebben dat de marktwerking het beter zal maken en een basisvoorziening als energie weer van ons allemaal moet zijn. Maar collega's, behalve de afname in koopkracht bij onze huishoudens, spelen er nog meer thema's in onze provincie. En volgens mij wil mijnheer Claassen eerst iets vragen.

De voorzitter: Die indruk had ik ook. Mijnheer Claassen,

De heer Claassen (PVV): Ja voorzitter. Het betoog van SP gaat ons natuurlijk aan ons hart want op dat gebied vinden onze partijen elkaar heel vaak en dat is mooi. En toen werd ik eraan herinnerd dat we 30 september een motie hadden ingediend, gesteund door meerdere indieners. LOKAAL de heer Franssen. Waarin wij verzochten versneld aan de slag te gaan met het tegengaan van energiearmoede en gemeenten te helpen met versnellen van verduurzamen van nog niet goed geïsoleerde huizen. En u heeft daar tegengestemd. Kunt u dat nog een keer uitleggen van hoe zich dat verhoudt tot het eerste deel van uw betoog nu, waar u wil opkomen voor de mensen die gebukt gaan onder de energiearmoede, maar dan wel tegen zo'n motie stemmen.

De voorzitter: Mijnheer Wolters Gregório.

De heer Wolters Gregório (SP): Dank u wel voorzitter. Ik zal zo nog even naar de tekst van die specifieke motie kijken maar het lijkt mij dat er iets in heeft gestaan dat ons niet bevalt. En dat is niet een-op-een hetzelfde natuurlijk. Wat wij hier zeggen is een energiemaatschappij oprichten om energie op te wekken voor alle Limburgers. En over isolatie hebben wij, net als u, ook heel veel voorstellen ingediend die ook zijn aangenomen en werkelijkheid zijn geworden. Waar Limburgers iets aan hebben. Maar over die specifieke motie zou ik even moeten terugkijken wat daarin staat wat ons niet beviel.

De voorzitter: De heer Claassen.

De heer Claassen (PVV): Oké voorzitter. Daar zijn we dan benieuwd naar. Want nogmaals, op dat gebied zouden we elkaar juist moeten kunnen vinden en versterken. Het zou jammer zijn dat het hier om een omissie gaat want dan kunnen we dat voorkomen de volgende keer.

De voorzitter: De heer Wolters Gregório.

De heer Wolters Gregório (SP): Dat klopt, voorzitter. We zullen sowieso in de pauze gezellig heel even daarover bijpraten.

De voorzitter: Gaat u verder met uw betoog. Toch nog niet. Mevrouw Palmen had een vraag.

Mevrouw Palmen (Fractie Palmen): Ja dank u wel voorzitter. Ja misschien kan de heer Wolters Gregório dan duiden hoe hij dat ziet in samenhang met de huidige energiecoöperaties. Moeten die daar in opgaan? Wordt dat dan één geheel of kunnen die dan als een soort van dochteronderneming daaronder functioneren?

De voorzitter: De heer Wolters Gregório

De heer Wolters Gregório (SP): Dank u wel voorzitter. Ik ben er geen expert in over hoe dat wel zou moeten. Ik zie dit soort dingen ook en wij vragen GS om een onafhankelijk onderzoek te laten starten naar hoe dat het meest effectief zou kunnen, met behoud van lokaal eigendom.

Mevrouw Palmen (Fractie Palmen): Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Gaat u verder met uw betoog.

De heer Wolters Gregório (SP): Dank u wel. Er spelen dus nog meer thema's in onze provincie. Wie mag in Limburg op een ecologisch verantwoorde manier blijven boeren bijvoorbeeld. Blijven autobouwers aan de

slag in Born. Wordt Maastricht Aachen Airport het afvoerputje van Schiphol. En komen we ooit nog ergens met ons openbaar vervoer. Terechte vragen die allemaal gaan over de bestaanszekerheid van onze inwoners in Limburg. Omdat we jaren maar meer en meer geld besteden aan ons openbaar vervoer, maar er steeds minder lijnen en diensten, maar er wel duurdere kaartjes voor terugkrijgen, zien wij het als een taak, voor ons als overheid, om ook hier een alternatief serieus te laten onderzoeken. Namelijk, hoe kwalitatief OV, met oog voor de behoefte van de Limburgers, vorm te geven is. En dan is het heel stil in de zaal maar dan wil ik toch zeggen, heerlijk om vandaag aan een perspectief voor onze inwoners te werken. Perspectief ook voor alle medewerkers in het Gouvernement. Want waar Statenleden een hogere vergoeding voor werkzaamheden gaan krijgen, moet dat ook gelden voor hen. En daarom verzoeken wij GS om er met de directie voor te gaan zorgen dat iedereen die voor onze mooie organisatie werkt, direct of via detachering, minimaal € 15 bruto per uur gaat verdienen. Geld dat onze inwoners op dit moment tekortkomen aan het einde van de maand. En wij, als Gollum uit Lord of the Rings, onze kluis willen bewaren, vindt GS. De knip erop. We horen vanmorgen al diversen die terug willen keren naar een begroting zonder specifieke sociale agenda. Een post waar Limburgers de afgelopen jaren juist zoveel steun aan hebben.

De voorzitter: Op het vorige punt heeft mijnheer Driessen nog een vraag.

De heer Driessen (Forum voor Democratie): Ja voorzitter. Ik hoor de heer Gregório hier een vreemde tegenstelling poneren want u vindt dat de medewerkers in dit huis meer moeten verdienen en voegt daar achteraf aan toe, geld dat onze Limburgers momenteel tekortkomen. Wie gaat dat dan betalen?

De voorzitter: Mijnheer Wolters Gregório

De heer Wolters Gregório (SP): Onze begroting gaat dat betalen.

De voorzitter: De heer Driessen.

De heer Driessen (Forum voor Democratie): En wie betaalt indirect onze begroting? Voorzitter.

De voorzitter: De heer Wolters Gregório

De heer Wolters Gregório (SP): Dank u wel voorzitter. Leuke één twee zo. Nee, u en andere collega's heb ik vanmorgen gehoord over snijden in uitgaven die we moeten doen. Keuzes maken. Medewerkers in dit huis, gedetacheerd of in vaste dienst, een fatsoenlijke beloning voor hun werk geven, in de vorm van een hoger uurloon. Dat is voor ons een keuze die wij graag willen maken. En daar zullen dan andere dingen voor moeten wijken.

De voorzitter: Dank u wel. Gaat u verder met uw betoog.

De heer Wolters Gregório (SP): Ja. Terugkeren naar een begroting zonder specifieke sociale agenda. Een post waar de Limburgers de afgelopen jaren juist zoveel steun aan hebben. Als dat de intentie is van sommige rechtse partijen dan houd ik voor de kiezers de komende maart mijn hart vast. De financiële situatie van onze provincie is geen toeval maar het gevolg van politieke keuzes. En de oplossing moet ook komen door politieke keuzes en niet door een boekhoudersmentaliteit. In Limburg moet geïnvesteerd blijven worden en zij mag niet tot stilstand komen. Daarvoor zijn de sociaal-maatschappelijk opgaven te groot. Ook moet PS in staat zijn om op basis van objectieve cijfers en rapportage een weloverwogen keuze te kunnen maken. Nog altijd krijgen wij stukken ter beoordeling waarin boekhoudkundige instructies de bomen voor het spreekwoordelijke bos zijn. Zo ook in de casus van het Brightlands Vastgoed. En daarom willen wij graag dat de Zuidelijke Rekenkamer een ex ante-onderzoek gaat uitvoeren op het door GS aan ons toegezegde stuk. En nog iets belangrijks voor ons allemaal én de toekomstige generaties. Want onze prachtige natuur moeten we koesteren. Die moeten we beschermen en beter doorgeven dan de staat waarin

zij nu verkeert. De hoogte van het water in de Maas is iets waar wij als Staten maar beperkte invloed op kunnen uitoefenen. Maar de hoeveelheid afval en chemicaliën die er van Eijsden tot Mook verder instroomt, daar kunnen we zeker wel invloed op uitoefenen. Een aanscherping op regelgeving voor het lozen in de Maas gaan we op het juiste moment nog aan jullie voorstellen. Maar laten we vandaag starten met onze aangehouden motie 2660, Schone Maas begint in Limburg, in stemming te brengen. En iets te gaan doen aan de onaanvaardbare vervuiling van onze rivier. Het ministerie zou langskomen om samen een mooi vangstelsel te gaan bouwen maar helaas werd dat geen werkelijkheid. Dus stropen wij onze mouwen op en dan gaan we dat als Provincie gewoon zelf regelen. Want voorzitter, dat is wat wij Limburgers nu eenmaal doen. Als er problemen zijn dan pakken we die aan en gaan we samen hard aan het werk zodat morgen een betere dag zal zijn dan vandaag. Wij als overheid moeten daar het toonbeeld van zijn. Wij moeten de steun en toeverlaat zijn voor alle Limburgers. Voor al ons zorgpersoneel, onze bouwvakkers en vuilophalers. Onze schoonmakers en vakkenvullers. Onze boeren en zzp'ers. Onze leraren en veiligheidsdiensten én voor onze kinderen en kleinkinderen. Die basis van onze samenleving is onmisbaar. En laten wij deze laatste vier maanden van deze regeerperiode juist daar nog de volle 100% van onze aandacht aan geven. Dank jullie wel alvast.

De voorzitter: Dank u wel, de heer Wolters Gregório. Dan geef ik nu het woord aan mijnheer Nijskens, namens de VVD fractie.

De heer Nijskens (VVD): Ja dank u wel voorzitter. Een cirkel, een cirkel is een krachtig symbool van verbondenheid en oneindigheid. Niet van onenigheid. Dat is ook de gedachte achter circulaire economie, circulaire landbouw, kortom: duurzaamheid. De VVD acht het van belang dat circulaire economie, net als circulaire landbouw, een plek krijgen en behouden binnen de economie. Ons Missiegedreven economisch beleidskader enerzijds en ons beleidskader Circulaire Economie anderzijds, onderschrijven dat al. Circulariteit moet gestoeld zijn op een sterk verdienmodel. Dat verwacht u natuurlijk ook, dat een VVD'er dat uitspreekt. Innovatie is daarbij een sleutelwoord. Start-ups worden uitgedaagd, maar alleen de beste gaan door. Dan dragen wij bij aan het realiseren van onze economische missies. Limburgs maakt energiek en Limburgs maakt gezond. De welvaart wordt breder, zowel op economie, ecologie, maar ook sociaal. Instrumenten om deze missie te realiseren zijn natuurlijk onze Brightlands Campussen, de Kennis-As en onze fondsen. Instrumenten waarbij wij onze rol zien verschuiven van opstarten, aanjagen naar faciliteren. Kortom, de cirkel rond maken. Een doel dat vraagt om een krachtig beleid. De opgave is immers groot. Grondstoffen zijn eindig, of het nu gaat om fossiele energie, bouwgrondstoffen, mineralen, metalen, enzovoorts. Dat we voorlopig nog aanzienlijke natuurlijke grondstoffen nodig hebben wil niet zeggen dat we niet krachtig in moeten zetten op circulariteit. In inzet die niet alleen de economie verstevigt maar ook bijvoorbeeld klimaatdoelen bereikbaar maakt. Het is uiteraard niet nieuw, om bovenstaande redenen, wel urgenter dan ooit. Circulariteit in de landbouw moet met een economische basis. Het kan niet zo zijn dat de landbouw een speelbal van subsidieverleners blijft. Een circulariteit die in de praktijk al veel dichterbij is dan vaak gedacht. Het oudere plaatje van het gemengde bedrijfje met van alles een beetje en niets optimaal is natuurlijk allang achterhaald. En ook helemaal niet nodig. We moeten ook niet denken dat Nederlands ingrijpen de wereld gaat verbeteren. De Nederlandse landbouw staat op een buitengewoon hoog niveau, voor vrijwel alle aspecten. Een beeld dat vertroebeld wordt door de stikstofproblematiek. Het is ons te gemakkelijk om de agrarische sector als hoofdschuldige aan te wijzen voor deze problematiek. De bedrijven, en niet alleen maar vooral de landbouwbedrijven, zijn al decennialang bezig met het terugdringen van emissies. Zij beschikken over wettige, onherroepelijke vergoedingen. Media suggereren dat de grootste natuurbedrivers als eerste worden aangepakt. Dat was de kop in het AD na de presentatie van het vooralsnog laatste stikstofrapport van Remkes. U allen bekend.

De voorzitter: Mijnheer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Ja dank u wel voorzitter. Ik hoorde u over de landbouw praten en in ons betoog van LOKAAL-LIMBURG hebben we daar ook een drietal voorwaardes aan gesteld, dat hebt u

waarschijnlijk ook gehoord. Daarmee ondersteunen wij natuurlijk de agrarische sector. Als je dan bekijkt, en ik hoor in uw betoog de stikstofbenaming ook vallen, als landbouw exporteren wij best veel. Exporteren betekent dat er vraag is, want anders hoeven we niet te produceren en te exporteren. Als nu in feite, en je hoort de verhalen dat de sector een stukje geminimaliseerd zal worden, of moet worden, maar die vraag uit het buitenland blijft. Hoe ziet u dan dat de vraag vanuit het buitenland, wordt die dan elders wederom ingevuld? Mag ik daar uw mening over hebben?

De voorzitter: De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Lijkt mij logisch. Die vraag verdwijnt inderdaad niet, dat ben ik helemaal met u eens.

De voorzitter: De heer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Nou dan zitten we op precies hetzelfde gedachtegoed. Het feit dat u dit ook in positieve zin beantwoordt. Dan mijn vervolgvraag erop is dan, als die vraag blijft, zijn we eigenlijk niet allemaal het paard achter de wagen aan het spannen. Want hier zouden dan bedrijven moeten verdwijnen, die waarschijnlijk elders weer geplaatst gaan worden om wereldwijd aan de vraag te voldoen. wereldwijd.

De voorzitter: De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja voorzitter, even via u. Ik vind het een bijzondere vraag die u aan mij stelt. Want volgens mij zijn wij het behoorlijk eens op dit vlak. Ik begrijp eigenlijk uw vraag niet.

De voorzitter: Tot slot, mijnheer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Uw vraag, denk ik, is heel duidelijk. Ik wilde openbaar eigenlijk de bevestiging hebben dat wij op dezelfde koers zitten en dat was het.

De voorzitter: Kijk, daar bent u dan prima in geslaagd op dit punt. Mevrouw Palmen.

Mevrouw Palmen (Fractie Palmen): Dank u wel voorzitter. Ik wil nog heel even terug naar het stukje circulariteit. Want mijnheer Nijskens zegt, ook aan circulaire economie moet geld te verdienen zijn. U zegt tegelijkertijd ook, onze grondstoffen zijn eindig. Het is volgens mij algemeen bekend dat circulair niet altijd de goedkoopste weg is. Welke keuze zou u, of de VVD, daarin maken? Stopt het dan op enig moment als de grondstoffen er niet meer zijn of zegt u dan van, nou ja, laten we dan doorgaan met die circulaire economie, ook al zit daar geen verdienmodel aan vast.

De voorzitter: Mijnheer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Zonder een verdienmodel is het nooit houdbaar. En dat was ook juist mijn betoog. Je hebt het verdienmodel nodig. Je ziet het nu in de maatschappij gewoon gebeuren. Het punt dat wij juist willen maken is, haal het weg uit de subsidiesfeer. Haal het weg uit het klimaatbeleid an sich. Maak er een economische pijler van. Op het moment dat je de circulaire processen verbetert, gaat de prijs vanzelf omlaag. Er zijn nogal een aantal moties rondgestuurd die in die richting ook antwoorden geven. Ik heb nu geen pasklaar antwoord hoe je de circulariteit goedkoper maakt. Maar waarschijnlijk klopt het wat u zegt, op het moment dat de natuurlijke hulpbronnen schaarser worden, worden die automatisch duurder. En wordt circulariteit automatisch een concurrerende factor. Dat is gewoon bijna een marktwetmatigheid. Maar niet met subsidie.

Mevrouw Palmen (Fractie Palmen): Dank u wel.

De voorzitter: Voldoende beantwoord. Gaat u verder mijnheer Nijskens, met uw betoog.

De heer Nijskens (VVD): Ik had net de kop uit het AD geciteerd waarin stond dat de grootste natuurbedervers, het stond er echt, als eerste worden aangepakt. Wat er niet bij staat is dat die emissieruimte van die 500 à 600 bedrijven, en we weten nog steeds niet hoeveel dat het er werkelijk zouden moeten zijn, nabij de Natura 2000-gebieden, niet eens voldoende zijn om de vergunning van de pasmelders eigenlijk legaal te maken. Laat staan dat ze voldoende zijn om de vergunningen die op de plank liggen uit te kunnen geven. De opgekochte ruimte wordt gewoon via vergunningen opnieuw uitgegeven. In ieder geval voor het grootste deel. Het doel is Nederland van het slot. Persoonlijk zou ik die nieuwe vergunningen mee laten betalen aan de uitkoop van oude vergunningen, maar het Rijk wil dat niet. Circulariteit speelt ook bij de opgaven die er zijn bij het oplossen van de problematiek op de woningmarkt. Niet alleen voor de bouwgrondstoffen maar ook voor het geschikt maken van de woningvoorraad zelf. Voor de verscheidenheid van de woningvraag. De bouw moet nu al gericht zijn op hergebruik in de toekomst. Het gebruik van gerecyclede materialen en op het aanpassen op de toekomstige omstandigheden van de bewoners. Want dat verandert natuurlijk mettertijd. Weeffouten moeten worden hersteld, of het nu gaat om de woningmarkt of de arbeidsmarkt. Daarbij zien wij in principe als provinciale rol het aan het werk houden van werkenden. Naast een gemeentelijke rol van het aan het werk krijgen van de inactieven. Werk moet lonen en dat is dan met name de rol weer van het Rijk. Een belastingstelsel dat zeker niet mag doorslaan in de verdere nivellering. Waarbij de motivatie om te werken alleen maar wordt platgeslagen. Zo mogelijk nog lastiger is de woningmarkt, waar gevochten wordt om een plek. Waar polarisatie dreigt en waar conjunctuuremotie en knellende regelgeving stuivertje wisselen. Wie kan nog toekomstbestendig beleid maken als de hypotheekrente verdubbelt. Als bouwvergunningen vernietigd worden en als energiecontracten onbetaalbaar lijken te worden. De cirkel sluiten zal hier nog niet zo eenvoudig zijn. Circulariteit zit natuurlijk ook in de energievoorziening. We zijn het overigens totaal niet eens om als Provincie weer een energiecentrale op te gaan richten, zoals de SP net voorstelt. Al die mooie dingen die we de afgelopen tien jaar hier in dit huis gedaan hebben is met Essent-geld betaald. En vervolgens zou je een concurrent in het leven gaan roepen met belastinggeld. Dat zie ik helemaal niet zitten.

De voorzitter: De heer Kuntzelaers.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Dank u wel voorzitter. Er lijkt in het land juist wat meer consensus te ontstaan, dat een aantal nutsvoorzieningen juist beter in handen van de overheid hadden kunnen blijven, in plaats van aan de markt overgelaten te worden. Openbaar vervoer, de energievoorziening, zijn in ieder geval grote onderdelen van gesprek. Hoor ik de Limburgse VVD nu zeggen dat dat deel, dat ik bij sommige VVD'ers in den lande nog wel bespeur, ik hier in ieder geval niet terughoor?

De voorzitter: De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): U heeft in ieder geval goed dat daar binnen de partij nog een flink debat over wordt gevoerd. Iedereen kan nog terugdenken wat een telefoontje kostte, toen we nog PTT hadden. Dat was toen een kwartje. Kwartje bestaat al niet meer. Je moet eens een kwartje van 40 jaar geleden omrekenen naar wat er nu is en wat we voor dat kwartje qua telecommunicatie in de markt hebben gekregen. Wat iedereen vergeet te doen is, de voordelen van het kapitalistische systeem van de marktwerking worden heel gauw aan nieuwe behoeften besteed en op het moment dat je dan het deksel op de neus krijgt van hetzelfde marktsysteem, moet de overheid bijspringen.

De voorzitter: De heer Kuntzelaers.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Met uw goedvinden, voorzitter. Ja dat is de treurige conclusie natuurlijk, na veel te lang een marktwerking gedaan te hebben. We hebben heftige ingrepen in de bankensector gezien. We zien nu de maximale rek in de zorg ontstaan, als het gaat over marktwerking. En het openbaar vervoer hier in de provincie heeft daar ook extreem onder te lijden. Want de kwaliteit die we in het verleden konden bieden, qua verbindingen, was substantieel beter dan dat we nu aan de bevolking in Limburg kunnen bieden. Bent u het met mij eens dat het ons streven moet zijn om kwaliteit te bieden aan de Limburgers. Of het nu gaat over energievoorziening of het gaat over openbaar vervoer. En dat dat het streven moet zijn. Dat het hebben van een bedrijf, we zijn ook eigenaar van Enexis, wel degelijk een nuttige taak kan hebben als Provincie.

De voorzitter: De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja voorzitter. Enexis is natuurlijk het bedrijf dat de infrastructuur in handen heeft. De overheid heeft de infrastructuur van de rails in handen. De overheid heeft de infrastructuur van wegen in handen. De overheid heeft de infrastructuur van de zorg in handen. De marktwerking maakt daar gebruik van. En juist die marktwerking kan kwaliteit bieden tegen de laagste kwaliteit-prijsverhouding. Het beste leveren, afhankelijk van de vraag. U krijgt mij niet mee in het feit dat de marktwerking gefaald heeft.

De voorzitter: De heer Kuntzelaers.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Ik doe een laatste poging om een VVD'er van het kapitalisme te krijgen. De onnatuurlijke knips die zijn gemaakt, juist op het spoor bijvoorbeeld, tussen de spoorbeheerder en de vervoerder. Juist op het energienetwerk, waar het systeem in handen is, de infrastructuur van de provincie en de stroom die eroverheen gaat, van de energiebedrijven. Zitten nu juist niet in die keuzes van dat vreemde stukje marktwerking de grootste problemen? Juist op die punten waar u het benoemt. In de zorg, waar dat stukje uitgevoerd wordt door de markt, daar zit het probleem. Juist op het spoor waar de diensten geleverd moeten worden door die aanbieders, daar zit het probleem. Is dat niet de conclusie die we moeten trekken? Die onnodige knips in het systeem, daar ging het fout. En het voorstel van de SP is een uitstekend voorstel om die ongenadige knip te herstellen.

De voorzitter: Mijnheer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Dat ben ik dus niet met u eens. Dat begrijpt u natuurlijk wel. Want die knip was logisch. Het is alleen maar de vraag of die knip zorgvuldig genoeg is doorgevoerd en in hoeverre de politiek vervolgens weer instapt om dingen te repareren. Als deze maand, en volgende maand iedereen € 190 krijg, dat is natuurlijk absurd. Want als iedereen hem krijgt ... Nee nee. Ik leg het in het midden.

De voorzitter: Mijnheer Nijskens, gewoon antwoord geven en niet antwoorden op roepen uit de zaal.

De heer Nijskens (VVD): Als wij iedereen deze maand en volgende maand € 190 geven, dan zorgt dat alleen maar dat de inflatie aangewakkerd wordt. Als je vraag en aanbod niet in evenwicht brengt, kun je inflatie niet beteugelen. De centrale banken doen dat met renteverhogingen. Je moet de vraag en aanbod gelijk houden en dat hebben wij niet gedaan. En daarin faalt de marktwerking die juist niet eens ver genoeg is doorgevoerd.

De voorzitter: Mijnheer Wolters Gregório.

De heer Wolters Gregório (SP): Ja dank u wel voorzitter. Dit wordt een heel interessante dag vandaag, denk ik. Eén constatering. Ik hoor mijnheer Nijskens net aangeven dat hij ook ziet, net als wij allemaal, dat heel veel dingen verslechterd worden, heel veel diensten, sinds we de marktwerking hebben ingevoerd. Maar toch geeft hij marktwerking daar niet de schuld van. Sterker nog, hij zegt: we moeten het nog een

tweede kans geven want dan wordt deze keer echt alles beter. Daar gaan we van blijven verschillen van mening dus ik doe geen moeite meer om hem te overtuigen. Maar ook houdt mijnheer Nijskens hier een pleidooi over diverse kosten die voor iedereen stijgen. Over het stikstofbeleid, waar heel veel mensen last van hebben, loont het. Maar dat is allemaal gevolg van beleid waar uw partij al meer dan tien jaar aan de lat staat in Den Haag. Waarom komt u hier dit verhaal brengen en overtuigt u uw kabinet en uw Tweede Kamerfractie daar dan niet van.

De voorzitter: De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja voorzitter. Ik heb volgens mij vorige maand ook al gezegd: ik ben niet de premier. Ik ben geen minister en ik ben geen Kamerlid. Ik ben Statenlid in de Provincie maar we hebben eigen verantwoordelijkheden en we hebben eigen rollen. De Provincie gaat niet over inkomensbeleid. De Provincie gaat ook niet over dingen waar de gemeente over gaat. En u zegt dat de dienstverlening is verslechterd. Ik zeg, de dienstverlening is nog nooit zo goed geweest. Alleen onze wensen zijn harder gegroeid dan de dienstverlening kon bijbenen. Dat is wat ik probeerde aan te geven met het voorbeeld van het telefoontje, 40 jaar geleden. Een kwartje toen. Dat was een vermogen. Bel niet te lang, jong.

De voorzitter: De heer Wolters Gregório.

De heer Wolters Gregório (SP): Dank u wel voorzitter. Wij staan hier, in ieder geval ik en mijn collega's, wij staan hier te spreken met een bepaalde ideologische achtergrond. Ik neem aan u ook. En wij delen die met onze Kamerfractie. Dus ik vind het vreemd als er landelijk problemen worden gecreëerd en in stand gehouden. Wat u hier zegt, niet aanpakken, dat is niet aan ons. Dat is toch juist de taak om met je gedachtegenoten in overleg te gaan, om dat op te lossen allemaal. Dus dat is de eerste die ik mijnheer Nijskens ter reflectie wil meegeven. Mijnheer Nijskens zegt ook: de kwaliteit is niet achteruitgegaan. Ik weet nog dat ik vroeger in elke trein kon gaan plassen als ik moest plassen. En dat kan tegenwoordig niet meer. Dus dat is maar één van de vele voorbeelden waar we kunnen zeggen: kwaliteit is wel degelijk achteruitgegaan.

De voorzitter: Mijnheer Nijskens. Al hoorde ik niet echt een vraag.

De heer Nijskens (VVD): Ik heb geen vraag gehoord. Maar wij zijn uiteraard in overleg met onze Kamerfractie en zelfs meer dan ooit. Dus wat dat betreft hebben wij eigenlijk geen klagen. En ik ga daar niet over uitweiden met wat wij daar allemaal wel en niet bespreken en afspreken. Hier doe ik mijn verhaal, voor de Provincie.

De voorzitter: Mevrouw Depondt.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Ja voorzitter, ik ben toch eerlijk gezegd wel een beetje verbaasd dat dat oude dogma ... Ik denk dat de heer Nijskens en ik ongeveer even oud zijn, we hebben de hele ontwikkeling van marktwerking meegemaakt, ook vanuit onze eigen politieke ideologie, en op enig moment was het verhaal: de markt kan alles beter en de markt kan alles goedkoper. En ik hoor u datzelfde verhaal nu vertellen, de continue suggestie dat het per definitie niet goed zou zijn als de overheid iets doet. Ik kijk zelf even gewoon hier, 300 meter verderop, naar ons eigen waterleidingbedrijf, WML. WML is nog steeds een 100% overheids-nv dat maar één doel heeft van de aandeelhouders, wij allemaal, en dat is het best mogelijke water tegen de laagst mogelijke prijs. En in de wereld hebben wij het best mogelijke water tegen de laagst mogelijke prijs en dat kunnen we 24/7 garanderen. En zo zijn er andere voorbeelden. Dus mijn vraag aan u is: waarom blijft u zo dogmatisch vasthouden aan het principe dat het per definitie slechter en duurder is als de overheid iets doet? Want als ik naar de markt kijk, en ik kijk bijvoorbeeld even naar uw eigen partijcoryfee Hans Wiegel die bij de splitsing in de energie tussen levering en infra al de zorg heeft uitgesproken en toen, misschien niet in deze letterlijke bewoordingen ... Maar als wij de levering – en dat

kan van energie zijn, dat kan van water zijn, dat kan van allerlei andere primaire levensbehoeften zijn – naar de markt brengen ... En we zien het nu ook gebeuren: het wordt internationaal verkocht. En eer je het weet hebben de Poetins van deze wereld alle aandelen in handen. Dat is dan markt. En dan hebben onze burgers het nakijken. Dus ik snap de ...

De voorzitter: Uw vraag?

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Ik snapte dertig jaar geleden de veronderstelling, maar mijn vraag aan de VVD in deze Staten nú, aan de vooravond van allerlei nieuwe investeringen die in Limburg nodig zijn met name ook rondom energie: waarom blijft u vasthouden aan het principe dat de markt altijd alles goedkoper en beter kan?

De voorzitter: De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Eerst een punt. Ik heb nooit gezegd, in ieder geval vandaag niet gezegd, dat als de overheid het doet dat het dan niet goed is. Ik heb alleen gezegd, en daar sta ik gewoon achter, dat wat de markt ons gebracht heeft eigenlijk nog niet eens goed genoeg is verkocht, dat zit niet genoeg tussen onze oren ten opzichte van als we dat niet hadden gedaan. Als u kijkt, de energiemarkt. Ik spreek nu even voor mezelf, ik heb een paar daken vol liggen met zonnepanelen. In een overheidsmarkt, wat betekent dat? Moet ik dan mijn dak verkopen aan de overheid om daar zonnepanelen op te leggen? Moet iedere windmolen alleen op overheidsgrond gebouwd worden in overheidshanden? Mogen mensen hun eigen elektriciteit via eigen zonnepanelen opwekken? Dat is allemaal marktwerking. Dus ik begrijp uw zorg niet en ... De overheid, dat heb ik nooit gezegd, kan niet goede producten leveren, dat zou ik ook nooit zeggen; ik zeg alleen dat de markt juist met het aanjagen van concurrentie betere producten tegen lagere prijzen kan leveren. Als daar inderdaad tirannen achter zitten, zoals Poetin nu, met een ander belang dan een bakker die perfect brood wil bakken voor zijn klanten, ja, daar helpt het afschaffen van marktwerking niet tegen. Daar heb je dus internationale wetgeving voor nodig die dat soort tirannen buiten de deur houdt. Hamburg verkoopt een derde van hun haven aan de Chinezen – is heel verstandig. Dat wij als Europese Unie dát nog niet in staat zijn om in Europese handen te houden. Wij dwingen Griekenland om hun belangrijkste dingen te verkopen aan Europese landen en we zien Hamburg de haven verkopen aan China. Dat vind ik dus veel schokkender, zou ik bijna zeggen, dan dat ik de marktwerking omarm.

De voorzitter: Mevrouw Depondt.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Nou ja, ik denk dat we het niet eens worden. Ik wil alleen nog maar constateren: als ik kijk naar de woningmarkt, waar een jaar of 12 geleden 'de markt' met droge ogen bij hoog en bij laag heeft beweerd dat ze betaalbaar gingen bouwen voor het middensegment: ik heb het niet gezien. Ze zitten allemaal op de hoogst mogelijke prijs die ze binnen kunnen halen.

De voorzitter: De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ik heb daar geen vraag in gehoord, maar ik neem die constatering van mevrouw aan.

De voorzitter: Gaat u verder met uw betoog.

De heer Nijskens (VVD): Ik heb nog maar één alinea. Even kijken. O ja, die is eigenlijk niet eens langsgesproken. In de tussenfase zien wij nog een grote en een nog te zeer onderbelichte rol voor kernenergie. Het past bij de bestaande infrastructuur – die in overheidshanden is, dus dat weer wel – van onze huidige fossiele centrales en het past ook bij het behalen van de klimaatdoelen en het past bij het minder afhankelijk worden van mensen als Poetin. Tot slot gaat een begroting natuurlijk over geld en

budgetten. De Limburgse rijkdom zit vast in fondsen, in infrastructuur en in verplichtingen. Incidenteel gefinancierd beleid dat een structureel karakter kreeg en talloze tegenvallers bij grote infrarail en andere projecten snoepten steeds grotere happen uit de min of meer vrij besteedbare middelen. Wat dat betreft is deze begroting een grote pluim waard, een spiegel waarin we goed moeten kijken. De laatste begroting van deze Statenperiode maakt ook die cirkel rond. Tot zover in de eerste termijn.

De voorzitter: Dank u wel mijnheer Nijskens. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Fischer-Otten namens de fractie van 50PLUS, en mevrouw Fischer-Otten doet dat vanuit haar eigen plek.

Mevrouw Fischer-Otten (50PLUS): Dank u wel voorzitter. Ik heb eigenlijk een vraag vooraf, mag dat? Nou, om te beginnen met vergaderen heb je een quorum nodig. Hoe zit het dan met het doorvergaderen als veel mensen van de plek zijn? Dus ik vraag me ergens af of dat ergens staat en of er een ...

De voorzitter: Nee hoor, we kunnen gewoon doorvergaderen. Bij aanvang en bij stemming moet het quorum aanwezig zijn.

Mevrouw Fischer-Otten (50PLUS): Oké, dank u wel.

De voorzitter: Gaat u beginnen met uw betoog.

Mevrouw Fischer-Otten (50PLUS): Ja. Voorzitter, vandaag behandelen we de laatste begroting van deze legislatuur. We mogen zeggen dat het een bewogen periode geweest is. Niet alleen wisseling tijdens de rit van het College, maar het was ook een periode waarin we met drie gouverneurs te maken hebben gehad. Ik hoop echt van ganser harte: eens maar nooit weer. We bespreken deze begroting in zeer onzekere tijden, waarin we de omslag gemaakt hebben naar een digitale begroting en een digitale app. Niet iedere verandering is voor 50PLUS een goede, denk maar eens aan de nieuwe Pensioenwet. Maar ach, het is waarschijnlijk iets van een wat oudere generatie om liever iets op papier te hebben en dat is de reden waarom ik het de tweede keer heb geprint; en ik moet toegeven: het is onhandelbaar. En 's morgens, als ik terug mag komen van de kiezer, is het dus echt wennen aan een digitale variant. Dan de analyse van de begroting 2023. Deze werd besproken in de Controlemcommissie waaraan ik door omstandigheden niet mee kon doen en mijn rechterhand en burgerfractielid alleen in het openbare gedeelte erbij mocht zijn. Maar hij heeft zich verbaasd over de vele positieve reacties over de begroting en dacht: waarschijnlijk verstaat 50PLUS heel iets anders onder analyse. Het leek meer een samenvatting, vier vragen werden <onverstaanbaar> aangeduid en drie vanuit de begroting gekopieerd. Nou, deze begroting is een overgangsbegroting omdat de indeling gewijzigd is en er is een vergelijking op programmaniveau gemaakt. Voor ons zou een vergelijking op groepsniveau fijner geweest zijn. Bij het lezen van deze begroting werd ons écht duidelijk dat we aan de laatste begrotingsvergadering zijn van deze vier jaar samenwerken voor Limburg en met zijn inwoners bezig zijn. Ik las de zinsnede: '...moet gereed zijn aan het eind van 2023.' Dat is dus tevens onze erfenis aan de opvolgers. Of we dat zelf zijn of andere leden van de politieke partijen, dat weet ik niet, maar laten we eens kijken of deze erfenis een goede is. Want anders dan in het normale leven kan deze niet geweigerd worden. 50PLUS richt zich nu op de analyse. Het lijkt wel dat de afgelopen vier jaar het motto 'na mij de zondvloed' geheerst heeft. Ook dit jaar wordt er weer veel meer onttrokken aan de reserves dan eraan toegevoegd. Het klinkt zeker leuk dat we in 2023 een resultaat hebben van € 9,8 miljoen, maar dat is relatief als je de € 18,5 miljoen uit de algemene reserve gehaald hebt. Is dat enthousiasme over het positieve resultaat niet wat overtrokken? In de komende jaren wordt deze onttrekking, zijnde in mindere mate, voortgezet. Verder met de analyse. We concluderen wel dat er sprake is van een structureel evenwicht in de komende jaren, maar dit geldt niet als we kijken naar de incidentele baten en lasten. Hier is sprake van een structureel tekort in deze begroting: € 95 miljoen. Een tweede zorgpunt is dat er in 2023 € 100 miljoen meer aan incidentele lasten zijn dan in 2024. Dat betekent dat komend jaar het laatste is waarin instanties, burgers of projecten een provinciale bijdrage krijgen. Zo zien we geen lasten meer, onder andere innovatieve landbouw, sport, fiets, energie en nog meer. Weten de

betrokkenen al dat de Provincie komend jaar voor het laatst bijdraagt? Er had expliciet al aangegeven kunnen worden welk geld structureel is en welk incidenteel, zodat duidelijk is welke middelen in 2023 voor het laatst toegekend worden. In deze begroting wordt vaak verwezen naar beleidsplannen zodat de omslag van de begroting naar deze plannen gemaakt moet worden. Het valt 50PLUS op dat van Provinciale Staten vaker beslissingen worden verwacht terwijl er nog niks zeker is en of het wel een goed project is. Zo zagen we dat de weging over Maastricht Aachen Airport al genomen moest worden voordat er een businesscase was; dat Greenport Venlo gered moest worden voor de casus klaar was; dat dit bij VDL Nedcar nog altijd niet duidelijk is; en dat de Groeve Mourik aangekocht moest worden terwijl een businesscase pas over anderhalf jaar gemaakt kan worden. 50PLUS is van mening dat de Provincie geen risicofinancierder moet worden van allerlei opties waarvan de rentabiliteit niet duidelijk is. Elke euro kan immers maar één keer uitgegeven worden. Dat kunnen wij maar één keer, en dat kunnen jullie ook maar één keer. Bovendien zien we dat de vrije begrotingsruimte de komende jaren veel minder zal zijn. Opletten dus. Bij de regionale bereikbaarheid en openbaar vervoer wordt wel gesproken over goede verbinding naar Düsseldorf, Aachen, Luik, Antwerpen en Brussel, we missen in dit verhaal de bereikbaarheid van Hasselt. Speelt de Provincie nog een rol bij de afwikkeling van het mislukte tramtraject? Hebben we nog een vordering op de Belgische contractbrekers? En wordt het niet tijd dat een goede spoorverbinding naar Hasselt gerealiseerd wordt zodat je binnen twee uur in Brussel of Antwerpen bent? Ten aanzien van de ruimtelijke ontwikkeling zien we naar onze tevredenheid dat de ouderen niet vergeten worden. 50PLUS herkent zich in het feit dat er onvoldoende doorstroming is. We constateren dat er te weinig levensloopbestendige woningen zijn, die voor senioren betaalbaar zijn in ieder geval. En vergeet niet dat de inkomenssituatie van heel veel senioren niet rooskleurig is door het jarenlang niet indexeren van de pensioenen. Hoewel de AOW stijgt, wordt er via de achterdeur weer een deel afgenomen. Ook hier zijn de ouderen weer de klos. Dat ze daarom in goedkopere woningen blijven wonen is voor ons te begrijpen, evenals het niet doorstromen dat hier wel vanzelfsprekend wordt. Daar vloeit voor ons de vraag of de Limburgse agenda 2020-2023 hier dan bij de tijd is of deze nodig herzien moet worden. We leven niet in een gemakkelijke tijd; er zijn veel gezinnen die het moeilijk hebben, die afhankelijk zijn van extra hulp op financieel en materieel gebied. Ook dat de situatie niet zo rooskleurig is, is een gotspe. Er staan nog veel mensen aan de kant terwijl er volop vacatures zijn. Er moet meer aandacht gegeven worden aan het bestrijden van leeftijdsdiscriminatie zodat meer oudere werkzoekenden aan de bak komen. En er moet voor gezorgd worden dat de arbeidsvoorwaarden verbeterd worden zodat het aantrekkelijker wordt om te werken. 50PLUS vindt het belangrijk dat er geld en energie in gestoken wordt om elke jongere die daarvoor openstaat een dusdanige opleiding te laten volgen zodat hij of zij een goede start in de maatschappij kan hebben. Dit heeft zeker een relatie met de Sociale Agenda. Samenwerking op elk niveau moet meer structuur bieden aan onderwijs, jeugd en sport. Om dit te laten slagen zal vanuit een Missiegedreven Economisch Beleidskader de coördinatie opgepakt moeten worden. Dan wil 50PLUS het graag hebben over cultuur en maatschappij. Ik las: 'Cultuur verbindt, verrijkt de geest, prikkelt bestaande conventies en stimuleert talent en creativiteit.' Cultuur betekent niet alleen de voorstelling of het concert, maar zorgt er ook voor dat toerisme en economie extra kansen krijgen. Wij ondersteunen de 46 instellingen en alle culturele initiatieven. Quer durch den Garten, maar voor ons nét niet quer genoeg. Het steekt ons namelijk nog heel erg van het Hollandse Festival, het festival met klassieke solomusici die klassieke concerten geven, jong talent opleidt en er echt niet alleen is voor the happy few. 50PLUS ziet natuurlijk ook dat we afhankelijk zijn van de omstandigheden, publiek en de kracht van de culturele sector. Dan voorzitter, want ook Limburg staat op diverse lijstjes, en lang niet altijd op de plek die we graag zouden willen. Via de Gezonde Basisschool van de Toekomst, Kansrijke Start en een flinke hoeveelheid beweging van de jeugd van nu hopen we een inclusieve maatschappij te bevorderen, à propos inclusief. Daar horen ook mensen met een functiebeperking bij, en voor hen zou een simpel opritje bij de voordeur en een aangepast toilet met een prullenbakje erbij tot verplichting worden gesteld bij elk overheids- en openbaar gebouw. Hoe banaal het misschien lijkt, dit is zó belangrijk, dat kunnen jullie je niet voorstellen. Graag daar extra aan denken. Dus een kansrijke start, het vergroten van het aantal banen, minder NEET-jongeren, positieve gezondheid, community building, aanpak van SES-wijken: allemaal specifieke doelen die eind 2023 behaald moeten zijn. In 2023 zal een nieuwe Provinciale Staten de erfgenaam worden van alles wat we in de afgelopen vier jaren gedaan hebben. We laten aan het eind van deze periode een erfenis achter die veel uitdagingen geeft voor

de gekozen partijen met hun volksvertegenwoordigers in maart volgend jaar. 50PLUS is bereid om verantwoordelijkheid te dragen hiervoor. Met een politiek waarbij de landelijke, provinciale en gemeentelijke overheid zich op haar kerntaken een betrouwbare overheid met de uitvoering van haar taken en dat politieke verschillen niet leiden tot verdeeldheid, maar elkaar versterken om tot de beste oplossing te komen voor onze Limburgse inwoners. Tot zover, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Fischer-Otten. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Depondt namens de fractie van het CDA.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Ja voorzitter, we kunnen er niet omheen; dat is vanochtend eigenlijk denk ik wel de kern van de inbreng van heel veel collega's: er is crisis en die raakt onze Limburgers allemaal. En die crisis die plaatst heel veel van onze mooie doelen in die beleidskaders in een ander perspectief. En dat doet ons realiseren dat in onze beleidskaders veel langetermijndoelen zijn opgenomen, maar dat zij weinig antwoord bieden op de vragen waar Limburgers zich hier en nu voor gesteld zien. Een toenemend aantal huishoudens kan de eindjes niet meer aan elkaar knopen; meer en meer ondernemers zien nauwelijks nog perspectief; de druk op eerste levensbehoeften – voedsel, water, warmte, een dak boven je hoofd, inkomen, veiligheid – neemt toe en de zekerheden van een paar jaar geleden lijken wat van ons weg te drijven. Deels door eigen politieke keuzes, maar ook door geopolitieke ontwikkelingen en een pandemie. Mondialisering was lang het toverwoord in Nederland, en als klein landje met grote ambities zagen wij daarin vooral veel kansen. En die gebruikten we ook: dat bracht ons land welvaart. Meer en meer zien we echter ook dat dat een keerzijde heeft. Delfstoffenwinning lijdt tot schade, dat weten ze hier in de Mijnstreek al, dat weten ze nu ook in Groningen en Poetin heeft het ook in de gaten, maar hij gebruikt het vervolgens om energie als drukmiddel in te zetten en de inflatie alle kanten uit te jagen, waardoor veel huishoudens de rekeningen niet meer kunnen betalen. We zijn groots in het produceren en exporteren van voedsel, maar dat gaat toch ten koste van onze natuur. We consumeren en produceren zó veel dat we drie Nederlanden nodig hebben. Dat betekent dat we er dus eigenlijk twee van anderen pikken. Corona zette ons beeld van de beheersbaarheid van ziekte en dood op zijn kop en ontwrichtte ons zo zorgvuldig opgebouwde systeem. Ons vangnet voor de zwakkeren vertoont steeds meer scheuren, onze boeren zijn vooral het businessmodel van anderen geworden en het aantal mensen met een burn-out neemt schrikbarend toe. En wie had ooit gedacht dat Nederland een tekort aan zoetwater zou krijgen? Kortom, voorzitter, Nederland als een van de rijkste landen ter wereld is voor velen niet meer in staat in de eerste levensbehoeften te garanderen en om burgers en ondernemers vertrouwen te geven en perspectief te bieden. We sturen op een realistische mondiale footprint en burgers realiseren zich heus wel dat de houdbaarheid van ons systeem op de langere termijn onder druk staat. En alleen belastingmiljarden ertegenaan gooien op de korte termijn, daar snapt de burger ook van dat dat geen oplossing is. En dat maakt mensen onzeker. Misschien is dat wel de ergste crisis, voorzitter, dat een rijk land als het onze niet alleen meer de basis niet op orde heeft, maar ook grote groepen geen perspectief meer kan bieden. Boerengezinnen, toeslagouders, minima, statushouders, jonge starters op de woningmarkt, werkenden die niet meer rond kunnen komen, kleine ondernemers, eenzame ouderen. En niet te vergeten: vooral ook onze nieuwe generatie die deze aarde van ons moet overnemen. Oftewel, heel veel gewone Limburgers die 's nachts wakker liggen. Voorzitter, wij missen dat perspectief voor al die Limburgers in deze begroting, een aantal collega's heeft dat ook al aangegeven. Veel over financiële techniek, veel over beleidsdomeinen en activiteiten, veel over kosten en over baten, maar weinig over de effecten daarvan voor onze inwoners. Over de mate waarin wordt bijgedragen aan de kernelementen van bestaanszekerheid, maar ook aan essentiële waarden zoals gezondheid, zingeving en talentontwikkeling. Dat zit er natuurlijk wel verscholen in, maar dat is vanuit het perspectief van burgers niet zichtbaar. En dat is wat burgers van hun overheid vragen: wat is je toegevoegde waarde, niet alleen voor mij en mijn gezin, maar ook voor de samenleving nu en straks? Het College heeft ervoor gekozen om de begroting anders in te richten, maar daarbij is ervoor gekozen om die themagerichte structuur in stand te houden. Is het een bewuste keuze om niet 'voor wie doen wij dit eigenlijk allemaal?' als uitgangspunt te nemen? De vierde W, zoals wij die als CDA hebben bepleit, wat hebben de Limburgers hieraan? Overgenomen door de Staten, overgenomen door het College, maar nu niet ingevuld. Of misschien

een andere invulling via de acht thema's van Brede Welvaart? Of anders? Gesteld wordt dat de nieuwe Staten de gewijzigde structuur verder moeten uitwerken, maar de vraag is of de gewijzigde structuur een structuur is die het beste past bij wat wij aan onze burgers willen laten zien. In dit huis hebben we nogal eens de neiging te stellen dat wij geen rechtstreekse relaties met burgers of ondernemers zouden hebben, dat die vooral bij gemeenten en organisaties zouden liggen, dat wij vooral randvoorwaarden creëren. Maar voorzitter, daarmee doen wij onszelf, maar ook onze burgers, wel tekort. We hebben prima voorbeelden van rechtstreekse betrokkenheid vanuit dit huis bij burgers en ondernemers. Kijk naar de regeling Duurzaam Thuis, kijk naar onze subsidieregeling voor gemeenschapshuizen, de financiering van innovatie door mkb'ers, het inzetten van agrariërs voor natuurbeheer. We hebben het geluk te beschikken over een groot vermogen en ons beleid is te investeren in de Limburgse samenleving. Dat is overigens iets anders dan subsidiëren, om even het onderscheid aan te geven. We hebben laten zien dat we daar goed in zijn, dus laten we die kennis en kunde inzetten om onze burgers en ondernemers de hand in de rug te geven die ze nodig hebben. En ik noem gewoon willekeurig wat voorbeelden. Maak werk van investeringen in de realisatie van betaalbare woningen voor senioren in wijken en kernen, zodat doorstroming op gang komt ten gunste van statushouders, jonge starters en gezinnen. Wacht niet op wat de markt gaat doen, want die doet het niet. Koop desnoods zelfs gronden en panden, bijvoorbeeld erfgoed, en ga aan de slag. En even in het verlengde daarvan: kan het College ook een antwoord geven op de vraag die wij eerder deze week stelden over wat nu de effecten van de uitspraak van de Raad van State? Zorg dat er uiterlijk 1 juli ook daadwerkelijk integrale gebiedsplannen liggen in heel Limburg, met ruimte voor innovatie, met een fatsoenlijk verdienmodel en met een langetermijnperspectief voor boeren en de natuur als uitgangspunt op basis waarvan boeren nu eindelijk eens een keer keuzes kunnen maken. Help agrariërs, inwoners én ons klimaat met het verkorten van de ketens, respectievelijk rechtstreekse levering door boeren aan consumenten, met voor beiden een faire prijs. Stop het vernietigen van het in Limburg geproduceerde voedsel ten gunste van import uit andere landen. Stop de grote prijsopslagen door supermarkten. Ga massaal naar van bij ons, zoals ze dat in België doen. Zet het isolatieoffensief in Limburg, de moties die het CDA in de vorige Statenvergadering heeft ingediend, met volle kracht in, opdat de energierekening daar werkelijk gaat dalen voor huishoudens en ontmoeting in maatschappelijk vastgoed mogelijk blijft. En breid dat offensief uit naar het Limburgse mkb dat het op dit moment zwaar te voorduren heeft in de energiecrisis. Wij hebben daar inmiddels een motie voor rond laten delen. Maak natuur actief toegankelijk voor sporten en bewegen. Dat is goed voor de gezondheid én voor de acceptatie van natuurontwikkeling, want ook natuur is van ons allemaal. Subsidieer het planten van bomen en tuinen en van particulieren in het tegengaan van hittestress en verdamping direct bij mensen thuis. Dat past ook prima bij ons 1 miljoen bomen-plan. En hoe zit het eigenlijk met die miljoen bomen? Staan ze er al? Zorg dat gratis cursussen digitalisering aan ouderen worden aangeboden in buurten. Dat vergoot hun wereld, maakt hen minder afhankelijk en is goed tegen eenzaamheid. Help mee om gemeenschapshuizen in wijken, dorpen en kernen open te houden, opdat bewoners elkaar kunnen blijven ontmoeten en samen activiteiten kunnen blijven organiseren. Onderzoek en corona hebben ondubbelzinnig laten zien dat een sterk sociaal weefsel een bepalende factor in gezondheid is. Datzelfde geldt voor onze cultuur en onze identiteit. Die zien we terug in ons fysieke erfgoed en aan de vele activiteiten waar zowel oude alsook nieuwe Limburgers elkaar ontmoeten en vooral ook in onze taal. Blijf cultuur als bindmiddel in onze gemeenschappen faciliteren. Met name op het gebied van taal hebben wij ook een motie laten rondgaan die wij samen met LOKAAL-LIMBURG en GroenLinks hebben opgesteld. En voorzitter, last but not least: onze jeugd. Bied hen perspectief. Op een mooie opleiding voor een beroep, op werk in onze mooie provincie voor wie dat wil, op een betaalbaar huis in de buurt van dierbaren, maar vooral ook op een volwaardige deelname aan onze maatschappij waarin zij hun talenten maximaal kunnen ontplooiën. Doe dat alles zoveel mogelijk samen met gemeenten, maar verzand niet weer in allerlei convenanten en samenwerkingsagenda's en vraag geen cofinanciering. Dat leidt alleen maar tot een hoop bureaucratie en leidt af van actie, en dat laatste is wat Limburg nodig heeft. Voorzitter, zijn wij dan tegen deze begroting? Nee, natuurlijk niet. Want die begroting is toch uiteindelijk de weerslag van al datgeen in dit huis is besloten. We hebben daar op onderdelen wel vraagtekens bij. Zoals het College ook stelt: dat is iets voor na de verkiezingen. Op de korte termijn hebben we wel wat vragen, bijvoorbeeld over de opname van allerlei stelposten voor een aantal zaken, bijvoorbeeld prijsstijging en infra, daar waar wij budgetneutraliteit

hebben afgesproken. Ook hebben wij nog wel wat vragen over de effecten van de energiecrisis op onze verduurzamingsdoelen, daar is daarstraks ook al iets over gezegd. Maar ook dat laten we voor wat het nu is, ook omdat over die stelposten nog separate voorstellen volgen. Voorzitter, kunnen we dat betalen? Daar is vandaag al heel veel over gezegd. En als we het College mogen geloven, als we deze begroting mogen geloven, dan wordt deze Provincie zo arm als een kerkrat, om het maar eens in goede christelijke termen te zeggen. Het haalde zelfs de voorpagina van De Limburger. Echter, een beetje techniek: als we de huidige begroting vergelijken met het Collegeprogramma Vernieuwend verbinden uit 2019, want dat is de referentie, dan bedroeg het vrije jaarresultaat 2020 tot en met 2023 € 170 miljoen. In de huidige begroting, 2023 tot en met 2026, is het vrije jaarresultaat begroot op € 107 miljoen. Maar daar zitten al allerlei stelposten in. Maar daar zijn allerlei posten in opgenomen die eerst niet in de exploitatie zaten en nu wel. Dus wat u aan het doen bent, voorzitter, is appels met peren vergelijken. En hoe komen we dan aan die € 400 miljoen? Dat was die € 170 miljoen plus de mobiliteitsreserve, plus € 50 miljoen taakstelling, plus een besluit van deze Staten om bijna € 90 miljoen uit de immunisatiereserve ter beschikking te stellen, en dat was samen € 400 miljoen. Maar dan kun je die € 400 miljoen niet vergelijken met een exploitatieresultaat voor de komende vier jaar, want de nieuwe Staten kunnen ook in dit huis besluiten of ze opnieuw een taakstelling gaan invoeren en die erbij tellen. Van de mobiliteitsreserve is nog bijna de helft over. Het is nog helemaal niet belegd. En of we opnieuw € 90 miljoen – of welk bedrag dan ook – uit de immunisatiereserve gaan toevoegen, dat is een besluit van deze Staten. Dus wij hebben er hele grote moeite mee dat u een geprognostiseerd exploitatieresultaat gaat vergelijken met die € 400 miljoen en dan roept: we worden zo arm als een kerkrat. Wij komen daar in april nog wel een keer op terug als in dit huis besluiten genomen zijn en dan kunnen we een adequate vergelijking maken.

De voorzitter: De heer Kuntzelaers.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Ja, dank u wel voorzitter. Het betoog van het CDA was ons eigenlijk uit het hart gegrepen. We zaten 14 minuten begeistert te luisteren naar ... En dat al na een interruptie op de VVD waarin de marktwerking het met de zweep kreeg, dus het was alleen maar een feest. En wij delen ook de analyse, moet ik zeggen ...

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Is dat een uitnodiging of zo?

De heer Kuntzelaers (PvdA): Ja, dat sowieso. En we delen ook de analyse dat natuurlijk een begroting voor een volgende periode van heel veel andere factoren dan alleen het genoemde resultaat, zo arm als een kerkrat, afhankelijk is. Mag ik u vragen om de inhoudelijke lijn die u benoemde vol te houden tot in die volgende periode? Want dat lijkt me fantastisch. En zullen we met elkaar één ding afspreken? Blinde taakstellingen, dat we dat niet meer doen in ieder geval? Ik hoorde hem u als optie noemen. Dat vond ik de afgelopen periode niet zo lekker. Dus dat we, als we een taakstelling doen, we in ieder geval gericht zeggen waar die taakstelling dan vandaan moet komen.

De voorzitter: Mevrouw Depondt-Olivers.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Nou, ik weet dat de heer Kuntzelaers een scherp geheugen heeft. U heeft mij op deze plek eerder al eens horen zeggen dat bij nader inzien zo'n generieke taakstelling een beetje een wassen neus is, ik ben daar niet voor. Ik heb het voorbeeld alleen gebruikt om aan te geven dat je € 107 miljoen niet met € 400 miljoen kunt vergelijken.

De voorzitter: Dank u wel. Gaat u verder met uw betoog.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Dus voorzitter, wij zijn eigenlijk wel een beetje benieuwd waarom u het nou doet voorkomen alsof we zo arm als een kerkrat zijn. Ik vind dat toch bijzonder. En nu we het daar toch over hebben, het speerpunt van dit College is zoveel mogelijk geld van het Rijk en Europa naar Limburg

halen. Maar voorzitter, al een paar keer hebben we nu gemerkt dat de Provincie afhaakt als cofinancierder ondanks het feit dat de doelen van een aanvraag passen bij ons beleid – want dat is natuurlijk wel het criterium – en niet meedoet. Recent nog een relatief klein verzoek van de Euregio Rijn-Maas-Noord voor € 135.000 duizend all-in voor zeven jaar – dus € 20.000 per jaar, waar gaat dat over? – waarbij de Provincie als enige cofinancierder van alle provincies, Landkreise, gemeenten en iedereen die in dat gebied werkzaam is, de knip op de beurs houdt met het argument van wij hebben geen centen. Voorzitter, eerlijk gezegd is dat toch gênant? En dan willen wij wel dat Duitsland meebetaalt aan een Einstein Telescoop. Dan sta je toch een beetje in je hemd. Wij gaan daar dus een motie over indienen; en we weten dat het klein grut is, maar het gaat ons even om het principe. Wilt u nu geld van Europa en van het Rijk hiernaartoe halen en als cofinancierder optreden of wilt u dat niet? Voorzitter, afsluitend. Als CDA zijn wij echt niet van het potverteren, mocht iemand nu hier de indruk aan overgehouden hebben dat we dat wel zouden zijn. En we blijven kritisch op de besteding van provinciale middelen. We vinden echter ten principale dat de Provincie zich niet moet gedragen als een Dagobert Duck op een berg dukaten, maar verantwoord moet blijven investeren in onze Limburgse samenleving. Er zijn opgaven genoeg, de Limburgers mogen dat van ons verwachten. Laten we daar na 15 maart met elkaar over in gesprek gaan.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Depondt. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Jenneskens namens de fractie van D66.

Mevrouw Jenneskens (D66): Voorzitter, coronacrisis, bestuurscrisis, stikstofcrisis, wooncrisis, energiecrisis, kansencrisis. Wie een héle korte samenvatting van de afgelopen drie jaar wil geven kan volstaan met één woord: crisis. Statenlid zijn, volksvertegenwoordiger mógen zijn, is altijd een eer en een voorrecht, maar in onze tijd, in dit huis, onder dit politieke gesternte, iets waar ik vaker van wakker lag dan waar ik vrolijk mee opstond. En waar het voor mij, en ik denk misschien ook wel voor sommige collega's, bij vlagen soms wat weghad van een nachtmerrie, begon het toch echt ooit met een droom. Om allemaal op onze manier Limburg, de állermooiste provincie van Nederland, sterker en beter te maken, nu en voor de generaties van Limburgers die nog na ons komen. Het is die droom die ik niet wil en die we samen niet kúnnen opgeven, juist niet. En dus is het langzamerhand wel tijd om wakker te worden, om van dit verkiezingsjaar geen middagdutje te maken. Ons niet in slaap te laten sussen met een nieuwe financiële werkelijkheid met deze beleidsarme begroting als geruststellend verhaaltje voor het slapengaan. Politiek is meer dan de ander controleren, bestuur is meer dan alleen een goede penningmeester zijn. Het is aan ons samen om te handelen. De wereld wacht niet tot na maart 2023, en de vragen waar Limburgers nú elke dag mee worstelen verdienen hun antwoord vóór overmorgen. Laten we samen onze verantwoordelijkheid om daar iets aan te doen niet alleen erkennen, maar vooral ook nemen. Voorzitter, dank aan het College, de Griffie en iedereen voor de begroting, voor het inzichtelijker maken van middelen en stromen. En toch zijn we er nog niet helemaal dolgelukkig mee. Want dit College wekt eigenlijk als eerste in vele jaren soms de indruk dat hun pinpas op 16 maart 2023 geblokkeerd wordt en de geldautomaat tot op de bodem leeg is. Wij sluiten ons volmondig aan bij de woorden van het CDA hierover over die blik op die opdrogende middelen. Want zelfs als er minder mindelen zijn, betekent dat niet dat we als Provincie geen ambitie meer hebben of dat we maar op onze handen moeten gaan zitten. We mógen met verkeerde zuinigheid nu geen hypotheek nemen op de toekomst en dus moeten we, oog in oog met een recessie, durven te blijven investeren. Laten we nu eens stoppen met dat rekenen aan die indexatie van de immunisatiereserve en ons collectieve vermogen benutten om te doen wat écht telt. Als we willen dat Limburg niet tot stilstand komt maar vooruitgaat, zetten we niet het slot op de schatkist maar de schouders eronder. Hup Limburg. Over stikstof is al heel veel gezegd en gevraagd. We hebben nog één vraag: iedere bouwactiviteit moet vanaf nu aangeven hoe er wordt omgegaan met stikstof. Hebben wij, of onze omgevingsdiensten, daar überhaupt capaciteit voor, voor al die beoordelingen? Bij de behandeling van de begroting van de RUD werden we al gewaarschuwd voor het personeelstekort dat er is of dreigt. Ook gemeenten lopen tegen dit probleem aan. Kunnen wij als Provincie dit aan? Kunnen de overheden dit aan? En welke oplossingen zijn er dan? Graag een reflectie daarop van het College. Dan wonen. Hoe zorgen we ervoor dat Limburgers in huizen kunnen gaan wonen die er nog niet zijn? Het viel ons op dat Zeeland en Groningen véél meer woningen plannen dan

demografisch gezien zou kunnen. Zijn wij dan eigenlijk niet wat te braaf? Want in Limburg is het toch veel fijner om te wonen? Onze vraag aan het College is eigenlijk: zijn we niet te braaf? Moeten we niet wat radicaler? Hoe kunnen we sneller en meer bouwen voor die Limburgers? Voorzitter, in een tijd van crisis is er ook een kans om wat fout is op te lossen met wat goed is. Ons bestuur zou, behalve de pinautomaat van het verleden, vooral de architect van die toekomst moeten willen zijn. Ooijen-Wanssum is een fantastisch voorbeeld van hoe we van de uitdagingen van onze tijd ook een kans hebben weten te maken. Limburg is daar sterker, mooier en gezonder van geworden. Omdat we lef hadden, omdat we wilden en omdat we durfden. Dat is voor D66 de houding van de Provincie, juist de komende jaren. Samen dat waterrobuuste Limburg, maar vooral ook sturen op ruimtelijke kwaliteit. Onze provincie is meer waard dan de investering in de zoveelste logistieke blokkendoos langs de snelweg. Laten we investeren in dat wat Limburg mooier maakt. Voorzitter, een oud Tsjechisch spreekwoord luidt: waar in de portemonnee vroeger het geld zat, zit nu een foto van de kinderen. In het geval van de begroting van de Provincie Limburg geldt: waar vroeger de beleidsintensiveringsmiddelen stonden, staat nu een foto van ons vliegveld. D66 maakte zich bij het besluit al zorgen en doet dat nu nog veel meer, want hoe haalbaar is die baanrenovatie waarvoor wij 100% verantwoordelijk zijn nog na de uitspraak van afgelopen week? Graag een reflectie vanuit het College. Lopen wij een risico? Hoe waterdicht is onze aanbesteding? Een keuze die al gemaakt is, is die voor VDL Nedcar. Onze vraag aan de Gedeputeerde is: het Sterrebos is gekapt, en hoe nu verder? De infrastructuur moet klaar zijn voor 2025, we hadden een go/no-go-moment. We kennen deze Gedeputeerde als een best regelaar. Is het geregeld? Graag een reactie. Voorzitter, dan klimaat. Onze fractie vroeg zich in de voorbereiding van deze bijeenkomst af: wie moeten wij vastlijmen aan de GS-tafel om te zorgen dat we nóg veel meer en veel sneller gaan doen aan ons klimaat? En we blijven dan ook kritisch op de energietransitie, want ook deze periode is er te weinig gerealiseerd. En hoewel wij begrip hebben voor de complexiteit der dingen, zit dat ons echt niet lekker. We vroegen naar het aantal megawatt uren die zijn opgesteld en we kregen als antwoord dat het beleid is opgesteld en de afspraken zijn gemaakt en de samenwerkingen zijn gesloten. Maar daar gaat geen lamp mee aan. Concreet is onze vraag dan ook: wat hebben we nu echt gerealiseerd? Welk initiatief hebben we als bevoegd gezag na Windpark Greenport Venlo nog genomen? Welke middelen zijn er nodig om de nu stroeflopende projecten vlot te trekken? En wat doen we eigenlijk? Want alleen dat er in de regel van bevoegdheden wordt afgezien, dat we samenwerken, dat we betrokken zijn in de RES'en, dat kunt u aan D66 eigenlijk niet meer verkopen. Iets positiever dan. Minister Jetten maakte gisteren bekend dat de Provincie Limburg in 2023 en 2024 € 1,7 miljoen krijgt voor de uitvoering van het Klimaatakkoord en in 2025 zelfs € 2,4 miljoen. En hoe? Wat gaan we doen met die middelen? Zijn we daar klaar voor? Hoe zorgen we voor de handjes? Hoe maken we het waar? Graag een reflectie vanuit het College hoe we komend jaar, het kalenderjaar, € 1,7 miljoen versneld en goed gaan investeren. Het hoopvolle deel is dat we in Limburg een Vakmanschapsagenda en een sterk mbo hebben dat zich al voorbereidt op deze transitie. De Limburgse instellingen hebben sterke plannen om vakmensen op te leiden en om Limburgers te ondersteunen bij juist deze opgave. Welke middelen zijn er om versneld de mensen op te leiden die al die projecten gaan begeleiden en verduurzamen? Wordt er al met, en niet alleen over het mbo, gesproken? En welke mogelijkheden om te versnellen hebben we? D66 heeft ook alvast een keuze om voor te leggen, namelijk de warmtenetten. De minister kondigde aan dat die in overheidshanden moeten komen, dat is onze kans om Limburgse warmtebronnen zoals industriële restwarmte, mijnwater en wellicht zelfs toch nog geothermie versneld ten goede te laten komen van de Limburgers, sneller ook dan die PLEN. Daarom dienen we een motie in: haal die warmtenetten naar Enexis.

De voorzitter: U heeft een vraag van de heer Franssen. Microfoon alstublieft.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Dank u wel voorzitter. Er werd zonet gesproken over de transitie en u gaf daar een bedrag aan voor 2023 en 2024.

De voorzitter: Ja, hij staat aan. Het gaat al beter.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Ik zal de vraag even herhalen. U sprak over de transitie en u gaf daar aan dat het bedrag vrijkwam in 2023 en 2024. Maar zijn voor u de middelen dan het belangrijkste item? Wij kijken eigenlijk praktijkgericht naar de Limburger of het Limburgse landschap of de Provincie Limburg. En wij zijn van mening dat de middelen niet bepalend zijn, maar de handjes en de realiteit. Hoe staat u daartegenover?

De voorzitter: Mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Ja, D66 is van mening dat het doel, namelijk verduurzamen, zodat én die Limburgers een lagere energierekening krijgen en we klaar zijn voor de toekomst en ons klimaat niet helemaal op zijn kop gaat. Dat is voor ons het belangrijkste. En die middelen zijn letterlijk een middel, een hulp, om te zorgen dat dat gebeurt. Ik ben het helemaal met u eens dat daar die handjes en dat soort dingen daarvoor nodig zijn, maar juist die middelen kunnen helpen. Het feit dat wij echt goede mbo-instellingen hebben die er al hartstikke hard mee bezig zijn, dat biedt perspectief.

De voorzitter: De heer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Nou, ik ondersteun uw bewoording in zoverre dat wij als LOKAAL-LIMBURG natuurlijk ook een voorstander zijn om zo laag mogelijke kosten, hè, qua energie voor onze inwoners, maar desalniettemin vragen wij ons af: dienen wij niet eerst te kijken of alles uitvoerbaar is? Ik snap wat u zegt, we willen als ondersteuning het doel daarmee bereiken, maar we zien dat in alle sectoren, ook in Limburg, gewoon te weinig handjes zijn. En nu hebben we straks, denk ik, rond de € 4 miljoen hebben dan in twee jaar, maar misschien komt er over drie jaar nog € 6 miljoen bij, en die pot die blijft dan vol. En wanneer denkt u dan echt dat we kunnen realiseren in de gedachten van D66? Want in onze mening, van LOKAAL-LIMBURG, kijk je eerst of er voldoende handjes zijn en dat het praktisch invulbaar is, en vervolgens probeer je de middelen ervoor te krijgen.

De voorzitter: Mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Ja, de middelen hebben we al gekregen. Kijk, we hebben volgens mij een aantal problemen waar we tegenaanlopen en een van de knelpunten ... Kijk, we hebben congestie, onze energienetwerken moeten anders, we willen verduurzamen, we hebben relatief veel verouderd maatschappelijk vastgoed et cetera. Dat zijn allemaal opgaven, en we willen van die opgaven, ja, daar moeten we iets mee, daar willen we zo snel mogelijk mee aan de slag. Een van de knelpunten is dan, als je dat wilt, die handjes. We hebben nu middelen gekregen om aan de slag te gaan met die transitie, die hebben we voor vier jaar. Het pleidooi dat ik eigenlijk hield was: zet je ook in, zeker in dat eerste jaar, om samen met dat mbo te kijken hoe je versneld mensen kan opleiden zodat je dat knelpunt oplost. En dan heb ik er alle vertrouwen in dat we samen komen tot realistische plannen en dat we vooral ook dat doel gaan halen. Want dat doel en die ambitie, dat is voor D66 wel leidend.

De voorzitter: Tot slot, mijnheer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Nou, ik vind het heel prettig om te horen dat u dat samen met de mbo'ers bijvoorbeeld doet hè. Wij als LOKAAL-LIMBURG zijn er ook voor dat zeker meer handjes hier in deze provincie goed opgeleid worden. En als u het dan heeft over de bestemmingen van ... U verwoordde bijvoorbeeld nieuwe woningen en dergelijke. Wij zijn ook voorstander van bijvoorbeeld het herbestemmen van bestaand onroerend goed. Hè? En zo snel mogelijk dat we daar invulling aan krijgen. Past dat ook in uw doelstelling? Of in uw gedachtegang?

De voorzitter: Mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Ja, zeker. En bijvoorbeeld een mooi voorbeeldje is denk ik ook dat er in onze Limburgse winkelstraten nog best wel wat leegstaat. Mooi zou het zijn om bijvoorbeeld met gemeenten samen te kijken hoe we daar versneld appartementen kunnen bouwen die heel goed een knelpunt oplossen voor zowel jongeren als spoedzoekers et cetera.

De voorzitter: Dank u wel. Ik dacht dat mevrouw Palmen ook een vraag had. Dat heb ik goed gezien.

Mevrouw Palmen (Fractie Palmen): Klopt, dank u wel voorzitter. Ja, ik hoor mevrouw Jenneskens zeggen over mbo-leerlingen die versneld en goed opgeleid moeten worden, dat kan ik helemaal ondersteunen. Maar bij een werkbezoek aan het VISTA college was wel duidelijk dat het aantal mbo-scholieren die dat kunnen en willen gaan doen steeds verder afneemt. En volgens mij is de realiteit gewoon dat wij steeds meer mensen moeten binnenhalen om het werk te doen. De vraag is eigenlijk aan mevrouw Jenneskens of zij het dan met mij eens is dat we daarmee de problemen alleen maar vergroten, want meer mensen is meer woningen, meer water, meer energie: noem het allemaal maar op. Bent u het met mij eens dat we de problemen vergroten? En hoe ziet u daar dan een oplossing?

De voorzitter: Mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Ja voorzitter, op het mbo hebben ze studenten. Dat zijn geen leerlingen, dat zijn studenten. Net zoals op het hbo en op het wo. Maar behalve de studenten hebben we ook gewoon nog een hele groep mensen die nu een beroep hebben dat misschien minder gevraagd wordt. Hè, dus als jij nu, laten we zeggen, loodgieter bent of technicien dan wil jij misschien best die zonnepanelen daar op het dak komen leggen of die warmtepomp installeren, en daar is een stukje heropleiding nodig. Juist die mbo'ers hebben in die Vakmanschapsagenda echt mooie trajecten om de mensen die óf nog thuis zitten – het bestand waar u zelf in uw bijdrage ook aan refereerde – óf om de mensen die eigenlijk al aan de randen van dat werk zitten te begeleiden om versneld eigenlijk her op te leiden of opnieuw op te leiden, en dat geldt bijvoorbeeld ook voor mensen die hier nieuw zijn gekomen en die hier toch blijven omdat de situatie in hun eigen land bijvoorbeeld nog onveilig is. Daar zijn dat soort oplossingen voor en daar zou ik heel graag op willen inzetten.

De voorzitter: Mevrouw Palmen.

Mevrouw Palmen (Fractie Palmen): Ja, dat kan ik voor een deel natuurlijk zeker omarmen, met name het arbeidspotentieel dat nu nog op de bank zit. Maar als wij Enexis in één van zijn infosessies goed begrepen hebben ... Hè, dat stukje omscholing begrijp ik, maar de mensen die vrijkomen die kunnen al vrijwel helemaal in de energiesector ingezet worden, dat omarm ik. Maar dat betekent tegelijkertijd dat ze op een andere plaats wegvallen. Dus ja, dan moeten er toch ergens scherpe keuzes gemaakt worden? Ze kunnen in de energietransitie zitten én in de woningbouw én nog bij andere industrieën die het nodig hebben. Nogmaals, ziet u dan niet een extra probleem door mensen meer binnen te halen om dat werk te doen? Wat heel mooi zou zijn. Omdat het ook weer andere problemen met zich meebrengt.

De voorzitter: Mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Ja, ik zie allemaal problemen, om op mevrouw Palmen te beantwoorden, maar dat betekent niet dat ik het niet zou willen proberen. Want stel dat het al helpt om mensen die minder werken of nu nog niet werken wel die arbeidsmarkt op te krijgen, dat is allemaal winst. Dus zo zijn er denk ik héél veel gradaties; er zijn verschillende manieren hoe je mensen kan opleiden. De een is beter praktisch, de ander is theoretisch sterker. Dus ik denk dat het de moeite van het proberen waard is. Alles hebben we daar echt niet mee opgelost, dat ben ik met u eens.

De voorzitter: Dank u wel.

Mevrouw Palmen (Fractie Palmen): Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Kuntzelaers heeft ook nog een vraag.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Ja, dank u wel voorzitter. Een vraag over de motie over de energienetwerken en de warmtenetten. Ik ben even zoekende, want de landelijke oproep warmtenetten gaat weer in overheidshanden terechtkomen, die mededeling hadden wij natuurlijk ook ontvangen. En wij dachten: top. En het in stelling brengen van Enexis als eventuele beheerder, daar kan ik me alles bij voorstellen. Het enige waar ik even voor wil waken is dat we niet de rekening krijgen toegestuurd, want de laatste keer dat we een warmtenet kochten met Mijwater B.V. was aan de prijs, zullen we maar zeggen. Dus even dat we duidelijk hebben: we motiveren alleen het Rijk om Enexis tot eigenaar te krijgen? Als ik dat helder heb, dan...

De voorzitter: Mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Ja, dat klopt. En ik kijk naar de heer Van Wageningen, want hij is daar absoluut veel meer specialistisch in dan ik, en hij knikt. Dus dat klopt, dat is de strekking.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Nee, oké. Met die verduidelijking klinkt het als een mooi voorstel.

De voorzitter: Dank u wel. Gaat u verder met uw betoog.

Mevrouw Jenneskens (D66): Ja voorzitter, dan tot slot dat deel dat voor mij eigenlijk altijd op de eerste plaats komt en de reden waarom ik wél besloot die politiek in gaan, en dat is wat onze provincie Limburg maakt; waar we trots op zijn, waar we samenleven, wat ons verder brengt. Dan heb ik het over sport, cultuur en onderwijs. Want dat iets geen provinciale kerntaak is, betekent niet dat het onze inzet niet waard is of dat het geen geweldige investering in de toekomst van Limburg is. Wij blijven staan en gaan voor een Provincie die verbonden én verbindend is, en vóór onderwijs, cultuur en sport. Over onderwijs stelden we heel veel vragen en lazen we in de beloofde mededeling nog niet altijd alle antwoorden. Klopt het dat de Provincie Limburg geen enkele inspanning meer levert waar het gaat om Euregionaal onderwijs? De subsidieregeling is gestopt. Doen we nog wel dingen? Wat doet de Provincie op dit moment in concrete projecten, acties et cetera? En in welke concrete zaken in het primair en voortgezet onderwijs investeren we? Nou, we hebben samen met het CDA een motie, die is door het CDA al toegelicht, over de Interreg-middelen. Dan hadden we nog een vraagje: de vorige begroting hadden we een motie voor het vergroenen van schoolpleinen. Kan de Gedeputeerde ons vertellen hoe dat ervoor staat qua uitvoering? Zijn er aanvragen gedaan, hoeveel en waar? Cultuur. We moeten al onze middelen kritisch durven bekijken. En alhoewel ik het niet met de PVV eens ben dat cultuur een hobby is en wat D66 betreft cultuur onverminderd belangrijk is, moeten we wel ook goed blijven kijken hoe we ervoor kunnen blijven zorgen dat we een kwalitatief aanbod in de hele provincie hebben. De sector is nog altijd herstellende van twee hele zware jaren. En hoewel we hart hebben voor cultuur, betekent het niet we ook daar geen keuzes kunnen maken. Het grootste deel van onze middelen gaat op aan drie provinciale musea. Moeten en mogen we eens kritisch kijken naar onze rol, hoe die musea ervoor staan en wat het perspectief is? En aan de Gedeputeerde Cultuur: zijn we nog in het gesprek met het Rijk over de Rijksstatus voor het Bonnefanten? En dan tot slot, voorzitter, in onzekere tijden kan veel vertragen of tot stilstand komen. Laat dat juist is onze nog altijd niet zó gezonde provincie, na een periode waarin we alleen maar ongezonder en ongelukkiger zijn geworden, niet de Limburger zijn. Een van de meest rendabele investeringen die we kunnen doen is die in sport. Want elke euro geïnvesteerd in sport betaalt zich niet alleen 2,51 keer terug, het maakt ons ook direct sterker en beter. En waar we een MKBA van een vliegveld misschien aan alle kanten kunnen betwisten is die van sport héél duidelijk: investeren in sport levert uiteindelijk geld op, en dat maakt het een verstandige investering in Limburg. We dienen daarom een motie in om het sterke fundament dat er al ligt in Limburg verder uit te bouwen en om de onzekerheid van de nieuwe financiële werkelijkheid die echt wel binnendringt bij de partijen buiten dit Provinciehuis, om een

einde te maken aan die onzekerheid. We willen blijven investeren in gezondheid en in talent, in de gezondheid en in de toekomst van onze provincie. Dus ik roep eigenlijk mijn collega's op: steun die motie; het kost geen geld, het vraagt wel op een blik op de toekomst. Laten we ervoor zorgen dat wát er ook beweegt in Limburg, het vooral de Limburgers zijn. Tot zover in de eerste termijn.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Jenneskens. Dan geef ik tot slot in de eerste termijn het woord aan de heer Driessen namens Forum voor Democratie.

De heer Driessen (Forum voor Democratie): Voorzitter, alvorens ik hier een betoog afsteek over het financiële wel en wee van onze mooie provincie, wil ik mijn welgemeende dank en appreciatie overbrengen aan GS en de ambtenarij voor de ingezette transitie met betrekking tot de begroting. Sedert mijn eerste jaar poogden wij al een gesprek aan te gaan omtrent de ontwikkeling van een betere of eenvoudiger rapportagemethodiek. Steevast werd daar het ogenschijnlijke dilemma geponeerd dat de Staten meer info, maar ook minder leeswerk willen. Daarop is deze werkwijze wellicht het juiste antwoord. Het heeft mij in ieder geval een paar kostbare uren van mijn leven bespaard alsmede een aantal bomen voor de boekwerken die we normaal in de bus krijgen. Hier zijn we dan aanbeland, bij de laatste begroting van onze periode. Of ja, 'we', van mijn club eigenlijk ik. Het waren vier vernieuwende en verrassende jaren, dat zeker. Zelfs het getouwtrek bij de begroting en de daarbij behorende beschouwingen begint te wennen. Is er geld voor cadeautjes beschikbaar? Zo ja, moeten we daar dekking voor vinden? Of heeft iemand dat nog ergens in de achterzak? Zou de begroting wel kloppend komen? En kan er nu eindelijk geïndexeerd worden op de immunisatiereserve? Die laatste is voor dit jaar in ieder geval geen raadsel meer. Een handje geholpen door de economie, want bij het huidige inflatiepercentage plus je immers niet zomaar een correctie bij. Het zal voor velen van jullie geen verrassing dat wij als partij hechten aan precaire uitgaven van de Provincie, zo in het bijzonder dit jaar. Het is niets minder dan een aderlating dat onze reserve er al aardig op achteruitgaat, zelfs al nemen we de inflatie die dit jaar ons land teistert niet mee. We komen dan traditioneel vandaag ook niet met moties die vragen om extra uitgaven. Aan de andere kant zullen we dit jaar ook niet vragen om de eerdergenoemde indexering, dit is namelijk een onmogelijk kwestie. Hoe dan ook, voorzitter, onze provincie is bevoorrecht. Niet alleen in geschiedenis in cultuur, maar zo ook in haar financiële positie. Om met het eerste beginnen. Deze mooie provincie met haar maasgevormde land, haar vruchtbare oevers en voor Nederland karakteristieke heuvellandschap is de laatste toevoeging aan de natie die we vandaag de dag Nederland noemen; voor het gemak nemen we het innovatief staaltje landherwinning in het IJsselmeer even niet mee in deze benoeming. Deze recente toevoeging, en dus een eigenzinnige vorming vooraf, maken dat deze mooie provincie een gevoel van thuis geeft, een eigen identiteit. Met haar eigen gebruiken, haar eigen talen en haar eigen visie op de rest van Nederland. In een wonderbaarlijk samenspel voelt ondanks de grote verschillen tussen regio's de Limburger zich vooral zo: Limburger. Die unieke vorming ziet men voornamelijk terug in het culturele karakter van de provincie. Nergens vindt men zo'n bruisend verenigingsleven in de vorm van schutterijen en carnavalsverenigingen als in onze provincie, waar deze gecombineerd worden met een bourgondische levensstijl. En ja, dat is ook een levensstijl waardoor onze provincie soms minder leuke lijstjes aanvoert. Het is dat gevoel van gemeenschap dat ons juist zo aanspreekt. Het is dan ook niet de rol van de overheid om kunstmatige klikjes te maken van bij elkaar geraapte mensen die met subsidie iets mogen gaan doen. Het is de rol van de overheid om objectief te ondersteunen waar burgers met initiatieven komen, daarbij de vraag en de behoefte van haar inwoners haar werk te laten doen en vooral, bovenal, niet in de weg lopen. Dan het financiële deel, het is immers de begroting die vandaag behandeld wordt. Onze Provincie is tevens eigenaar van een omvangrijke reserve, eentje die wij zo'n vier jaar in stand proberen te houden. We zijn namelijk van mening dat deze revolverend ingezet dient te worden ter versteviging van onze provincie. Investeren in onze regionale economie is in deze tijden belangrijker dan ooit. De kans dat de huidige inflatie en kosten van grondstoffen gaan leiden tot recessie is aanzienlijk, de eerste signalen daarvoor zijn immers al aanwezig. Evenals bij inflatie, of welk economisch fenomeen dan ook, is het van belang vooraf te handelen. Als het fenomeen zich eenmaal heeft gemanifesteerd is men al te laat. De bewustwording dat de middelen in de vorm van subsidies slechts één keer ingezet kunnen worden is voor ons hierbij leidend. Het kapitaal – of de immunisatiereserve, zoals wij hem noemen – heeft volgens ons dus

een betere bestemming indien het gebruikt wordt als investering. Op die manier hebben ook de Limburgers na ons een mooie reserve om te gebruiken zoals zij dat nodig achten. En, voorzitter, dat laatste is van belang. Ik wil u mee terugnemen naar een debat dat ik had met de vorige gouverneur. In een discussie over denktanks, commissies en andere gecreëerde maatschappelijke organisaties die de Provincie opricht bepleiten wij dat deze ondemocratisch zijn. De burger heeft namelijk niet gekozen voor deze instituties, maar ze bezitten wel een vorm van macht. Het maakt de invloed van de burger kleiner en daarmee de democratie zwakker. In deze discussie viel het woord 'soevereiniteit', waarin we stelden dat ze de soevereiniteit van de provincie aantasten. Na een interessante semantische schermutseling bleek de repliek dat soevereiniteit iets was voor natiestaten, en niet voor provincies. En wellicht dat daar achteraf misschien wel een kern van waarheid inzit. Maar wat nu, voorzitter, als we alle voorgaande kwesties beschouwen? De unieke cultuur van onze provincie, haar eigenzinnige identiteit, haar eigen geschiedenis, een schitterende bruidsschat die de provincie de mogelijkheid biedt te investeren in haar eigen economie. Misschien, heel misschien, zou een referendum over precies de kwestie soevereiniteit dan wel het allermooiste cadeau dat we onze Limburgers kunnen geven. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Er is nog een vraag, mijnheer Driessen, van de heer Kuntzelaers

De heer Kuntzelaers (PvdA): Dank u wel voorzitter. We kunnen het afscheiden van Nederland, Limburg als onafhankelijke staat, natuurlijk niet voorbij laten gaan door dit even te benadrukken dat we dat hier zojuist ... Hoor ik Forum voor Democratie pleiten voor een eigen Limburgse staat? Limburgs land?

De voorzitter: De heer Driessen.

De heer Driessen (Forum voor Democratie): U heeft mij zojuist horen pleiten voor een referendum, een volksraadpleging.

De voorzitter: De heer Kuntzelaers.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Met uw goedvinden, voorzitter, maar dat referendum heeft als onderwerp: Limburg scheidt zich af van de rest van Nederland.

De voorzitter: De heer Driessen.

De heer Driessen (Forum voor Democratie): Indien de Limburger daar behoefte aan heeft zouden wij dat heel graag willen horen, dus dat vinden wij een prima voorstel voor een referendum.

De voorzitter: De heer Kuntzelaers, tot slot.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Forum voor Democratie zit vol verrassingen, voorzitter. Dank u wel. Dat was het al.

De voorzitter: Dank u wel. En dank u wel mijnheer Driessen voor uw bijdrage in de eerste termijn. U heeft zo te horen heel veel behoefte om daar tijdens de lunch met elkaar over te spreken, derhalve schors ik de vergadering tot 13.34 uur.

[SCHORSING]

De voorzitter: Ik heropen de vergadering en stel aan de orde de eerste termijn vanuit het College. De volgorde zal zijn dat allereerst de Gedeputeerde Financiën het woord zal voeren. Daarna volgen de collegae. Daarom geef ik als eerste het woord aan Gedeputeerde Roest.

Gedeputeerde Roest: Ja, dank u wel, voorzitter. Allereerst wil ik de fracties bedanken voor hun vragen en de uitvoerige beschouwing op de programmabegroting, die nu voor u ligt ter besluitvorming, maar ook de complimenten en dank aan de ambtelijke organisatie voor alle voorbereidingen die zij getroffen hebben. De begroting heeft als uitgangspunt een schone lei. Dat is niet voor niets. We bieden een realistisch inzicht in de begrotingsruimte voor de nieuwe Statenperiode en we werken toe naar een begroting die niet meer leunt op incidentele middelen en die transparant is over de structurele lasten. Daarom hebben we extra aandacht besteed aan de volgende aspecten. Het onderscheid tussen incidenteel en structureel gefinancierde beleidsopgaven hebben we inzichtelijk gemaakt. De structurele uitgaven bij deze programmabegroting 2023 zijn voorzien van een voorstel voor structurele dekking. De wendbaarheid van de begroting is in beeld gebracht en opgenomen in financieel perspectief als onderdeel van de financiële begroting. Deze begroting laat het financiële perspectief zien. We hebben niet alleen ingezoomd op de uitgavenkant en de dekking daarvan, maar brengen ook de risico's in kaart die er spelen aan de inkomstenkant. De financiële consequenties uit de voorjaarsnota 2022 zijn grotendeels verwerkt. Er zijn nog enkele posten die nog niet verwerkt zijn, bijvoorbeeld de businesscase MAA, de precieze uitwerking van de gesloten bijdrage aan de waterveiligheid en de aangekondigde actualisatie van de nota Onderhoud Kapitaalgoederen, allemaal met nog mogelijke consequenties voor het begrotingsresultaat. In 2026 daalt het resultaat substantieel als gevolg van de aanpassingen in het Provinciefonds, zoals verteld in de meicirculaire 2022. Het Rijk heeft ons hier nog geen duidelijkheid over gegeven, over de toekomstige financiering van het Provinciefonds. Ook geldt dat voor het Gemeentefonds. Tijdens de behandeling van de vorige programmabegroting is afgesproken dat de effecten van de septembercirculaire Provinciefonds zouden worden betrokken bij de behandeling van de programmabegroting. Op het moment van de publicatie van de programmabegroting waren deze effecten nog niet bekend, maar deze zijn alsnog verwerkt in het gewijzigde Statenvoorstel. Dit leidt niet tot het beeld dat wij arm zijn als een kerkrat. Dat hebben wij ook niet gesteld, maar er is wel een verschil ten opzichte van het verleden. We zien dat op de lange termijn het Rijk nog niet genoeg beweegt. Dat zien we aan de € 20 miljoen begrotingsruimte in 2026. In het Collegeprogramma 'Vernieuwend Verbinden' was die meerjarenruimte € 40 miljoen. In de beantwoording van uw technische vragen hebben we daar al, mevrouw Depondt, op geantwoord, maar als u een uitgebreidere toelichting wil, dan zet ik dat graag nog eens een keer voor u op papier. Ik merk overigens dat wij niet de enige Provincie zijn die zorgen heeft over het financieel meerjarige perspectief. We zien dat onder andere ook met het krantenbericht uit Gelderland en Friesland.

De voorzitter: Mevrouw Depondt.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Voorzitter, is de Gedeputeerde het met mij eens dat het College op zijn minst appels en peren aan het vergelijken is in haar stelling? Ten tweede, wellicht, net als u, dat weet ik niet helemaal zeker; ik loop al heel wat jaren in de politiek mee. Helaas is ons financieringssysteem voor overheden in Nederland zodanig dat je nooit verder dan vier, vijf jaar vooruit kunt kijken. Dat betekent dat het jaar daarna per definitie onzeker is. Er speelt zich altijd van alles af in de wereld. Ik heb het eerlijk gezegd nog nooit meegemaakt dat een College riep: nou, we zitten voor de eeuwigheid wel safe. Voor mij blijft de vraag: waarom vindt het College dat het zo negatief moet positioneren dat zelfs de voorpagina van De Limburger het doet voorkomen dat we zo arm worden als een kerkrat.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Roest: Voorzitter, ik bestrijd dat wij hier appels en peren vergelijken. Ik kan natuurlijk wel enigszins de gedachtegang van mevrouw Depondt volgen, maar wat wij hier dus gedaan hebben, in tegenstelling tot de voorgaande periode, is helder en duidelijk alle structurele zaken ook over een langere termijn in beeld brengen. Als ik afspraken maak over de lange termijn, dan moet ik dat ook als zodanig in beeld brengen. We hebben de wettelijke opgaven gepakt, waar er ook nogal wat vragen over waren. Als je dat met elkaar afpelt, dan krijg je de begrotingsruimte, realistisch zoals die nu hier voor ons ligt.

De voorzitter: Mevrouw Depondt.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Is de Gedeputeerde het dan met mij eens dat als je van systematiek wijzigt en zaken alsnog in een reguliere exploitatie gaat brengen die er eerst niet in zaten, dat het eindresultaat van die reguliere exploitatie dan lager wordt, maar dat dat niet per definitie betekent dat je minder inkomsten hebt, want je hebt ook namelijk minder incidentele uitgaven? Bent u dat met mij eens?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Roest: Nou, dat kan ik wel met u eens zijn, ja. Wat ik nogmaals gezegd heb, ook in de voorjaarsnota, is dat we juist ook die zaken inzichtelijk willen maken en van dat inzichtelijk maken, de transparantie, is dit dan het gevolg.

De voorzitter: Tot slot, mevrouw Depondt.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Voorzitter, we zijn het met de Gedeputeerde en met het College eens dat je structurele lasten ook structureel moet borgen en opnemen in je exploitatie. Waar we over vallen is de suggestie dat dat leidt tot armoede terwijl het gewoon een andere vorm van dekking van kosten is.

De voorzitter: Dank u wel. Gaat u verder met de beantwoording.

Gedeputeerde Roest: Dank u wel, voorzitter. Naast de financiën willen wij als College ook zeker laten zien wat de Limburger ervan merkt. Daarom geven wij bij ieder product de titel zo concreet mogelijk aan. Hoe we dit doel willen bereiken monitoren wij aan de hand van tijd, kwaliteit en geld. Kortom, het product beschrijft wat de Limburger ervan merkt. Dan heb ik een aantal vragen liggen, van Lokaal-Limburg onder andere. De heer Franssen signaleert het risico van de herverdelingsdiscussie van het Provinciefonds. Het klopt dat we daarbij risico's lopen. Daar hebben we het inderdaad over gehad in de commissie FEB. Het Rijk heeft daar onderzoek naar laten verrichten en we bespreken momenteel de mogelijke consequenties voor de Provincies. **We zullen u natuurlijk altijd op de hoogte houden van deze ontwikkelingen.** De heer Kuntzelaers geeft wat mij betreft een realistische kijk op de situatie. We zijn het eens de indexatiekoers over te laten aan de nieuwe Staten. Wel hebben we gezorgd dat u inzicht heeft in de ruimte die er is door deze begroting, waarin structurele lasten goed zijn verteld. Ook geven we inzicht, zoals u heeft gevraagd, in de herprioriteringsmogelijkheden. Een aanvullend detailinzicht is ter inzage gelegd. We blijven dan ook bij ons standpunt inzake de immunisatiereserve en als we nu met 2,6% zouden indexeren, dan zou dat € 24 miljoen per jaar kosten en dan zou het begrotingsresultaat daardoor negatief worden beïnvloed. JA21, maar ook de PVV, vraagt naar concrete bezuinigingsvoorstellen, maar we willen tegelijkertijd niet de nieuwe Staten voor de voeten lopen. Dat is precies ook de opstelling van het College. Wel hebben we een inzichtelijke analyse gemaakt, die kan helpen voor de volgende Staten om tot afgestemde herprioriteringsopties te komen. Dat is echter, moet ik zeggen, een kille financiële analyse. Het vraagt veel afstemming met partners en een politiek proces, voordat deze daadwerkelijk gerealiseerd kunnen worden. Dat moet een zorgvuldig proces zijn. Dat kost nu eenmaal tijd. Wat betreft de vraag van de heer Thewissen over het informatiebeleid, we hebben vorig jaar een beleidsstuk...

De voorzitter: Over dat vorige punt had mevrouw Jenneskens nog een vraag.

Mevrouw Jenneskens (D66): Ja, voorzitter, ik had even een vraagje aan de Gedeputeerde. Ik begrijp dat het een zorgvuldig proces et cetera is, maar wat ons opvalt en wat ons ook een beetje stoort is dat het lijkt alsof dat proces al start met de boodschap 'er is geen geld meer'. Ik weet niet of het door u zo wordt bedoeld, maar zo wordt het wel ervaren of opgepakt in de buitenwereld, in de krant, overal. De Provincie heeft geen geld meer, dus het gesprek dat we voeren gaat over geen geld meer, minder geld. Daardoor merken wij in ieder geval bij partijen, of het nou in de sport is of op allerlei andere terreinen, een soort

aarzeling over de betrouwbaarheid van de Provincie als partner. Mijn vraag aan de Gedeputeerde is eigenlijk: herkent u dat beeld? Is dat ook de boodschap waarmee u die gesprekken naar buiten toe ingaat? In het verleden was het nooit zo dat het College aan de vooravond van nieuwe verkiezingen zei: goh, ja, ik denk dat er geen geld meer is.' Ik vroeg me af of u even kon reflecteren op hoe u dat gesprek nu start. Wat vindt u dan zelf van het beeld dat die buitenwereld heeft?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Roest: Nou, voorzitter, het mag duidelijk zijn dat wij geen arme provincie zijn. Dat is helder. Dat zegt ook wel ons eigen vermogen en zo alles. Maar binnen de kaders van deze begroting, zoals die nu opgesteld is, ook duidelijk een overgangsbegroting, waarbij wij dus niet extra zaken willen gaan realiseren of oppakken, nieuw beleid of wat dan ook, omdat we daar de keuze willen laten aan het volgende College en de volgende Staten ... Maar u hebt natuurlijk het recht om ten aanzien van onze middelen – dan praat ik ook over de immunisatiemiddelen – andere keuzes binnen deze begroting te maken. Dat recht hebt u. Als u daarnaar kijkt; er zijn altijd herprioriteringsmogelijkheden, waardoor er geld is, als u andere ambities mocht hebben, om die ten uitvoer te kunnen brengen.

De voorzitter: Dank u wel. Gaat u verder met de beantwoording.

Gedeputeerde Roest: Ja, voorzitter, dan moet ik heel even kijken. De heer Claassen vraagt naar de totstandkoming van de begrote waarde van de immunisatiereserve. Deze is gebaseerd op de besluitvorming tot op heden. Dit leidt tot een reserve van € 916 miljoen. Ten aanzien van de immunisatiereserve voorzien wij nog een aantal besluiten die hier mogelijk impact op zouden kunnen hebben, namelijk het besluit MAA en het besluit over Greenport. Daar wordt later over besloten. Dan ga ik over op de reacties met betrekking tot de moties, waar ik een antwoord op kan geven. Dan begin ik met de motie...

De voorzitter: Als u nog even geduld heeft, want de heer Thewissen had nog een vraag.

De heer Thewissen (JA21): Dank u wel, voorzitter. Ik zat vol spanning te wachten. U wou ingaan op mijn vraag met betrekking tot informatiemanagement en nu slaat u hem over. Ik ben alsnog benieuwd naar uw antwoord daarop.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Roest: Klopt, de heer Thewissen. Door de interruptie van mevrouw Jenneskens heb ik hier even een vraag overgeslagen. Goed dat u ernaar vraagt. Nou, daar kan ik u het volgende antwoord op geven, meneer Thewissen. Daar hebben we vorig jaar het beleidsstuk Strategisch Informatiebeleid Limburg voor vastgesteld. Dat is dus ook gedeeld met uw Staten. De Provincie heeft ook de informatieprofessionals in dienst om uitvoering te geven aan dit beleid en de toezegging... In de commissie FEB is afgesproken dat we in 2023 een informerende sessie organiseren, waarbij ook andere commissieleden welkom zijn en de stijging van de personele kosten betreffende indexatie van de cao en de daaropvolgende reguliere indexatie ... Dit op basis van de begroting van de personeelskosten. Dat is daarbij genomen.

De voorzitter: Mevrouw Depondt had ook nog een vraag.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Ja, ik begrijp dat de Gedeputeerde al naar de moties wil gaan, maar er wordt toch ook wel een vrij principiële vraag gesteld over hoe u nou de rol van de Provincie ziet in de cofinanciering. Eén van uw prioriteiten, ook in de hele herijking van de begrotingssystematiek, is zoveel mogelijk geld van het Rijk en van Europa binnenhalen naar Limburg. Het zou fijn zijn als dat op de bankrekening kwam, maar het is op zijn minst goed als het naar Limburg komt. We hebben nou toch een

aantal voorbeelden waarbij dat gewoon niet werkt. Ik had van de Gedeputeerde graag een antwoord op de vraag: hoe kijkt het College daar nu tegenaan? Wat doet u daar dan concreet aan?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Roest: Ja, voorzitter, ook daar is een opmerking over gemaakt in de begroting, dat wij intensief ook inzetten inderdaad op cofinanciering vanuit Europa en ook vanuit het Rijk. Dat gaan wij ook doen.

De voorzitter: Mevrouw Depondt, ik weet niet of dat helemaal beantwoordt aan... Mevrouw Fischer had ook nog een vraag.

Mevrouw Fischer-Otten (50PLUS): Ja. Speelt de Provincie nog een rol in het mislukte tramtraject en hebben we nog een vordering op de Belgische contractbreukers?

De voorzitter: Ik denk dat dat zo dadelijk beantwoord gaat worden door de Gedeputeerde Mobiliteit.

Mevrouw Fischer-Otten (50PLUS): Prima. Ik dacht: het is geld.

De voorzitter: Misschien kunt u die vraag dan even bewaren.

Mevrouw Fischer-Otten (50PLUS): Dat doe ik.

De voorzitter: Ik kijk even naar de Gedeputeerde. Die knikt hier volmondig ja.

Mevrouw Fischer-Otten (50PLUS): Prima.

Gedeputeerde Roest: Ja, dank u wel voorzitter.

De voorzitter: Gaat u verder. U wilde beginnen met de moties.

Gedeputeerde Roest: Ik wil ook niet het gras voor de voeten wegmaaïen van de collega's natuurlijk hè? Dat is ook duidelijk. Even met betrekking tot de motie 2929. Dat betekent: 'de wensen en bedenkingen'-procedure ziet niet op financieringen door onze fondsen, refereert aan pagina 86. Dit gaat expliciet over erfpacht. Bij fondsen stemt u eenmalig in met het krediet en het investeringsreglement. U kunt dan ook wensen en bedenkingen uiten. Vervolgens is het aan het fondsmanagement om deze middelen uit te zetten binnen de gestelde kaders. Dit werkt zo bij alle fondsen, ook bijvoorbeeld het LIOF, <onverstaanbaar> het LEF. Wij informeren u aanvullend hierover bij de AvA van het LEF. Dit doen we op basis van amendement 17 van de heer Kuntzelaers.

De voorzitter: De heer Wolters Gregório. Ogenblikje, Gedeputeerde.

De heer Wolters Gregório (SP): Ja, want dan begrijp ik de Gedeputeerde toch niet helemaal. We hebben gevraagd om bij ons terug te komen voor alle financieringen bij een <onverstaanbaar>. Als er dan hazenpaadjes worden genomen, dan zijn wij daar geen voorstander van. Dat willen wij eigenlijk voorkomen. Hoe staat de Gedeputeerde daartegenover?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Roest: Ik begrijp de vraag en ik was ook een poging aan het doen om daar een antwoord op te geven. Bij het LEF hebben we dat zo gesteld, omdat we dat dan binnen de AVA naar voren kunnen

brengen, maar we kunnen echter niet alle investeringen door fondsen, van alle fondsen die we hebben, voor wensen en bedenkingen aan PS voorleggen. Dat zou een gigantische veelvoud van werk zijn en dat ondergraaft ook de werking van de fondsen. Dus ik moet daardoor op die grond deze motie dan ook ontraden.

De voorzitter: Dank u wel. Gaat u verder met de moties.

Gedeputeerde Roest: En dan de motie 2930 van het CDA over de Interreg-middelen. Ik kan zeggen: dit hebben we al opgepakt. Ik ben afgelopen woensdag voor de eerste keer aanwezig geweest bij een bestuursvergadering van de Euregio RMN. Dat was in Mönchengladbach. Daar heb ik toegezegd dat ik binnen twee weken met een voorstel zou komen. Er zijn namelijk enkele budgettaire vragen op te lossen. Uiteraard, het oordeel is aan uw Staten, maar een termijn van één week vind ik een beetje aan de korte kant, dus ik verzoek u ook dat deze motie ... Die hoeft u wat mij betreft niet in te dienen, want wij hechten zeer aan grensoverschrijdende samenwerking en we gaan dit sowieso oplossen.

De voorzitter: Mevrouw Depondt.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Voorzitter, wij hebben begrepen dat de indieningstermijn deze week afloopt, of begin volgende week, dus twee weken wachten is geen optie. Wij hebben ook begrepen dat gevraagd is om € 135.000 voor zeven jaar, dus € 20.000 per jaar grosso modo en dat u € 50.000 aan het zoeken bent. Dus als u mij nou vraagt om die motie in te trekken of niet in stemming te brengen of wat dan ook, dan wil ik van u de toezegging hebben dat u dan maandag een akkoord geeft op € 135.000.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Roest: Nou ja, goed, ik mag het misschien ietsjes verduidelijken. Ik heb op de bestuursvergadering gezegd dat we het op gaan lossen. Dat is ook de reden dat zij gezegd hebben ... Op dit moment is die € 135.000 geen probleem en ik zou zoeken, maar **ik ga het versneld regelen en ik kan u toezeggen dat we dit ook direct oplossen.**

De voorzitter: Om even helder te zijn, want ik zie nog een vragende blik: het College heeft inderdaad, zoals de Gedeputeerde als laatste zegt, besloten: het antwoord is gewoon ja. Gaat u verder Gedeputeerde.

Gedeputeerde Roest: Ja, voorzitter, het schijnt dat ik af en toe in raadsels spreek.

De voorzitter: Nee, maar we kunnen elkaar prima helpen en zo en dat maakt het alleen maar duidelijker.

Gedeputeerde Roest: Bij Financiën is dat soms gebruikelijk. Dan hebben we motie 2928 van de SP over de € 15 per uur. Hier maken we onderscheid tussen medewerkers in dienst en externe huur, intern volgens de cao. Het bodembedrag is nu na cao-aanpassing geen € 15 per uur. Dit gaat bij de Provincie – dat hebben we even nagekeken – over drie personen op dit moment. Deze zitten dus nog niet op het maximum van de schaal. Ze hebben nog wel een groeiende schaal, dus op termijn komen ze wel boven die € 15 uit. Eerder op € 15 zetten is mogelijk en dat gaan we dan voor die drie mensen dan ook doen. Voor ingehuurde medewerkers ligt dat natuurlijk ietsje lastiger. We hebben meerdere categorieën van inhuur met lage uurlonen. Ten eerste, we huren medewerkers in op grond van de Participatiewet. Een deel daarvan zit onder € 15 per uur, maar dit hangt vaak ook samen met een uitkering. Als deze mensen meer gaan verdienen worden ze gekort op de uitkering, dus dit ligt ingewikkeld en vraagt om maatwerk per geval. Dan optie 2: overige inhuur, catering, schoonmaak en dergelijke. Wij hebben er geen zicht op hoe dat doorwerkt op de uurtarieven van de werknemers, maar dat kan uiteraard uitgezocht worden, om op basis van een analyse aan PS terug te rapporteren hoe haalbaar de oproep in deze motie is. Ik vraag u dus ook om deze motie aan te houden totdat we hier meer inzicht in hebben. Tot zover voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Er is nog een vraag van de heer Claassen.

De heer Claassen (PVV): Ja, voorzitter. De Gedeputeerde ging door naar de visie op de moties, maar toen was ik eigenlijk al te laat om nog een vraag te stellen over uw inleidende ...

De voorzitter: Geen probleem. Ga rustig uw gang.

De heer Claassen (PVV): Zoals wij nu naar de begroting kijken, ik heb daar een vraag over gesteld in de eerste termijn, lijkt het alsof ten koste van de immunisatiereserve het niveau van de beleidsintensiveringsmiddelen is vergroot, dus eigenlijk is er geld uit de immunisatiereserve gehaald en bij de beleidsintensiveringsmiddelen gestort, € 21.5 miljoen. Interpretieren wij dat dan zo juist en zo ja, wie heeft besloten om dat zo te doen?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Roest: Nou, kijk, waar de heer Claassen op wijst zijn de – even uit mijn hoofd – € 86 miljoen die uit de immunisatiereserve gehaald zijn. Die zijn verdeeld over die vier jaar van € 21.5 miljoen. Dus dat is dan ook nu eindig.

De heer Claassen (PVV): Ja, maar de vraag is: volgens mij werkt het zo dat als er geld uit de immunisatiereserve gaat, dat dat naar beleidsintensiveringsmiddelen gaat, dat dat ergens besloten moet worden door de Staten. Wij kunnen even niet terughalen waar dat dan besloten is of wie dan bedacht heeft om dat op die manier te doen.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Roest: Dat is een onderdeel geweest van de € 400 miljoen die daarstraks genoemd is.

De voorzitter: De heer Claassen.

De heer Claassen (PVV): Ja, maar mijn vraag is: waar is dat besloten? Wij kunnen niet terughalen dat wij daar ergens als Statenleden een beslissing over hebben genomen. Het kan zijn dat we iets gemist hebben. Dat kan. Dan mea culpa. Maar ergens is toch bedacht dat dat geld uit de immunisatiereserve naar de beleidsintensiveringsmiddelen is gegaan? Dat is € 84 miljoen, ja. Dat klopt. € 85 miljoen.

Gedeputeerde Roest: Dat was die € 86 miljoen. Dat is besloten binnen die € 400 miljoen, uit immunisatiereserve gehaald. Dat is opgedeeld over € 21.5 miljoen per jaar. Dat is ook de periode van die vier jaar, dus die periode is nu afgelopen.

De voorzitter: We komen er zo even op terug, want ik weet dat er een besluit genomen is, maar ik wil even voor u helder hebben waar en wanneer dat besluit precies genomen is.

De heer Claassen (PVV): Dat is mijn vraag inderdaad. Dank u wel daarvoor.

De voorzitter: Ja, precies. Dat is even niet paraat, maar we zullen zorgen dat u die zo snel mogelijk krijgt, want ik geloof dat die wel snel te vinden is. Dus die komt zo snel mogelijk naar u toe.

Gedeputeerde Roest: Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik nu het woord aan Gedeputeerde Van Toorenborg. Neem me niet kwalijk, Gedeputeerde. Mevrouw Fischer had nog een vraag.

Mevrouw Fischer-Otten (50PLUS): Dat kan ook van die plek hoor. U hoeft voor mij niet terug te komen. Ik las eigenlijk dat ... Ik heb gehoord wat het structurele evenwicht de komende jaren was, maar niet als we kijken naar de incidentele baten en lasten. Hier is er sprake van een structureel tekort. In deze begroting bedraagt het verschil € 95 miljoen. Hoe kun je dan concluderen dat er sprake is van een structureel evenwicht?

De voorzitter: Gedeputeerde. Door de loop was de vraag even niet goed doorgekomen. Ik vraag even of inmiddels de vraag doorgekomen is, anders zou mevrouw Fischer hem nog even kunnen herhalen als dat nodig is.

Gedeputeerde Roest: Ja, voorzitter, dat klopt. Daarom zou ik er ook graag even in de tweede termijn op terugkomen, met uw toestemming.

De voorzitter: Ja, dan gaan we dat zo doen. Dank u wel. Gedeputeerde Van Toorenborg.

Gedeputeerde Van Toorenborg: Dank u wel, voorzitter. Voorzitter, ik ga vooral over autonome taken. Daar zien we natuurlijk op dit moment wat minder aandacht voor, omdat dat wat meer keuzes zullen zijn die het volgende College met uw Staten zal moeten maken. Maar ik vond het wel belangrijk dat diverse leden een lans hebben gebroken om een aantal zaken echt toch wel goed bij ons te houden, zeker wanneer we bijvoorbeeld kijken naar een trendbreuk. Daar hoor ik leden over spreken. Daarvan kan ik ook zeggen dat de GGD en de gemeenten natuurlijk ook heel veel zaken hebben opgepakt, maar we hebben u goed gehoord, dus in ons overdrachtsdossier zullen we zeker zorgen dat we helder hebben wat we nou nog zouden kunnen doen en waar de rol van de Provincie nog wat zou kunnen worden verstrekt. Voorzitter, dat was mevrouw Palmen, die onder meer daar specifiek wat vragen over stelde. GroenLinks had over de gezonde basisschool van de toekomst enkele vragen. We hebben niet het verzoek gekregen om het te cofinancieren. Ik wil het juist omdraaien: wij doen niet aflatend een verzoek aan Den Haag om ons te helpen. Daar blijven we ook mee doorgaan. We hebben de kwartiermakers. We hebben wel middelen om dat nog een jaar door te kunnen laten lopen. We zijn wel voornemens om dat besluit eens even goed af te wegen en het waarschijnlijk wel te nemen, omdat we het belangrijk vinden dat die methodiek echt geborgd wordt in onze provincie, dus daar zijn we mee bezig. Verschillende leden zeiden iets over de drie musea. Ik vind het eigenlijk wel ingewikkeld om nu ineens een heel debat te beginnen over: moeten wij die drie musea eigenlijk nog wel hebben? Mijn speerpunt is op dit moment, nu de Raad van Cultuur met zijn advisering komt naar het Rijk en het Rijk kijkt hoe we meer gelijkwaardig kunnen gaan werken met de middelen voor cultuur, er vooral voor te zorgen dat meer geld naar Limburg komt. Dat is waar ik mee bezig ben. Dus niet zozeer met: moeten we nu die drie musea stoppen? Ik doe in alle eerlijkheid vooral nu mijn best om ze door de winter heen te helpen, want ze hebben energierekeningen waar je akelig van wordt. Ik was eigenlijk nu niet bezig met: moeten wij nog doorgaan met de drie musea? Ik ben juist bezig om ervoor te zorgen dat bijvoorbeeld het Bonnefantenmuseum niet meer voor die aanvullende taken, aanvullende programma's alleen maar ondersteuning krijgt in de BIS, maar dat het echt een erkende BIS-instelling wordt.

De voorzitter: Mevrouw Palmen.

Mevrouw Palmen (Fractie Palmen): Ja, dank u wel, voorzitter. In mijn geval ging het er niet zozeer over dat de musea zouden moeten stoppen. Ik vind alleen dat er een disbalans is, omdat je ziet dat een aantal musea best wel fors gesubsidieerd wordt, waar mensen die daar – althans, grotendeels – komen financieel draagkrachtig zijn, terwijl je bijvoorbeeld ziet dat bij Kiek Limburg of het Hoes veur 't Limburgs, waarbij het om relatief heel kleine bedragen gaat, maar ook de kleinere initiatieven, juist wegvallen. Dus voor mij

persoonlijk; ik zoek naar een juiste balans. Daar ging het mij over. Of u daar iets over kunt toezeggen, om daar dan in ieder geval nog naar te kijken.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Toorenborg: Ja, voorzitter, we hebben naar ik meen 22 musea in Limburg, waarvan we er drie als Provincie hebben, maar aan andere hebben we ook soms wel wat ondersteuning verleend, zeker ook gelet op de coronacrisis en de watersnood. Ik wil wel kijken wat we ... Ja, eigenlijk: nee. Nee. Ik vind het gewoon heel lastig om nu toe te zeggen dat ik een afweging ga maken in de zin van aan welke musea ik nu wel of geen geld ga geven in deze Collegeperiode. Eigenlijk is het antwoord nee.

De voorzitter: Dat is ook een helder antwoord. Mevrouw Palmen.

Mevrouw Palmen (Fractie Palmen): Ja, dat is zeer teleurstellend, maar cultuur zou toch voor iedereen toegankelijk moeten zijn. Daar vind ik nu toch echt een disbalans in. Maar goed, ik neem het antwoord aan. Ik vind het wel bijzonder jammer.

De voorzitter: Dank u wel.

Gedeputeerde Van Toorenborg: Voorzitter, daar wil ik wel heel kort op reageren. Ik geef mevrouw Palmen gelijk. Daarom vind ik het ook belangrijk dat er meer middelen voor cultuur naar Limburg komen, zodat wij meer zouden kunnen ondersteunen vanuit de overheid. Verder zijn er natuurlijk allerlei fondsen om er weer voor te zorgen dat mensen van cultuur kunnen genieten. We hebben allerlei regelingen die daar ook nog langs lopen, dus ja, we zijn het wel eens, maar ik wil alleen nu niet de analyse maken over die drie musea. Dat bedoel ik. Ik ben juist bezig met wat vanuit D66 werd gezegd: ga nu die strijd voor het Bonnefantenmuseum voeren, zorg dat het een rijksmuseum wordt of in de BIS komt op een betere manier dan nu. Dat ben ik wel aan het doen.

De voorzitter: Mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Ja, voorzitter. Dat is fijn om te horen. Wat D66 betreft was het de vraag ook niet om te stoppen met die musea, maar wel: hoe benutten we en zetten we onze middelen in? De musea hebben het zwaar gehad, net zoals alle instellingen en iedereen. De zoektocht die wij wel heel erg hebben is: we hebben ambities voor cultuur. De vorige keer wilde ik bijvoorbeeld heel graag meer geld voor cultuur in Noord- en Midden-Limburg. Toen was de oplossing om de Jan van Eyck als begrotingsinstelling anders onder te brengen, zodat er ook meer geld kwam voor regionale toegang. Onze zoektocht bij de musea en ook in een periode waarin er misschien minder geld is, in ieder geval niet meer, waarbij we wel de ambitie houden om dat met elkaar in stand te houden is: wat is dan de positie van die musea? Hoe kunnen we ze verduurzamen? Hoe zorgen we ervoor dat ze krachtiger worden? Hoe functioneren ze nu en wat is naar de toekomst toe voor de lange termijn, nu we langzaam een beetje uit de herstelperiode komen, een goed perspectief van die musea binnen een totale begroting? Dus ik zoek even naar ... Ik weet ook niet in hoeverre er nu onderzoeken lopen of dat die nog starten, in het kader van de BIS of wat dan ook, maar wat wordt nou dat perspectief? Het is niet: kunnen we van de musea af? Het is wel: we hebben niet onbeperkt middelen. Als we moeten gaan zoeken, waar vinden we het dan en hoe ziet dat perspectief eruit?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Toorenborg: Voorzitter, ik denk dat wij in het overdrachtdossier daar wel een analyse van kunnen maken. Waar zou nu de kracht van deze musea liggen? Ik roep dan wel in herinnering dat we voor het Discovery Museum niet te lang geleden al zo'n analyse hebben gemaakt. Wat erfgoed betreft zien

we zeker een heel belangrijke rol weggelegd voor het Limburgs Museum. Daar zijn we natuurlijk al naar aan het kijken: wat kunnen we? **Dus we kunnen wel een paar doorkijkjes proberen te geven.**

De voorzitter: Mevrouw Jenneskens, voldoende?

Mevrouw Jenneskens (D66): Dat is dan een toezegging, denk ik dan, toch?

De voorzitter: Dat is dan een toezegging. Dat heeft u goed gehoord.

Gedeputeerde Van Toorenborg: Maar voor nu, voorzitter, roep ik in de herinnering: je ziet het natuurlijk ook in de begroting in het afgelopen jaar, wij geven € 40 miljoen per jaar uit aan cultuur. Dat is zo veel geld. Ik vind het echt belangrijk dat het Rijk daar in Limburg meer aan mee gaat doen dan nu. Voorzitter, dan kom ik eigenlijk bij de twee moties die op mijn portefeuille betrekking hebben. De eerste gaat over het Wokmuziektheater. Ik vind het een lastige, zeg ik u eerlijk, omdat wij natuurlijk subinfrastructuur een regeling hebben gehad. De Cultuurtank heeft daar een goede analyse van gemaakt. Dat is echt een meer structurele manier om ze in een periode te ondersteunen. Daar heeft dit theater niet aan meegedaan. Ik wil eigenlijk niet dat het een soort cliëntelistisch wordt: die heeft dit plan, die heeft dat plan en dan gooien we het in een ton en kijken we waar het geld naartoe gaat. Ik vind: het moet evenwichtig. Het er zo even uit halen voelt gewoon niet goed, zeg ik u eerlijk. Tegelijkertijd weet ik wel dat een aanvraag is gedaan, dus natuurlijk gaan wij kijken binnen welke regeling nou zo'n aanvraag zou passen. Dat doen we met iedereen die bij ons bij de Provincie komt. Dus ik zou deze motie willen ontraden, **maar ik zeg dus wel toe dat we serieus kijken naar de aanvraag die wordt gedaan om te bezien welke mogelijkheden er zijn in de huidige regelingen om het Woktheater toch te ondersteunen.** Dan, voorzitter, de laatste motie, 2932, over een sportieve provincie. Dat klinkt ook allemaal heel erg sympathiek, maar ik heb er toch wel wat moeite mee om dit nu zonder meer met een positief advies aan te moedigen eigenlijk, omdat ik niet vind dat wij op dit moment een heel plan moeten maken voor sport voor de komende periode, te starten met het uitwerken van een nieuw integraal perspectief voor sport en talentontwikkeling met de ambitie om Limburg nog sportiever te maken. Dat is echt iets aan een volgend College. **Wat ik wel doe is natuurlijk weer in een fatsoenlijk overdrachtsdossier kijken: wat is er nu voor nodig om de dingen die we nu doen voort te kunnen laten gaan? Dan wil ik ook kijken naar: wat doet NOC-NSF, wat doen de gemeenten waar ik nu heel erg veel mee bezig ben? Ik maak mijn rondes. Dat heb ik jullie toegezegd. Dat heb ik u toegezegd.** Dat maak ik ook. Ik vind eigenlijk dat deze motie daar een beetje doorheen fietst en iets te ver vooruitloopt op een nieuwe Collegeperiode, omdat het echt gaat over een nieuw integraal perspectief. Ik vind echt niet dat dat aan dit College is.

De voorzitter: Mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Ja, voorzitter, het punt van die hele motie is dat wij nu horen in het veld – dat horen we op meer plekken – dat er onzekerheid ontstaat. We moeten straks toch naar een nieuw perspectief voor de sport. Wat de gedachte achter deze motie is, is dat als wij straks klaar zijn in juni, er zit een nieuw College en ze gaan voortvarend aan de slag; dan hebben zij waarschijnlijk in december een goed plan samen met de sector nog niet op poten staan. Dat betekent dat die onzekerheid die bijvoorbeeld de sporttakplatforms en allerlei organisaties in het veld nu al voelen voort blijft bestaan. De motie is dus niet: maak nu een plan en dan stellen we dat voor maart vast. De motie is: laat die tijd nou niet voorbijgaan, ga vast in het gesprek met die partners in het veld, ambtelijk, want ik neem aan ook dat een groot deel van die verkenning allereerst ambtelijk is, en biedt ons dat aan in juni of in juli, zodat we niet pas aan het einde van 2023 eigenlijk allemaal die organisaties in een sterfhuisconstructie hebben zitten, terwijl we zo ontzettend hard willen werken aan die sport en het zo hard nodig is voor Limburg. Dus in de lezing van de motie; ik snap wat u bedoelt, maar aan de andere kant: ik vraag u niet om nu een plan af te hameren en naar ons toe te brengen. Ik vraag u wel: gooi dit jaar niet weg. Dus ik zou u willen vragen ... Ja, nou, ik vraag eigenlijk om uw reflectie.

Gedeputeerde Van Toorenborg: Voorzitter, dan vraag ik aan mevrouw Jenneskens of ze de motie aan wil houden om te bezien of ik haar voldoende bedien met wat er in het overdrachtdossier gaat komen, hoe we kijken hoe we de sport verder kunnen ondersteunen. We zijn natuurlijk ook bijvoorbeeld bezig met die aanbesteding en die loopt gewoon. Dat wordt gewoon uitgevoerd en daar zijn gewoon middelen voor. Ja, toch even misschien confronterend en dat heb ik ook de afgelopen maanden wel gedaan: ik kan nu geen toezeggingen doen aan allerlei partners in de sport dat een volgend College hetzelfde bedrag gaat uitgeven. Ik zou het graag doen, maar dat kan ik niet.

De voorzitter: Mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Ja, voorzitter, daarom staat er ook in de motie dat er scenario's zijn en die scenario's kunnen ook verschillen afhankelijk van de rol en afhankelijk van wat het Rijk besluit, want u heeft ook die brief ondertekend aan minister Helder om die regierol op topsport bij de Provincies te houden. Dus het is volgens mij niet zo zwart-wit als de Gedeputeerde stelt en het gaat er ook niet om dat we nu al afkaderen of wat dan ook. Het gaat erom dat we dit jaar niet verloren laten gaan en dat de politiek hier, dat is denk ik het belangrijkste, uitspreekt dat we willen blijven investeren in sport. Dat was geen vraag, sorry.

Gedeputeerde Van Toorenborg: Nee, voorzitter, ik hoor graag wat mevrouw Jenneskens zegt, dat zij wil blijven investeren in sport, maar ik kan niet namens een volgend College zeggen dat wij blijven investeren in sport op een grotere manier dan wat we allemaal hebben lopen, namelijk dat een loket in wordt gericht, dat wij een aanbesteding hebben voor de topsport en de talentontwikkeling, dat wij een aantal regelingen nog houden. Maar hier staat, ik ben toch even heel streng: 'Te starten met het uitwerken van een nieuw integraal perspectief op sport en talentontwikkeling met de ambitie om Limburg als provincie nog sportiever te maken.' Dat voert net iets te ver. Daarom vraag ik haar: wilt u de motie aanhouden, dan kunnen we bezien of met waar ik wel mee kom dat ook bediend is, voorzitter. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Voordat ik de Gedeputeerde het woord geef, was ik nog een antwoord schuldig aan de heer Claassen - dat had ik hem net toegezegd – over die € 21.5 miljoen, waar dat dan besloten zou zijn. Het is afkomstig uit het Collegeprogramma 'Vernieuwend Verbinden' en het is vastgesteld bij de herfstbrief van 04-10-2019 onder nummer G1923. Daar is het formeel vastgelegd. Dan geef ik nu het woord aan Gedeputeerde Satijn.

Gedeputeerde Satijn: Ja, dank u wel, voorzitter. Dan ook vanuit mijn zijde dank aan de Staten voor de gestelde vragen en opmerkingen inzake de begroting en een aantal zeer relevante zaken, zoals het arbeidsmarktbeleid. Zowel mevrouw Palmen als de heer Kuntzelaers hebben daar natuurlijk opmerkingen over gemaakt, vragen gesteld en ook een reflectie gevraagd. Het is een thema wat we vaker met elkaar besproken hebben. Ook in de begrotingsbehandeling vorig jaar heeft het thema 'arbeidsmarkt' heel prominent op de agenda gestaan van de begroting, wat als resultaat heeft gehad dat we een heel proces met elkaar zijn ingegaan om een goede studie te maken op die arbeidsmarkt, waarbij wel de opmerking is gemaakt ook vorig jaar dat de provinciale rol in die arbeidsmarkt natuurlijk relatief beperkt is. We hebben wel gezegd: we gaan met elkaar bekijken, met onze partners, hoe we daar op een gezonde manier op kunnen reageren. Het slotstuk van dat hele proces is de binnenkort te houden conferentie op de arbeidsmarkt hier in Limburg, waar er ook nauwe betrokkenheid van uw Staten is, voorzitter. Sterker nog, daar ligt de oorsprong van die Limburgse arbeidsmarktdag. Die is op 28 november, waar ook de indieners van de toen nog moties, mevrouw Absil en mevrouw Jenneskens, acte de présence zullen geven. Dus we zijn continu met elkaar aan het kijken naar het arbeidsmarktbeleid. Heel concreet: ja, je ziet natuurlijk dat de werkloosheid in Limburg nog relatief laag is, maar dat laten we zeggen de verhouding tussen de beroepsbevolking die kan voldoen aan de vacatures nog groot is. Dus de vacatures zijn hoog en de werkloosheid is laag. Dat zegt iets over de aansluiting van, het functioneren van de arbeidsmarkt, maar ook over de beschikbaarheid van bepaalde arbeidscapaciteit, als ik het zo mag zeggen. Dat heeft natuurlijk ook een gevolg. Dat staat ook een beetje in

uw vraag, althans om een reflectie, mevrouw Palmen. Dan zien we nog steeds dat er toch ook best wel veel internationale werknemers in onze economie actief zijn en dat heeft daar voor een groot deel ook mee te maken. Dus daar zit wel een relevantie bij. U maakt daar een opmerking over. Ik weet niet meer precies wat u zei, maar in ieder geval: wat is dan de rol van Leo Loopbaan? Laat ik het maar even zo zeggen. Ja, die we hebben juist in het leven geroepen met elkaar om de vitaliteit van die arbeidsmarkt in de toekomst te kunnen organiseren, dus die hebben wat minder een rol in de mismatch die u aangeeft. Wat wel een belangrijke, overigens beleidsmatige opgave is van de Provinciale Staten is om het leven lang ontwikkelen of het leven lang leren, hoe je het wil bekijken, wel met elkaar te organiseren, zodat onze beroepsbevolking die we nu hebben, die aan het werk is, ook in staat is om toekomstige uitdagingen op de arbeidsmarkt, maar ook functies die zich aan het ontwikkelen zijn door de transities waarin we zitten, aan te gaan. Dat zij goed opgeleid blijft worden. Dat is eigenlijk de functie van Leo Loopbaan. Die zit dus iets minder in dat gat dat u signaleert. Dus dat even als reflectie daarop. U heeft daar dus een rol in, via Leo Loopbaan. Waar we geen rol in hebben is toch in dat gat wat er zit tussen de bestaande werkloosheid, als ik het zo mag zeggen, en de vraag, het hoge aantal vacatures in onze provincie. Mevrouw Jetten had een gloedvol betoog vanuit haar ideologie, als ik het zo mag zeggen. Daarin nam ze natuurlijk ook mee – dat viel me in ieder geval even op – als je het hebt over verduurzaming ook de investeringen in de multimodale knooppunten. Nou, juist daar zit wel een duurzaamheidsrelevantie, als ik het zo mag zeggen. Dat hebben we ook laatst gezien, de pilot hier in Limburg, met een wat minder fris onderwerp, maar dat ons huisafval tegenwoordig via de barge, via de boot, naar de verwerkingscentrale gaat, wat ook weer met zich meebrengt dat we minder vrachtverkeer op de weg hebben. Dat doen we ook voor suikerbieten, maar dat is wellicht een wat minder aansprekend onderwerp daarin. Toch wel even reagerend op haar punt, in ieder geval op dat onderwerp: dat vinden we juist wel relevant, als het gaat over duurzaamheid, om ervoor te zorgen dat in ieder geval de uitstoot van fossiele brandstoffen of voertuigen die door fossiele brandstoffen worden aangedreven in ieder geval fors terugdringen met dit soort activiteiten. Dat wilde ik nog even spiegelen. Er was natuurlijk ook een vraag over het beleid rondom die arbeidsmigranten als het gaat over... Nogmaals, het betoog wat zij heeft gehouden: iets minder industrie en iets minder grote dozen. Nou ja, daar wordt natuurlijk al actief aan gewerkt, ook op initiatief van uw Staten, voorzitter. Ik heb een collega, mevrouw Roefs, die daar bijzonder fanatiek mee bezig is en ons ook fanatiek in het College houdt aan haar beleidsvoornemen daarin. Wat dat betreft, over die transitie als het gaat over hoe we omgaan met onze spaarzame ruimte; daar zijn we heel scherp aan de wind aan het zeilen met elkaar en ik denk dat dat goed is. Ja, het beleid arbeidsmigranten... Ik wacht even.

De voorzitter: Mevrouw Jetten, aan u het woord.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Ja, dank u wel, voorzitter. Ja, wat ik ook bedoel is: als je kijkt naar welke bedrijven je binnenhaalt, welke arbeidskrachten je zou willen inzetten, kwalitatief hoogwaardige arbeidskrachten... Wat je ziet in de zorg, in het onderwijs, in de techniek, is dat daar een enorm tekort aan arbeidskrachten is, dat daar ook de discrepantie zit en dat we – we zagen het weer in Heerlen – inderdaad weer een distributiecentrum binnenhalen en je denkt: zitten we daar nou op te wachten? Het was niet alleen verduurzaming, het was ook verandering. Ik stel geen vraag, maar zou u daarop kunnen reflecteren?

De voorzitter: Dat was toch een vraag. [lacht] De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Ja, die vraag snap ik ook heel goed. Daar wil ik eigenlijk tweeledig op terugkomen, eigenlijk in een antwoord op een discussie die we hier recent gevoerd hebben met elkaar, niet zozeer in het kader van de begroting, maar dat ging over de aankoop van een stuk terrein, als ik het zo mag zeggen. Als je de regie hebt kun je sturen. Als je de regie niet hebt kun je niet sturen. Hè? Als je dat heel belangrijk vindt als Provinciale Staten is het belangrijk dat je ook de instrumenten daarvoor in handen hebt – die hebben we, dat hebben we toen met elkaar besproken – om de regie ook te pakken. Ik kom voor het tweede deel even terug op uw vraag in mijn antwoord op de heer Kuntzelaers, want die had waar het ging over bijvoorbeeld de publieke zaak ook een aantal vragen over die arbeidsmarktontwikkeling. Ja? Mooi.

De voorzitter: Dank u wel. Gaat u verder.

Gedeputeerde Satijn: Ja. Dan kom ik bij mevrouw Plusquin uit. Die had een tweetal opmerkingen c.q. vragen. Ja, ze had het over € 40 miljoen voor de regionale economie, terwijl er geen geld voor wettelijk ... Nou ja, dat zijn twee verschillende taken van de Provincie hè? Een regionale economie is een beleidstaak die u hier vastgesteld heeft. Dat kun je niet zomaar met elkaar uitwisselen, dus we staan voor beide aan de lat en we moeten dus ook met beide onderwerpen c.q. opgaven aan de slag. Daar waar het ging om het feit dat zij min of meer constateerde dat er een schaduwbegroting is op een aantal deelnemingen, Brightlands en fondsen die we hier hebben vastgesteld en ten uitvoering brengen ten gunste van in dit geval starters, maar ook om initiatieven te ontwikkelen hier in onze provincie, wil ik toch wel het beeld bestrijden dat er daar een soort van een schaduwbegroting is. Volgens mij leggen we op alle fondsen verantwoording af aan uw Staten en is alles ook voor uw Staten in te zien, zodra erom verzocht wordt, al dan niet vertrouwelijk. Dat hangt een beetje af van de statutaire situatie van de vraag die gesteld wordt. Dan kom ik bij de heer Kuntzelaers. Die had ook een aantal vragen en opmerkingen over de arbeidsmarkt, maar ook de grensregio waarin we ons begeven. We zijn natuurlijk een provincie die zich gelukkig mag prijzen met een zeer centrale positie in Europa, met een hele hoop bureaus. Dat brengt ook wat zorgen met zich mee. Dat heeft hij ook heel goed aangegeven, denk ik. Ik denk ook recentelijk aan wet- en regelgeving rondom grenswerkers. Daar heeft hij het niet over gehad, maar dat is iets wat ons ook zorgen baarde, dat de regelingen die er zijn over de grens als het gaat over pensioen bijvoorbeeld en ook verzekeringen niet altijd even eerlijk zijn als je gaat kijken naar de inzet die een werknemer heeft als hij over de grens gaat werken. Hij heeft gevraagd: goh, is het mogelijk dat we met betrekking tot dat speciaal opgerichte instituut, waar wij inderdaad een rol in hebben gespeeld, ITEM, wat meer duiding krijgen? **Die toezegging die hij vraagt doe ik graag. Ik wil hem graag voor het kerstreces daar een overzicht van sturen of in ieder geval een brief van sturen met hoe ITEM zich ontwikkelt ten opzichte van de vraag die hij daarin gesteld heeft.** Ook bij de heer Kuntzelaers wil ik terugleggen dat we natuurlijk het afgelopen jaar een intensief gesprek hebben gehad over die arbeidsmarkt. We hebben ook even een uitgebreide verkenning gedaan. Dat zei ik ook net bij mevrouw Palmen. Binnenkort hebben we het sluitstuk, die arbeidsmarktdag, die Limburgse arbeidsmarktdag, waar ook publieke beroepen uiteraard onderdeel van uitmaken. Ook publieke partijen zijn uitgenodigd om daar te komen spreken en om kennis te komen uitwisselen. Ik kan u melden dat het evenement meer dan driehonderd deelnemers op dit moment al heeft. Ik nodig ook zeker u, Statenvoorzitter, uit om daarbij aanwezig te zijn, want daar gaat het juist over dit soort thema's. Hoe kunnen we Limburg aantrekkelijk maken, houden? Hoe kunnen we bepaalde beroepen aantrekkelijk houden of maken en daar hoort de publieke sector ook wat ons betreft nadrukkelijk bij, voorzitter. Dan kom ik bij de vraag van mevrouw Jenneskens, de baanrenovatie. Nou, die uitspraak, althans, de meest recente uitspraak van de Raad van State heeft geen negatieve gevolgen voor de baanrenovatie. We hebben voor de op handen zijnde renovatie al een stikstofberekening uit laten voeren door een expert en de conclusie is dat de baanrenovatie in combinatie met de verminderde vliegactiviteiten – lees het sluiten van de luchthaven, want dat is de facto aan de orde – niet leidt tot een toename van de stikstofdepositie ten opzichte van de referentiesituatie. De referentiesituatie is in dit geval een luchthaven die vol in bedrijf is.

De voorzitter: De heer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Ja, dank u wel, voorzitter. Nu heeft Provinciale Staten een tijdje geleden gediscussieerd over MAA. U stelde in december dat een meerderheid van deze Staten zegt: we gaan over tot sluiting van het vliegveld. Heeft dan wel straks deze uitspraak invloed, bij sluiting en als men nieuwe ontwikkelingen daar wil laten gaan plaatsvinden? Heeft deze uitspraak dan wel invloed?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Nou, allereerst stelt Provinciale Staten dat zouden we besluiten ... Ik ben niet zo van 'als, dan'-vragen, maar u stelt de vraag, dus ik geef daar keurig antwoord op. Die heeft natuurlijk zelf laten

opnemen, ook in de aanbesteding, ondersteund door de heer Van Caldenberg destijds, dat stel dat in december het sluitingsscenario actief wordt als besluit van de Provinciale Staten; dat betekent in ieder geval dat die baanrenovatie niet meer doorgaat uiteindelijk. Dat is ook niet meer nodig. Dat kan dan ook. Dat is opgenomen in de regeling rondom de aanbesteding. Dat even terugkomend op uw eigen verzoek. Dat hangt natuurlijk helemaal af van wat dan het volgende scenario gaat worden. Stel, er komt een alternatief scenario voor de luchthaven, wat dat ook moge zijn, dat kan het plan zijn van Francine Houben, wat we ook met elkaar hebben kunnen bestuderen... Ik kan hier niet zeggen wat dan de exacte effecten zijn, want dat heb ik niet laten doorrekenen. Volgens mij geldt dan de uitspraak van de Raad van State. Ik heb op dit moment niet de informatie tot mijn beschikking wat dat zou betekenen.

De voorzitter: De heer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Is er wel een mogelijkheid, via u, voorzitter, dat wanneer in december dit voorstel komt over MAA, dat er dan naar aanleiding van de recente uitspraak, dat wat ik eigenlijk zonet bij mijn eerste vraag aan u voorlegde, daar duidelijkheid over is, ook bijvoorbeeld over dat plan dat gepresenteerd is, maar ook straks over eventueel besluitvorming als er nieuwe woningen zouden komen of dat er gesproken wordt over zonneparken en dergelijke op die baan. Is het mogelijk dat we dan over die informatie kunnen beschikken naar aanleiding van de rechterlijke uitspraak?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Voorzitter, ik snap heel goed wat de heer Franssen vraagt, maar ik denk dat dat realistisch gezien niet mogelijk is. We zijn op dit moment met het team rondom de uitwerking van het amendement 145, het amendement dat uw Staten hebben vastgesteld, druk bezig om het hele dossier klaar te krijgen voor besluitvorming in december. Ik zou zeggen: stel dat Provinciale Staten in december zouden besluiten tot sluiting, dat we dan met elkaar de opdracht afspreken dat we dat dan gaan uitrekenen, want ik krijg op dit moment op geen enkele wijze met een omschrijving zoals u die nu geeft een duidelijke definitie op papier, los van het feit dat het team op dit moment daar onvoldoende capaciteit voor heeft, om dat verder als een traject daarnaast uit te werken. Dus mijn tegenvoorstel zou zijn: stel dat u besluit in december om te sluiten, dat we dan weer met elkaar de opdracht afspreken: reken dan eens uit, met een aantal alternatieve plannen die op dat moment mogelijk voorliggen, wat dat ook moge zijn, wat dat dan volgens die laatste uitspraak betekent voor de alternatieve gebiedsontwikkeling, waar nu de luchthaven gevestigd is.

De voorzitter: Tot slot, de heer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Ja, tot slot, voorzitter. Ik snap uw antwoord helemaal. Ik vind het ook prettig om het in die bewoordingen aan te luisteren. En toch zou ik aan u via de voorzitter het verzoek willen doen om dan op een minimale manier ons toch toe te lichten wat voor eventuele gevolgen de rechterlijke recente uitspraak kan hebben voor MAA. Dat hoeft niet zo diepgaand zoals u het verwoordt, maar geef ons toch wat breder inzicht, als dat mogelijk is.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Ja, ik wil in het licht van wat ik zojuist gezegd heb – ik probeer u tegemoet te komen – in ieder geval kort duiden wat een alternatief scenario zou kunnen inhouden. Ik beloof u niets, maar aan de hand van dat wat u nu gezegd hebt probeer ik daar vorm en inhoud aan te geven. Het is geen toezegging. Ik zou het willen benoemen als een inspanningsverplichting.

De voorzitter: Mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Voorzitter, ik had een heel goede vraag bedacht, maar in de hectiek ... Nee, de Gedeputeerde zegt: de uitspraak van deze week is op dit moment geen risico. Wij maken ons daar wel zorgen om. Het zijn 70 pagina's van de Raad van State, dus mijn vraag aan de Gedeputeerde is eigenlijk: wij hebben nu die aanbesteding en alles, dat loopt hè? Als die gestopt moet worden kost het ons geld. Als we te laat stoppen en het blijkt dat het toch niet kan en dat er een rechtszaak aan de broek van de Provincie hangt, dan hebben we daar een probleem. Dus mijn vraag is eigenlijk: hebben we dat uitgezocht? Is dat gevalideerd? Ligt er al juridisch advies onder? Weten wij zeker dat deze uitspraak geen gevolgen heeft voor die aanbesteding, die reeds is gestart?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Ja, voorzitter. Daar zit inderdaad een berekening bij van een stikstofexpert, die dus heeft berekend dat dat kan binnen de ruimte die er is. Het alternatief: de luchthaven wordt gesloten, daarbinnen vinden werkzaamheden plaats en dat valt er ruim binnen. Dus dat is uitgezocht en dat is ook het antwoord dat ik zojuist gegeven heb.

De voorzitter: Mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Nee, sorry, voorzitter, ik denk dat ik mijn vraag niet duidelijk stelde in dit geval. Waar het om gaat is: dat is uitgezocht destijds, dat dat houdbaar is, juridisch et cetera. Deze week: nieuwe situatie, nieuwe uitspraak. Is naar aanleiding van die nieuwe uitspraak getoetst of die berekeningen, die destijds zijn gemaakt, juridisch nog steeds standhouden, houdbaar zijn?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Niet naar aanleiding van de recente uitspraak, maar hier wordt ook geen gebruikgemaakt van de door de Raad van State bekritiseerde bouwvrijstelling, dus het arrest van de Raad van State ziet niet toe op deze activiteit, juridisch gezien.

De voorzitter: Tot slot, mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Ja, voorzitter, ik ben geen jurist. Dat is niet handig in dit geval, maar ik kan me toch voorstellen – we merken het allebei bij grote infraprojecten et cetera – dat er nog best wel wat onzekerheid zit in die 70 pagina's et cetera. Moet dat dan niet toch even getoetst, gevalideerd of wat dan ook worden of is de opvatting van het College dat dat niet nodig is omdat het sowieso juridisch standhoudt?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Wat ons betreft is dat niet nodig. Als we u tegemoet kunnen komen met een geruststellende check, dan wil ik dat alsnog doen, maar wat ons betreft is dat niet nodig. Nogmaals: er wordt geen gebruikgemaakt van die bouwvrijstelling, dus het zoveel pagina's tellende arrest van de Raad van State – ik ben ook geen jurist, trouwens – heeft geen betrekking op deze activiteit.

De voorzitter: Maar u doet een toezegging om nog even een check te doen.

Gedeputeerde Satijn: Nu kom ik niet weg met een inspanningsverplichting, vrees ik, hè?

De voorzitter: Dat lijkt me een prima afspraak, dank u wel. Mevrouw Plusquin.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Dank u wel, voorzitter. Over die stikstofberekeningen gesproken: op 23 september is toegezegd dat deze ter beschikking zouden worden gesteld. Dat is vandaag zes weken geleden en we hebben ze nog steeds niet.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Dat ga ik even na en als dat niet zo is, dan mijn verontschuldiging. **Maar ik ga het even na en dan zorg ik dat die zo snel mogelijk ter inzage komt.**

De voorzitter: Dank u wel. Gaat u verder.

Gedeputeerde Satijn: Ja, ik blijf even bij mevrouw Jenneskens. VDL. Daar hebben we natuurlijk vlak voor het herfstreces redelijk stevig op de inhoud met elkaar gewisseld. We waren het er ook over eens dat ons geduld niet oneindig is in dit parlement en in het College. Toen heb ik u ook gezegd: wij willen u graag uiterlijk 8 november een brief doen toekomen, waarin we een hele hoop zaken met elkaar nog gaan wisselen. Die ligt ook dinsdag voor aan het College. Ik zou u graag willen verzoeken om even die brief tot u te nemen. Dan gaan we aan de hand daarvan het gesprek aan. U vraagt: is er niets nieuws te melden? Nou, dat staat ook in die brief. Dus dat zal na dinsdag tot u komen. Dan het mbo. Dat is een onderwerp dat ons ook goed bezighoudt. We hebben gelukkig een minister, volgens mij van uw kleur, die het mbo een zeer warm hart toedraagt. U vraagt ook: ja, dat vakmanschap is enorm belangrijk. Dat hebben we ook zojuist gehoord, waar het gaat bijvoorbeeld over de arbeidsmarkt. Hebben wij nog middelen om dit te verbeteren/te versnellen, ook in relatie tot die grote verduurzaamheidsopgave waarvoor we staan? Dat is een heel actueel thema. De afgelopen weken hebben we ook, even los van uw vraag, redelijk vaak natuurlijk de discussie over transities in ons huis met elkaar. Als je dan ook spreekt met de beroepsgroep die het betreft, dan zie je daar toch wel wat zorgen, als ik het zo mag zeggen, als het gaat over het grote aantal transities die we op dit moment met elkaar doormaken. Het is mooi dat we met elkaar duidelijke bewegingen inzetten, maar hebben we ook de bemensing ervoor? Dat is een heel relevant thema. Daarbij zijn we nu ook continu in gesprek met zowel de onderwijsinstellingen als de beroepsgroepen zelf, omdat we het daar ook zien. Zo eerlijk moeten we ook zijn. We hadden het net over een mismatch in de arbeidsmarkt tussen mensen die zoeken naar een baan en mensen die een baan in de aanbieding hebben. Ook als het gaat over opleidingen en banen zit daar ook niet altijd een even grote match in. Daar zitten we op dit moment met elkaar een behoorlijke inspanning te doen om ervoor te zorgen dat samen met alle belangenbehartigers die we hier hebben in Limburg, MKB Limburg, de LLTB, maar ook de vakbonden en het onderwijs, we rond de tafel zitten om ervoor te zorgen dat we de uiteindelijke transities die we met elkaar afspreken hier, niet alleen in dit huis, maar ook nationaal, uiteindelijk ook op een goede manier kunnen bemensen.

De voorzitter: Mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Ja, als we het hebben over de onderwijsinstellingen, dan hebben we het ook specifiek denk ik over de Limburgse mbo-instellingen. Mijn concrete vraag was eigenlijk: er ligt een hele vakmanschapsagenda. Daar zitten volgens mij best wel een aantal haakjes in om nu al een versnelling aan te bieden. Hoe gaat u daar vanuit de portefeuille Onderwijs op in?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Ja, voorzitter, ik merk dat ik iets langer over mijn antwoorden doe. Daar wilde ik nog even op komen. Maar goed, u heeft daar helemaal gelijk in. We hebben natuurlijk ook vanuit die vakmanschapsagenda, ook echt wel gericht op instituten zoals CHILL en Sivil – we hebben het over de bouwwereld, maar ook de materialenwereld – investeringen die we met elkaar aan het doen zijn om het mbo echt goed te positioneren in die transitieopgave, maar ook in de opleidingen die ervoor zijn. Daarnaast, naast de activering van die vakmanschapsagenda, zien we natuurlijk ook dat in het Groeifonds, maar ook in

het Just Transition Fund, als we het hebben even over de grotere geldpotten waar we uit kunnen putten... Dan zitten we ook met name als Provincie echt op die arbeidsmarkt in te zetten, om voor elkaar te krijgen dat we het niet alleen hebben over die mooie opgave die we met elkaar hebben in transitie, maar dat we er ook voor blijven zorgen dat we met onze Limburgse instituten – u heeft gelijk – ervoor kunnen zorgen dat we ook de juiste opleidingen gaan aanbieden. Die financiering gaan we daar ook voor aanwenden, voorzitter. Dan nog het euregionaal onderwijs. Daar hebben we het de vorige begrotingsbehandeling natuurlijk ook over gehad. U bent wel heel consistent. Wat dat betreft heb ik u de vorige keer ook al laten weten; die subsidieregeling bestaat niet meer, maar we blijven wel een heel nadrukkelijke inzet plegen op dat euregionale onderwijs. We hebben ook een Expertgroep Euregionaal Onderwijs, die op dit moment een advies heeft opgesteld en een conceptvisie. Die wordt op dit moment gefinetuned. Binnenkort wordt die ook omgezet en aangeboden aan ons als zijnde een actieagenda. Daaruit zullen we dan weer vervolgens aan u rapporteren wat wij daarvan vinden en wat wij mogelijk daarbij aan u gaan vragen. Ik heb hier nog een heel overzicht met projecten die we op euregionaal niveau doen. Ik weet niet of u wil dat ik die nu oplees, of dat ik u daar ... Oké, dat hoeft niet, voorzitter. Dan doe ik dat ook niet. Dan ben ik bij de beëindiging van mijn vragen, voorzitter. Ik heb nog een aantal moties te appreciëren. Wel twee. Partij voor de Dieren ... Daar moet ik even een motienummer bij zeggen: 2921, stop met het invliegen van groente en fruit naar MAA. Ja, u vraagt ons feitelijk als grootaandeelhouder, nog, een positie in te nemen in de vrije handel. Dat kunnen wij niet, dus die motie is gewoon strikt genomen niet uitvoerbaar en wordt daarom ontraden. Dan heb ik de motie van de heer Van der Valk...

De voorzitter: Voordat u die motie bespreekt heeft mevrouw Plusquin nog een vraag.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Ja, dus u zegt, via de voorzitter: we ontraden hem als GS omdat hij niet uitvoerbaar is. Kan ik daaruit opmaken dat u wel, net zoals de grote bedrijven als de Lidl en de Plus ... Dat zijn grote concerns. Die hebben gezegd: wij stoppen met het invliegen van groente en fruit, ook om onze eigen agrariërs te steunen, zodat eigen fruit en groente het meest verkocht worden. Kunt u wel achter die gedachte staan?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Ja, voorzitter, ik apprecieer de motie die hier voorligt en de gedachte van de Aldi en de Lidl is mij niet toegedaan. Ik zit hier antwoord te geven op uw motie.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Plus en Lidl. U zegt: ik ontraad hem. Via de voorzitter, de Gedeputeerde zei: ik ontraad hem, omdat hij niet uitvoerbaar is. Maar ik wil eigenlijk wel de mening weten van het College over de trend die gaande is waarbij zelfs zulke grote ketens als Lidl en Plus zeggen: wij stoppen met het invliegen van groente en fruit en we willen eigen groente en fruit, van Nederlandse bodem, in onze winkels voorrang geven.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Ja, voorzitter, dat klinkt in mijn oren als een sympathieke gedachte, maar een bedrijf neemt daarover zijn eigen besluit. Dat hebben wij niet te appreciëren. Wat wij wel te appreciëren hebben, dat is volgens mij de vraag die u stelt, als aandeelhouder, is dat wij een rol nemen in het vrije handelsverkeer, dat plaatsvindt onder andere via Maastricht Aachen Airport. Dat is onze rol niet. Dat is ook precies de reden, voorzitter, waarom wij de motie ontraden, omdat die gewoon niet uitvoerbaar is.

De voorzitter: Dank u wel. Gaat u verder met de andere motie. U had er geloof ik nog één.

Gedeputeerde Satijn: Ja. De heer Van der Valk had een motie ingediend, een ex ante-onderzoek Zuidelijke Rekenkamer naar Campus Vastgoed Greenport Venlo. Ja, GS gaat natuurlijk niet over opdrachten van de

Zuidelijke Rekenkamer. Daar gaat u zelf over. Maar volgens mij hebben we straks ook een gewijzigde motie, waarin u ook corrigeert dat het ook aan PS is om dit al dan niet te besluiten. Dat laten we dan ook zo, voorzitter. Het wordt een oordeel Staten. Ik zeg u wel of dat geef ik de heer Van der Valk wel mee, dat als het gaat over een ex ante-onderzoek Zuidelijke Rekenkamer; dit stuk is al onderweg naar de Staten, omdat we daar op 10 februari voor het eerst met elkaar volgens mij via een technische briefing over spreken, waar we later een commissie- en Statenbehandeling over hebben. Dat geef ik even aan als tijdsgewricht, dat dat stuk in ieder geval onderweg is. Voor het overige is het uiteraard aan uw Staten, daar waar het gaat om opdrachten voor de Zuidelijke Rekenkamer. Dus voorzitter, dat was mijn laatste...

De voorzitter: Die laatste motie betrof motie 2925.

Gedeputeerde Satijn: U heeft het helemaal juist. Motie 2925.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik nu het woord aan Gedeputeerde Gabriëls.

Gedeputeerde Gabriëls: Ja, dank u wel voorzitter. Er zijn een paar fracties die gevraagd hebben om te reflecteren op de uitspraak van afgelopen woensdag over het schrappen van de bouwvrijstelling. Onder meer mevrouw Palmen, de heer Kuntzelaers, het CDA en D66 hebben daar vragen over gesteld. We weten nog niet wat dit gaat betekenen per project, maar dat het invloed gaat hebben op de vergunningsverlening is een feit. Wat ook heel erg zeker is, is dat hierdoor ook weer veel onzekerheid ontstaat. Onzekerheid die boeren al hadden, gaat nu ook naar de bouw of naar andere initiatiefnemers. Het geeft ook maar weer eens aan hoe urgent het is en hoe nodig het is om ook echt stikstof te gaan reduceren. Dat doen wij op lange termijn met de gebiedsplannen, waarmee we met LLTB, Waterschap, de Plattelandscoalitie, de terreinbeherende organisaties en gemeente, gebiedsplannen gaan inleveren in 2023. Maar nog belangrijker – en dat heeft Remkens in zijn rapport ook gezegd – is die kortetermijnaanpak. Daarvoor zijn wij als College heel hard op de deur aan het kloppen in Den Haag, omdat wij natuurlijk die maatregelgerichte opkoop hebben lopen, die eerste regeling, MGA1 genaamd. Daar zitten we nu middenin. We zijn de onzekerheden voor de boeren langzamerhand steeds meer aan het wegnemen, waarvoor deze boeren het ingrijpende besluit kunnen nemen om uiteindelijk te tekenen. Maar wat we ook wel een beetje lastig hebben gevonden als College is dat het kabinet de versnellingsagenda voor 2023 eigenlijk geannuleerd heeft. We hebben een brief gestuurd naar het Rijk – niet alleen wij, maar ook de hele Plattelandscoalitie – om aan te geven dat we geld nodig hebben, want er zijn elke dag en ook wekelijks agrariërs die zich melden, vrijwillig, om opgekocht te worden. Wij denken dat als je begint met vrijwilligheid, dat je dan in ieder geval een stap zet, dat je dan al heel veel kunt bereiken en dat je ook perspectief biedt aan agrariërs die wel willen doorgaan. Dat is een beetje de stand van zaken ten aanzien van de bouwvrijstelling, waar ik dus nog niet veel duidelijkheid over kan geven, en over die maatregelgerichte opkoop en de andere kortetermijnoplossingen.

De voorzitter: De heer Kuntzelaers.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik hoor dus eigenlijk: in Limburg hebben we met de Plattelandscoalitie eigenlijk een soort van oplossing voor een deel van de opkoop. Den Haag blokkeert het op dit moment. Heeft u de exacte aantallen van ... U zegt: dagelijks bijna melden zich mensen bij ons die niet verder kunnen. Wat heeft Den Haag nog van u nodig, als wij wel de oplossing hebben en men in Den Haag gewoon op de handen blijft zitten?

De voorzitter: Of: wat hebben wij van Den Haag nodig? Gedeputeerde.

Gedeputeerde Gabriëls: ja, het is inderdaad zo dat wij inderdaad graag de gelden willen voor de versnellingsagenda, zodat wij ook de mensen die zich melden, die misschien niet voldoen aan de maatregelgerichte opkoop ... Dat zijn er veertig die zich daar gemeld hebben. Het is niet zo dat iedereen daar gaat tekenen. Er vallen daar ook zeker agrariërs af die niet willen tekenen, bijvoorbeeld omdat ze hun

bedrijfswoning niet omgezet krijgen in een burgerwoning. Dat is een reden om niet te tekenen. Een andere reden ... Ja, er zijn verschillende redenen. Die onzekerheden zijn wij langzamerhand aan het wegnemen, maar wat wij nodig hebben is ook dat er geen vacuüm ontstaat in regelingen, terwijl wij mensen hebben die zich melden. Na december is die regeling afgelopen en dan is er geen enkele regeling voor vrijwillige opkoop beschikbaar, terwijl wij wel met zijn allen het woord urgentie gebruiken. Dus dat hebben wij al een paar keer op verschillende wijzen ook neergelegd bij het kabinet en daar lijkt nu door onze druk enigszins verandering in te komen. We wachten nog wel op een definitieve ja. Daarom noem ik hem hier ook heel eventjes, zodat we met zijn allen weten dat wij gewoon ook geld nodig hebben om agrariërs te kunnen helpen, waarbij we andere agrariërs, die door willen gaan, perspectief kunnen bieden.

De voorzitter: Mevrouw Palmen.

Mevrouw Palmen (Fractie Palmen): Dank u wel, voorzitter. Ja, we hebben hier al eerder het debat gevoerd over stikstof. Toen werd ook gezegd dat andere sectoren ook moeten leveren. Ik heb toen gevraagd: waarom daar nu niet al mee beginnen, waarom alleen de boeren? Toen was het antwoord: die komen ook aan de beurt. Nou ja, door de uitspraak van de Raad van State komen die nu ook aan de beurt, lijkt het wel, maar toch hoor ik dat er nu qua stikstofruimte creëren toch weer op de agrarische sector wordt ingezet. Natuurlijk hebben we Abdissenbosch gezien hè? Dat is een traject dat ook niet door kan gaan vanwege stikstof. Maar vindt u dan niet dat nu toch echt ook de tijd gekomen is dat ook andere projecten hun deel leveren en dat er ook een streep gaat niet alleen door boerenbedrijven, maar ook door andere – ik kom even niet op het woord – projecten die er lopen, zodat zij ook hun fair share leveren?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Gabriëls: Kijk, u heeft natuurlijk als Staten een motie ingediend, of destijds drie, en daar stond ook in dat alle sectoren evenredig bij zouden moeten dragen. Dat heeft niets te maken met het salderen, wat kan. Dus andere sectoren kunnen ook gewoon nog vergunningen krijgen als gesaldeerd wordt of intern gesaldeerd wordt. Waar u op doelt is eigenlijk dat u ook wacht – u wacht samen met ons – op de opgaven vanuit het Rijk, die ook opgelegd worden aan de industrie. Dat gaat nog gebeuren, dus het Rijk komt nog met percentages, opgaven voor de industrie. Dat is waar u op doelt en daar staan wij gezamenlijk achter.

De voorzitter: Mevrouw Palmen.

Mevrouw Palmen (Fractie Palmen): Ja, dank u wel, voorzitter. Ja, dan hoor ik toch weer opnieuw een uitstel. We gaan nu toch weer eerst met de boeren aan de slag en de rest komt wel weer een keer. Ik vind dat ook die andere sectoren nu gewoon moeten leveren, dus dat er daar ook ongetwijfeld projecten zijn waar een streep doorheen moet. Ik hoop dat u dat met mij eens bent.

Gedeputeerde Gabriëls: Nee, maar nogmaals, we zitten op een ... We praten langs elkaar heen. Kijk, waar u op doelt is de Rijksopgave op de industrie en u wilt bijvoorbeeld andere projecten, zoals Brunssum, waar we het de vorige keer over gehad hebben, niet door laten gaan. Dat kan niet, want als daar een vergunning op ligt, kunnen we die vergunning ... We kunnen niets intrekken. Dat vindt u zelf volgens mij bij de boerensector wat betreft latente ruimte ook geen pretje. Wat u wil, is onmogelijk. Wat we wel willen is dat er generiek vanuit het Rijk, conform uw motie, een opgave ook bij de industrie komt te liggen en bij de mobiliteit en bij alle sectoren. Dat is ook wat u in de motie heeft aangedragen. Waar wij het hier over hebben is gewoon de MGA1-regeling, waarin er een vrijwillige opkoopregeling voor agrariërs is. Dat is een vrijwillige opkoopregeling, zonder welke vorm van dwang dan ook. Dat is waar wij ... Kijk, wat u zegt, daar staan wij achter, maar niet voor projecten waar gewoon intern gesaldeerd kan worden of er gewoon stikstofruimte is. Dat kunnen wij niet. Wat wij moeten doen is wachten op het Rijk tot zij met die opgaven komen en het Rijk daar ook telkens op bevragen.

De voorzitter: Tot slot, mevrouw Palmen.

Mevrouw Palmen (Fractie Palmen): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik denk niet dat we langs elkaar heen praten. Ik denk alleen dat er toch een beetje met twee maten gemeten wordt. Als je bij boeren een opkoopregeling hebt of een regeling waarbij ze er vrijwillig uit kunnen stappen, dan zou dat ook bij andere sectoren zo moeten zijn. Ik vind gewoon niet dat we daarop moeten wachten.

Gedeputeerde Gabriëls: Het betreft een Rijksregeling en als u ons tientallen miljoenen beschikbaar stelt voor een opkoopregeling voor industrie of wat dan ook, dan is dat ook aan u.

Mevrouw Palmen (Fractie Palmen): Ja, daar zou ik het zeer mee eens, maar goed, dat is voor nu niet aan de orde. Dank u wel.

De voorzitter: Meneer Franssen had ook nog een vraag.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Ja, dank u wel. De aantallen die u zonet noemde, die veertig stuks, die horen we al enkele maanden, maar is het juist dat dat betrekking heeft op de eerste regeling? De eerste regeling hield in de 70%-regeling. Klopt dat?

Gedeputeerde Gabriëls: Uw vraag was goed tot en met de laatste zin. Nee, tot de laatste zin, sorry. Die klopte namelijk niet. Die veertig betreft de mensen die zich gemeld hebben voor de MGA1-regeling. Los van die MGA1-regeling zijn er ook nog tientallen – ik weet het exacte aantal niet – mensen die interesse hebben in een of andere vorm van stoppen en dat ook aangeven en dat verkennen en dat aan ons vragen: zijn er regelingen voor mij, los van die MGA1-regeling? Welke mogelijkheden kunt u ons bieden om te stoppen? Wij willen vrijwillig ons daarvoor aanmelden. Dat zijn dus twee groepen, een groep die voldoet, zich ook heeft aangemeld en ook getaxeerd is in het kader van de MGA1-regeling en een groep die los daarvan zegt: oei, ik heb ook geen opvolger, ik wil daar ook iets mee en ik vraag bij de Provincie wat er mogelijk is. Dat zijn twee groepen. De eerste zijn er veertig, waarvan er natuurlijk ook weer afvallen. Die andere zijn er elke dag meer.

De voorzitter: De heer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Ja, een duidelijk antwoord hè, dat er verschillende groepen en verschillende interesses zijn. Maar een tijdje erna, toen die regeling werd geïntroduceerd, kwam er een nieuw bericht uit Den Haag en kwam er een nieuwe regeling. Die hield in dat het 100% zou worden, als ik goed ben ingelicht. Toen is er verwarring gekomen en vervolgens heb ik begrepen dat een aantal indieners of degenen die positief tegen het eerste voorstel stonden toen zijn afgehaakt. Kunt u dit nader toelichten?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Gabriëls: Ook de MGA1-regeling gaat uit van een 100% vergoeding. Dat wil ik even rechtzetten. Maar inmiddels ... Kijk, er zijn allerlei redenen voor agrariërs om niet te tekenen. Ik gaf net al een voorbeeldje over bijvoorbeeld de bedrijfswoning die niet omgezet kan worden in een burgerwoning. Dan verkoop je je bedrijf en dan mag je er niet meer wonen, omdat je geen burgerwoning krijgt. Ja, dat lijkt mij zeer onrechtvaardig en dat zou een reden kunnen zijn om niet te tekenen. Een andere reden is bijvoorbeeld dat in de regeling een zeer star iets staat, dat een gekoppeld bedrijf per se onder de 2 mol moet zitten. Nou, ik ga daar iets te gedetailleerd op in, maar er zijn allerlei redenen voor een agrariër om niet te tekenen, terwijl ze wel graag hun bedrijf zouden willen verkopen. Wij zijn al maanden bezig om die onzekerheden weg te nemen en inmiddels zijn er al heel veel agrariërs die op het punt staan om te tekenen. **Op**

30 november stopt de regeling, dus dan laten we u weten hoeveel agrariërs ook daadwerkelijk getekend hebben.

De voorzitter: Tot slot, meneer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Tot slot, voorzitter. Ik hoop dat ik de conclusie kan trekken dat u binnen de regeling natuurlijk ook maatwerk kunt leveren, maar daarnaast is het zo: als de financiering straks van de versnellingsagenda afgevoerd wordt, welke directe consequentie heeft dat dan weer in feite voor de Limburgse agrariërs?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Gabriëls: Op het moment dat wij geen geld hebben om mensen die zich vrijwillig melden op te kopen, dan wordt het erg ingewikkeld, want dat is op dit moment de enige manier om snel en urgent werk te maken van reductie, zonder daarmee ook de door u ingediende motie ... Zonder over onteigening en dergelijke te spreken. Dus het heeft tot gevolg dat er dus een zeer makkelijke ... Of ja, 'makkelijke', het is altijd ingrijpend. Het is altijd ingrijpend. Het heeft tot gevolg; als we dat niet kunnen, dat zou heel gek zijn. Er melden zich mensen, er is geld, daar moeten we toch iets mee kunnen? Dat zijn we bij het Rijk aan het neerleggen. Laten we eens beginnen met deze MGA1-regeling en het liefste ook met een nieuwe regeling die nog moet gaan komen. Dan heb ik het over de versnellingsregeling 2023, die helaas geannuleerd is door het kabinet. Daar ligt nu een brief van de LLTB, het Waterschap, de Provincie Limburg en de terreinbeherende organisaties gezamenlijk, dat wij dat een heel vreemde zaak vinden.

De voorzitter: Dank u wel. Gaat u verder.

Gedeputeerde Gabriëls: Dus dat ten aanzien van de korte reflectie op bouwvrijstelling, het schrappen van de bouwvrijstelling. Dan stelt de PVV een interessante vraag over de twitterberichten ook van mevrouw Rotgers, de onderzoeksjournaliste van Agri Facts. Zij heeft een Wob-verzoek of een Woo-verzoek gedaan. Waar de vergelijking niet opgaat is het volgende. Het kaartje van der Wal van juni 2022 betreft een emissiekaartje. Dat gaat over emissie. De uitvraag of er mogelijkheden zijn voor natuurherstel gaat over natuurherstel. Binnen of buiten de natuurnetwerken is verder niet zo heel relevant. Maar het een is uitstoot en emissie. Het ander gaat om natuurherstel. Dus ja, daar zit geen link tussen. Het CDA heeft daar ook vragen over gesteld. Dan gaan we dat nog uitgebreider op papier beantwoorden. Ja, dit is het eerste antwoord. De beantwoording van de vragen van het CDA volgen ook nog. Overigens is het wel natuurlijk goed om dat soort dingen te blijven analyseren. Ja. Dan de vraag van de Partij voor de Dieren, ik ga het lijstje langs, over de wasbeer. We hebben al aan het Ministerie van LNV gevraagd of in Nederland de wasbeer in Artikel 19 terecht zou kunnen komen. Dat wil zeggen: beheersoort in plaats van verwijdersoort. Daarop was het antwoord nee, maar we kunnen dat best nog een keer vragen. Het antwoord zal nee zijn, **maar ik doe de toezegging dat we het nog een keer vragen.** Dan is er nog de vraag van de Partij voor de Dieren over het natuurbeheer. Sorry, niet over natuurbeheer, maar over wat er nodig is om de wettelijke taken uit te voeren. In deze begroting staat al het voorstel wat wij in de Staten in april hebben vastgesteld voor natuurbeheer. Natuurbeheer is één van de wettelijke taken. Dat staat hierin. We hebben afgelopen dinsdag een mededeling portefeuillehouder uitgedaan dat in het natuurbeheer de tarieven verhoogd zijn, waardoor dit bedrag waarschijnlijk niet toereikend zal zijn. Hetzelfde geldt voor het ANLb, dus het Agrarisch Natuurbeheer. Daar zit een forse verhoging in. Die laatste is door het Rijk toegezegd om op te plussen. Die eerste nog niet. Zodra wij weten welke aanvragen er zijn en dat tot tekorten leidt, zullen we dat meteen aan de Staten laten weten. Daarom hebben we ook afgelopen week al deze waarschuwing gegeven, maar dat is een onderdeel van de wettelijke taak. Er zijn natuurlijk veel meer onderdelen van de wettelijke taak, namelijk het vervolmaken van het natuurpact, dus de 2.600 hectare ontwikkelopgave natuur die wij voor 2027 gerealiseerd moeten hebben. Daarvan is nog ongeveer 1.000 niet gerealiseerd. Daar moeten we de komende jaren, voor 2027, nog mee aan de slag. Dat zijn twee onderdelen van de wettelijke taak. Nog een ander

onderdeel is bijvoorbeeld actieve soortenbescherming. Die staat ook in deze begroting. Dus delen daarvan zijn nu ... **Ja, we kunnen dus nu niet exact aangeven wat nodig is, maar zodra er tekorten zijn, zullen wij dat voor u inzichtelijk maken.**

De voorzitter: De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja, voorzitter, een vraag eigenlijk naar aanleiding van. U zegt net: er moet nog 1.000 hectare natuur binnen de natuur in 2000 gerealiseerd worden.

Gedeputeerde Gabriëls: Binnen het natuurnetwerk.

De heer Nijskens (VVD): Oké, natuurnetwerk. Nou las ik in de stukken van de Bossenstrategie dat u buiten een natuurnetwerk ook nog 2.250 hectare bos wilt toevoegen. Als het u al niet lukt om 1.000 hectare binnen de natuur te realiseren, hoe denkt u dan dat het realistisch is om buiten de natuur nog een keer 2.250 hectare te realiseren? Is dat dus allemaal boerengrond?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Gabriëls: Ja, dat hoeft niet allemaal boerengrond te zijn. Overigens ligt dit stuk op 25 november samen met het natuurprogramma en het landschapsprogramma ter sondering voor in uw commissie, dus dan kunnen we het daar uitgebreid over hebben. Maar om daar nu alvast op te reageren: er is nu een afspraak binnen het natuurnetwerk. Het kan ook zijn dat Kruidenrijk Grasland omgezet wordt in bos of andere mogelijkheden, dus dat is binnen het natuurnetwerk. Er zou dan nog een opdracht komen voor buiten het natuurnetwerk, maar dat hoeft niet allemaal op boerengrond te zijn. Dat kan ook op bestaande graslanden of bestaande natuurgonden zijn. Maar het wordt inderdaad een pittige opdracht. Dat kan ook meegenomen worden in het Nationaal Plan Landelijk Gebied, dus in het NPLG, dus in de gebiedsplannen. Het is ook vanuit het Rijk een opdracht. Ik denk dat het verstandig is om daar in de commissiebespreking van 25 november uitgebreid over verder te spreken. Dit is natuurlijk een terechte opmerking die u hier maakt. Ja.

De voorzitter: Dank u wel. Gaat u verder.

Gedeputeerde Gabriëls: Dan heeft Lokaal-Limburg nog iets gevraagd over registratie van natuur binnen het natuurnetwerk en buiten het natuurnetwerk. Kijk, binnen het natuurnetwerk registreren wij heel duidelijk de gerealiseerde aantallen natuur, hectares natuur. Buiten het natuurnetwerk zijn wij daarmee bezig. Dus het is ingewikkeld. Ten aanzien van iedereen die natuur realiseert zijn we bezig met de registratie buiten het natuurnetwerk en binnen het natuurnetwerk doen we dat al. Dan heeft u een motie ingediend over monumenten, om € 2 miljoen op te plussen. Die ontraden wij ... U heeft waarschijnlijk nog een vraag over de ...

De voorzitter: Ik heb ook zo'n vermoeden. De heer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Dank u wel, voorzitter. Nou, u ging even heel snel over de registratie heen. Wij hebben u in ons betoog een aantal voorzetjes gegeven. Kunt u de verdieping maken wat juist is in ons betoog? Volgens mij is alles juist, maar ik wil dat van u bevestigd hebben. Bijvoorbeeld het voedselbos, hoort dat bij de natuur? Wij noemden een aantal voorbeelden. Daarnaast is het zo dat u zegt en wij vroegen daar ook om ... Het overzicht ... Kan daadwerkelijk toegezegd worden binnen een bepaalde termijn dat wij ook een echt overzicht krijgen? Kijk, u zegt dat het eraan komt. Nou ja, dat kan over twee, drie, vier maanden zijn. Maar kunt u bijvoorbeeld toezeggen: dat komt er voor 1 januari.

Gedeputeerde Gabriëls: Nee.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Gabriëls: Nee, dat kan ik niet toezeggen. Wat ik wel kan toezeggen is de hoeveelheid gerealiseerde natuur binnen het natuurnetwerk, want dat hebben we veel duidelijker in beeld. Wat allerlei organisaties en mensen buiten het natuurnetwerk doen is moeilijker in kaart te brengen. Daarom zeg ik dat wij daarmee bezig zijn, met dat in kaart brengen. Maar om daar dan een tijd aan te koppelen, dat het voor 1 januari moet bijvoorbeeld, is onmogelijk. Wat ik zeg is: wij zijn daarmee bezig. Maar als u een lapje grond van uw tuin omzet in een bepaalde kwalitatieve verplichting; ja, het is ingewikkeld om dat te weten. Maar wij zijn dus bezig met een project en een tool om ook dat voor u inzichtelijk te maken. Daarom zeg ik: binnen het natuurnetwerk is dat voor ons duidelijk. Dat kunnen we u doen terugkomen. Volgens mij hebben we dat trouwens ook al gedaan. Buiten het natuurnetwerk is dat ingewikkelder, maar willen we het ook weten. Ja, dat dus.

De voorzitter: De heer Franssen nog.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Ja en dat dus. Helemaal goed. Dus ik mag er wel uit concluderen dat eraan gewerkt wordt en dat we dan bijvoorbeeld niet binnen die organisaties ... Dat zullen we dan sneller krijgen en dat verwoordde u ook, dat is sneller op te halen of misschien zelfs bekend ... Wat door andere organisaties eigenlijk als natuur wordt gerealiseerd komt later, maar dat wordt wel in kaart gebracht.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Gabriëls: Het wordt in kaart gebracht, maar er bestaat wel nog een verschil tussen natuur binnen het natuurnetwerk, wat een kwalitatieve verplichting heeft, met beheer en dergelijke en subsidies, en zomaar natuur in mijn tuin of in uw tuin als u die heeft. Daar bestaat een verschil tussen. Maar wij brengen in kaart wat aangelegd wordt binnen het natuurnetwerk, wat we al meer weten, en buiten het natuurnetwerk, middels een project.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Ja. Ja. Als laatste, voorzitter, ik noemde onder meer in mijn betoog de voedselbossen. Wilt u dat ook in de afweging meenemen en ons dat duidelijk maken, of u dat als natuur gaat beschouwen? Wilt u dat daarin meenemen of maakt u een andere afweging daarin? Daar hadden we dan natuurlijk graag uitvoerig een onderbouwing bij. Is dat mogelijk?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Gabriëls: Op dit moment wordt het beschouwd als een vorm van landbouw. Ja, dat wordt ook onderbouwd, dat het een vorm van landbouw is. Dus nogmaals, het is geen kwalitatieve verplichting, zoals bijvoorbeeld Glanshaverhooiland of Kruidenrijk Grasland of andere zaken. Ja, het is vooral belangrijk om het te hebben over hoe wij het natuurnetwerk en het natuурpact gaan halen en hoe wij daarmee omgaan, maar als u dat inzichtelijk wilt hebben, dan proberen wij dat zoveel als mogelijk te doen, maar op dit moment beschouwen wij een voedselbos als zijnde een vorm van landbouw. U kunt daar ook in het natuurprogramma op terugkomen als u daar uitgebreide informatie over wenst.

De voorzitter: Dank u wel. Gaat u verder met de beantwoording.

Gedeputeerde Gabriëls: Dan heeft Lokaal-Limburg nog een motie ingediend om € 2 miljoen op te plussen voor het verduurzamen van de ...

De voorzitter: Begrijp ik dat u nu aan de moties bent begonnen?

Gedeputeerde Gabriëls: Nou, ik doe dat door elkaar heen. Is dat ... Of moet ik dat apart doen?

De voorzitter: Nee. Ik probeer het een beetje bij te houden.

Gedeputeerde Gabriëls: Eén van de moties gaat erover dat € 2 miljoen opgeplust wordt voor verduurzaming van monumenten. Die ontraden wij, omdat € 2 miljoen ... Het zou de begroting voor € 2 miljoen extra belasten. Het kan niet binnen de bestaande middelen die wij voor monumenten hebben. We doen overigens daar wel al aan. We hebben € 5 ton voor verduurzaming van monumenten, weinig. Maar we doen er dus wel heel veel aan, ook met Monumentenwacht. We ontraden hem. Het is aan de Staten of zij willen opplussen met € 2 miljoen en daarmee de begroting willen belasten.

De voorzitter: Dan betreft het motie 2916.

Gedeputeerde Gabriëls: Ja, eentje waarin Lokaal-Limburg oproept om € 2 miljoen op te plussen om monumenten te verduurzamen.

De voorzitter: De heer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Nou, laten we heel eerlijk zijn, we hebben heel veel mooie monumenten in ons Limburgs landschap en in Limburg, als ik het in de breedte mag verwoorden. Als we dan in deze begroting bekijken dat er maar € 500.000 eigenlijk voor verduurzaming wordt uitgetrokken en als we dan zien hoeveel voor woningen wordt uitgetrokken of voor andere zaken... Als we dan in feite Limburg-breed bekijken dat minimaal € 20 miljoen eigenlijk nodig is ... In die sector willen we toch in feite niet straks allemaal vervallen monumenten in het Limburgse verkrijgen of wat niet meer bewoonbaar is. Wij vragen daar een heel kleine impuls, slechts van 10%, dan zou ik eigenlijk toch van u verwachten, gezien het begrotingsoverschot – we hebben toch heel veel ruimte nog – dat u het eigenlijk, zeker in het gedachtegoed dat u aanhangt, zeker zou willen ondersteunen. Dus uw antwoord verbaast me eigenlijk.

Gedeputeerde Gabriëls: Ik wil hier heel graag op reageren.

De voorzitter: De Gedeputeerde. Ja, hij staat te popelen, ik zag het al.

Gedeputeerde Gabriëls: Het is echt een oproep die u doet aan de Staten. U heeft budgetrecht. In deze begroting hebben wij dit niet voorgelegd. U doet een voorstel. Wij ontraden dat, omdat het niet ons voorstel is. Als u een meerderheid van de Staten overtuigd krijgt om € 2 miljoen op te plussen uit het begrotingsoverschot om monumenten te verduurzamen, dan zijn wij daar niet op tegen, maar wij hebben die keuze niet gemaakt omdat we in de monumentensector al heel veel bijdragen aan restauratie, maar ook aan verduurzaming ... Het is dus ... U kunt uw collega's overtuigen, maar wij ontraden deze motie.

De voorzitter: Oké. Meneer Franssen nog een keer.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Ja, ik had nog twee keer eigenlijk, voorzitter. Ik pakte maar één keer. Nee, het is helder. U draait het balletje fijn om naar de Staten, maar ik stelde eigenlijk gewoon een vraag aan u als deputé hè? Kunt u in feite vanuit uw deputéschap niet zeggen: nou, dat lijkt me toch niet zo'n onaardig voorstel, we hebben eigenlijk meer nodig?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Gabriëls: Dit zou betekenen dat elk Statenlid elke Gedeputeerde in zijn of haar portefeuille een voorstel zou kunnen doen, dat wij vooraf niet hebben gedaan. Wij moeten dat ontraden, want anders hadden we een andere begroting voorgelegd.

De voorzitter: Zo simpel is dat.

Gedeputeerde Gabriëls: Dit staat er niet in. U bent het daar niet mee eens. Daarom dient u een motie in. Daarom zeg ik voor de tweede of derde keer nu dat het bij u ligt.

De voorzitter: Daarom. We gaan niet in herhaling vallen. Gaat u verder met de beantwoording.

Gedeputeerde Gabriëls: Het CDA heeft gevraagd hoe het zit met het 1 miljoen bomenplan. € 2 van de € 3 miljoen is beschikt. Nu is deel 3 in een regeling voor landschapselementen, dus ook graften, maar ook bomen, operationeel. Een paar weken geleden is die regeling geopend. Die eerste twee zijn succesvol geweest. Die eerste zelfs zo succesvol dat er een enorme overvraag was en wij heel vaak nee hebben moeten verkondigen. Dat was wel jammer. Maar het is een succes. Het derde deel staat dus nu in een subsidieregeling operationeel. Dan heeft mevrouw Absil het in de commissie al regelmatig over taal gehad, dus ook over het Hoes veur 't Limburgs. Dat brengt mevrouw Palmen, maar ook GroenLinks, het CDA en volgens mij ook Lokaal-Limburg ook nu weer ter sprake. Het College heeft destijds € 75.000 beschikbaar gesteld structureel voor het Hoes veur 't Limburgs, vooral voor een educatieve medewerker en communicatieve medewerker. In de motie wordt opgeroepen om eenmalig incidenteel deze medewerker of het Hoes veur 't Limburgs handgeld te geven om ook echt aan de slag te kunnen met educatie. Dit is oordeel Staten, maar het kan. We hebben daar dekking voor.

De voorzitter: Het betreft hier motie 2924.

Gedeputeerde Gabriëls: Ja. Dan zijn er ook weleens van die moties die ingediend worden, die ook zeer succesvol meteen het jaar daarop eigenlijk al tot resultaat geleid hebben. Mevrouw Jenneskens heeft een motie ingediend vorig jaar over vergroening van schoolpleinen. Er zijn 31 aanvragen binnen, waarvan al komende week vier of vijf aanvragen beschikt worden. Die aanvragen zien toe op ongeveer € 650.000 op de € 750.000 die we hebben ongeveer, dus dat is een zeer succesvolle regeling, die gewoon goed loopt. De aanvragen zijn overigens vooral in Noord- en Midden-Limburg gedaan en iets van vijf in Zuid-Limburg. Volgens mij heb ik dan alles gehad. Motie 2916, de impuls voor het verduurzamen van monumenten, daar hebben we het uitgebreid over gehad. Oh nee, de motie van GroenLinks: de reductie van geur-, geluid- en fijnstofoverlast randvoorwaardelijk maken bij het uitwerken van de gebiedsplannen. Als het woord 'randvoorwaardelijk' geschrapt wordt, dan kunnen wij die motie positief appreciëren. Dan kunnen wij daar een positieve reactie op geven.

De voorzitter: Dat betreft dan motie 2919.

Gedeputeerde Gabriëls: Dat is 2919. Ja, het meenemen in de gebiedsplannen kunnen wij positief beoordelen, maar 'randvoorwaardelijk', dat woord zou dan geschrapt moeten worden.

De voorzitter: Ik kijk even naar mevrouw Jetten of dat voor haar reden is om hem te wijzigen.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Ja, voorzitter, als wij het woord 'randvoorwaardelijk' uit de motie schrappen, kan de Gedeputeerde dan zeggen ...

Gedeputeerde Gabriëls: Ja, dan klopt de zin niet meer hè?

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Nee, maar ook wat er overblijft van het dictum. Het is mij nog niet geheel duidelijk.

Gedeputeerde Gabriëls: Nou ja, kijk, in de gebiedsplannen nemen wij leefbaarheid mee en daar hoort ook bij fijnstof-, geur- en geluidsoverlast. Dus wij nemen dat mee in de gebiedsplannen, net zoals we ook andere dingen onder die term leefbaarheid meenemen. Het is daarom dat wij er positief over kunnen zijn. Maar randvoorwaardelijk zou een prioritering bieden aan puur deze drie onderwerpen en er zijn meerdere onderwerpen die in de gebiedsplannen meegenomen worden. Daarom dat we dat dan niet positief zouden...

De voorzitter: Even voor de helderheid dus: als de motie ongewijzigd blijft dan is het ontraden en als u de wijziging toevoegt dan is het...

Gedeputeerde Gabriëls: Kijk, om het echt te noemen, dat kan ik me voorstellen, om fijnstof, geur en geluid mee te nemen in de gebiedsplannen; dat is logisch. Maar om ze randvoorwaardelijk te prioriteren naast alle andere thema's; dan zou je ze direct op 1 zetten en dat is niet wat we in de Plattelandscoalitie hebben afgesproken.

De voorzitter: Mevrouw Jetten.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Oké, dank u wel voor dit antwoord. Nu is het me duidelijk. Dan zullen we het dictum aanpassen. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja, voorzitter, het ging net even wat snel over die motie over het Limburgs. Vanuit onze Statenfractie hadden wij eigenlijk van u en de commissie begrepen dat u vond dat de gemeenten ook aan zet waren om een deel bij te dragen. Daartoe hebben wij de VVD-raadsfracties opgeroepen om dergelijke moties in te dienen, maar als u nu zegt dat er geld is en de Provinciale Staten stemt in met die motie, dan zeggen de gemeenten: oh, de Provincie betaalt. Dat is jammer. Waarschijnlijk had dit even moeten wachten, maar ik denk dat het nu te laat is.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Gabriëls: Nee, ik kan dat wel uitleggen. Overigens, heel erg goed dat u dat in Limburg gedaan heeft en heel goed, mevrouw Koopman heeft daar inderdaad aandacht voor gevraagd in de commissievergadering. Heel goed dat u collega's daartoe heeft opgeroepen. Wij willen ook graag dat de gemeenten gaan bijbetalen, maar er is één verschil. De motie gaat over incidentele middelen voor handgeld voor de educatief medewerker voor het Huis voor de Kunsten, voor het Hoes veur 't Limburgs. Waar wij toe hebben opgeroepen destijds, waar eigenlijk ook de partners telkens toe oproepen, is om structureel het budget te verhogen. Daarvan hebben we gezegd dat wij dat willen doen door gemeenten ook structureel taalbeleid te laten voeren, taalbeleid in hun gemeente, maar ook door bij te dragen eventueel aan het Hoes veur 't Limburgs en we zijn met het Rijk in gesprek om ook een structurele bijdrage te leveren. Dus het geld dat wij hebben binnen de middelen die er zijn; ja, er wordt nu voorgesteld door het CDA, GroenLinks en Lokaal-Limburg om dat incidenteel in te zetten. Dat staat los van de mogelijkheden die gemeenten hebben voor hun eigen taalbeleid, om vanuit het eigen taalbeleid toevoegingen te leveren aan het Huis voor de Kunsten. Wij hebben niet ... Ja, we hebben ook al wel eerder gezegd dat wij geld hebben voor erfgoedmiddelen, maar dat we die niet volledig willen inzetten voor het Hoes veur 't Limburgs.

De voorzitter: De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja, aanvullend, waar ik dus bang voor ben wat dreigt te gebeuren: de begroting zit eigenlijk vol met incidentele dingetjes van vroeger. Die krijgen heel snel een structureel karakter. Het wordt natuurlijk dadelijk steeds lastiger om in gemeenteraden geld los te peuteren bij de collega's als iemand roept: oh, de Provincie betaalt al. Om dan het debat zuiver te voeren met structureel/incidenteel, het Rijk

wordt gevraagd en zus wordt gevraagd; dan gaat een gemeenteraad op safe en die zegt dan nee. Ik weet niet hoe je dat kunt oplossen, maar ik vond uw eerste insteek eigenlijk beter dan dat we nu weer incidenteel € 50.000 toevoegen.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Gabriëls: Dan stemt u tegen de motie, neem ik aan. Maar daarom heb ik ook gezegd: het is oordeel Staten, maar we hebben dat geld. Maar het College heeft ervoor gekozen om € 75.000 structureel in te zetten, vooral om op educatie in te zetten voor het Hoes veur 't Limburgs. Het Hoes veur 't Limburgs was daar ontevreden over en zei: u moet meer doen. Dan zijn er drie mogelijkheden: u doet niets. Dan blijft het bij die € 75.000. U doet wat mevrouw Absil hier heeft voorgesteld, namelijk incidenteel de educatieve medewerker versterken. Of u raamt de tweede € 75.000 ook bij, maar daarvan heb ik ook in de commissie gezegd dat er dan geen geld meer overblijft voor alle andere erfgoedinitiatieven, waaronder bijvoorbeeld het draaksteken in Beesel, waar ook geen geld voor gereserveerd is, waaronder bijvoorbeeld andere erfgoedinitiatieven. Daarom heeft het College ervoor gekozen om structureel die € 75.000 ter beschikking te stellen, omdat wij educatie heel belangrijk vinden, en om nu niet die € 50.000 hard te gaan ontraden, omdat wij die middelen hebben eenmalig. En ja, dat gaat dan ook ten koste van wel eventuele andere erfgoedinitiatieven. Ja.

De heer Nijskens (VVD): Daar triggert u nu mee. Wat kan dan niet meer?

Gedeputeerde Gabriëls: Ja, dat kan ik nu niet zeggen, omdat bijvoorbeeld de aanvraag voor het draaksteken of de aanvraag voor andere erfgoedevenementen ... Die kan ik niet voorzien. Er zal vast nog ergens een dialectmusical oppoppen, er zal vast nog ergens ... Dus wij hebben nu geen beeld bij wat er nog gaat komen qua aanvragen voor die pot. Daarom dat er een mogelijkheid is ... Ik ga niet zeggen: het kan absoluut niet. Het geld is er, dus als u dat met zijn allen wilt, kunt u die keuze maken.

De voorzitter: De heer Claassen wil op dit punt volgens mij ook nog een punt maken.

De heer Claassen (PVV): Ja. Het was inderdaad wel een goede discussie om te weten: leuke motie wellicht als het over de Limburgse taal gaat, maar waar wordt het van betaald en wat gaan we ermee doen? Het schoot bij mij te binnen; ik heb vanmorgen ook even geprobeerd te kijken in de begroting, om eens te ontdekken wat we al aan taal en Limburgse taal overal aan het doen zijn. Ik kan het niet zo 1, 2, 3 vinden, dus volgens mij cumuleert het enorm. Misschien heeft u daar wel zicht op.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Gabriëls: Ik kan het noemen. Ja. Het is € 45.000 structureel voor de Raod veur 't Limburgs via het HKL. Het is € 28.000 voor Veldeke via het HKL. Het is rond de € 130.000 structureel of € 150.000, waarmee we voor HKL de streektaalfunctionaris subsidiëren en het steunpunt subsidiëren. Daarbovenop komt dus de € 75.000 voor de educatief medewerker. Dan hebben we nog de komende twee jaar € 95.000, in 2022 en 2023, voor projecten uit het veld die niet via HKL lopen, maar wel een podcast in het dialect, liedjes of wat dan ook. En dan nog twee heel kleine bedragen die ik even niet uit mijn hoofd weet. Dus cumulatief is het dan structureel rond de € 3 ton en twee keer eenmalig € 95.000, waar dan deze € 50.000 van deze motie bovenop zou komen. Die is gericht, wat ik lees in de motie, op ondersteuning van de educatieve medewerker.

De voorzitter: De heer Claassen.

De heer Claassen (PVV): Dat is dan uit uw portefeuille? Of is dat ook nog uit de portefeuille van mevrouw Van Toorenburg, want daar wordt volgens mij ook wat Limburgs...

Gedeputeerde Gabriëls: Nee. Nee, het deel wat ik net noemde voor het HKL zit in de portefeuille van mevrouw Van Toorenburg, maar die heb ik genoemd omdat dat alles bij elkaar is. In mijn portefeuille zit erfgoed. Dat is specifiek die twee keer € 95.000. Ja, die dus.

De voorzitter: Kijk. Toch helderheid verschaft. Helemaal goed. U was volgens mij een heel eind aan het afronden.

Gedeputeerde Gabriëls: Ja, ik was de moties aan het doornemen en dit was het.

De voorzitter: Ja. Dan had ik het goed begrepen. Dank u wel. Dan geef ik nu het woord aan Gedeputeerde Roefs.

Gedeputeerde Roefs: Dank u wel, voorzitter. Ik had niet zoveel vragen en één motie. De eerste vraag die nog openstaat is een vraag van Fractie Palmen. Dat gaat over het perspectief voor de boeren, hoe wij dat in Limburg voor ons zien en hoe we daarvoor gaan zorgen. Ja, binnen die hele aanpak van de Transitie Landelijk Gebied hebben we heel erg veel aandacht voor perspectief voor de boeren. Dat is echt een doel dat in het NPLG staat. Vanuit Den Haag verwachten we ... Ja, eerst heette het de perspectiefbrief, toen was het een toekomstbrief en nu heb ik gehoord dat er een hoofdlijnenbrief komt en misschien nog wel een landbouwakkoord. Dus als wij wachten totdat we duidelijkheid hebben uit Den Haag, dan kunnen we hier helemaal niet aan de gang natuurlijk. Op dit moment zijn we van onderop bezig die ondernemers die iets willen ... We ondersteunen alle initiatieven die leiden tot een transitie en we proberen die verder te helpen. Dat is eigenlijk, zoals we steeds gezegd hebben, de Limburgse aanpak. We grijpen alle kansen. Soms wordt dat heel moeilijk, omdat we eigenlijk niet veel geld hebben, maar ja, bijvoorbeeld met Toekomst voor Limburg, Koers naar de Toekomst, moet ik zeggen, voor de landbouw, hebben wij mogelijkheden om bepaalde zaken echt te stimuleren. Ook denkend aan een regionaal voedselsysteem en zaken die de transitie kunnen helpen.

De voorzitter: Mevrouw Palmen.

Mevrouw Palmen (Fractie Palmen): Dank u wel voorzitter. Ja, u heeft wellicht in de eerste termijn gehoord naar wat voor punten ik verwees. Het begon met stikstof, maar daar komt dan inmiddels steeds meer bij. Ik vind het moeilijk in te schatten hoe dat voor de Limburgse agrariër uitpakt, maar de eerste vraag daarover is: heeft u een beetje in beeld welke boeren, hoeveel boeren dan misschien willen overschakelen naar bijvoorbeeld akkerbouw en tuinbouw en dan toch ook weer last hebben van die andere regels die opgelegd worden? Als dat zo is en ook als dat niet zo is, gaat u daar actief mee terug naar het Rijk om dan toch duidelijk te maken: ja, we gaan met één ding aan de slag en gaandeweg krijgen we er nog tien punten bij, zo gaat het simpelweg gewoon niet lukken.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Roefs: Ja. Ja, dat zijn zeker dingen die ik aankaart bij bijvoorbeeld bestuursoverleggen over water, dat bijvoorbeeld ... Nou, ik noem maar even de nieuwe regels waar het gaat om derogatie. Die hebben ook negatieve gevolgen, want dan krijgen we misschien wel minder grasland. Dat willen we niet, dus we proberen heel duidelijk in Den Haag aan te geven: let op met wat u doet, want de boeren willen best in transitie, dat zijn ze ook aan het doen, maar soms komen er dus ineens maatregelen, die op de een of andere manier hersteld moeten worden, omdat het anders een negatief effect heeft. Maar er zijn veel boeren, die weten: er komt van alles op ons af. Dat heeft dan ook met nitraat te maken, met inderdaad derogatie en noem maar op. Die zijn dus echt plannen aan het maken. Wij willen hen dus heel erg helpen om verder te komen met die plannen. Ja. Er zijn ook boeren, ik noem maar elf melkveehouderijen uit Zuid-

Limburg, die hebben een heel plan, dat zijn we nou samen met hen aan het uitwerken, om hun toekomst te bestendigen. Ja.

De voorzitter: Ja, voldoende? Dank u wel. Ik zou toch vriendelijk de zaal willen verzoeken om iets zachter te praten, want we beginnen er een beetje last van te krijgen. Gaat u verder.

Gedeputeerde Roefs: Dan ga ik naar de vraag van GroenLinks, die zei: aanjagen met bevoegdheid tot aanwijzen, waar voor juli 2023 wat, waar, voor wie gebouwd gaat worden, of wij op streek zijn en of die lijst die dan naar Den Haag gaat voorbesproken wordt. Ja, in feite zijn we bezig met twee Rijkstrajecten. Het ene traject gaat over de regionale woondeals en het andere gaat over de ruimtelijke puzzel. Die ruimtelijke puzzel mondt uiteindelijk uit in een ruimtelijk arrangement, maar eerst even over die woondeals. Op dit moment proberen we die vorm te gaan geven. Samen met alle betrokken externe partners, dus met de gemeente, de corporaties en de marktpartijen, moeten we dus tot zo'n regionale woondeal komen. Die moet af zijn in februari 2023. Dat heeft natuurlijk te maken met die prestatieafspraken, waar we voor getekend hebben. Er komen dus in Noord-Limburg, Midden-Limburg en Zuid-Limburg woondeals. Of dat er in Zuid-Limburg één of drie zijn is nog niet helemaal duidelijk. Daarnaast hebben we een programma NOVEX. Daarin heeft het Rijk aangegeven, dat weet u ook wel, dat ze de regie op de ruimtelijke ordening willen hernemen. Bij de uitwerking daarvan krijgen de provincies een hele centrale rol. Dat betekent dat wij ... Iedere provincie moet dat doen. Voor de zomer 2023 moeten wij die ruimtelijke puzzel leggen. Dus we moeten eigenlijk een hele hoop kaarten maken met waar je wat wil. Die leg je allemaal op elkaar. Dan hoop je dat het kan. Waarschijnlijk niet, dus dan moeten we keuzes maken. De bedoeling is dat wij dan in oktober een ruimtelijk arrangement sluiten met het Rijk. Dan zal vervolgens natuurlijk dat hele verhaal ook in de POVI en in de omgevingsverordening landen. Dus het zijn twee Rijksopdrachten eigenlijk. En dan heeft u gevraagd: gebiedsgerichte aanpak hanteren waar haalbaar, betaalbaar, draagvlak of hanteren we de kwaliteitseisen als vaststaand gegeven? Ja, de Limburgse aanpak is natuurlijk samen. Dat hebben we ook steeds gezegd. We hebben een plan van aanpak gemaakt, samen met de Plattelandscoalitie. Ja, we hebben natuurlijk de wettelijke afspraken, de normen en de doelen als uitgangspunt, maar met haalbaarheid en betaalbaarheid houden we natuurlijk heel erg rekening. Soms zullen we misschien merken dat dingen helemaal niet kunnen. Dan moeten we dat ook gewoon eerlijk zeggen. Dus ja, in de samenwerking zijn al deze dingen van belang, maar inderdaad, het herstel van de natuur is natuurlijk een heel belangrijk of eigenlijk het belangrijkste doel, waar we zo dichtbij willen komen als kan. Het verhaal over het vrijstellingsbesluit heeft de heer Gabriëls eigenlijk al genoemd. Dat geldt in feite ook voor de woningbouwprojecten. Er waren er al twee die veel problemen hebben door de stikstof. Nu kan het wel zo zijn dat in ieder geval een vertraging optreedt, want je zult nieuwe rekensommen moeten maken. Dan was er een vraag van de PVV over de doorstroom op de Limburgse woningmarkt. Ja, het idee van de juiste woning op de juiste plek op het juiste moment is het maken van doorstroomtreintjes. We gaan proberen om heel veel levensloopbestendige seniorenwoningen te maken. Dat betekent een doorstroming van mensen die nu, terwijl ze ouder zijn, in een wat grotere woning wonen. Als die doorstromen, dan komt er een trein op gang. Hopelijk mag ik het nog even afmaken. De recente cijfers van Thuis in Limburg laten zien dat toewijzing van sociale huurwoningen, want daar ging het eigenlijk denk ik ook om, op basis van urgentie – er zijn een heleboel aandachtsgroepen – op dit moment 26% is. Als je het dan specifiek over statushouders hebt, dan is de toewijzing 5.5%.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Claassen had een vraag.

De heer Claassen (PVV): Ja, als we in procenten gaan rekenen, voorzitter ... Dat was mijn vraag eigenlijk niet. Dan moet je een procent van ... Dan heeft het ook nog te maken met hoe groot die groep dan is, maar die discussie wil ik eigenlijk helemaal niet aangaan. Dat treintje van u gaat helemaal niet rijden. Daar kunt u niets aan doen. Dat neem ik u ook niet kwalijk, maar we moeten ons niet blindstaren. Dat is mijn vraag aan u. Omdat dat stikstofverhaal speelt, dat bedacht is ... Dat vinden wij nog steeds een bedacht verhaal, want omringende landen hebben dat probleem helemaal niet. Wij hebben dat probleem hier in Nederland en we

hebben rechters die dat volgen, omdat een of ander persoon vindt dat die daar heel Nederland mee plat moet leggen telkens. Dat is zijn goed recht, maar het is wel een beetje abject. Maar dat problemen hebben we hier in Nederland. Ook D66 zei daarstraks in het verhaal: we gaan bouwen, we gaan bouwen, we gaan bouwen. Maar ze kunnen niet bouwen, want zij hebben zelf bedacht dat stikstof hier een probleem is. Dus hoe gaat u dat treintje laten rijden zolang stikstof nog jaren over ons heen denderd?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Roefs: Voorzitter, op dit moment is het zo dat we nog niet de consequenties weten van de laatste uitspraak, maar daarvoor heb ik al vaker gezegd: op basis van het KLC-programma en die agenda zijn er best behoorlijk wat woningen gebouwd, de juiste woningen op de juiste plek. Daar komt dan doorstroming op gang. Dus er gebeurt beslist het een en ander. Misschien te weinig. Het kan altijd sneller. Nu krijgen we misschien ook nog vertraging, maar dat is het idee wat er moet gebeuren. Doorstroming.

De voorzitter: De heer Claassen.

De heer Claassen (PVV): Ja, het klinkt bijna als het verkooppraatje van de NS. We willen gaan rijden, maar we rijden niet. We hebben vertraging, we hebben een treinentekort. Dat geldt hier ook. Ook voor de laatste uitslag van de Raad van State ging dat gewoon niet lukken. De 900.000 woningen die werden voorgesteld, die we hier moesten gaan bouwen; direct toen dat bekend werd, toen de minister dat zei, werd dat al gefileerd, dat dat niet haalbaar was, ook onder de normen die er toen waren. Met hoe we het nu geregeld hebben, met de stikstofproblematiek, gaan we dat ook niet halen. Ik vraag u toch echt om een reëel beeld dan te schetsen naar de buitenwereld. Het komt was ons betreft veel te positief over dat die trein gaat rijden. Het zal een stoptrein worden en wellicht de Maaslijn.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Roefs: Gelukkig ben ik iets optimistischer ingesteld. Wij hebben afgelopen jaar in Limburg best behoorlijk wat woningen toch kunnen bouwen. We vinden het allemaal nog te weinig, maar er is echt wel degelijk het een en ander gebeurd.

De voorzitter: Mevrouw Palmen.

Mevrouw Palmen (Fractie Palmen): Dank u wel, voorzitter. Ja, in mijn inbreng gaf ik in de eerste termijn al aan dat we de positieve effecten van corona vast zouden houden, dus meer thuiswerken, meer ruimte om kantoren om te bouwen naar woningen, ook andere bedrijfspanden misschien wel. Nu kwam vanmorgen in het nieuws dat we in tegenstelling daarmee juist veel minder gedaan hebben dan de afgelopen jaren. Merkt u dat in Limburg ook? Kunt u duiden wat de stand van zaken is hier in Limburg met de ombouw van kantoor- en bedrijfspanden, winkelruimtes tot woningen?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Roefs: We hebben in ieder geval behoorlijk wat binnen KLC aan omvorming gehad. Op dit moment is men heel erg bezig om die mogelijkheden te zien, omdat men bang is dat door stikstofverhalen minder gebouwd kan worden en dus echt nu op zoek is naar de plek waar nog vastgoed is wat omgebouwd kan worden tot woningen.

De voorzitter: Mevrouw Palmen.

Mevrouw Palmen (Fractie Palmen): Dank u wel, voorzitter. Maar u kunt niet duiden of Limburg in dezelfde lijn zit als Nederland en dat het wezenlijk minder is dan voorheen of dat wij het misschien wel heel goed doen?

Gedeputeerde Roefs: Nee. Nee, wij hebben volgens mij zelfs behoorlijk wat detailhandel omgevormd, maar ik durf dat niet uit mijn hoofd te zeggen.

Mevrouw Palmen (Fractie Palmen): Sorry, voorzitter, is het mogelijk die cijfers ons te doen toekomen?

Gedeputeerde Roefs: Ja, ik denk wel dat wij dat kunnen voorzien. **Wat we hebben kunnen we u toezenden.**

Mevrouw Palmen (Fractie Palmen): Super. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Gaat u verder.

Gedeputeerde Roefs: De vraag van 50PLUS of de agenda wonen nog actueel is... Ja, ik heb nu net al een paar keer wat voorbeelden ervan genoemd hè? Die is nog steeds in uitvoering. Hij eindigt natuurlijk wel deze periode. Mensen of gemeenten die nog mee willen doen, die moeten kunnen garanderen dat eind 2023 de schop in de grond kan gaan. We hebben natuurlijk ook het Aanvalsplan Woningmarkt ingezet. Het Rijk vraagt natuurlijk een versnelling van de woningbouwopgaven. Daarvoor proberen we ook alles te doen. Dus ja, eigenlijk zijn we nog steeds heel erg goed op gang. Er zijn op dit moment drie gemeenten die niet meegedaan hebben met de KLC, maar bijna alle andere wel. Of het is in ontwikkeling. Sommige gemeenten hebben al een tweede KLC-agenda. Dan kom ik bij D66. Dat heeft ook te maken met de woondeal en de afspraken die gemaakt zijn. Kijk, het Rijk zei tegen ons: wij denken dat Limburg van die 900.000 er 16.000 zou moeten leveren. Toen hebben wij het behoefteonderzoek gedaan toen kwamen we uit bij 26.000. Toen zeiden heel veel gemeenten: ja, maar wij willen veel meer en we hebben ambitie, we zien mogelijkheden. Als iedereen uit de Randstad naar ons komt, dan moeten we nog veel meer bouwen. Nou, de vraag is: hoe reëel is dat? Maar we weten bijvoorbeeld wel dat een schaalsprong Eindhoven nodig is. Dus die ambitie, die wij met nog 20.000 erbovenop uitstralen, die moeten we nu in de woondeal gaan onderbouwen. Ik denk dat we gewoon ieder jaar moeten monitoren: gebeurt er nou ook iets in die migratie, waardoor we recht van spreken hebben? Dan kunnen we daarop inspelen. Dus die 26.000 is het minimale getal. Daar kan dus meer bij, maar eigenlijk moet je dat dan wel aantonen en niet een beetje dromen. Het kan natuurlijk ook nog zo zijn; ik denk: vandaag komt de brief 'Water- en Bodem Sturend'. Het zou kunnen betekenen dat die grote ambities die in sommige andere provincies gehaald moeten worden, aantallen woningen, niet allemaal gerealiseerd kunnen worden, omdat die op hele kwetsbare plekken staan. Wij hebben natuurlijk tegen onze minister gezegd dat als dat het geval is, wij dan in Limburg nog wel meer voor onze rekening willen nemen. Maar dan moet er dus een reden voor zijn.

De voorzitter: Kunt u langzaamaan een beetje richting afronding gaan? De laatste Gedeputeerde had nog de meeste moties. Zodat die ook nog tijd over heeft.

Gedeputeerde Roefs: Oké. Ik heb nog één motie. Dat is inmiddels geloof ik de derde gewijzigde motie: een Schone Maas begint in Limburg. Eerder is die aangehouden. Toen hadden wij hem ontraden. Dat doen we nog steeds. Dat is eigenlijk niet omdat we niet heel graag een schone Maas willen, maar omdat u vraagt naar een pilot om vuil af te vangen. Nou, het meeste vuil komt terecht in de Maas bij hoog water natuurlijk, want dan zijn de stuwen gestreken en dan kan het ook helemaal niet tegengehouden worden. Er zijn pilots gedaan, onder andere in de IJssel. Dat is niet gelukt. Het werkt dus niet, bij hoge afstroming vuil te vangen. Als het een normale situatie is, dan is dat heel moeilijk te combineren met scheepvaart. Dat betekent dat we natuurlijk vooral moeten zorgen voor het voorkomen. Dat doen we ook op allerlei manieren. We

ondersteunen ook het opruimen natuurlijk van de rivieroeveren door vrijwilligers, communicatie naar burgers en bedrijven om zwerfvuil zoveel mogelijk te voorkomen.

De voorzitter: Het betreft overigens de motie met nummer 2660. De heer Wolters Gregório.

De heer Wolters Gregório (SP): Ja, dank u wel voorzitter. Ik hoor de Gedeputeerde een heleboel zaken aanhalen waarom dat het niet zou kunnen. In de IJssel is een proef gestart en daar is het niet succesvol gebleken. Ik neem aan de Gedeputeerde ook bekend is met de ocean clean-up. Waar we in de Atlantische Oceaan wel gigantische bergjes weten af te vangen en andere rommel, zou dat hier in een kleine zijtak, als je het op wereldniveau bekijkt, toch ook moeten lukken? De vorige keer heeft u gezegd: Rijkswaterstaat komt nog naar ons toe om het daarover te hebben. Ja, daar hebben wij verder niets meer van vernomen. De vraag in de motie is eigenlijk: nodig hen dan hier uit om te kijken hoe het hier wel kan werken. Als het niet bij hoog water is, dan wel ergens daartussenin. Maar het kan niet zo zijn dat we zeggen: in de IJssel is er iets geprobeerd, daar lukt het niet. We zien op andere plaatsen over heel de wereld dat het wel lukt, maar als Limburg blijven we aan de kant staan kijken of het probleem zichzelf oplost. Wat in Frankrijk en België in de Maas wordt gekieperd; ja, daar hebben wij geen zeggenschap over. Dat is aan die landen zelf.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Roefs: Nou, dat is natuurlijk wel datgene waardoor wij juist ook met andere landen praten, om te komen tot projecten. Er zijn wel kleinschalige projecten, maar in de Maas zelf; ja, we kunnen het niet vergelijken met een oceaan en ook niet met een beekje net over de grens in ... Waar was ik ook weer? Nou ja, dat weet ik even niet. Maar daar was er een echt kleiner project. Dat lukt dan. **Ja, ik kan wel zorgen dat ik nog wat informatie verzamel over waarom dat dan niet is gegaan, waarom het niet gelukt is in de IJssel**, maar daarmee is wel aangetoond: vergeet maar even dat we hier echt in de Maas dat zomaar kunnen oplossen.

De voorzitter: De heer Wolters Gregório.

De heer Wolters Gregório (SP): Ja, dan ben ik het niet met die houding eens. De Gedeputeerde zegt: we helpen vrijwilligers al met het opruimen van onze oevers. Nou, laten we vooral vanuit dit huis de ultieme poging doen om te zorgen dat het afval daar helemaal niet komt en dat niemand het hoeft op te ruimen. Dus namens een hele hoop collega's, denk ik, doe ik nog één keer de oproep: neem dit serieus en ga een gesprek aan met het Rijk om hier wel zo'n pilot nog te doen. We zijn inmiddels ook jaren verder waarschijnlijk dan het project bij de IJssel. Misschien zijn er nieuwe technieken of ontwikkelingen of is er iets waar ons onderwijs of onze industrie bij kan helpen om het toch tot een succes te maken. Ik vind het een beetje een doodoener om te zeggen: het is ergens één keer niet gegaan, dus dan doen wij het ook maar niet.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Roefs: Nou, wat ik heel duidelijk zeg is dat wij in moeten zetten op voorkomen en daar zet ik me echt super voor in.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik tot slot in de eerste termijn van het College het woord aan de heer Van Gaans.

Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels: Dank u wel, voorzitter. De meeste onderwerpen ga ik bespreken aan de hand van de moties die zijn ingediend. De vragen die daar niet toe vervat kunnen worden, ga ik nu als eerste doen. Dat is eerst het blokje klimaat en dan het blokje mobiliteit. Het blokje klimaat starten we met de vraag van de Fractie Palmen over de wijze waarop het College gaat bijdragen aan de landelijke doelstelling

van 2 miljard kuub groen gas in 2030. Wij gaan als Provincie uiteraard niet zelf aan de slag met mestverwerking of slibverwerking. De Provincie ondersteunt initiatieven vanuit de markt, voor zover die er zijn, om op die manier de doelstelling te halen van 2 miljard kuub groen gas. Dan moeten we natuurlijk wel als Provincie goed laten meewegen bij de beoordeling in het kader van het vergunningentraject wat dan de impact is van die initiatieven. Tot slot zijn we ook als Provincie aandeelhouder van Enexis, die op meerdere vormen van energietransitie ook inzet op groen gas.

De voorzitter: Mevrouw Palmen.

Mevrouw Palmen (Fractie Palmen): Dank u wel, voorzitter. Volgens mij zijn er best nog wel wat middelen beschikbaar binnen de PES. Ik snap dat u niet ieder initiatief actief kunt gaan subsidiëren of wat dan ook, maar zou het niet mogelijk zijn om met die middelen in ieder geval een pilot in gang te zetten?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels: Ik moet de Fractie Palmen daar toch teleurstellen, want de middelen in de PES zijn zo goed als op of die zijn op.

De voorzitter: Mevrouw Palmen.

Mevrouw Palmen (Fractie Palmen): Ik dacht dat er nog bijna € 500.000 inzat. Het is niet zo heel lang geleden dat wij dat overzicht kregen, maar goed, als de Gedeputeerde zegt dat ze weg zijn, dan zijn ze weg en dan kunnen we daar verder niet zo heel veel mee.

De voorzitter: Dank u wel. De Gedeputeerde. Gaat u verder.

Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels: De fractie van GroenLinks wekt de indruk dat wij een achterstand zouden hebben op het gebied van duurzaam opwekken in de RES Noord- en Midden-Limburg en de RES Zuid-Limburg. Het is nog te vroeg om te stellen dat er een achterstand is. Er zijn ambities vastgelegd in de twee RES-regio's. Die zijn vastgesteld door de Raden en door de Staten. Er is door de Provincie alles aan gelegen om die boden ook gestand te doen en te halen. Er is nu zeker nog geen achterstand.
[geroezemoes]

De voorzitter: Het wordt met trompetgeschal omarmd. Gaat u verder.

Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels: Wij zeggen: het schot kwam van links. De volgende vraag over klimaat was een vraag van de VVD-fractie. Er werd verondersteld dat kernenergie toch wel weinig aandacht krijgt in de begroting, terwijl het wel tegelijkertijd een belangrijke bijdrage levert aan de energieonafhankelijkheid. Inderdaad, kernenergie maakt daar een belangrijk onderdeel van uit, van die programmabegroting. Er zitten ook middelen in de programmabegroting die zijn gereserveerd om aan alliantievorming te gaan doen, om nader onderzoek te gaan doen, zodat de Provinciale Staten ook op zeer korte termijn een gefundeerd besluit kunnen nemen over de wenselijkheid of onwenselijkheid van kernenergie in onze provincie, dus het zit in de begroting. De laatste vraag over klimaat kwam van de fractie van D66. Daar spat toch de teleurstelling van af dat we het onvoldoende zouden doen of in ieder geval onvoldoende de vragen van D66 hebben beantwoord ten aanzien van wat we precies doen. We hebben volgens mij een heel goed functionerend energiedashboard van de Provincie, gekoppeld aan de PES. Daarbij staat heel duidelijk wat we bereikt hebben. Om een paar dingen eruit te halen, om echt het beeld te ontcrachten dat we weinig zouden doen: concreet hebben we al bijna 2 van de 2.5 terawattuur aan ambitie gerealiseerd dan wel in de pijpleiding zitten. We zijn in Nederland koploper zon op dak. Een exponentiële groei van het aantal laadpalen. 2.5 ton CO₂-reductie door het LEF. Dat zijn toch nog voorbeelden waaruit blijkt dat we echt flink aan de weg

timmeren als Provincie. De resultaten zijn er ook naar. Ik kan u alleen maar aanbevelen om ook dat dashboard te bezien. Dan ...

De voorzitter: Ik heb zo'n vermoeden dat u een vraag heeft. Mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Ja, voorzitter, dat dashboard heb ik ooit gevraagd per motie, dus ik ben blij dat u er content mee bent. Ikzelf ook. Mijn vraag is eigenlijk ... U antwoordt eigenlijk net op de vraag van GroenLinks: het is te vroeg om nu te zeggen dat ... Daar we zien tegelijkertijd dat bijvoorbeeld in Sittard-Geleen de gemeenteraad heeft besloten om een groot project te schrappen. We hebben het probleem in Parkstad met de Einstein Telescope. Als ik dat optel, dat zit nog niet zo in het dashboard, dan reken ik er stiekem wel op dat we die ambitie niet gaan halen. Hoe kijkt het College daar dan naar? U zegt eigenlijk: ja, het is te vroeg om nu te zeggen, maar we zien geen andere projecten. Ik voel enig ongemak. Volgens mij gaan we het daar gewoon niet mee redden.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels: Het klopt inderdaad dat van het windpark Holtum-Noord de gemeenteraad heeft gezegd: nu even niet, we wachten even af. Daarmee raakt dat doel wel uit zicht, maar het is nog niet uit zicht. Ik ben een optimistisch mens. Het is nog niet helemaal van de baan. Als het gaat om Parkstad, die plannen zaten überhaupt nog niet in de RES-ambities en -doelstellingen. Het wordt inderdaad een lastig verhaal. Dus als dat niet door kan gaan ... Het is nog te vroeg om te zeggen dat het niet door kan gaan. We moeten afwachten wat de resultaten zijn van het Nikhef-onderzoek. Mocht dat ertoe leiden dat het niet kan, een windpark op dat project, dan zullen we binnen RES-verband moeten gaan zoeken naar alternatieven. Maar de eerlijkheid gebiedt te zeggen dat dat een lastig verhaal zal worden.

De voorzitter: Mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Ja, voorzitter, vervolgvraagje. Ik snap dat allemaal. Misschien is het nu te vroeg om dat te zeggen, maar als plannen worden afgeschoten en er komt geen nieuw initiatief voor in de plaats, dan komt er ergens een moment waarop je toch moet gaan zeggen: gaan we dan als Provincie iets doen, gaan we niets doen, gooien we het doel van tafel et cetera? Wanneer komt dat moment dan volgens de Gedeputeerde?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels: Op het moment dat we zeker weten dat we de doelstellingen niet gaan halen. Vooralsnog zijn die signalen er wel toe. Wij proberen maximaal ook druk uit te oefenen op gemeenten om die afspraken die gemaakt zijn gestand te doen. We proberen ook vanuit de RES-scoop kleine corporaties te helpen met het opzetten van projecten. Dus we doen alles wat we kunnen om dat doel te halen.

De voorzitter: Tot slot, mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Ja. Het moment waarop we weten dat het niet te realiseren is, is voor mij niet heel smart. Zeker als we kijken naar taakstelling en tijd et cetera, wat is wat u betreft dan het moment waarop u in ieder geval ons gaat informeren dat u het niet gaat redden, dat u zich zorgen maakt of dat iets dreigt te ontstaan? Kunt u daar een datum aan koppelen?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels: Daar kan ik niet meteen een datum aan koppelen, omdat ik niet voorzie of dat moment er überhaupt zal komen, dus dan kan ik ook onmogelijk zeggen, als ik niet weet dat het moment gaat komen, wanneer het dan komt. Ja. Maar ik zal het zo zeggen: **mocht er aanleiding toe zijn, dat we weten of de inschatting maken dat we het bod niet gaan halen, dan zal ik de Staten daarover informeren.**

De voorzitter: Gaat u verder.

Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels: Het kopje mobiliteit. De fractie van GroenLinks en ook de PVV hadden een en ander nog gewisseld over de Maaslijn. Het is goed te melden dat het vandaag wat mij betreft niet het moment is om over die Maaslijn te spreken, maar ik heb u toen gezegd dat ik op 14 november... Dan zullen de Tweede Kamer en ook de Staten worden geïnformeerd over de voortgang en de steun et cetera. Daar komen we dan ook over te wisselen. De Partij van de Arbeid vroeg of wij een overzicht konden verstrekken van eigenlijk de hele mobiliteit- en infrastructuurportefeuille indachtig de prijsstijgingen die we overal zien. Voorzitter, wij verwerken telkens de meest actuele overzichten in de voortgangsrapportages van het IPML. Dat is nu wel heel erg aan verandering onderhevig. Dat zijn bijna dagkoersen, dus daar kun je ook niet echt iets op vastpinnen. We hebben op 18 november een informatiesessie over het IPML en dan zullen we ook die laatste stand van de cijfers daarin betrekken. Ik wil naar een ander punt gaan...

De voorzitter: Ja, maar ik had ook al met u het idee: er komt een vraag aan. Meneer Kuntzelaers.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Ja, dank u wel, voorzitter. U zegt dat er een informatiesessie aankomt. Is er iets waar wij rekening mee moeten houden? Natuurlijk, u zegt dat het net dagkoersen zijn. Dat klinkt natuurlijk niet heel lekker, want die dagkoersen op dit moment vliegen door het plafond heen als het gaat over inflatie. Over wat voor volume aan dilemma's hebben we het?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels: Nou, de biervelberekening die ik nu met u zou kunnen maken is: je hebt een project van € 100 miljoen aan bouwkosten. We zien 12% indexatie bijvoorbeeld. Nou, 12% erbij. Bijvoorbeeld. Zo kun je naar projecten gaan kijken. Maar dat betekent niet dat we nu acuut een probleem hebben. Wij werken volgens een bepaalde leidraad kosten-/begrotingssystematiek. Naarmate een project vordert is er het moment dat we moeten gaan ramen en kijken of we voldoende krediet hebben. Dus het is niet zo dat nu overal alarmbellen afgaan bij ons.

De voorzitter: De heer Kuntzelaers.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Dank u wel, voorzitter. Wat is het totale volume van al die projecten bij elkaar opgeteld? Over welk bedrag hebben we het dan ongeveer?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels: Zo concreet ... Nu ga ik bedragen noemen die misschien als boemerang gaan terugkomen. Ik heb uiteraard wel inzichtelijk wat nou de totale omvang is van alle projecten en wat dat kost, maar ik stel voor dat we u over twee weken rondom die informatiesessie alle informatie zullen toesturen en bespreken.

De voorzitter: tot slot, de heer Kuntzelaers.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Ja, voorzitter, 12%, even grofweg, is natuurlijk een enorm bedrag op een infraportefeuille. In hoeverre heeft dat volgens u dan een impact op de meerjarenbegroting zoals wij die nu voor ons zien?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels: Het moment dat dat echt pijn gaat doen, is het moment dat je moet besluiten: is er voldoende krediet, wel of niet? Dat zijn dus momentprojecten die dan de aanbesteding ingaan of de uitvoering ingaan. Als je dan ziet dat er dus een flinke prijsstijging is, dan is dat wel vaak grotendeels al meegenomen in de risicoreserve bereikbaarheidsmiddelen. Stel dat wij tien projecten heel snel achter elkaar gaan moeten starten, tegen dit hoge niveau, dan gaat dat potje wel heel snel naar beneden toe. Dus nu is er geen probleem, maar als je heel snel projecten in de uitvoering gaat gooien nu, dan gaat het wel spannend worden en gaat het knijpen. We hebben die exercitie overigens ook gemaakt afgelopen zomer. Toen hebben we ook gekeken of we het niet zouden moeten gaan heroverwegen, op basis van de situatie en het prijspeil van afgelopen zomer. Daar zat dus ook al de prijsstijging als gevolg van Oekraïne en de problemen als gevolg van de verstoorde leveringsketens in. Toen was er geen noodzaak tot heroverweging. Dat misschien ook ter illustratie.

De voorzitter: Dank u wel. Gaat u verder.

Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels: De fractie van de PVV had een aantal vragen over de Wensbus, waarom we daarin investeren en wat de relatie is van Omnibuzz. De Wensbus is mogelijk gemaakt via een subsidieregeling van de Provincie. Daarmee stimuleren we vrijwilligersorganisaties die vooral actief zijn in gebieden met weinig of geen openbaar vervoer. Daarmee bevorderen we de bereikbaarheid en de mobiliteit van mensen in die dorpen en kernen. We hebben inmiddels twintig vrijwilligersorganisaties die in zo'n Wensbus rijden, die met veel dankbaarheid van dorpsgenoten mensen van A naar B kunnen vervoeren tegen een lage prijs. Het andere is de Omnibuzz. Dat is inderdaad een gemeenschappelijke regeling van dertig gemeenten. Daar zijn mensen met een Wmo-indicatie; die kunnen gebruikmaken van de Omnibuzz. Het is niet zo dat we mensen met een Wmo-indicatie in die Wensbussen willen hebben. Ze zijn op zich wel altijd welkom. Er was een vraag over de bekostiging van het Vierpaardjes-project. Is dat nou wel of niet gekoppeld aan de Maaslijn. Dat is een aparte financiële bijdrage van de Provincie aan de Gemeente Venlo geweest. Dat wordt dus apart bekostigd. Venlo is ook hier de opdrachtgever. Het bedrag dat we hebben overgemaakt of dat daarvoor gereserveerd is, is € 8.5 miljoen. Dat staat gewoon vast. Dat staat dus los van de Maaslijn. Dan voorzitter vroeg de fractie van 50PLUS waar wij staan in het kader van onze ambitie van de grensoverschrijdende projecten. Specifiek: hoe staat het met Hasselt en de treinverbinding al dan niet naar Brussel en Antwerpen. Over de tramverbinding naar Hasselt heb ik u geïnformeerd. Onze bureaus hebben besloten om daarmee te stoppen. We zijn nog steeds bezig met Vlaanderen, om tot afwikkeling te komen van de door ons gemaakte kosten. Als we dat hebben afgewikkeld, dan gaan we met Vlaanderen zeker bespreken op welke termijn en hoe we zo die grensoverschrijdende verbinding weer mogelijk gaan maken, maar dat kan echt pas nadat we het tramdossier hebben afgehandeld. Als het gaat over de treinverbindingen naar Brussel en Antwerpen... We hebben zoals het er nu uit ziet... In december 2023 zal die verbeterde treinverbinding naar Brussel ook gaan rijden. Nou, tot zover, denk ik. Dan kom ik bij de moties, voorzitter. Motie 2914. Dat is de eerste. Dat is de motie van het CDA, die een duurzame toekomst voor ons Limburgse mkb wil. Dat wil het College uiteraard ook. Het CDA vraagt om een Limburgs offensief te starten voor de verduurzaming van het mkb. Dit College, zoals het er nu zit, is dat offensief al lang gestart. Dat doen we. We investeren in het mkb en we ondersteunen het mkb via een energietransitiecharter MKB Limburg. Vanuit de PES hebben we € 2.7 miljoen aan Europese cofinanciering geregeld. Vanuit het ministerie is nu een ontzorgingsprogramma mkb in oprichting. We gaan kijken, we gaan dat gesprek voeren en we zien hoe dat eruit komt te zien, maar daar willen we als Provincie echt bij aansluiten. Het LEF draagt uiteraard enorm bij aan het verduurzamen van het mkb. Dat is zelfs al één van de primaire doelstellingen. Er zit heel veel al in de pijpleiding. Eigenlijk zit die tjokvol met goede mkb-projecten. Volgens mij is dan niet een

hele communicatiecampagne nodig. LIOF doet van alles, mkb doet van alles, maar ik denk dat we dat collectief gewoon nog altijd kunnen ... We kunnen altijd meer doen. Daarom kan ik ook deze motie het oordeel Staten geven en daar ook positief zo tegenaan kijken. De volgende motie, 2915, is van D66. Dat gaat over de warmtenetwerken en de veranderende rol van de overheid. Minister Jetten heeft onlangs in zijn brief kenbaar gemaakt dat de infrastructuur van warmtenetten voor minimaal 50% in publieke handen moet zijn. Dat is met de achterliggende reden dat warmtenetten in vergelijking met het gas- en lichtnet vaak klein van omvang zijn en dat er daardoor soms een monopolypositie van marktpartijen kan ontstaan, wat voor de betaalbaarheid voor burgers, zoals we wel weten, niet altijd wenselijk is. Het wetsvoorstel van de collectieve warmte gaat over twee jaar in werking. Daarin wordt dus ook de rol van Enexis duidelijker gedefinieerd. Daarbij is ook een planning opgenomen en gaat het Rijk ook samen met partijen aan tafel zitten om te bezien op welke wijze die warmtenetten dan het beste gefinancierd kunnen worden. Dat zal door de keuze die nu voorstaat of die de minister voorstelt ook deels met publiek geld moeten gebeuren en deels vanuit de markt. Dat kun je nooit 100% vanuit de overheid doen. We moeten natuurlijk wel goed bezien hoe we dan omgaan met reeds bestaande warmtenetten en wat Enexis dan gaat doen. Maar wij staan helemaal achter die aanpak. Die nieuwe wetgeving heeft een overgangperiode. Dat moeten we allemaal goed bezien, maar wij kunnen deze lijn, zoals in deze motie, absoluut volgen. Die ondersteunen we ook en daarmee is ook het oordeel voor deze motie aan de Staten. Motie 2917 gaat over de Randweg Abdissenbosch. Daar is veel over te doen geweest. Dat heeft u ook allemaal kunnen lezen in de media. Ja, hier zou ik de indiener toch willen vragen om de motie nog heel even aan te houden. Op 22 november heb ik een bestuurlijk overleg met de wethouder van Landgraaf. Dan wil ik met de wethouder samen bezien wat nou de beste insteek is. Ja. Dat is mijn verzoek, om hem aan te houden. Als u hem niet aanhoudt, dan moet ik hem ontraden, omdat ... De motie verzoekt om jaarlijks te gaan rekenen aan stikstof en te kijken of de wereld er dan niet anders uitziet. Zolang Landgraaf is, zolang de Brunssummerheide de Brunssummerheide is en die twee niet van elkaar af gaan bewegen, blijven we dit probleem houden en is het project gewoon onuitvoerbaar. De Randweg, volgens alle berekeningen; dat is nu niet uitvoerbaar en ook in de toekomst niet. Puur door die ligging. Daarnaast wil ik ook niet valse hoop geven aan de inwoners van Landgraaf. Ik ben ter plaatse geweest bij de mensen op de Reeweg. Ja, met de beste wil van de wereld wil ik wel plannen in de lucht houden, maar er moet wel enige realiteitszin in zitten.

De voorzitter: De heer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Dank u wel, voorzitter. Ik denk: de realiteitszin is dat u gezien de voorgeschiedenis en gezien het groene licht vanuit het hoogste orgaan in Duitsland, die ook inzien dat het heel belangrijk is voor de inwoners, omgeving, ondernemers en dergelijke, dat u in feite nu, hoe u het verwoordt, iets schetst wat helemaal niet realistisch is voor de toekomst. U schetst in feite dat het stikstofprobleem over een jaar, over twee jaar of noem maar op, nog zal blijven. Hebt u een glazen bol? Dat verbaast mij dan. Dan wil ik u ook vragen: hoe zitten we straks financieel hier met de begroting over twee jaar?

De voorzitter: Gedeputeerde.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels: Voorzitter, ik heb absoluut geen glazen bol maar ter illustratie ook, als je ziet hoe groot de depositie is van deze randweg op het nabijgelegen Natura 2000-gebied, die al ontzettend hoog is en geen druppel stikstof kan gebruiken, daar kan niets meer bij, niets, nul. Die omvang is zo groot, die is een factor 50 à 60 van de stikstofdepositie die we moesten salderen bij het project N280 Leudal. Factor 50-60, dus het gaat over gigantische hoeveelheden dus ik heb absoluut geen glazen bol maar het niet realistisch. En daar komt bij over de financiële begroting, en dat moet u ook goed weten, dit project is ooit bedacht en beraming op geplakt van € 3,5 miljoen elk. € 3,5 miljoen Provincie en € 3,5 van de gemeente Landgraaf. Als we het project nu zouden moeten gaan ramen, kan ik u wel op een briefje geven

dat dat een veelvoud hiervan zal zijn voor dit project, dus dat is ook wel even van, die financiële bol. Ja, tot zover, dus ik vraag echt om die motie aan te houden. Zo niet dan moet ik hem omwille van deze reden ontraden.

De voorzitter: De heer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Ja, ik snap het en ik heb ook ondertussen contact gehad met de gemeente Landgraaf en u sprak daar ongeveer dezelfde bewoording uit, maar ik denk dat we even de realiteitszin nog wat moeten bekijken. Wij vragen gewoon in de motie om het gewoon verder op de agenda te houden. We vragen helemaal niet om de uitvoering, we willen gewoon kijken hoe de toekomst zich ontwikkelt. En als de toekomst een beeld zou opwekken dat 180 graden anders is dan het beeld dat u nu schetst, dan hebben ze in Landgraaf en in Duitsland een probleem en dat is eigenlijk gewoon wat wij vragen. Niet meer en niet minder. En u schetst al dat ik tot uitvoering kom en u schetst al over de kosten. Dat is niet de intentie van de motie.

De voorzitter: De heer Franssen, dank u wel. De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels: Dan ga ik verder met motie 2920 over het bereikbaar houden van ons OV, een motie van de Partij van de Arbeid. Die motie verzoekt het een en ander van ons en begint eigenlijk met iets dat voorkomt uit de tariefstijging. Die verhoging van de tarieven is een landelijke afspraak als gevolg van de landelijke correctie voor inflaties tegen brandstofkosten, lonen, et cetera. Die mogelijkheid tot indexeren hebben wij ook opgenomen in ons programma van eisen, dat hoort bij onze concessie. Dus daar kunnen we eigenlijk niet omheen. Zou u dat toch willen gaan doen, zou u het toch willen gaan bevroren, voor zover dat bestaat, dan heeft de vervoerder direct te kampen met een gat van tussen de € 5 miljoen en € 7 miljoen. Dat probleem gaat dan doorwerken in de komende jaren want er moet elk jaar opnieuw geïndexeerd worden. Dus dat werkt door in de jaren. Dat tekort kan zo in feite niet worden opgevangen. Verder wordt de suggestie gedaan dat er, nou ja, als je het wel zou doen en je zou zeggen van Arriva moet het zelf regelen, de vervoerder, bijvoorbeeld, en ik denk dat de heer Kuntzelaers mij daar nu op gaat bevragen, dan zou de vervoerder dat kunnen doen maar dan zou de vervoerder ook de dienstregeling daartoe moeten aanpassen want ze zijn zelf opbrengstverantwoordelijk. Dat betekent dat het aanbod kleiner wordt, maar u verzoekt ook 'bevroren maar de verschraving of afschaling dienstregeling'. Mocht niet. Dus enerzijds wenst u iets maar we mogen niet op de manier het uitvoeren wat eigenlijk de enige optie dan nog is.

De voorzitter: De heer Kuntzelaers.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Ja dank u wel, voorzitter. Redenerend vanuit een bedrijf dat in de afgelopen vier, vijf jaar aan het begin van de concessie wel de winst zelf in de eigen zak stak, of beter gezegd de Duitse overheid daarmee spekte indirect, op dat moment is het prima dat de marktwerking z'n werk doet. Op het moment dat de situatie in de economie verslechtert, dan wentelen we het af op het personeel, die we minder gaan betalen, dan wentelen we het af op een slechtere dienstregeling. Dan worden de kosten in rekening gebracht bij de samenleving. En die situatie die daar ontstaat, daar moet u als College van durven zeggen: dat kan niet. Er zat een Gedeputeerde van deze Provincie bij Goedemorgen Nederland en die zei: de staat van het Limburgs openbaar vervoer is dramatisch. Het is onacceptabel zoals dat nu gaat. Als het College met één mond spreekt wordt er enerzijds een conclusie getrokken dat de staat van het Limburgs openbaar vervoer dramatisch is, dat zijn de letterlijke woorden van dit College bij Goedemorgen Nederland. De actie die daaruit voortkomt is: ja dat is prima die prijsstijging en bovendien versoberingen op de dienstregeling die komen er ook nog eens aan. Hoe kan het College daarmee akkoord gaan.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels: Wij gaan er ook niet zonder meer mee akkoord. Wij hebben aandachtig die motie bekeken die we gezamenlijk hebben aangenomen om de afschaling te voorkomen. We zijn ook in gesprek gegaan met Arriva, met anderen om te komen tot een verbeterproduct. Er is dus ook, let wel, geen sprake van een verslechterd aanbod ten opzichte van vorige jaar. Sterker nog, er is sprake van een verbeterd aanbod ten opzichte van 2022. We hebben met Arriva heel veel contact gehad en Arriva ook duidelijk gemaakt dat zij meer moeten gaan doen. Maar dat willen ze zelf ook, laat daar geen misverstand over bestaan. Arriva investeert ontzettend veel in het opleiden van nieuwe machinisten. Die gaan hopelijk zo snel mogelijk rijden. We zijn ook als College, landelijk natuurlijk in gesprek met de andere collega's. Ik heb gisteren een overleg gehad bij een collega-gedeputeerde Mobiliteit, want die zien inderdaad dat het OV afbrokkelt onder hun ogen. In Limburg is dat niet het geval: het OV brokkelt niet af in Limburg, sterker nog, het is afgeschaald ten opzichte van wat we oorspronkelijk willen. En ja, we willen allemaal dat die trein maximaal gaat rijden en dat de vervoerder kan doen waar wij hem of haar voor betalen, maar er is geen sprake van afgebrokkeld ov in Limburg. Als dat beeld zou zijn ontstaan naar aanleiding van een televisieoptreden dan moet ik dat beeld echt rechtzetten.

De voorzitter: Mijnheer Kuntzelaers.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Voorzitter, ik benoemde de kwalificatie die in het tv-optreden werd gegeven maar de conclusie dat het openbaar vervoer verschaalt, bestaat uit het feit dat wij weten dat de busverbinding Venlo-Weert binnenkort stopt, in mei al, en dat je dan een belbusje kunt bellen. Dat je op zondagen te maken gaat krijgen met kleine busjes in grote steden als Venlo, op koopzondagen. Dat de gewone bus niet meer rijdt en u blijft maar zeggen dat het geen verschraling is...dat is het wel degelijk en als je maar acht mensen in een busje kunt doen en de mensen aan de kant moet laten staan dan is dat wel degelijk een verschraling van het openbaar vervoer. En dan kunt u beweren dat dat niet zo is, maar dit zijn de feiten van de situatie zoals die er de komende maanden aankomt.

Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels: Nee, als dat de feiten zouden zijn dan zouden wij ook niet tot zo'n vervoersplan komen. Het feit dat er op een plek misschien één lijn wegvalt en vervangen wordt door een kleiner busje, dan is dat zodat we meer ruimte krijgen op die goede, dikke lijnen. Bijvoorbeeld in Venlo...<onverstaanbaar>

De voorzitter: Moment, moment, moment, moment. Eén spreker tegelijk.

Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels: Ik probeer even uit te leggen hoe het feitelijk zit, want het zit niet zoals de heer Kuntzelaers hier beweert. Om het één beter te maken gaat dit soms ten koste van het ander. Met grote bussen door Guttecoven rijden op momenten dat niemand instapt willen we ook niet. De ruimte die we daar creëren door misschien daar een kleine bus te laten rijden, komt ten gunste van die goed bezette lijnen in andere gebieden in Limburg.

De voorzitter: De heer Kuntzelaers.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Voorzitter, wat ik constateer is dat de Gedeputeerde lang in gesprek is geweest met Arriva, zich heeft laten overtuigen van de inzet die zij doen. Ik zou echt adviseren om met de vakbonden te gaan praten, om met de mensen die gebruikmaken van het openbaar vervoer in gesprek te gaan want het verhaal wat u vertelt is een eenzijdig verhaal. U vertelt het verhaal van het bedrijf dat namens ons de concessie doet, maar wat ik graag wil is dat u opkomt voor de belangen van de Limburger, die namelijk van punt A naar punt B wil op een fatsoenlijke manier tegen een betaalbare prijs. Dat is waar deze motie toe oproept en ik hoop ook dat u die gaat uitvoeren.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels: Ik kan in de richting van de heer Kuntzelaers zeggen, en wellicht stelt hem dit gerust, dat ik heel veel met reizigers spreek, ook met de reizigersorganisaties. We hebben hen ook gevraagd om een advies over het Vervoersplan 2023 en het advies van de reizigersorganisaties was positief. Die organisaties die vertegenwoordigen dus ook de Limburger en de Limburgse reiziger. Er ligt een positief advies en op basis van alles wat ik nu gezegd heb, voorzitter, moet ik dus ook de motie van de Partij van de Arbeid ontraden.

De voorzitter: De heer Thewissen.

De heer Thewissen (JA21): Dank u wel voorzitter. In lijn met wat de heer Kuntzelaers aangeeft, heb ik het idee dat de Gedeputeerde toch echt in een andere wereld leeft dan de heer Kuntzelaers en ik. Wij hechten enorm veel waarde aan ontsluiting, aan bereikbaarheid van onder andere kleine kernen en de voorzieningen en dat is de afgelopen jaren schrikbarend achteruitgegaan. Eerst waren er belbusjes bij wijze van spreken; de verbindingen zijn echt enorm achteruitgegaan of zijn er gewoon niet meer. Ik vraag me dus af in hoeverre de Gedeputeerde zich goed en gedegen laat informeren. En misschien niet door de organisaties zelf maar wel door bijvoorbeeld inwoners, via bepaalde gemeenten van kleine kernen. Want het verhaal wijkt 180 graden af van een ervaring die onder andere de heer Kuntzelaers en ik hebben met bereikbaarheid in kleine kernen. Ik had daar graag een reactie op.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels: Die perceptie kan ik me goed voorstellen. Ik kom zelf uit een klein dorp waar na 19.00 uur nog maar één busje of helemaal geen bus meer komt dus ik begrijp dat heel goed. Toch is het zo dat er inderdaad sprake van een afschaling is geweest de afgelopen tijd en dat kwam voornamelijk voor COVID. Toen hebben we gezien dat een aantal lijnen zijn afgeschaald. Inmiddels zitten we weer bijna op het oude scenario van de treinen en bussen dus er is geen sprake van, feitelijk, van een afschaling. En als Staten hebben we ook ingestemd, ook vorig jaar gewoon, met het Vervoersplan, waarin die lijnen ook worden voorgesteld, en ook nu. Dus als wij nog meer willen, dan betekent dat onze bijdrage omhoog zal moeten gaan en dat is ook aan u.

De voorzitter: De heer Kuntzelaers.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Ja, voorzitter, de Staten wil niet meer maar de Staten wil met name dat het niet minder wordt. Wat ik hier bijvoorbeeld zie, in Weert overweegt Arriva op dit moment om in 2023 de stadslijnen 1, 2, 3 en 4, lees 'alle', te vervangen door het vervoersconcept 'De vlinder', dan kun je een belbusje bellen. Dat is wel degelijk een versobering van het net. Dit soort voorbeelden staan volop in dit plan. U kunt niet blijven volhouden dat er niet een zware versobering in Limburg plaatsvindt. Dit is niet een verbetering. U versobert en dat erkennen zou een begin zijn van de oplossing van het probleem.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels: Nogmaals, feiten zijn feiten. Dat dat beeld wordt geschetst snap ik wel. En als ik iets zou willen doen, dan kan ik dat niet doen op de manier waarop dat wordt voorgesteld in de motie. Laat ik het zo zeggen. Want dat is nu eenmaal in de afspraken in de programmavereisten van de concessie vastgelegd dus dat kan niet op die manier, al zou ik het willen. Uiteindelijk zal de reiziger toch ergens linksom of rechtsom daar de dupe van worden. Voorzitter, dan ben ik bij motie 2922 Het ondersteunen van de gezamenlijke inkoop energiebesparingen. Een motie van de Partij van de Dieren. Wij zijn het helemaal eens met de indiener van deze motie. Wij spannen ons echt in om met gemeenten en andere organisatie, de woningcorporaties, die energiebesparing te stimuleren. Gemeenten krijgen ook vele miljarden uit het landelijk fonds om dat te doen, die zijn ook hard aan zet voor die gebouwde omgeving. Wij proberen op onze manier daar ook het een en ander aan te doen maar deze motie is zeer positief dus het

oordeel staat er. Dan heb ik motie 2923 Voorkom de aanrijding met dassen. Ook hier staat het College positief tegenover. We proberen ook al samen met de Stichting Das en Boom een overzicht te maken. We weten ook wat we daartoe moeten doen en we willen dat ook, niet alleen vanwege natuurbescherming maar juist ook vanwege de verkeersveiligheid. We gaan dit dus gezamenlijk oppakken en dat uitvoeringsprogramma zal uiteindelijk ook moeten gaan leiden in de Nota Infrastructurele kapitaalgoederen. Dan gaat het ook over de middelen. Maar we gaan hiermee aan de slag en het oordeel is aan de Staten, voorzitter.

De voorzitter: Dat is nummer 2923.

Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels: Oh, dan heb ik hier een verkeerd nummer. Dan hoop ik dan nu motie 2926, de motie van de SP over het onderzoek starten om een provinciale Limburgse energiemaatschappij op te richten. Vooropgesteld, er zit volgens mij een verschil tussen een provinciaal energiebedrijf dat bijvoorbeeld investeert in wind- en zonne-energie of een bedrijf, zoals volgens mij u voorstelt in uw motie, dat wij de rol van energiebedrijf gaan overnemen. Dat is een beetje lastig want we hebben een Europese geliberaliseerde energiemarkt. Er wordt dus wel al gekeken naar die marktordening en die marktwerkingsmechanismen, ook door de Europese Commissie, maar ik zie er weinig heil in om dit onderzoek te gaan oprichten. Juist vanwege het feit dat we een Europese markt hebben. Ik wil u wel in het volgende kwartaal, ik ben ermee bezig en ik vind het idee wel - natuurlijk heb ik er ook over na zitten denken - een inventarisatie toesturen op korte termijn, Q1, over de interventie die momenteel plaatsvindt op de energiemarkt, ook Europees, en misschien dat we daar iets van een technische briefing omheen kunnen organiseren. Maar om nu een heel onderzoek...daar heb ik nu de middelen niet voor en volgens mij leidt het ook nergens toe en kan het niet. Daarom moet ik deze motie ontraden, voorzitter. Dan motie 2927 van de SP, die verzoekt een onderzoek te starten naar een provinciaal Limburgs openbaarvervoerbedrijf. Dit is wat het College betreft niet aan de orde. We hebben nu eenmaal een concessie voor vijftien jaar afgesproken met Arriva. Die kennis en kunde ligt ook echt in dat vervoersbedrijf dus ja, dat maakt eigenlijk de noodzaak voor zo'n openbaarvervoerbedrijf van de Provincie niet noodzakelijk en daarom moeten wij ook deze motie ontraden.

De voorzitter: De heer Wolters Gregório.

De heer Wolters Gregório (SP): Ja dank u wel, voorzitter. Hier hoeft ik niet heel erg lang over na te denken. De Gedeputeerde heeft net een hele discussie gehad met een aantal collega's van mij in de zaal over de staat van het OV op dit moment, over de vraag of er recentelijk verschraling plaats heeft gevonden door Corona of ver daarvoor al, want dat is wat wij met z'n allen constateren. En dat wij daar maar steeds meer voor blijven betalen laat eigenlijk zien dat de marktwerking ook in het OV geen succes heeft gebracht. Sterker nog, alleen maar ellende heeft gebracht. Dat de Gedeputeerde dan zegt: 'ik zie de noodzaak helemaal niet om überhaupt een onderzoek te starten naar hoe wij dat zelf op kunnen pakken' vind ik helemaal bizar op een dag als vandaag, waar we hier alle collega's in de zaal horen spreken over perspectief bieden en mensen hun bestaanszekerheid weer opbouwen. Dit is daar een van de dingen van. Of we het nu hebben over studenten, mensen die naar hun werk moeten, mensen die naar een opleiding moeten, mensen die naar familie willen, die mantelzorg moeten plegen en allemaal gebruikmaken van het openbaar vervoer, dat is iets waar u voor moet staan. De heer Kuntzelaers haalde dat net ook aan en volgens mij de heer Thewissen ook. Wij zijn volksvertegenwoordiging en het College hoort beleid uit te voeren dat ook voor het volk is, dat het volk dient. Als we met z'n allen constateren dat het OV op dit moment door Arriva en die concessie niet voldoende is, en wij het daarvoor gewoon zelf hebben gedaan en het een stuk beter was, naar mening van de mensen buiten dit huis, dan is een onderzoek naar of dat kan en hoe dat dan zou moeten gebeuren wel op z'n plaats. Hoe staat de Gedeputeerde daar dan tegenover?

Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels: Ja, ik zie wel de problemen en ik wil me niet laten verleiden tot een discussie of marktwerking wel of niet goed is. Ik zie wel in Limburg dat door de marktwerking ook heel veel

goede dingen zijn gekomen. Zonder Arriva hadden we niet de diensten gehad die NS alleen had geboden. NS erkent dit en Arriva vindt dat uiteraard zelf ook. Ik wil niet in de welles-nietes-discussie komen over of marktwerking wel of niet goed is. Feit is dat wij een contract hebben tot 2031 voor dat een openbaarvervoerbedrijf onze concessie rijdt. Dus nu een onderzoek laten doen over of we dit niet beter zelf kunnen is voor het College nu niet aan de orde.

De voorzitter: Gaat u verder.

Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels: Motie 2931, een motie van de Partij voor de Dieren die ons verzoekt extra inzet te plegen op de energiebesparing door de Provincie zelf. Een en ander stond ook al in de krant. Wij doen mee in het kader van de campagne van EZK De knop om. We verlagen ook de thermostaten in het gebouw. Dat had ik ook, overigens, vorig jaar al gedaan, tot grote schrik van de mensen hier in huis, zonder aan te kondigen, en opeens stond de verwarming niet op 19 maar op 18 graden, ik had hem extra koud gezet. Maar we hebben heel veel dingen doorgevoerd: openbare verlichting langs provinciale wegen wordt gedimd, ik heb me laten vertellen dat in de toiletgroepen de lichtsensors met een bewegingssensor zijn uitgerust, dus als u daar langzaam afveegt dan zit u met alle gevolgen van dien, dan gaat het licht uit, maar we hebben dus heel veel doorgevoerd. U heeft ook eerder een motie aangenomen gekregen om hoe wij als Provincie verdoen om helemaal klimaatneutraal te worden. Voor het einde van het jaar krijgt u ook een overzicht, een uitgebreid overzicht van al onze verduurzamingsmaatregelen en de CO2-voetafdruk van onze Provincie en dat alles in opmaat naar het klimaatneutraal worden van onze provinciale organisatie. Die motie moet is dus positief en die wil ik graag aan de Staten laten.

De voorzitter: De heer Thewissen.

De heer Thewissen (JA21): Ja dank u wel, voorzitter. Dat doet mij inderdaad in herinnering roepen dat een hele tijd geleden, misschien wel drie jaar geleden, is er sprake geweest van zonnepanelen of zonnecellen op het dak van dit huis. Daar heb ik toen over gesproken met, ik heb geen idee met wie, en daarna is er doodse stilte geweest. Misschien kan de Gedeputeerde daar een statusupdate over geven.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels: Daar hebben we inderdaad al toe besloten dus dat gaat ook gerealiseerd worden. Ik ga even de precieze cijfers achterhalen en dan kom ik daar in tweede termijn even op terug.

De voorzitter: Ik had de indruk dat u daarmee aan het einde van de beantwoording was. Dank u wel. Daarmee zijn we aan het einde van de eerste termijn van het College. Ik kan mij voorstellen dat er behoefte is aan een schorsing. Kunt u mij een signaal afgeven hoelang u daar ongeveer voor nodig heeft? Vijftien minuten hoor ik? Er is toch behoefte aan een kleine schorsing. Ja, u kunt met mij alle kanten op, zelfs de goede.

De heer Claassen (PVV): We zouden door kunnen gaan en dan zal mijn bijdrage in de tweede termijn niet heel veel zijn en ik hoop van de anderen ook niet maar dan zullen we uiteindelijk wellicht moeten gaan schorsen voordat we nog een keer door de moties zouden moeten gaan, als fractie. Wij hebben een fractie met zeven mensen. Voordat we een besluit nemen stemmen we dit af in de fractie. Dus het is of nu of straks schorsen.

De voorzitter: Ik kan me voorstellen dat we dan als iedereen zegt dat we door kunnen gaan met de tweede termijn, dat we dan een schorsing doen na de tweede termijn van het College. En dat we dan ook ruimte geven voor fractieoverleg. Is dat een optie? Dus dat we de schorsing doen na het tweede termijn van het

College en vóór de stemmingen. Dat we dan ruimte geven voor fractieoverleg. Prima? Iedereen daarmee akkoord? Dan openen we nu de tweede termijn en geef ik als eerste het woord aan mevrouw Palmen.

Mevrouw Palmen (Fractie Palmen): Dank u wel, voorzitter. Ik ga het niet meer zo heel erg lang maken. Ik heb mooie pleidooien gehoord en goede analyses van allerlei problemen die er zijn en die deel ik ook. Ik hoorde ook vervolgens heel veel opsommingen van wat er allemaal wenselijk is voor de toekomst van Limburg en die zou ik ook heel graag willen maar ik hoorde echter maar vrij weinig over prioritering en bij een groot aantal partijen is het nog steeds een kwestie van alles willen. MAA, Groeve Maurik, Abdissenbosch, VDL om maar wat voorbeelden te noemen maar tegelijkertijd ook boeren, water, energie, een sociale agenda, natuur noem het maar op. Het verbaast me echt oprecht. Er zal toch ergens een keuze gemaakt moeten worden. Ik hoorde bij het College die prioritering wel en dat was simpel: we doen een was, we doen een plas en alles bleef zoals het was. We blijven maar economie ontwikkelen voor mensen die er niet zijn en met ruimte die er niet is. Het College blijft dus maar trachten dat wat moet af te stemmen op dat wat kan, terwijl dat volgens mij toch echt andersom zou moeten zijn. De boer betaalt de bittere prijs. Ik begrijp de Gedeputeerde wanneer hij zegt dat hij geen mogelijkheden heeft om ook andere sectoren te laten leveren in de stikstofproblematiek maar ik zou zeggen: als de wiedeweerga naar Den Haag en de vuist op tafel. Sec inzetten op de agrarische sector om problemen op te lossen is pure discriminatie en het is van een absurditeit die ik maar nauwelijks kan bevatten. Verder vind ik het jammer dat er op verschillende dossiers, zoals onder andere Sport zoals mevrouw Jenneskens heeft verzocht, door het College steeds verwezen wordt naar een volgende Statenperiode, zelfs misschien wel een beetje laf om te zeggen: wij kunnen niet betalen voor een volgende Statenperiode. Het is immers zo dat wanneer het College alvast een standpunt inneemt en een voorschot neemt, dat het voor de volgende Staten gemakkelijker is om erop voort te borduren. De boel afkappen op 15 maart 2023 is grotendeels pure kapitaalvernietiging en daarmee wil ik niet de volgende Staten hun vrijheid en recht ontnemen maar slechts een soort van overdracht bewerkstelligen. Ik heb verder geen vragen meer, voorzitter, dus dit was het voor mij.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Palmen. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Jetten namens GroenLinks.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Dank u wel, voorzitter. Dank aan het College voor de beantwoording en dank aan de collega's voor hun bijdrage. De motie die GroenLinks heeft ingediend is aangepast, dus ik hoop heel erg dat die aangenomen wordt want geur, geluid en fijnstof heeft een enorme invloed op de gezondheid en het welzijn van Limburgers. Daarnaast is nog één vraag onbeantwoord gebleven. Deze ging over het Schone Lucht Akkoord. Ik had gevraagd wat het betekent dat in 2023 de activiteiten zijn afgerond. Is het onderzoek naar de oplossingen dan afgerond en gaan we die oplossingen uitvoeren of zijn die knelpunten dan al opgelost? Ik hou het heel kort. Dat was het, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Jetten. Dan geef ik nu het woord aan de heer Thewissen. Geen behoefte aan. De heer Franssen, aan u het woord.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Ja dank u wel, voorzitter. LOKAAL-LIMBURG wil toch de deputés bedanken voor de prettige uitleg in de eerste termijn, ook voor de dialoog en de beantwoording. We waren het lang niet altijd met iedereen eens maar toch als je perspectief biedt en vooruitgang wil voor Limburg dan mag je gerust een dialoog hebben en natuurlijk van mening verschillen, maar we staan hier toch allemaal voor de Limburgers en we willen gezamenlijk vooruit. Chapeau daarvoor en dat wordt gewaardeerd. Als we dan kijken naar ons betoog en natuurlijk vinden wij dat Limburg eigenlijk in veel opzichten, niet alleen Limburg maar ook landelijk, belemmerd wordt door het stikstofdilemma, dan vragen wij ons af of we niet te streng aan het worden zijn. Belasten we niet te veel mensen? Krijgen we, hopelijk, vanuit Den Haag, en dan kijk ik even naar de landelijke vertegenwoordigers, de landelijke partijen...dat er toch gekeken wordt naar wat meer ruimte...en als je hoort op dit moment in de agrarische sector hoeveel zelfdodingen plaatsvinden, dan zou dat toch een signaal moeten zijn dat er iets ergs in de maatschappij aan de hand is. En ik roep ook

op om daar aandacht aan te besteden. Als we dan kijken naar de Sociale Agenda en natuurlijk ook naar de druk die onze inwoners hebben en de zorg die ze uitspreken over de verandering van het weer en de verwachting dat we dan straks allemaal met zes dekens in de huiskamers zitten, dan is dat niet een plezierig vooruitzicht. En als we daar ook gezamenlijk aandacht voor kunnen scheppen zou dat, denk ik, een hele verlichting zijn voor heel veel inwoners. Die € 190 die we straks allemaal gaan krijgen is natuurlijk een druppel op een gloeiende plaat, beste mensen. Er zijn zo veel mensen die eigenlijk nu al ellende hebben en ik vraag toch op alle fronten, of het nu hier is of vanuit het College of in Den Haag, aandacht voor dit probleem als LOKAAL-LIMBURG. Als we het hebben over de doorstroming, en natuurlijk - de heer Kuntzelaers verwoordde het zo prachtig - we hebben het jaren geleden al gezien, eigenlijk worden de kleine kernen helemaal niet bereikbaar. Ze worden terzijde geschoven en eigenlijk doodverklaard. En zo gaan we niet met mensen om. Laten we eerlijk zijn, meneer Kuntzelaers en andere collega's, wij willen gewoon dat de regio, dat Limburg bereikbaar wordt en blijft. En wat u nu doet, en ik ondersteun het betoog helemaal van de heer Kuntzelaers, u verschaalt. U duwt in feite de Limburger helemaal in een hoek. Wij als LOKAAL-LIMBURG zullen ons hier tot de laatste snik tegen verzetten want wij horen die geluiden en wij zien het en het mag niet verder verschralen. Als ik dan terugkom, voorzitter, op de motie van mijn gewaardeerde collega, die het had over cultuur...en er werd een uitspraak gedaan - en ik moet even zijn handschrift ontcijferen - er werd gezegd door de betreffende deputé...daarom de vraag: wanneer kunt u uitsluitel geven over de aanvraag, dus het onderzoek? Dat zou ons misschien ietsje verder helpen. Desalniettemin vinden wij cultuur, ook als LOKAAL-LIMBURG een van de belangrijkste ontmoetingsplekken, sociale plekken in Limburg. Dus ook van die kant vinden we het belangrijk dat daar budget voor is en als laatste, want ik moet even op de klok kijken, voorzitter, de motie, of de op twee na laatste, we hebben drie moties ingediend: cultuur heb ik zonet met u verwoord. Dan hebben we er eentje over de randweg, die wordt gesteund door de PVV, het CDA en ons en ik heb begrepen nog meer fracties uit deze Staten, dus we vinden het belangrijk. En dat is gewoon de oproep, dat er in deze motie eigenlijk...want meneer van Gaans zei 'we hebben iets en vandaag is het weg'. Nee, wij roepen gewoon op om hem even in de wachtstand te zetten en misschien is de situatie over twee, drie jaar heel anders en dan kijken we wel weer. Maar als we op een gegeven moment iets hebben en dat is het glas water dat ik morgen omgooi, dan is leeg en dan is het voorbij. Zo gaan we ook niet met mensen om en zo gaan we ook niet met andere partners om. Er dient overleg plaats te vinden.

De voorzitter: De heer Claassen heeft hier een vraag over.

De heer Claassen (PVV): Ja, voorzitter, u zei dat wij die motie zouden steunen maar er was daarna weer een vierde gewijzigde motie voorbijgekomen of een vijfde of zesde, ik weet het even niet, maar in het dictum van ...heeft u hem voor u, nee? Heeft de griffier hem, 2917? Excuses dat het nog langer duurt vandaag, dat komt door mij. Ik had nog een andere gewijzigde motie, waarin een woord stond maar dat is nu alweer weg zie ik...mijn excuses daarvoor dan.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Nee, ik waardeer uw excuses, we zijn allemaal mensen onder elkaar en eigenlijk is hetgeen wat u eigenlijk aanhaalt ook een stukje vanuit uw fractie en vanuit andere fracties gekomen. Vandaar de gewijzigde motie, voorzitter. Als laatste, voorzitter...

De voorzitter: Nog even en we zijn één grote familie. Gaat u verder.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Juist. Alleen onze inzichten zijn wel eens verschillend, als ik dat zo even mag invullen, voorzitter. Als laatste, voorzitter, onze motie over de monumenten. Als we gezamenlijk even terugdenken, dan hebben we zes weken geleden, in de vorige Statenvergadering, een motie aangenomen en daar zeiden we in feite: Limburg moet isoleren, en daar werd € 50 miljoen voor uitgetrokken. € 50 miljoen, beste mensen! Twee keer € 25 miljoen. En waar praten wij nu over? Over een heleboel monumenten en daar is € 500.000 voor vrijgemaakt, alleen die mensen komen er niet voor in aanmerking. En we vragen eigenlijk, van het ruime potje dat we toch hebben want we doen een beetje zielig

maar we hebben nog steeds genoeg geld in Limburg, en daar vraag ik maar € 2 miljoen voor. Ik hoop er ook steun voor te vinden.

De voorzitter: Ik ben blij dat u afrondt want uw tijd zit er echt ruim op. Mevrouw Depondt had nog een vraag en dan krijgt u ook nog spreektijd.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Ja, ik vind het wel heel grappig dat u € 2 miljoen subsidie vergelijkt met € 50 miljoen aan leningen. Volgens mij zijn het toch echt twee verschillende dingen maar een vraagje aan u. Op zichzelf vinden we uw motie wel sympathiek maar u vraagt nu subsidie voor het verduurzamen van monumenten. Er is een landelijke subsidieregeling voor maatschappelijk vastgoed en veel maatschappelijk vastgoed zit in monumenten. Er zijn landelijke subsidieregelingen voor het verduurzamen van woningen en die zitten ook vaak in monumenten. We hebben nu net twee moties aangenomen om het additionele deel via een lening te financieren dus ik ben eigenlijk een beetje op zoek, meneer Franssen, naar welke monumenten dan over blijven die niet onder die regeling vallen en waar extra subsidie voor nodig zou zijn.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Ik moet u toch helaas tegenspreken. Er zijn landelijke regelingen maar die landelijke regelingen die betreffen alleen onderzoek op onderzoek en er zijn bijvoorbeeld regelingen daar kun je tegen goedkope rentepercentages geld lenen. Dit zijn bijvoorbeeld regelingen die van toepassing zijn maar als je het dan hebt over het echte isoleren, dan komen gewoon heel veel monumenten en eigenaren die het niet redden met hetgeen wat nu eigenlijk moet gebeuren want u moet zich voorstellen dat wanneer je een huis hebt uit de jaren 1950-1980, dat zijn al oudere huizen maar wanneer word je pas een monument? Dan heb je het over gebouwen die 100, 200, 300 jaar oud zijn. Dan krijg je pas die status. En als je dan ziet hoe die gebouwen eigenlijk gebouwd zijn en hoe slecht ze geïsoleerd zijn dan kunt u begrijpen dat daar meer geld voor nodig is.

De voorzitter: Mevrouw Depondt, uw vervolgvraag.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Ik heb in een vorig leven daar vrij actief mee van doen gehad dus ik weet precies waar dit over gaat maar nogmaals, ik vind hem sympathiek maar ik denk dat de beide moties die vorige keer zijn aangenomen over maatschappelijk vastgoed en woningen, in combinatie met de landelijke subsidieregelingen heel veel eigenaren al een behoorlijk eind op streek helpen.

De voorzitter: Dank u wel, ik hoorde daar geen vraag in. De heer Claassen.

De heer Claassen (PVV): Ja voorzitter, na de error net, heb ik hem weer terug waarom ik naar voren wilde komen en dat komt omdat in de moties staat 'overwegende', de motie over de randweg, dat er een abrupt besluit genomen is dat die randweg niet door zou gaan. Nu moeten ook de mensen thuis en de mensen in de zaal weten dat ik ook raadslid ben in de gemeente Landgraaf en dat we het nog steeds niet duidelijk hebben of dat nu daadwerkelijk zo is. Aan de ene kant hebben we het verhaal van de wethouder in Landgraaf en hier hebben we het verhaal van de Gedeputeerde. De twee heren moeten dit elkaar uitvechten. Wij hebben informatie opgevraagd hier, maar ook is er informatie gevraagd door de fractie PVV Landgraaf en andere, om te weten wat er nu precies is gecommuniceerd. Die informatie is, heb ik begrepen, vandaag inzichtelijk in Landgraaf, die hebben we niet kunnen zien. Dus als ik nu mee zou stemmen met deze motie dan neem ik ook mee dat 'overwegende' dat dat zo is, dat abrupte einde, en daar kan ik geen ja tegen zeggen dus het is óf 'overwegende' moet eruit of ik kan niet meegaan met de motie.

De voorzitter: Helder. Ook hier hoor ik geen vraag maar het is een overweging voor de heer Franssen. Mevrouw Palmen had een vraag.

Mevrouw Palmen (Fractie Palmen): Ja, dank u wel, voorzitter. Meneer Franssen u bent richting de agrarische sector met mij een partner in crime zullen we maar even zeggen, daar ben ik blij mee. Maar u

bent ook voor MAA en u bent voor Abdissenbosch hoorden we nu en ook voor de Groeve Maurik, volgens mij. U bent dus ook een van de partijen die, in mijn optiek, graag alles wil. U vraagt net in het begin van uw betoog om meer stikstofruimte. Die is er niet. Als ik u dan vraag als u zou moeten kiezen, welke keuzes zou u dan willen maken? Want volgens mij moet er gewoon ergens gekozen worden.

De voorzitter: De heer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Ik vind dat een heel goede vraag van u en best een moeilijke vraag want, natuurlijk, we hebben heel veel dossiers hier en u noemde al een aantal dossiers op. Als wij een keuze moeten maken tussen het tal van onderwerpen dan kan ik u helaas niet direct antwoord geven. Wij maken per dossier een afweging en dat is ons standpunt en soms is dat iets linkser en soms wat rechtser en over het algemeen zitten we ongeveer in het midden.

De voorzitter: Mevrouw Palmen

Mevrouw Palmen (Fractie Palmen): Dank u wel, voorzitter. Maar kijkt u dan ook integraal? Ik snap dat u zegt dat u dat per dossier bekijkt maar u weet op het moment dat u een keuze maakt dat dat een volgende keuze wellicht wat ingewikkelder of moeilijker maakt. Maakt u dan niet vooraf een afweging over de sector die bij u altijd voorgaat?

De voorzitter: Mijnheer Franssen

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Ook dat is een inhoudelijke afweging die wij maken en ja dan kan ik ook weer in de verbreding gaan. We hebben heel veel sectoren: cultuur, sport, agrarisch en zo kan ik nog even doorgaan. We kijken dan ook gewoon naar het dossier, het belang en de middelen.

De voorzitter: Dank u wel. U was volgens mij ook door uw tijd heen. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Plusquin namens de Partij voor de Dieren.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Dank u wel, voorzitter. Ik wil nog even ingaan op de woorden van Gedeputeerde Satijn over die € 40 miljoen voor regionale economie in relatie tot de wettelijke taken. Dat moeten we beide doen, zei de Gedeputeerde. De vraag is, hoe dan? Of als we die wettelijke taken niet kunnen uitvoeren, is de Gedeputeerde het eens dat die wel de voorrang verdienen? Verder hadden we ook nog geen reactie gekregen op dat memo, die onderbouwing van die fondsen, hebben wij die lijst niet gekregen. Die is wel via twee mensen van ons in de FEB gevraagd dus we willen toch nog graag een reactie op dat verzoek om een memo hebben. De voor- en nadelen van het sturen op die KPI's en een alternatief. Gaan we dat krijgen, is mijn vraag. Verder heb ik nog ook van Gedeputeerde een toezegging gekregen over die stikstofberekening van de baanvernieuwing maar volgens mij is het zo dat er pas een toezegging is als er een datum opgeplakt is, dus die zullen we alsnog krijgen. En daar houd ik het heel even bij.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Plusquin. Dan geef ik nu het woord aan de heer Kuntzelaers namens de Partij van de Arbeid.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Dank u wel, voorzitter. De tweede ronde. Dank aan het College voor de beantwoording, hoewel het soms wat verhit kan zijn. In de reacties op de, beiden rechts van mij, collega's zou ik in ieder geval even in willen gaan op de motie die gaat over sport. De intentie daarachter sprak ons heel erg aan. Wij willen natuurlijk ook in de komende periode weer sportbeleid en liefst voor zo veel mogelijk Limburgers om ze aan het bewegen te krijgen. Echter, er zat voor ons ook een spanningspunt in, dat je inderdaad naar die volgende periode toe kijkt en dat je geen beleid wil maken waarvan alle effort en moeite die je gedaan hebt, zeg maar, of die gewaardeerd wordt en ook nuttig blijkt te zijn natuurlijk, nadat de verkiezingen geweest zijn. Echter, als ik kijk naar de steun die er is voor het voorstel, heb ik het vermoeden

dat in ieder geval het doorgaan met het maken van sportbeleid, dat daar wel draagvlak voor is. Ik zou zuinigheid willen betrachten met het wekken van verwachtingen maar ga dat gesprek vooral aan. Ga wel met de partijen in het veld alvast kijken waar de behoeftes liggen zodat er inderdaad ergens voor de zomervakantie wel een vliegende start gemaakt kan worden met sportbeleid in Limburg. En ik snap dat dat voor de Gedeputeerde een ongemakkelijke situatie kan opleveren inderdaad, maar als de Staten heel enthousiast zegt 'regeer vooral over je graf', zie het dan als een compliment want u wordt daarbij toegejuicht. De Partij van de Arbeid noteerde ook een toezegging op het gebied van ITEM. De grote vraag blijft nog altijd: hoe spreek je het uit? Noteer dat er in de notitie ook vooral bij, hoe het uitgesproken dient te worden en daarna graag een overzicht wat de resultaten zijn van de afgelopen periode. De toezegging die wij gevraagd hadden en waar ik niet helemaal duidelijk van had of we die ook gekregen hadden, was op het LEF en met name dat er aan het begin van de volgende periode een uitgebreide sessie wordt georganiseerd met de nieuwe Staten en dat er daarna jaarlijks een infosessie wordt georganiseerd, in fysieke zin, in de commissie waarin de resultaten van dat jaar besproken worden, zodat we de vinger aan de pols houden op die € 200 plus miljoen die daar worden gespendeerd. Tot zover onze tweede termijn.

De voorzitter: Dank u wel mijnheer Kuntzelaers. Dan geef ik nu het woord aan de heer Claassen namens de PVV, geen behoefte aan. De heer Wolters-Gregório, namens de SP.

De heer Wolters Gregório (SP): Dank u wel, voorzitter. Het is goed dat het besef ook in deze zaal indaalt dat de marktwerking voor dienstverlening aan onze Limburgers geen verbetering of lagere prijzen heeft gebracht. Laten we ons volk dan ook goed vertegenwoordigen en een andere weg inslaan zodat ieders leefgenot omhooggaat en de som van alle rekeningen omlaag. Kiezen om bijvoorbeeld te blijven trekken aan een dood paard als MAA, zonder alvast met een zeker plan voor de medewerkers te komen. Waar nu elektra duurder is laten we op de wegen die onze inwoners gebruiken de verlichting maar voor 50% branden. Dat is te scheef voor woorden. Zeker als we naar de kerntaken van de Provincie kijken. Wil het College de verlichting weer zoals bedoeld laten werken en indien nodig voor deze gestegen energiekosten bij het Rijk dan compensatie aanvragen? En voorzitter, dan amendement 137 ook op het LEF van toepassing laten zijn. Het kan niet zo zijn dat er bij het LEF wel hazenpaadjes genomen kunnen worden om toch tot hogere uitgaven te gaan. Dat is wat wij nogmaals vriendelijk vragen, om te veranderen. Het principe 'gelijke monniken gelijke kappen' moeten we hanteren, zeker wanneer de Staten daar per amendement, en nu met deze motie, om vragen, in het kader van de verbeterde bestuurscultuur. We hebben vandaag ook veel discussie gevoerd over dat basisvoorzieningen te duur en ondermaats zijn geworden. Ook buiten dit marmeren paleis wordt die mening gedeeld door de Limburgers. Dat dit College de problemen in onze samenleving wel ziet maar elke reden aanhaalt om ze toch niet te hoeven oplossen, is asociaal ten opzichte van onze inwoners. We vragen niet om alles morgen om te gooien maar wel om te onderzoeken hoe wij zonder marktpartijen dat beter kunnen doen. Het is blijkbaar de tijd om juist bij basisvoorzieningen minder afhankelijk van bedrijven en hun honger naar winst te worden. En waar wij ons belastinggeld aan uitgeven, ook zelf mogen zeggen hoe dat gebruikt gaat worden. Dat levert namelijk meer zekerheid op voor onze Limburgse huishoudens. Zekerheid bijvoorbeeld ook dat er niet van je wordt gevraagd om je rommel op de oever van de Maas op te ruimen. Jaar op jaar op jaar. Dat opruimen dat we vrijwillig doen is uiterst inspirerend maar welk signaal geeft uw antwoord op de motie Schone Maas begint in Limburg af naar onze kinderen? De ellende blijft want in 2022 durfde u niet eens een pilotproject te starten. Hopelijk stemmen wij als Staten zo meteen wel voor daadkrachtig problemen aanpakken. Toch moet ik ook dank toezeggen aan het College. Dank voor de toezeggingen dat onze medewerkers minimaal € 15 per uur gaan verdienen maar ook verwacht ik dat het College bij aanbestedingen, bijzondere gevallen daargelaten, de harde eis laat opnemen dat van de huidige vergoeding aan de detachingsbedrijven de arbeider dan ook minimaal € 15 daarvan krijgt. Een bescheiden signaal dat de overheid er wel degelijk ook voor hen is. En wanneer u dat goed bevalt, en daar ook bijvoorbeeld voor opkomt, dan zijn er op onze fractiekamer nog lidmaatschapskaarten op te halen. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik nu het woord aan de heer Nijskens namens de VVD.

De heer Nijskens (VVD): Dank u wel, voorzitter. Ik zal slechts op een aantal moties ingaan, niet op het hele lijstje. En om te beginnen, eigenlijk waar de SP afsloot, niet met die ledenkaart want die ga ik niet vragen, maar met de Maas. Ik denk dat de portefeuillehouder heel duidelijk heeft uitgelegd dat dat schoonmaken van die Maas niet gaat met die pilot die u aangeeft. En uit ervaring weet ik dat inderdaad het afval landt na hoogwater en je zou dus een vanginrichting klaar moeten hebben liggen over de hele breedte van de overstromende Maas. Dat is niet realistisch, want die ruimte wordt 350 dagen per jaar op een andere manier gebruikt. Dus wat dat betreft, wij steunen die motie niet. Dan de motie van Randweg, die steunen wij wel, want wij denken dat het geen enkel probleem is om die weg gewoon op de lijst te houden. Inhoudelijk is het doel van die weg goed. En op het moment dat de problemen met stikstof verleden tijd zijn of overbrugbaar zijn, dan staat hij in ieder geval erop, want uit het oog is uit het hart. Dan de motie van het WOKmuziektheater. Wij nemen genoeg met de toezegging van de portefeuillehouder die ook nog een beetje verbijzonderd wordt na de vraag van LOKAAL-LIMBURG. Dus wij vinden die overbodig, en als zij in stemming wordt gebracht, dan zullen we tegenstemmen. En dan, wat ons opviel bij de beantwoording, de heer Van Gaans is met name richting Kuntzelaers heel op de letter van het dictum, terwijl u daar bijvoorbeeld bij de motie van mevrouw Plusquin over de isolatie van de huizen veel losser mee omging. Wij zijn voor isolatie, maar wij zien de Provincie niet in staat om alle huizen af te gaan in hoeverre dat een huis in een straat geïsoleerd moet worden, en in hoeverre binnen één straat bewoners dat gezamenlijk kunnen doen. Dat is iets voor een gemeente. Dat is niet voor de Provincie. Dus aan de ene zijde kijkt u echt letterlijk naar het dictum van de motie en aan de andere zijde, wat meer waarschijnlijk in uw beleid past, stapt u daarover, en dat vind ik jammer. Dus ik denk dat u de moties allemaal of naar de geest of naar de feitelijke letter moet beantwoorden. Dat is een aanmerking, meer ook niet. Wij zullen instemmen met de begroting. We zullen ook instemmen met de afwijkingenrapportage, en de overige moties zult u bij stemming wel zien.

De voorzitter: Dank u wel meneer Nijskens. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Fischer namens de fractie van 50PLUS.

Mevrouw Fischer-Otten (50PLUS): Dank u wel voorzitter. Heel kort, ik vraag me af of de Provincie iets kan doen aan de leeftijdsdiscriminatie zodat meer oudere werkzoekenden aan de bak komen. En misschien moeten de arbeidsvoorwaarden verbeterd, maar of dat nou de taak van de Provincie is, geen idee. Maar ik vraag me wel af of daar iets van de Provincie voor gedaan kan worden? En dan nog, maar dat hoor ik dadelijk van onze penninggedeputeerde, dat geld wat eigenlijk scheefloopt. Hij kijkt een beetje erg verbaasd, maar dat gaat over het verschil van € 95 miljoen. We concluderen wel dat er sprake is van een structureel evenwicht in de komende jaren, maar dat geldt niet als we kijken naar de incidentele baten en lasten. Daar is een verschil van € 95 miljoen, en daar bent u mij nog een antwoord op schuldig in de tweede termijn denk ik dan. Dat was hem.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Fischer. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Depondt namens de fractie van het CDA.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Ja voorzitter, even misschien over de resterende moties. De motie waar ik het nummer van kwijt ben maar die over die Interreg-aanvraag ging, daar heb ik de gouverneur van horen zeggen dat dat begin volgende week geregeld wordt, inclusief het bedrag. Dat betekent dat wij die motie aanhouden tot volgende week. En als wij dan volgende week een kopie hebben gehad van uw schrijven, met de bevestiging daarvan, dan trekken we hem alsnog in, mede namens onze mede-indieners. Ten aanzien van de motie over het mkb: het doet ons deugd hoe positief daar ook door de Gedeputeerde op gereageerd wordt. Hij schudde zo een hele serie initiatieven richting mkb uit zijn mouw. Ik heb ze niet allemaal bij kunnen houden. Wij zullen de motie uiteraard wel in stemming brengen. Ik zou wel op prijs stellen, dat kan of een keer in een commissie of een keer via een mededeling, dat laat ik aan GS over, om eens even goed bij te praten wat er nou allemaal aan initiatieven al lopen die een relatie hebben naar duurzaamheid voor het mkb. Dat geeft denk ik wel een goed inzicht en dat is misschien ook wel goed voor

het overdrachtdossier naar de nieuwe Staten. Het LEF wordt daar ook in genoemd. Dat is een paar keren voorbijgekomen. Wij blijven ook van mening dat het LEF een uitstekend instrument is om voor het bedrijfsleven ingezet te worden in relatie tot de duurzaamheid. Overigens, verduurzaming is niet per definitie hetzelfde als duurzaamheid. Het gaat met name over de bedrijfsvoering van de bedrijven zelf die zou moeten verduurzamen. Dus effectief als bedrijf minder gas gaan gebruiken, dat is iets anders dan innovaties ontwikkelen die voor anderen dat doel hebben. Maar goed, dat kunnen we dan wel bezien. Als het gaat over het LEF meer vanuit de governance, de besturing en de transparantie, dan komt dat op 18 november in de commissie FEB nog aan de orde en dan kunnen we het daar nog over hebben. Ik zou ook wel graag een keer toch met Gedeputeerde Roest in gesprek willen binnen de commissie over hoe het College nou ook daadwerkelijk handen en voeten geeft aan die prioritaire doelstelling van het binnenhalen van Europees en rijksgeuld. Het staat elke keer overal. We horen er van alles van. Toen we het Statenvoorstel Maastricht, Working on Europe hadden, stond daar een heel verhaal in dat we hen nodig zouden hebben om überhaupt geld binnen te halen. Vervolgens horen of zien we daar ook niet meer zoveel van, dus ik ben eigenlijk wel benieuwd. Hoeft niet nu, mag op een ander moment, maar dat de Gedeputeerde ons eens bijpraat hoe het College dat dan ook daadwerkelijk aanvliegt?

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Depondt. En ik constateer dat de motie met nummer 2930 over Interreg is aangehouden. Dan geef ik het woord aan mevrouw Jenneskens namens D66.

Mevrouw Jenneskens (D66): Dank voor alle antwoorden van alle Gedeputeerden. We hadden er nog een paar. Allereerst, ik begon daarstraks met dat je soms wakker ligt van dingen, en soms slaap je ook beter omdat je toch in een lange dag als vandaag ergens een verschil hebt gemaakt. Dus ik was heel blij om te horen over die 31 groene schoolpleinen die dankzij de motie van D66 vorig jaar, dit jaar al tot stand komen. Nu was eigenlijk mijn vraag, als ik dan goed reken, is er nog ruimte voor een stuk of negen schoolpleinen. Wat verwacht de Gedeputeerde? Op korte termijn, raken die middelen dan uitgeput? En ik weet dat het al heel ingewikkeld was om die middelen te vinden, maar waar zouden we kunnen zoeken naar mogelijkheden om tijdelijk, tot een nieuw College bijvoorbeeld, mogelijk dat budget nog op te hogen? En ik heb geen interrupties meer, dus ik zeg ook meteen: ik zou graag een toezegging van de Gedeputeerde willen dat hij, op het moment dat de regeling overvraagd is, ons een mededeling stuurt met een eventueel voorstel voor een vervolg. Wat ons betreft kan het ook uit middelen ... Ik was net wat kritisch over het onderwijsbeleid. Mochten er in het onderwijsbeleid nog wat middelen over zijn, denk vooral creatief. Dan, ik vroeg de Gedeputeerde Energie naar een termijn waarop toch wel duidelijk moet worden dat we wat zorgen moeten gaan hebben over de voortgang van het grootschalig opwekken van energie. En ik zou hem eigenlijk willen vragen, want zijn collega van Cultuur benoemde een aantal zaken die zij in haar overgangsdossier ging opnemen, of hij ons voor die tijd of in dat overgangsdossier in ieder geval een soort richtdatum kan meegegeven om zo'n herijkmoment te hebben? Dan, over de motie van de Maas die we mede indienen met de collega's van de SP. Een van de gedachten achter de hele Maas Cleanup is niet alleen dat we buiten opruimen, maar dat we vooral ook aan de slag gaan met bewustwording om te voorkomen wat er in die Maas terecht komt. En ik begrijp best wat de heer Nijskens zegt over we kunnen niet de hele oever afzetten voor wat daar aanspoelt, maar we kunnen wel veel kritischer kijken naar onze eigen vergunningverlening op microplastics, op alles wat er zomaar mag worden geloosd in de Maas. Dus ik ga even kijken in de schorsing. Ja, ik weet niet wat de collega doet, of we hem aanhouden of dat hij weggestemd wordt, maar de gedachte erachter is wel dat we meer kunnen doen dan alleen opruimen, juist als overheid. En dan nog twee opmerkingen. We vroegen de Gedeputeerde Economie naar VDL. Hij vertelde dat wij dinsdag een brief kunnen verwachten. Moeten we daar wakker van liggen of mogen we rustig slapen? En dan tot slot nog even over de moties van de SP over een provinciaal energiebedrijf en een provinciaal vervoersbedrijf. D66 wil de discussie niet opnieuw oprakelen, maar uiteindelijk is volgens mij de vraag in beide gevallen: hoe kunnen we ervoor zorgen dat de inhoud, de service, de dienstverlening voor de Limburgers het snelst, het best, van hoge kwaliteit, voor een zo laag mogelijke prijs is? En wat dat betreft vragen we ons dan in sommige gevallen af of het oprichten van een provinciaal bedrijf in overheidshanden dan de snelste en de

beste weg is, nog los van onze inhoudelijke opvatting. Dan tot zover, dit was onze laatste begroting, dus behalve het College en iedereen daaromheen, dank ik ook vooral jullie, collega's.

De voorzitter: De heer Wolters Gregório.

De heer Wolters Gregório (SP): Ja, dank u wel voorzitter. Toch nog heel even inhakend op die twee voorstellen die we doen. U zegt ik weet niet of dat gaat helpen met als we het zelf gaan proberen te doen, of dat het gaat helpen met het beter en goedkoper maken. Maar de twee onderzoeken starten om te kijken of dat wel of niet kan. Is het dan niet een goed idee om het evengoed te gaan doen?

De voorzitter: Mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Ja, dat klinkt wel heel positief, maar als we net een concessie en een afspraak en dergelijke hebben gemaakt, en we hebben ons daar vrij hard in vastgebeiteld, dan weet u misschien al dat het op korte termijn of op die termijn gewoon niet te realiseren is. En dan vind ik een onderzoek starten ook... Daar gaat energie in zitten die we dan misschien beter kunnen besteden aan andere dingen die wel die service, die dienstverlening en die transities ten goede komen.

De voorzitter: De heer Wolters Gregório.

De heer Wolters Gregório (SP): Ja, ik doe nog één poging. U zegt, we kunnen die energie misschien beter steken in andere manieren om het beter te doen, maar we proberen nu al een heel aantal jaren om aan die concessie, waarvan we de dienstverlening achteruit zien gaan en de prijzen omhoog zien gaan, zowel voor het huis als voor de reiziger, in een gesprek met onze partners iets te doen. Dat lukt blijkbaar niet, constateren meerdere mensen hier in de zaal vandaag. Hetzelfde geldt voor energie, waar we helemaal geen zeggenschap meer over hebben, alleen nog over het leidingennetwerk. Is het dan niet verstandig om toch de moeite te nemen, waar we dat ook op allerlei terreinen doen waar we geen zekerheid hebben over de uitkomsten, wat die ook mogen zijn, om dat bij deze twee dingen toch ook te starten? Juist twee punten waar de Limburgers op dit moment zoveel hinder van ondervinden, en wat hen zo erg belemmert in het dagelijks leven.

De voorzitter: Mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Ja, ik zou elk onderzoek willen starten dat ervan uitgaat dat we op korte termijn iets kunnen doen om die belemmeringen weg te nemen. Het nationaliseren of provincialiseren van zoiets, dat is een al voorgestelde richting van de oplossing. En volgens mij zijn er meer slimmere, snellere oplossingen te bedenken. Daar zit onze aarzeling en onze twijfel, met name als het gaat over ov. Want laten we ook even eerlijk zijn: we hebben een oververhitte arbeidsmarkt. Het zijn twee hele specifieke branches waar veel kennis, achtergrond, middelen, et cetera, voor nodig is. Dus het klinkt heel sympathiek maar het is niet zo eenvoudig, en ik zou me dan liever nu focussen op wat kunnen we in het hier en nu doen zodat het voor de Limburger morgen beter is.

De voorzitter: Tot slot.

De heer Wolters Gregório (SP): Inderdaad voorzitter. Dan als allerlaatste constateer ik toch dat wij in ieder geval vanuit onze fractie de moeite willen nemen om, iets wat misschien in uw ogen wel onmogelijk lijkt, of in ieder geval heel moeilijk is, toch te gaan bekijken of we dat niet kunnen doen. Dat geldt voor heel veel thema's. Dat staat bijvoorbeeld ook in het programma van D66 zelf, dat we moeten kijken wat we kunnen doen voor toekomstige generaties. Dit zijn daar twee hele mooie voorbeelden van, waarvan wij denken: dat is op dit moment de moeite en middelen wel waard om daar op z'n minst onderzoeken naar te starten.

Mevrouw Jenneskens (D66): Ja, zo welwillend kijken we daar ook naar, maar we zien tegelijkertijd ook dat als het niet mogelijk is of heel erg ingewikkeld en het is niet de juiste weg, dan verkennen we liever die andere routes. Dus dat is ons antwoord. Ik was aan het afronden voorzitter. Ik had het College al bedankt voor de antwoorden. Ik had in de eerste termijn de ambtenaren al bedankt. Ik dank vooral mijn collega's voor de samenwerking tot dusver. Het is als alles dadelijk goed gaat ons toch gelukt om met zijn allen vier keer een begroting vast te stellen, en dat is best iets goeds voor Limburg. Dank je wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan kijk ik naar de heer Driessen? Geen behoefte aan. Daarmee zijn we aan het einde van de tweede termijn van uw Staten. Ik stel voor dat wij direct overgaan naar de beantwoording door het College. Er zijn nog een paar vragen gesteld, misschien niet voor iedereen. Ik kijk even. Gedeputeerde Roest, waren er nog vragen voor u? Dan geef ik u nu het woord.

Gedeputeerde Roest: Ja, dank u wel voorzitter. Ik had nog drie vraagjes openstaan. Eén vraag van de heer Claassen met betrekking tot de Herfstbrief, en dan ook nog om precies te zijn, dat is geweest op 4 oktober 2019 en het besluit was G19023. Het maakte onderdeel uit van de dekking van de intensiveringsmiddelen en is dus niet nieuw. Mevrouw Fischer vroeg nog naar het meerjarige begrotingsresultaat. Hier lijkt sprake van een misverstand, want die zijn gelukkig nog steeds meerjarig positief. Dat heb ik net ook al vastgesteld, en dit rapporteren we ook op pagina 215. Volgend jaar wordt een positief resultaat van € 9,8 miljoen verwacht. De € 95 miljoen waar u op doelt, is het resultaat voorbestemming. Hier staan bestemmingsreserves tegenover, en dit is dus ook gedekt. En ten slotte graag richting het CDA. **In sessie zeg ik graag toe hoe we ingaan met inzet op Europese en nationale fondsen, en ik hoop dat u het ermee eens bent als we dat in Q1 doen van 2023.** Dank u wel voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Dan kijk ik even naar Gedeputeerde Van Toorenburg? Sorry, er is nog een vraag voor... Het wordt een hobby om te wachten tot de Gedeputeerde weer zit, geloof ik.

De heer Wolters Gregório (SP): Ja, hij mag het ook vanaf zijn eigen plek beantwoorden, maar ik moet ook van achteruit de zaal komen.

De voorzitter: Ja, dat is ook zo. Ga uw gang.

Spreker: Ik miste het antwoord nog op mijn vraag. U had de toezegging al gedaan om voor interne medewerkers het minimumloon naar € 15 te verhogen, en ik had nog verzocht om daar in de detachingscontracten als harde eis te laten opnemen dat van de vergoeding die wij betalen, de arbeider de € 15 ook krijgt.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Roest: Ja voorzitter, ik meen me net te herinneren dat wij daar positief tegenover stonden. Daarbij hebben we gezegd, het ging over drie personen binnen de Provincie, en andere mogelijkheden, daar zouden we naar kijken.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik nu het woord aan Gedeputeerde Van Toorenburg.

Gedeputeerde Van Toorenburg: Ja voorzitter, er is nog even aandacht besteed aan de sport en de suggestie om toch daar enig beleid op te maken. Ik hecht er toch aan om aan te geven dat wij juist heel erg dicht bij iedereen die betrokken is bij de sport blijven. Gister waren de sporttakplatforms op uitnodiging van GS aanwezig bij de gym. Mijn agenda staat gelukkig helemaal vol met bestuurlijke afspraken, noord, midden, zuid, wethouders. Dus waar ik continu mee bezig ben, is dat ik goed weet waar liggen de behoeften, om dan ook klaar te zijn dat als er beleid moet worden gemaakt, dat dat ook kan. Maar omdat de motie toch een beetje uitgaat van wat beleidsvorming, blijf ik toch zeggen doe dat niet, want ik voorzie gewoon dat

zoiets... Dan is het juni, dan zijn er coalitieonderhandelingen, ja en dan ligt dit lijk op tafel en dan moeten ze daar ineens wat mee. Ik denk gewoon dat dat niet verstandig is. Dus daarom zou ik willen vragen: neem genoeg met de toezegging dat ik zorg dat het netjes inzichtelijk is voor iedereen waar de behoeftes liggen en schep geen valse verwachtingen, want dat vind ik echt akelig. Dan ten aanzien van het WOKmuziektheater, daarvan zou ik ook willen vragen: houd die motie aan, want het is nog niet eens een hele passende aanvraag. Ik vind het nogal wat om er ineens één uit te halen. Eerst hebben we een heel zorgvuldig traject met de Cultuurtank en Subinfra en een heel beeld van wat hebben we nodig, goede verdeling over de provincie. Dan trekken we er ineens één uit en zeggen we: die moeten geld, terwijl we nog niet eens weten of die aanvraag passend is. Ik vind niet dat we zo beleid moeten voeren, voorzitter. Dus ik vraag u hem aan te houden tot we een fatsoenlijke weging hebben gemaakt, en de aanvraag mogelijk passend is in een van de regelingen die u met ons heeft vastgesteld. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, dan kijk ik gelijk even naar de heer Franssen, want hij was de indiener van de motie, samen met de heer Van der Linden.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Ja, dank u wel voorzitter. U sprak zonet over een weging. Wanneer denkt u de weging dan klaar te hebben?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Toorenborg: Ja voorzitter, daar kan ik gewoon nog niet op vooruitlopen. We hebben een aantal regelingen. We moeten kijken of een aanvraag daar überhaupt in past. Dan zal hij een aanvraag moeten doen die past bij zo'n regeling. Ik kan daar niet op vooruitlopen. Ik hoop dat het dit jaar echt wel kan, maar ik kan het niet zeggen, want ik moet ook andere aanvragen wegen en dan kijken hoeveel geld we nog hebben. En we doen het gewoon altijd in een goede volgorde.

De voorzitter: Is dat reden, de heer Franssen, om de motie eventueel aan te houden? Dan kunnen we daar gelijk melding van maken. Dat was een vraag van de Gedeputeerde.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Ik keek naar mijn collega.

De voorzitter: Ik zag hem ja schudden.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Die knikte ja, dus we houden hem aan voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Dan constateer ik dat motie 2918 is aangehouden. Dan geef ik nu het woord aan Gedeputeerde Satijn.

Gedeputeerde Satijn: Dank u wel voorzitter. Nog een aantal zaken die door mevrouw Plusquin naar voren werden gebracht. Ik realiseerde me dat haar vraag over de KPI's ging, over de Rapportage KPI BVP Fund IV. Die ligt op dit moment vertrouwd ter inzage, dus daar heeft u een brief over gekregen. Daar kunt u kennis van nemen. Dan even over de vermeende toezegging rondom de luchthaven MAA, in ieder geval over de stikstofsituatie. Ik realiseerde mij net dat dat aan de orde is gekomen tijdens de technische briefing over de stand van zaken, en dan is het dus formeel geen toezegging. Dat is een ambtelijke suggestie volgens mij. Daar gaan we niet moeilijk over doen. **Binnen twee weken heeft u dat overzicht, maar dan maakt het wel onderdeel uit van de stukkenbundel over MAA, want die moet binnen twee weken ook bij u komen. Dat kan ik in ieder geval toezeggen, en dat geldt wel als een bestuurlijke toezegging, voorzitter.** Ja, ik heb hier de hele afkorting staan van ITEM: Institute for Transnational and Euregional cross border cooperation and Mobility. Ik vermoed dat het ITEM is. Dan nog voorzitter, een co-appreciatie op motie 2929 van de heer Van Caldenberg, omdat die ook voor een groot deel slaat op mijn portefeuille. Zoals ik die motie lees, zou dat dus ook betrekking kunnen hebben op fondsen als LIOF, Chemelot Ventures, het Limburg

Startup Capital Fund. Die hebben we natuurlijk heel recentelijk, ook onder een zeer positieve appreciatie van de fractie van de SP, in het leven geroepen en ook bewust op afstand geplaatst. Dat hebben we gedaan met professioneel fondsmanagement, goede afspraken, statuten, fondsreglementen. Als deze motie wordt aangenomen, betekent dat dat u dat allemaal terugdraait. Dat zou echt wel tot een hele complexe situatie leiden, omdat we het op afstand gezet hebben om naar professionele organisaties te kijken. En als het zou inhouden dat dan ieder investeringsbesluit terug moet komen in uw Staten voor een wensen- en bedenkingentraject, dan vrees ik dat we in een toch onuitvoerbare situatie met elkaar gaan komen. Dus dat is even een co-appreciatie naast die wat mijn collega Roest al heeft gegeven. Daar wil ik het graag bij laten voorzitter.

De voorzitter: En dat betrof motie 2929 voor alle duidelijkheid. Dank u wel. Dan kijk ik even. Ja, Gedeputeerde Gabriëls.

Gedeputeerde Gabriëls: Dank u wel, voorzitter. **Mevrouw Jenneskens vraagt een toezegging over of wij met een mededeling portefeuillehouder zouden kunnen komen als de middelen op zijn, en ook meteen dan met geld te komen om die regeling te verlengen. Ik wil die toezegging doen, maar wel met in die mededeling dan of we geen geld gevonden hebben of wel geld gevonden hebben, want misschien vinden we namelijk geen geld. Dus dat kan ik niet toezeggen, maar wel dat we, zodra het overvraagd is, u dat laten weten.** Dan stelde GroenLinks nog een vraag omdat er een foutje ergens staat. Er staat ergens in de tekst dat ultimate 2023 zijn de activiteiten afgerond, en dat geldt dan ook voor het SLA, Schone Lucht Akkoord, maar dat is niet het geval. We gaan gewoon door met de uitvoering van het Schone Lucht Akkoord, ook na 2023.

De voorzitter: Dank u wel. Ik kijk even. Gedeputeerde Van Gaans.

Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels: Ja, dank u wel voorzitter. Ik zou voor de heer Thewissen van JA21 nog even teruggekomen op de zonnepanelen op onze provinciale gebouwen. Het gaat hier over de zonnepanelen die zijn voorzien om te leggen op het gouvernement, maar ook op het Limburgs Museum en het Discovery Museum. Dat hebben we toen besloten als GS, dat we dat gaan doen. We hebben door de netcongestie die was afgekondigd dat heel even moeten parkeren, maar verwachten op zeer korte termijn de aanbesteding te starten, of in ieder geval in de markten te zetten. En in september 2023 moeten die zonnepanelen er liggen. Dan was er een vraag gesteld naar een informatiesessie over het LEF. Die was volgens mij van de heer Kuntzelaers. Dat valt nu onder de regeling grote projecten. Er wordt ook heel zwaar al en goed gerapporteerd via een impactrapportage. We informeren u ook zodra GS een AvA-besluit neemt. Maar wij zien gewoon heel erg dat signaal en die behoefte aan informatie, dus dat gaan we doen. **Dus ik zeg toe dat we dat gaan organiseren zodat we over en weer goed begrip gaan realiseren. En ik zeg dus toe dat we, zeker voor de nieuwe Staten, starten met een brede informatiesessie en dan jaarlijks daarop terugkomen.** Even kijken. Ik ga niet meer nog een keer op moties reageren, maar toch is het wel goed om heel even nog bij u onder de aandacht te brengen wat de mogelijke gevolgen zijn van de motie van de Partij van de Arbeid over het OV. Er zijn een aantal zaken die we echt gewoon zakelijk goed moeten scheiden van elkaar. Ten eerste hebben we het contract gesloten met Arriva Limburg, niet met Arriva Group en ook helemaal niet dus met het moederbedrijf Deutsche Bahn. We hebben dat gedaan op basis van een Europese aanbesteding, en we hebben een contract dat loopt tot 2031. Daar hebben we ook spelregels bij afgesproken, en het kan niet zo zijn dat wij nu opeens besluiten om zomaar even op een vrijdagmiddag al die spelregels helemaal te wisselen. Binnen dat contract hebben we dus afspraken gemaakt met Arriva, waardoor wij geborgd hebben dat we een bepaalde kwaliteit van het Limburgs OV hebben, en dat we dat krijgen tegen de voorwaarden die we hebben verkregen, namelijk de opbrengsten van de reizigers. Daar staat ook een opbrengstverantwoordelijkheid van Arriva tegenover, en aan die financiële verplichting is dus ook de indexatie, de koppeling, gemaakt. Als we toch zouden besluiten dat dat allemaal wel zo kan, en dat we het dus toch allemaal anders gaan doen, dan vind ik wel dat Provinciale Staten er ook een dekking bij zal moeten doen. Onze schatting is dat deze maatregel € 5 à 7 miljoen gaat kosten, direct, kort bij Arriva. En als

die dekking er niet komt, dan zullen wij met Arriva in gesprek moeten gaan om ofwel de dienstverlening te beperken, wat we dus volgens mij niet willen met elkaar, of een hoger bedrag aan Arriva te gaan geven, wat we volgens mij ook niet willen. Dus dat wilde ik even zeggen, en daarmee nogmaals met kracht deze motie ontraden, omdat de financiële gevolgen echt groot zijn voor de Provincie.

De voorzitter: De heer Kuntzelaers.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Ja, dank u wel voorzitter. Ik wil in de eerste plaats dan terugkomen inderdaad op de kwaliteit van het openbaar vervoer in Limburg. Tot welk niveau hebben wij afgesproken met Arriva dat zij het openbaar vervoer... Tot welk kwaliteitsniveau garanderen zij openbaar vervoer in Limburg dan?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels: Zij voeren die kwaliteit uit op basis van het vervoersplan dat wij elk jaar met elkaar vaststellen voor hen. En dat vervoersplan, daar hebben de reizigersorganisaties, zoals ik al eerder zei, ook een positief signaal over afgegeven. Als Arriva door verwijtbare ruitval of anderszins niet de prestaties nakomt, dan kunnen wij als Provincie bijvoorbeeld ook een boete opleggen. Daar hebben we het een keer eerder ook al over gehad. Die kwaliteit die wij mogen verwachten van Arriva, dat is niks meer en niks minder dan hetgeen dat wij vaststellen in het vervoersplan voor het aankomende jaar.

De voorzitter: De heer Kuntzelaers.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Voorzitter, de zorgen die hier in de Staten leven, en die er ook in de samenleving zijn, over de kwaliteit en de continue achteruitgang, zoals wij die ervaren, van het openbaar vervoer. Die is voelbaar. Dat merkt u aan de emoties hier in de Staten, ook als ik luister naar de vakbonden, en als ik luister naar de reiziger in Limburg. Het vervoersplan zoals u dat benoemt, daar zit wel degelijk verschraving in. U zegt: er is een waardering uitgesproken door de reizigersorganisaties, maar er zijn ook zorgen uitgesproken door diezelfde reizigersorganisaties. Dat er spanning zit op dat proces, dat moge duidelijk zijn. En wat wij niet kunnen verklaren naar de burger toe is dat je enerzijds een bedrijf hebt, het moederbedrijf, dat enorme winsten maakt. U zegt: het is een Limburgse bv. Natuurlijk, en de resultaten daarvan zijn natuurlijk niet vergelijkbaar met die van het moederbedrijf, snappen we, maar uiteindelijk zijn ze wel onderdeel van dat concern. En als er hier winsten gedraaid worden, dan gaan ze wel naar het moederbedrijf. Die worden daar opgesoupeerd uiteindelijk. Maar als er hier problemen ontstaan op het Limburgse traject, dan pakken we die niet op en lossen we ze ook niet op. Dat zit hier in deze motie duidelijk verwoord, en wij verwachten van u dat u daar actie op onderneemt. Als u het niet kunt uitvoeren, dan leg me uit welke voorwaarden er wel zijn, welke mogelijkheden we wel hebben om het te doen? Maar op dit moment is de opdracht inderdaad om deze poging in ieder geval te gaan wagen en te gaan kijken of u kunt bevriezen, of u de versobering tegen kunt houden? En zo niet, dan horen we graag waarom niet en welke andere opties er zijn. Maar dat is de eerste insteek.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels: Ik denk dat er heel weinig verschil zit tussen wat de Staten van mij vragen en wat wij willen in Limburg met de kwaliteit van het OV en wat het College daarmee wil. Ik zit echt gewoon te kijken naar het financiële prijskaartje dat aan deze motie hangt. **En als u mij verzoekt om in ieder geval met Arriva in gesprek te gaan, of in ieder geval het uitgangspunt te nemen van bevriezen en breng in beeld wat zijn dan de gevolgen en kom daarmee terug naar de Staten, dan wil ik dat ook wel doen.** Dan doe ik in feite wat u vraagt, alleen hebben we dan niet deze motie aan deze molensteen hangen.

De voorzitter: De heer Kuntzelaers.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Dank u wel voorzitter. De eerste intentie is om de prijs te bevrozen en de versobering tegen te gaan. Dat moet uw eerste insteek zijn op dit moment. Wij willen graag dat u dat gaat uitwerken. Als u daar tegen problemen aanloopt, dan kunt u daarmee bij ons terugkomen, maar uw eerste opdracht is om de prijzen te bevrozen en de versobering tegen te gaan. Daarna horen wij wel waar u tegenaan gelopen bent en waarom u eventueel een extra budget nodig heeft, want voor het budgetrecht dient u sowieso bij ons terug te komen.

De voorzitter: Mag ik dan constateren dat de motie zo gelezen mag worden? Ja, het is even om helderheid te krijgen, want anders hebben we straks een misverstand.

De heer Kuntzelaers (PvdA): In eerste instantie moet de motie gelezen worden zoals hij is opgeschreven. Daarna hoor ik graag in de uitleg die de Gedeputeerde heeft wat die situatie bij Arriva heeft opgeleverd en tegen welke dilemma's hij aanloopt. Maar eerst gaan we proberen de prijzen te bevrozen en de versoberingen tegen te gaan.

De voorzitter: Helder. Die duidelijkheid was even nodig. Dan geef ik nu het woord aan de heer Claassen.

De heer Claassen (PVV): Ja voorzitter, dan wordt het nu wel interessant, want als ik hoor wat de Gedeputeerde zegt, ik hoor wat de PvdA zegt. Wij als PVV vinden de strekking van dat openbaar vervoer... Wij zien ook en wij krijgen dat ook te horen in onze gemeenteraden waar wij vertegenwoordigd zijn, maar ook als fractieleden van de Staten, dat het openbaar vervoer verschaalt. Dat zouden we tegen willen gaan, maar als het effect is, zoals het er nu ligt van: gaat u dat maar doen, en dan wil toch de PvdA nog even aankijken, dat het een niet-omkeerbaar financieel gevolg heeft, dan weet ik niet of we die motie zouden moeten steunen. Dus ik heb graag daar wel duidelijkheid over, want u stelt volgens mij voor om dat plan, de interventies, uit te werken, te kijken wat het gevolg is en dan de keuze te maken wel of niet. Ik hoor de PvdA zeggen: ga het maar gewoon doen en de consequenties zien we dan wel. Heb ik het juist dat we nu in deze situatie terecht zijn gekomen door de discussie van net?

De voorzitter: Dat was overigens exact de reden waarom ik die toelichtende vraag stelde. Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels: Kijk, ik zit inderdaad op dat spoor dat u mij oproept om als uitgangspunt te nemen versobering niet tegen te gaan. Of nee, sorry, ik was even van mijn à propos. Niet verder versoberen, bevrozen, dat was het uitgangspunt. Dat wil ik ook gaan doen, maar de Partij van de Arbeid koppelt daar een aantal conditionaliteiten aan en zegt: maar dat mag niet leiden tot versobering van de dienstregeling. Het mag ook niet leiden tot een extra bijdrage. Dan heb ik ook geen instrument om dat gesprek aan te gaan. Dus de motie van de Partij van de Arbeid, daar zit gewoon een prijskaartje omheen en dat gaat in de jaren doorwerken. Dat is nu meteen € 5 à 7 miljoen, denken we. Over dat gat moeten we dan gaan spreken. Dat betekent ofwel nu, en ook volgend jaar alweer, een gat, want als dat het uitgangspunt is dat we niet mogen indexerende jaarlijks, hebben we elk jaar € 5 à 7 miljoen, en volgend jaar weer dezelfde discussie. Dat wordt een enorme strop voor de Provincie op die manier.

De voorzitter: De heer Kuntzelaers.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Dank u wel voorzitter. Deze motie is een opdracht om aan de slag te gaan bij Arriva. Het is u in ieder geval gelukt om uw onderhandelingspositie daar enorm te verslechteren door te zeggen: waarschijnlijk moeten wij de kosten dragen, waarschijnlijk komen alle lasten bij de Provincie terecht, doet Arriva hier niks in, want dit zijn de afspraken die we gemaakt hebben. Dit helpt natuurlijk niet echt. En als u extra budget nodig heeft, voortkomend uit een motie, dan moet u sowieso bij ons terugkomen, dus er zit niks onomkeerbaars in deze motie. U zult eerst die stappen richting Arriva moeten ondernemen. En als daaruit extra kosten blijken, dan zult u bij ons terug moeten komen. Maar de stappen die u moet

ondernemen om de positie van Limburg te versterken, helpen natuurlijk niet enorm als u hier het standpunt van Arriva verdedigt in plaats van het standpunt dat de Limburger helpt.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels: Voorzitter, ik wijs alleen op de afspraken die we gemaakt hebben in de concessie over de indexerings. En u vraagt mij naar de financiële aspecten van deze maatregel, dan geef ik een indicatie. Dat vraagt u van mij. **Maar ik ga dat doen. Ik ga dat gesprek aan.** Maar ik weet ook de uitkomst zal zijn dat ik terug moet komen met een vraag van vele miljoenen euro's, en daar moet u dan ook de dekking voor gaan zoeken. Dat verwacht ik dat de uitkomst zal zijn. Maar ik ga dat doen omwille van de redenen die ons eerder verbinden dan dat die ons scheiden.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Fischer.

Mevrouw Fischer-Otten (50PLUS): Ja, ik heb een vraag die geldt voor de twee heren. Waarom kan die motie niet gesplitst worden in deel a en deel b? Waarom moet dat? Gaan jullie dat niet doen?

De voorzitter: Mevrouw Fischer, u bent aan het woord.

Mevrouw Fischer-Otten (50PLUS): Nou, het zou mij wat waard zijn als ze dat wel zouden doen met dan nu al de bevestiging. Valt dat mee? Kan dat, dan doen we het. Maar om met zoveel miljoenen, dat gaat me te ver. Dat vind ik te veel.

De voorzitter: Ik hoor niet echt een vraag richting de Gedeputeerde.

Mevrouw Fischer-Otten (50PLUS): Jawel, ik vroeg of dat niet gesplitst kon worden.

De voorzitter: Ja, maar dat is niet aan de Gedeputeerde. Dan is dat een vraag aan de Partij van de Arbeid-fractie.

Mevrouw Fischer-Otten (50PLUS): Ja, maar ze zeggen nee.

De voorzitter: Ja, maar dat is niet door de microfoon gedaan en ook niet door de woordvoerder. Ik weet niet of de heer Kuntzelaers behoefte heeft om te reageren op de vraag van mevrouw Fischer om hem te splitsen? U schudt nee, dan gaat het gewoon door zoals hij er staat. Dan is dat ook gewoon helder, maar dan ook helder door de microfoon. Ik kijk even of er nog een andere motie of een andere vraag openstaat. Ga uw gang.

Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels: Ja, voorzitter, volgens mij was er een verzoek van de fractie van D66 om dat herijkingsmoment, waar ik nog niet meteen iets van kon zeggen, mee te nemen in het overdrachtdossier. **Dat wil ik misschien dan ook koppelen aan de peildatum van de eerstvolgende voortgangsrapportage van de BEST.** Die heeft als peildatum 1 februari. Dan lijkt me dat een goed moment om het daarbij te betrekken.

De voorzitter: Dank u wel. Daarmee zijn we aan het einde gekomen van de tweede termijn van het College. Er is verzocht om een soort schorsing voor fractieoverleg. Er staan ook soep en wat broodjes klaar, dus als we dan meteen ... Is een half uur daarvoor ... Alleen soep? Was ik nou blij gemaakt, maar heb je de broodjes weer weggehaald? Nou, er staat in ieder geval soep klaar. Ik schors dan de vergadering tot 18.00 uur. Vergadering geschorst.

[SCHORSING]

De voorzitter: Ik heropen de vergadering en geef als eerste vooraf het woord aan de heer Kuntzelaers.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Ja, dank u wel, voorzitter. **Na overleg met de Gedeputeerde en met een aantal indienende fracties, zouden we de OV-motie graag willen aanhouden tot de Statenvergadering van volgende week, om de Gedeputeerde in de gelegenheid te stellen om wel alvast in contact te treden met Arriva, wetende wat de emotie in deze Staten is.** En hopelijk nog voor de Statenvergadering van volgende week in ieder geval alvast te laten weten wat daar uit is gekomen. En tevens een overzicht aan de Staten te geven van de mogelijkheden om boetes op te leggen aan Arriva voor eventuele versobering of verschraling van het OV.

Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels: Ja, voorzitter, **dat kan ik toezeggen.**

De voorzitter: Oké, dan constateer ik dat nu ook motie 2920 is aangehouden. Wij gaan nu zo dadelijk over tot de stemmingen. En even zodat u het weet, als eerste zal ik zo dadelijk in stemming brengen het Statenvoorstel 2e Afwijkingenrapportage. Daarna komen alle moties in stemming. En daarna wordt gestemd over het gewijzigde Statenvoorstel van de Programmabegroting. Dan heeft u even voor u hoe de volgorde zal zijn. Inmiddels hebben we ook dus drie moties die zijn aangehouden, maar die komen dan zo dadelijk ook niet meer in beeld. Dus dat helpt. Ja, meneer Driessen is ook aanwezig. Wij gaan even tellen hoeveel mensen in de zaal zijn, zodat we daar geen fouten mee maken. 42 Statenleden zijn aanwezig. Dan gaan wij nu over tot de stemmingen.

Allereerst breng ik in stemming G-22-030, het Statenvoorstel 2e Afwijkingenrapportage 2022 en de brief van GS van 13 september 2022. De stemming is geopend. Iedereen heeft zijn stem uitgebracht. De stemming is gesloten. En de Afwijkingenrapportage is met 35 stemmen voor en 7 stemmen tegen aangenomen.

Dan gaan we nu over tot de stemmingen over de ingediende moties. Als eerste is aan de orde de gewijzigde motie 2914 Depondt inzake Een duurzame toekomst voor ons Limburgs MKB. De stemming is nu geopend.

De stemming is gesloten. Deze gewijzigde motie is aangenomen met 33 voor en 9 tegen.

Dan komen we nu bij de gewijzigde motie 2915 Van Wageningen, inzake Met Enexis van de gasrekening af. De stemming is nu geopend. De stemming is gesloten. Deze motie is verworpen met 18 stemmen voor en 24 stemmen tegen.

Dan breng ik nu in stemming motie 2916 Franssen, inzake Impuls voor verduurzaming monumenten. De stemming is geopend. Ik mis er nog één. Als iedereen even kijkt of het knopje hard genoeg is ingedrukt. Ik mis nog steeds één stem. Ja, hij is nu binnen. Deze motie is verworpen met 2 stemmen voor en 40 stemmen tegen.

Dan breng ik in stemming de 4e gewijzigde motie 2917 Franssen, inzake Schrijf Randweg Abdissenbosch niet af, ontsteek de waakvlam. De stemming is nu geopend. De stemming is gesloten. Deze motie is aangenomen met 28 stemmen voor en 14 stemmen tegen.

Dan komt nu in stemming de gewijzigde motie 2919 Jetten, inzake Reductie geur- geluid- en fijnstofoverlast mee te nemen bij uitwerking integrale gebiedsplannen. De stemming is nu geopend. De stemming is gesloten. Deze motie is verworpen met 16 voor en 26 tegen.

Dan breng ik nu in stemming de motie 2921 Plusquin, Palmen, inzake Stop invliegen groenten en fruit. En een stemverklaring vooraf van mevrouw Palmen.

Mevrouw Palmen (Fractie Palmen): Ja, dank u wel, voorzitter. Ja, ik heb uiteraard de beantwoording van het College gehoord. Maar ik vind toch, in navolging van wat mevrouw Plusquin zegt, dat we het goede voorbeeld moeten geven. De winkelketens moeten volgen. En ik had gehoopt dat het College hetzelfde zou doen. Dus ik weet dat die niet uitvoerbaar is, maar ik ga toch voor stemmen.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Depondt.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Ja, voorzitter, we hebben wat getwijfeld. Het eerste streepje onder van mening zijnde dat, dat kunnen wij onderschrijven. Dat staat ook in onze bijdrage. Kortere ketens is echt iets waar we naar moeten streven. Maar het gaat ons te ver om de exploitatie van een luchthaven daaraan op te hangen. Al was het maar omdat groenten en fruit vervolgens via andere luchthavens met de vrachtauto's hiernaartoe komen. Dus effectief gaat dat niet werken. Dus wij zullen tegen stemmen.

De voorzitter: Dank u wel. Dan is het stemmen over motie 2921 nu geopend. Ik mis nog één stem. Nog steeds mis ik één stem. Even goed kijken of het knopje goed is ingedrukt. Ja. De stemming is gesloten. Deze motie is verworpen met 11 stemmen voor, 31 stemmen tegen.

Dan komen we bij motie 2922 Plusquin, inzake Ondersteunen gezamenlijke inkoop energiebesparing ondersteunen. De stemming is geopend. Nog één stem. Even goed kijken. Ja, daarmee is de stemming gesloten. Deze motie is verworpen met 18 voor en 24 stemmen tegen.

Dan komen we bij de 2e gewijzigde motie 2923 Plusquin, inzake Voorkom aanrijdingen met dassen. De stemming is nu geopend, de stemming is gesloten. Deze motie is aangenomen met 28 voor en 14 tegen.

Dan komen we bij de gewijzigde motie 2924 Absil Jetten, cum suis, inzake Wea geave os Limburgs door, zoiets. Dan doe ik nog zo mijn best en dan gaan ze me uitlachen. De stemming is gauw geopend. Nog twee stemmen. Nu nog één. Kijk even goed. Er moet nog één persoon stemmen. Ja, hebbes. Stemming gesloten. De motie is aangenomen met 27 voor en 15 tegen.

Dan gaan we naar de 3e gewijzigde motie 2660 Wolters Gregório cum suis, inzake Schone Maas begint in Limburg. 2660. Ja, heeft u hem allemaal? Een stemverklaring van mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Voorzitter, wij herkennen de terechte kritiek ook vanuit het College. Maar we willen wel graag op zoek naar de mogelijkheden om in ieder geval iets te bedenken om te zorgen dat er minder afval in de Maas terechtkomt. En daarom zullen wij voor die motie stemmen.

De voorzitter: Dank u wel. Ik kijk even rond. Geen andere stemverklaringen. Dan is de stemming nu geopend. De stemming is gesloten. De motie is verworpen met 18 stemmen voor en 24 stemmen tegen. Dan gaan we naar de 2e gewijzigde motie 2925 Van der Valk, inzake Ex Ante onderzoek Zuidelijke Rekenkamer naar Campus Vastgoed Greenport Venlo. Een stemverklaring van mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Ja, de SP krijgt mij wel in beweging. Wij zullen voor deze motie stemmen. Wij zijn niet heel gelukkig met het gekozen middel van de Zuidelijke Rekenkamer, maar we zijn wel heel erg op zoek naar een onafhankelijke second opinion.

De voorzitter: Dank u wel. Dan is de stemming nu geopend. De stemming is gesloten. En het is 21-21. Ik schors even de vergadering voor enkele ogenblikken.

[SCHORSING]

De voorzitter: Ik heropen de vergadering. Er gaat niets boven check en dubbelcheck, zodat we geen procesfouten maken. Deze motie ... Als een motie bij de begrotingsbehandeling gelijk is en hij heeft invloed op de begroting dan moeten we alles doorschuiven naar de volgende week. Maar deze motie heeft geen invloed op de begroting omdat het een ex ante-onderzoek is en daarom, en dat wilde ik even dubbelchecken, kunnen we deze losstaande motie volgende week opnieuw in stemming brengen. En heeft het geen consequentie voor het stemmen over de begroting. Ja, we moeten het zeker weten. Ik wil daar geen fouten in maken. Dat betekent dat deze motie wordt doorgeschoven naar volgende week en dan opnieuw in stemming wordt gebracht. 21-21 was de uitslag.

Dan breng ik nu in stemming de 2e gewijzigde motie 2926 Wolters Gregório inzake Voorbereidend onderzoek naar PLEM2. En er zijn stemverklaringen. Allereerst van mevrouw Depondt.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Ja, voorzitter, wij onderschrijven de strekking van de motie wel. Ook wij vinden, het is al eerder aan de orde geweest, dat we echt eens even diepgaand met elkaar moeten gaan praten over de rollen en de positie van de Provincie als het gaat over levering en infrastructuur rondom energie. En zeker nieuwe vormen van energie die zich nu gaan aandienen. Maar wij vinden vervolgens in het dictum dat dat dan een energiebedrijf zou moeten zijn, dat sorteert al voor op een uitkomst. Dus met de strekking wel, maar we zullen tegenstemmen vanwege het concrete voorstel.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Thewissen, een stemverklaring.

De heer Thewissen (JA21): Dank u wel, voorzitter. Ja, ook wij vinden het een sympathieke motie. Wij zouden positief kunnen staan naar een onderzoek, naar de betaalbaarheid, haalbaarheid, uitvoerbaarheid van een mogelijk provinciaal Limburgs energiebedrijf. Echter, wij interpreteren de motie ook als dat hier opdracht gegeven wordt om hem op te richten. En dat is voor ons net een brug te ver en daarom zullen wij tegen deze motie stemmen.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Voorzitter, wij hebben eigenlijk dezelfde afweging als het CDA. Alleen wij zullen daarom voor deze motie ...Wij twijfelen om dezelfde redenen en wij kiezen ervoor om voor te stemmen.

De voorzitter: Dank u wel. Dan wordt de stemming nu geopend. Nog één stem. De stemming is nu gesloten. Deze motie is verworpen met 19 voor en 23 tegen.
Dan breng ik in stemming de motie 2927 Wolters Gregório, inzake Op weg Limburgs Openbaar Vervoer. Daar is een stemverklaring van de heer Thewissen.

De heer Thewissen (JA21): Ja, dank u wel, voorzitter. Zoals wij ook in het betoog met de Gedeputeerde Van Gaans hebben aangegeven, vinden wij de voorzieningen, zeker voor kleine dorpen en kernen, ontzettend belangrijk. Dus als hier een onderzoek gestart wordt naar mogelijkheden om die verschraving, die wel degelijk aan de orde is, tegen te gaan door middel van iets wat door de Provincie georganiseerd kan worden, dan zouden we daar positief tegenover staan. Maar om nu een Limburgs openbaarvervoerbedrijf waar alles onder valt, dat is ons een brug te ver. En wij denken dat dat niet uitvoerbaar is en daarom zullen wij tegen deze motie stemmen.

De voorzitter: Dank u wel. Dan wordt de stemming nu geopend. De stemming is gesloten. De motie is verworpen met 8 voor en 34 tegen.
Dan breng ik nu in stemming de gewijzigde motie 2928 Van Caldenberg, inzake Minimumloon medewerkers Provincie en externe inhuur naar 15 euro per uur. De stemming is nu geopend. De stemming is gesloten. De motie is verworpen met 17 voor en 25 tegen.
Dan gaan we naar de gewijzigde motie 2929 Van Caldenberg, inzake Besluit amendement 137 ook van toepassing laten zijn op het LEF en andere fondsen. Er is een stemverklaring van de heer Claassen.

De heer Claassen (PVV): Ja, voorzitter alhoewel we de verdiscontering van € 1,5 miljoen bij het amendement hebben ondersteund, vonden we aanvankelijk de motie wel belangrijk, maar door de toelichting van de Gedeputeerde zal het te veel voeten in aarde hebben, retrograad, voor andere fondsen, blijkt uit de toelichting. Dat zouden we nu niet wensen. In de toekomst moeten we wel kijken hoe we ook dat deel aan de voorkant beter zouden kunnen ontsluiten.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Depondt.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Ja, voorzitter, wij hebben destijds ook tegen de motie gestemd omdat wij vinden dat € 2,5 miljoen op zichzelf een zeer acceptabele drempel is, en € 1 miljoen te laag. Dus dat zou raar zijn als we dan hier nu wel meegaan. Aan de andere kant ben ik het niet helemaal eens met het College om zo'n onderscheid te maken tussen als het om onze eigen financieringen gaat dan is het x, en als het over onze eigen financieringen via deelnemingen gaat, dan zouden andere spelregels moeten gelden omdat dat op afstand staat. Als we nog steeds 100% aandeelhouder zijn, dan kun je daar wel een fondsmanager of een organisatie op zetten, maar het is uiteindelijk nog steeds je eigen participatie. En dat zou gelijke monniken, gelijke kappen wel rechtvaardigen. Maar we blijven toch vasthouden aan die € 2,5 miljoen en daarom zullen wij deze motie niet steunen.

De voorzitter: Dank u wel. Dan is de stemming nu geopend. De stemming is gesloten. Deze motie is verworpen met 19 voor en 23 tegen.

Dan komen we bij motie 2931 van mevrouw Plusquin, inzake Extra inzet op besparing energiegebruik door provincie. De stemming is geopend. De stemming is gesloten. De motie is verworpen met 18 voor en 24 tegen.

Dan breng ik in stemming de 2e gewijzigde motie 2932 Jenneskens Werrij-Wetzels, inzake Een sportieve provincie - Limburg blijft in beweging. De stemming is geopend. Nog één stem. Stemming gesloten. Deze motie is aangenomen met 30 stemmen voor en 12 stemmen tegen.

Dan komen we bij G-22-029 Gewijzigd Statenvoorstel Programmabegroting 2023 en de brief GS van 5 oktober 2022. De stemming is geopend. De stemming is gesloten. De begroting is aangenomen met 32 stemmen voor en 10 stemmen tegen. Daarmee zijn we ook aan het einde van de stemmingen gekomen.

8 Moties vreemd aan de orde van de dag

N.v.t.

9 Sluiting

De voorzitter: Hiermee zijn wij aan het einde van deze vergadering gekomen. Alvorens ik deze vergadering ga afsluiten wil ik heel graag, en dat is wel vaker bij begrotingsbehandelingen gezegd, maar uit de grond van ons hart, denk ik, van de gelegenheid gebruikmaken om het gehele bodeteam ongelooflijk te bedanken voor de ondersteuning van afgelopen jaar tijdens onze vergaderingen. En daarnaast wil ik ook de medewerkers van de technische dienst, zodat we elkaar kunnen verstaan en kunnen lezen en kunnen stemmen, van de helpdesk bedanken en alle mensen die achter de schermen hebben gewerkt aan deze begroting. Er is een hoop werk verricht en dat hadden wij nooit zonder hun steun allemaal kunnen doen. Oprecht ongelooflijk veel dank.

Dit gezegd hebbende wil ik u allen bedanken voor een, zoals ik hem in ieder geval heb mogen ervaren, heel plezierige, inhoudelijk fijne vergadering. Ik feliciteer u er allen mee. Ik sluit daarmee de vergadering en nodig u uit voor een gezellige nazit in de Grote Staat. En voor daarna wel thuis allemaal. De vergadering is gesloten.

(Einde van de vergadering om 18.28 uur)

De notulen van de vergadering van 4 november 2022 zijn door Provinciale Staten goedgekeurd in hun vergadering van 15 december 2022.

Dhr. mr. A.O.J. Pregled, griffier

Dhr. E.G.M. Roemer, voorzitter